

SPRAWOZDANIE

IC/7

z czynności

RADY POWIATOWEJ

KOLBUSZOWSKIEJ

za okres czasu od 22 Września 1867 do 22 Września 1892 roku.

W KRAKOWIE.

Druk Wł. L. Anczyca i Spółki, pod zarządem J. Gadowskiego.

NAKŁADEM RADY POWIATOWEJ KOLBUSZOWSKIEJ.
1892.

IC/7

1893. B. 44.

SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOŚCI

RADY POWIATOWEJ

KOLBUSZOWSKIEJ

za okres od 22 Września 1867 do 22 Września 1892 r.

KRAKÓW.

NAKŁADEM RADY POWIATOWEJ KOLBUSZOWSKIEJ.

DRUK WŁ. L. ANCYCA I SPÓŁKI, POD ZARZĄDEM JANA GADOWSKIEGO.

1892.

Sprawo pol. 9089.

Ustawa o Reprezentacjach powiatowych z r. 1866, weszła w życie w powiecie Kolbuszowskim w rok później. Ukonstytuowanie się Rady powiatowej nastąpiło w dniu 22 września 1867 r., w dniu dzisiejszym przypada przeto dwudziestopięcioletnia rocznica naszego urzędowania. Czwarta część wieku, a więc na wszelki sposób poważny okres czasu, staje się mimowolną a słuszną pobudką, aby ściśle i bezstronnie zastanowić się nad tem, o ile pojęliśmy nasze zadanie, w jakiej mierze zdołaliśmy je wypełnić, jak niemniej ze spokojem i sumiennie rozważyć braki w pierwotnym ustroju prawie niemiuniknione, sposoby jak je usunąć, jaki kierunek i środki wybrać w przyszłości, aby doprowadzić lud do poczucia obowiązków obywatelskich, przynajmniej w pełni tego zakresu, jaki nam z ustawy autonomicznej jest dostępnym a więc dążyć jakkolwiek powolnie, ale pewniejszym już krokiem do umoralnienia ludu, do polepszenia bytu ekonomicznego, do ładu w organizacyi gmin, tej podstawy rozwoju dla każdego narodu i kraju — słowem do postępu. Wydało się nam właściwem w pierwszym według zwyczaju poniekąd jubileuszowym okresie naszego samorządu, streścić historię naszych czynności, tudzież historię każdej gminy z osobna i sądzimy, że także ich rozwoju, środków jakimiśmy w tym celu się posługiwali i jakich nadal użyć zamierzamy, aby postęp stał się widoczniejszym i większym. Rzeczą autonomicznej władzy krajowej będzie ocenić naszą działalność, a słusznego ocenienia tego ze spokojem oczekujemy, bo jeżeli nie we wszystkim może obraliśmy najwłaściwszą drogę, to jednak przewodniczyła nam zawsze gorąca chęć i dążność, aby dozwolony zakres działania według sił ku dobru powiatu i kraju wyzyskać. Szczegółowe opisy i cyfry, słowem o ile można ściśle i przedmiotowe zestawienie czynności dwudziestopięcioletniej co do gmin, ich majątku, organizacyi, komunikacyi, spodziewamy się, iż przekonanie to nasze poniekąd stwierdzą, wiemy też, że działalność nasza nie dosięgła miary niezwykłej, a nie chcemy przytaczać, że niski stan oświaty naszego ludu, uprzedzenia jego, zastarzałe zapatrywania i zwyczaje, zrazu wiele nam zadanie nasze utrudniały. Każdy nieuprzedzony, a znający kraj, pojmie to łatwo i z wyrozumieniem, a jeżeli nam w części udało się zwalczyć te ważne przeszkody, to z tem większą otuchą i pociechą przyjdzie nam przystąpić do dalszej pracy, która oby rzeczywisty i większy przyniosła pożytek!

Rady gminne w całym powiecie ukonstytuowały się w r. 1867, na podstawie ustawy z dnia 12 Sierpnia 1866, w tym samym roku rozpoczęła Rada powiatowa swe urzędowanie i przystąpiła w pierwszym rzędzie do spisania inwentarzy majątków gminnych, których obraz przedstawia się w sposób następujący:

Brzostowa góra.

W gminie tej w r. 1867 był

a) Spichlerz gminny z następującem zbożem:

34 korcy 19 garncy żyta	} ogólnej wartości 308 złr. 76 ct.
14 " 26 " owsa	
5 " 24 " tataraki	

b) Budynek spichlerzowy . . . . . " " 30 " — "

c) Obligacya długu państwa . . . . . " " 550 " — "

d) W pastwiskach 44 mórg 1376 sążni.

Wartości ogółem . . . . . 888 złr. 76 ct.

W ciągu lat urzędowania Wydziału powiatowego doszło uporządkowanie gminy do następujących rezultatów:

I. Dopilnowano uregulowania czynności kancelaryi gminnej ściśle według postanowień ustawy gminnej, zaprowadzono wymagane księgi i zapiski, ustanowiono delegata powiatowego z obowiązkiem ustawicznego dopilnowania prawidłowego urzędowania gmin i gospodarki gminnej — ustanowiono kasyerów gminnych pod kontrolą wójta ewentualnie Rady gminnej, wreszcie nakłoniono gminę do założenia Kasy pożyczkowej gminnej z funduszu jaki powstał ze sprzedaży zboża i obligacyi długu państwa.

Czynność tej Kasy pożyczkowej rozpoczyna się w r. 1877. Zakładowy kapitał wynosił za		308 zlr. 76 ct.
zrelutowane zboże		324 „ 02 „
za obligacyę		682 zlr. 78 ct.
	Razem	23 „ 70 „
z karnych funduszków ulokowano		1.033 „ 77 „
W ciągu 14 lat uzyskano ogółem w procentach		1.690 zlr. 25 ct.
	Było więc dochodu po koniec r. 1881	

Z tego wydano:		512 zlr. 80 ct.
na budowę szkoły		277 „ 89 „
na administracyę		790 zlr. 69 ct.
	Wydano ogółem	899 „ 56 „
Porównawszy z przychodem okazuje się stan kasy z końcem roku 1891		30 „ — „

II. Budynek spichlerzowy wartości . . . . .

(przeistoczono na areoszt gminny).

III. Pastwisko gminne uporządkowano w ten sposób, iż sprawdzono granice i polecono usypanie kopców granicznych, wyznaczono gliniaki i oddzielne pastwiska dla gęsi.

IV. Sprawdzono rachunki budowy szkoły murowanej wartości . . . . . 2.369 zlr. — ct.
i przekonano się, że kapitał ten uzyskano z następujących źródeł:

Z kasy pożyczkowej	512 zlr. 80 ct.
Z kapitału serwitutowego	500 „ — „
Z dodatków gminnych	125 „ 20 „
Z nadpłat podatkowych z r. 1882 i 1883	529 „ — „
Datek Rady szkolnej okręgowej	100 „ — „
Datek od Najjaśniejsz. Pana	100 „ — „
Pożyczka z Rady szkolnej krajowej	200 „ — „
Razem	2.067 zlr. — ct.

resztę 302 zlr. winna gmina murarzowi i ciesli, a na dług zaciągnięty w Radzie szkolnej krajowej winna jeszcze 140 zlr.

V. Odebrano z kasy krajowej kapitał serwitutowy jako własność całej gminy w kwocie 2.107 zlr. 70 ct. Kapitał ten, którego procenta rok rocznie na administracyę gminy przez nią pobierane bywają, ulokowany jest w rzeszowskiej kasie oszczędności.

VI. Uporządkowano sprawy policyi miejscowej o tyle, iż dopilnowano wyboru dozorey polewego, zatwierdzono oglądaczy zwłok i bydła — zakupiono 12 osiek kosztem gminy, wartości 12 zlr. i ustanowiono dzień w tygodniu do przeprowadzania rozpraw policyjnych w urzędzie gminnym, wreszcie ma Delegat powiatowy obowiązek dopilnowania, aby orzeczenia policyjue po prawomocności natychmiast były wyegzekwowane.

VII. Założono kataster dróg i sprawdzono w inwentarzu gminnym, iż gmina posiada ogółem 127 km. dróg publicznych, których parcele w inwentarzu gminnym jako dobro gminne są zapisane. Ogółem wynosił majątek gminny z końcem roku 1891 . . . . . 5.418 zlr. 24 ct.

W celu należytego skontrolowania czynności urzędu gminnego, ustanowił Wydział powiatowy w r. 1884 lustratora gmin, który czynność swą w Brzostowej górze każdego drugiego roku wykonał i przekonał się o prawidłowej gospodarce we wszystkich gałęziach administracyi gminnej.

Niezawisłe od tego kontroluje delegat powiatowy (sekcya VI) zamieszkały w miejscu, czynność urzędu gminnego i o jakichkolwiek przekroczeniach natychmiast donosi.

VIII. Gmina Brzostowa góra przydzielona jest do okręgu solnego w Majdanie i zamtąd pobiera sól po cenie 12 ct. za kłoczek od r. 1870.

IX. W ciągu lat 25 nie zaszedł w gminie tej ani jeden wypadek dochodzenia dyscyplinarnego przeciw członkom zwierzchności gminnej lub pisarzowi, który poddał się egzaminowi w Wydziale powiatowym i jest należycie ukwalifikowany.

X. Statystyczne daty tej gminy prowadzone w Wydziale powiatowym wykazują ludność w ilości 819 dusz.

Powierzchnia 2.470 morgów 791 sążni, roczny podatek stały całej gminy i dworu 514 złr. 5 ct.

XI. Ludność gminy podzielona na zasadzie instrukcyi przez Wydział powiatowy wydanej co do sposobu ratowania podczas pożaru w ten sposób, iż każdemu wiadomo z jakim narzędziem ratunkowym do pożaru przybyć musi a obowiązku tego dopilnować muszą wybrani do tego dozorecy.

Brzezówka.

W gminie tej w r. 1867 znajdowało się:

Jedna obligacya długu państwa na gminę winkulowana w wartości nominalnej 50 złr., zresztą żadnego ruchomego ani nieruchomości majątku, gdyż zboże ze spichlerza gminnego, który według zeznań członków gminy miał istnieć, wskutek braku kontroli jeszcze w r. 1860 zupełnie przepadło i z braku jakichkolwiek zapisków, w gminie odszukane być nie mogło.

Po założeniu inwentarza gminnego, dopisano do takowego jako dobro gminy: drogi publiczne na zlecenie Wydziału powiatowego odmierzone i na zasadzie arkuszów gruntowych sprawdzone w ilości 18 km.

Jest to najmniejsza gmina w powiecie, nie posiada dotąd żadnego majątku, jej czynności jednak urzędowe w ten sam sposób jak u innych gmin zostały uregulowane, nadzór nad tą gminą powierzony jest delegatowi powiatowemu w I. sekcyi — z poborem soli przydzielona do Kolbuszowej.

Czynności tej gminy sprawdzał nadto Wydział powiatowy przez swego lustratora 4 razy i po ustanowieniu egzaminowanego pisarza doprowadził kancelaryę gminną do wzorowego porządku.

Statystyczne daty tej gminy prowadzone w Wydziale powiatowym wykazują 133 dusz.

Powierzchnia ziemi 311 morgów 84 sążni.

Roczny podatek całej gminy 56 złr. 04 ct.

Bukowiec.

W gminie tej był w r. 1867 następujący majątek:

a) Spichlerz gminny posiadał:

20 korcy 30 garney żyta	} wartości 179 złr. 57 ct.
18 " 19 " owsa	

b) Obligacyę długu Państwa na gminę winkulowaną	$\frac{n}{150}$ " — "
Razem	329 złr. 57 ct.

Uporządkowanie gminy w następujących latach:

I. Uregulowanie czynności urzędu gminnego, założono na koszt gminy — wszelkie księgi i dzienniki, przydzielono gminę do sekcji I. nadzoru przez delegata powiatowego i założono kasę pożyczkową gminną w r. 1875, której zakładowy kapitał wynosił:

Za zboże ze spichlerza gminnego . . . . . 144 złr. 57 ct.

(mniej o 35 złr. z powodu zubożenia właścian i niemożności
ściągnięcia wartości wypożyczonego przez nich zboża)

Z kapitału serwitutowego . . . . . 298 " 18 "

Od r. 1875 po dzień dzisiejszy z uzyskanego procentu w ogóle . . . 424 „ 43 „
 Sprawdzone w drodze dochodzenia przez Wydział powiatowy zarzą-
 dzonego, że naczelnik gminy przed rokiem 1867 sprzedał niewiadomemu izra-
 elicie obligację gminną na 150 złr. (prawdopodobnie na gminę nie winkulo-
 waną) i wskutek wytoczonego mu procesu uzyskano jedynie 35 złr., które do
 kasy pożyczkowej przyłączono.

Ogółem wynosił stan kasy pożyczkowej do końca roku 1891 kwotę	902 złr. 18 ct.
Z tego wydano na administrację	128 „ 77 „
„ pogorzalców	15 „ — „
„ wydatki gminne	11 „ 42 „
Wydano więc w ciągu 25 lat	155 złr. 19 ct.

Po odtrąceniu tej kwoty od dochodu, wynosi obecny stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891 . . . . . 746 złr. 99 ct.

II. Założono kataster dróg gminnych i sprawdzono, iż drogi te wynoszą ogółem 0.9 klm.

III. W gminie tej zarządzane było jedno tylko dochodzenie dyscyplinarne przeciw pierw-
 szemu naczelnikowi gminy, którego z urzędu usunięto, udzielono jednak pisemną pochwałę naczelni-
 kowi gminy w r. 1884 urzędującemu.

IV. Gmina przydzielona jest do sekcji I. do nadzoru delegata powiatowego, — funkcję pi-
 sarską pełni osobistość uzdolniona i egzaminowana.

V. Daty statystyczne tej gminy w Wydziale powiatowym prowadzone, wykazują 298 dusz —
 powierzchnia ziemi 514 morg 1485 sążni — stały roczny wydatek całej gminy wynosi 171 złr. 1 ct.

VI. Sól pobiera ludność wiejska ze składu gminy Kolbuszowskiej.

VII. Policja ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin tutejszych. Gmina rozdzieliła
 między włościan potrzebną ilość przyrządów ratunkowych, których spis złożony jest w Wydziale
 i sprawdzany przy lustracyach.

Cmolas.

Majątek gminy tej wynosił w r. 1867:

Obligację długu państwa na gminę winkulowaną	1200 złr.
działki obligacyjne wartości nominalnej	25 „
spichlerz gminny wartości	50 „

Zboże zsypane w tym spichlerzu według wykazu c. k. Starostwa miało wynosić:

112 korecy 12 garncy żyta,
45 „ 11 1/2 „ owsa,

przy dochodzeniu jednak przez Wydział powiatowy zarządzonym sprawdzono, że wskutek
 złej administracji ubyło zboża ogółem 48 korecy 15 1/2 i sprawdzono jedynie między ludnością wy-
 pożyczonych:

72 korecy 17 1/2 garncy żyta } 36 „ 13 „ owsa } ogólna wartość	473 złr. 74 ct.

Gmina posiada nadto majątek nieruchomy w pastwiskach i lesie, którego objętość jednak
 nie była ani gminie ani Wydziałowi powiatowemu znana, wreszcie budynek szkolny drewniany war-
 tości . . . . . 300 złr.

Ogółem majątek wynosił . . . . . 2048 złr. 74 ct.

I. Przystąpiono więc w pierwszym rzędzie do spisania inwentarza majątku gminnego, spra-
 wdzania nieruchomości majątków i założenia kasy pożyczkowej gminnej. Pierwotny kapitał tej
 kasy wynosił przy założeniu w r. 1875 kwotę 450 złr. 85 ct., powstałą ze sprzedanego zboża spi-
 chlerzowego.

Cyfra ta mniejsza jest o 18 złr. 89 1/2 ct. od wykazanej powyższej wartości zboża z tego
 powodu, albowiem od kilku dłużników wskutek zupełnego zubożenia długu odebrać nie było można.

W ciągu dalszych lat przyrosły fundusze kasy pożyczkowej z ulokowanych tamże kar pieniężnych w kwocie	30 złr. 74 ct.
Z uzyskanego pod koniec r. 1891 procentu.	872 " 74 "
Ogółem było przychodu	1354 złr. 33 ct.
W ciągu lat wydano:	
na administrację	192 złr. 74 ct.
dla pogorzalców.	19 " — "
na fundusz gminy	25 " 56 "
Ogółem.	237 złr. 30 ct.
Po odtrąceniu od ogólnego przychodu wynosi stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891.	1117 złr. 03 ct.
W r. 1891 wykończyła gmina budowę szkoły murowanej wartości	5000 złr.
i fundusze na ten cel uzyskała częścią z dodatków gminnych, częścią z gminnego kapitału serwitutowego.	
Obligacya gminna jak wyżej wartości	1200 złr.
Budynek spichlorzowy wartości	50 " — "
Ogółem stan czynny majątku gminnego wynosi	7367 złr. 03 ct.
Nieruchomy majątek sprawdzony przez Wydział powiatowy wynosi ogółem:	
w pastwisku 201 mórg 652 sążni	
w lasach 3 " 249 "	
w roli 7 " 1160 "	

W r. 1891 zarządził Wydział powiatowy zalesienie nieużytków na pastwisku gminnem i czynność ta w r. 1892 wykonaną będzie.

Część pastwiska przeistoczono na łąkę, którą gmina rok rocznie na rzecz administracyi gminnej wydzierżawia.

Cały nieruchomy majątek gminy posiada ustalone granice, zaopatrzone w kopce.

II. Gmina Cmolas posiada należycie uporządkowany urząd gminny — kasą zawiadują wybrani z Rady gminnej kasyerzy, skrzynia kasowa zamykana na klucz podwójny — straż polowa, oglądacze zwłok i bydła i stróże nocni należycie pełnią swe obowiązki — szkonto kasy odbywa lustrator Wydziału powiatowego raz do roku, zaś delegat powiatowy, w gminie zamieszkały, składa Wydziałowi powiatowemu o czynnościach urzędu gminnego raz w kwartał wyczerpujące relacye.

III. W gminie tej raz przez lat 25 zarządzane było dochodzenie dyscyplinarne przeciw Naczelnikowi gminy o zaniedbanie wyegzekwowania orzeczeń policyjno-karnych — zasądzono Naczelnika gminy na grzywnę i dopilnowano, aby kary pieniężne były wpłacone.

Wskutek opieszałości i niedbalstwa wdrożył Wydział powiatowy również dochodzenie przeciw pisarzowi, którego następnie usunąć polecił.

W miejsce jego przyjęła gmina innego, uzdolnionego i kwalifikowanego pisarza.

IV. Sól gminną pobiera ludność tamtejsza ze składu w urzędzie gminnym urządzonego.

V. Daty statystyczne prowadzone w Wydziale powiatowym wykazują w Cmoleście 2245 dusz — powierzchnia ziemi wynosi ogółem 5509 mrg. 938 sążni, stały podatek przez ludność gminy rocznie opłacany wynosi 1306 złr. 78 ct.; dróg posiada gmina 11.3 klm.

VI. Policya ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin tutejszych.

Dodatki.

Gmina ta z okręgu politycznego ropczyckiego przydzielona do powiatu kolbuszowskiego na mocy rozpor. c. k. Ministerstwa spraw wewnę. z r. 1878 (Dz. u. k. N. 37) nie wykazała się w roku 1878 żadnym inwentarzem, sprawdzono jednak, iż posiada obligacyę na gminę winkulowaną wartości nominalnej . . . . . 550 złr.

i spichlerz gminny z następującem ziarnem:

9 korey żyta i 6 korey owsa	
wartości	75 złr. 30 ct.
Razem	625 złr. 30 ct.

I. Przystąpiono zatem do spisu inwentarza majątku gminnego i nakłoniono gminę do sprzedaży zboża celem założenia kasy pożyczkowej gminnej. Majątek zakładowy tej kasy wynosił w roku 1879 . . . . . 75 złr. 30 ct.
 następnie przyłączono do kasy pożyczkowej część kapitału serwitutowego całej gminie przyznanego . . . . . 1690 złr. 10 ct.
 w ciągu lat wpłynęło z procentów . . . . . 515 „ 99 „
 Ogólny dochód pod koniec r. 1891 wynosił . . . . . 2281 złr. 39 ct.
 Z dochodów kasy pożyczk. pobrała gmina na zakupienie łąki od dworu objętości 10 mórg 355 „ — „
 Administracya kasy pożyczkowej pobrała . . . . . 171 „ 80 „
 Administracya kasy pożyczkowej pobrała na wydatki gminne . . . . . 34 „ 59 „
 Razem wydano . . . . . 561 „ 39 „
 Stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 . . . . . 1720 „ — „
 Z nieruchomości majątku posiada gmina jedynie wyżej wymienioną łąkę wartości 1340 „ — „ zakupioną z kapitału serwitutowego.

Łąka ta jest na rzecz administracyi gminnej za roczny czynsz 100 złr. wydzierżawiona.
 Wreszcie posiada wyżej wymienioną obligacyę . . . . . 550 złr. — ct.
 Ogólny majątek gminy wynosił z końcem r. 1891 . . . . . 3610 „ — „

II. Kataster dróg gminnych zaprowadzony przez Wydział powiatowy wykazuje, iż gmina posiada dróg gminnych 3 klm.

Gmina posiada należycie uporządkowany urząd gminny, kasą zawiaduje wójt z wybranym przez Radę gminną kasycem. Dla przechowania gotówek i papierów wartościowych istnieje skrzynia okuta, zaopatrzona w dwa zamki, których klucze są w ręku wójta i kasjera.

Straż polowa, ogładacz bydła i zwłok, stróż nocny pełnią swe obowiązki. Gmina przydzielona jest do sekcji I, delegatowi powiatowemu, który o czynnościach urzędu gminnego kwartalnie składa relacyę. Lustrator Wydziału powiatowego sprawdza każdego drugiego roku administracyę gminną i kasową.

IV. Od r. 1878 do obecnej chwili nie było powodu wdrożenia dochodzenia dyscyplinarnego przeciw członkom Zwierzchności gminnej.

Pisarz gminny jest w Wydziale powiatowym egzaminowany i posiada bardzo dobrą kwalifikacyę.

V. Ludność gminy pobiera sól ze składu gminy kolbuszowskiej.

VI. Dany statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują 458 dusz, powierzchnia ziemi wynosi 862 mórg 781 sążni, stały podatek przez ludność całej gminy spłacany wynosi rocznie 182-97.

VII. Policya ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

Domatkowska wola.

W r. 1867 był w tej gminie następujący majątek:

Obligacya długu państwa na gminę winkulowaną wartości nominalnej	50 złr. — ct.
działki obligacyjne	17 „ 50 ct.

Według wykazu władzy politycznej miało być zboża w gminie zsypanego

10 korey żyta
 12 — owsa

Przy sprawdzaniu przez Wydział powiatowy znaleziono atoli jedynie

5 korey żyta } wartości	40 złr. — ct.
6 — owsa }	50 „ — „
Budynek spichlerzowy wartości	ogółem . . . . . 157 złr. 50 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy skłoniło się gminę do założenia kasy pożyczkowej i w tym celu sprzedano zboże z gminnego spichlerza za kwotę . . . . . 47 zlr. 94 ct
 Sprzedano następnie działki obligacyjne żadnego procentu nie przynoszące za kwotę . . . . . 13 „ 30 „
 Ulokowano karę pieniężną . . . . . 5 — „
 W ciągu lat 20 urosły procenta . . . . . 84 „ 52 „
 Ogólny dochód kasy pożyczkowej wynosił po koniec r. 1881 . . . . . 150 zlr. 76 ct.
 Z kwoty tej w ciągu lat wydano:

na potrzeby kościelne	13:30
— administracyę	30:58
— potrzeby gminy	4:55
Razem wydano	48:43

Stan kasy z końcem r. 1891	102 zlr. 33 ct.
Obligacya jak wyżej	50 „ — „
Budynek spichlerzowy na areoszt gminny jak wyżej	50 „ — „
Stan majątku gminnego z końcem r. 1891	202 zlr. 33 ct.

II. Zaprowadzony przez Wydział powiatowy kataster wykazuje 0.6 Klm. dróg publicznych.

III. Gmina posiada należycie uporządkowany urząd gminny, kasą zawiaduje wójt z wybranym przez Radę gminną kasyerem — dla przechowania gotówek i papierów wartościowych istnieje skrynia okuta, zaopartzona w dwa zamki, których klucze są w ręku wójta i kasyera.

Straż polowa — oglądacze bydła i zwłok, stróż nocny, pełnią swe obowiązki.

Gmina przydzielona jest do sekcji I. delegatowi powiatowemu, który o czynnościach urzędu gminnego kwartalnie składa relacye.

Lustrator Wydziału powiatowego sprawdza każdego drugiego roku administracyę gminną i kasową.

IV. Od r. 1878 do obecnej chwili nie było powodu wdrażania dochodzenia dyscyplinarnego przeciw członkom Zwierzchności gminnej.

Pisarz gminny jest w Wydziale powiatowym egzaminowany i posiada bardzo dobrą kwalifikacyę.

V. Ludność gminy pobiera sól ze składu gminy kolbuszowskiej.

VI. Dany statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują 257 dusz. Powierzchnia ziemi wynosi 870 mórg 85 sążni.

Stały podatek przez ludność całej gminy opłacany wynosi razem 220 zlr. 95 ct.

VII. Policya ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

Dzikowiec.

W r. 1867 miała gmina następujący majątek:

Obligacye długu państwa na gminę wiukulowaną w nominalnej wartości . . . . . 950 zlr.
 według wykazu przez władzę polityczną sporządzonego miało być zboża zsypanego w spichlerzu gminnym, a to . . . . .

59 korey	23 garney	żyta,
39 „	13 „	jęczmienia,
66 „	12 „	owsa,

sprawdzono atoli przez Wydział powiatowy, że w rzeczywistości mają włościanie wypożyczonych

41 korey	11 ¹ / ₂ garney	żyta,	} wart. 880 zlr. 38 ct.
42 „	11 „	jęczmienia,	
65 „	25 „	owsa,	

Wskutek złej gospodarki gminie ubyło 16 korey ¹/₂ garnca ziarna i kilkuletni procent od 165 korey. Dalej posiadała gmina nieruchomy majątek składający się z lasu, roli i pastwisk, których objętość gmina wykazać nie mogła — wreszcie posiadała gmina szkołę wartości . . . 1000 zlr. — ct.

razem więc . . . 2830 zlr. 38 ct.

oprócz majątku w gruntach.

I. Po założeniu inwentarza gminnego przez Wydział powiatowy, sprawdzono że gmina ma:

	w rolach	-- mórg	-- sążni
	w lasach	49	" 388 "
	w pastwiskach	39	" 370 "

Nieruchomy ten majątek jest należycie odgraniczony, grunt orny na rzecz gminy wydzierżawiony, pastwisko użytkują wszyscy włościanie bezpłatnie; las gminny jest administrowany ściśle według planu gospodarstwa lasowego przez Wydział powiatowy sporządzonego.

Na pastwisku gminnym pozwoliła Rada gminna po uzyskaniu potwierdzenia przez Radę powiatową na wystawienie 41 budynków dla ubogich włościan, którzy na rzecz całej gminy roczny czynsz odpłacają.

Wydział powiatowy nakłonił gminę do założenia kasy pożyczkowej z funduszków spichlerzowych, które po sprzedaniu zboża wynosiły . . . . . 845 złr. 82 ct. mniej o 35 złr. 56 ct. z tego powodu, albowiem kilku dłużników wskutek zupełnego zubożenia za zgodą Rady gminnej od zwrotu długu uwolnić musiano.

W kasie pożyczkowej alokowano fundusze karne w kwocie	1505	"	01 1/2	ct.
w ciągu lat było procentu	2415	złr.	83 1/2	ct.
Ogółem miała kasa pożyczkowa przychodu po koniec r 1891	350	złr.		
Z tego wyjęła gmina za zezwoleniem Wydziału powiatowego na naprawę szkoły	84	"	90	ct.
Na budowę kancelaryi i aresztu	292	"	65 1/2	"
Administracya kasy wymagała kosztów	71	"	80	"
Ubogim i pogorzelcom wydano	22	"	29	"
Na wydatki gminne wybrano	821	złr.	64 1/2	ct.
Ogółem wydano	1594	złr.	19	ct.
Stan kasy z końcem r. 1891	950	"	—	"
Obligacya jak wyżej	1000	"	—	"
Budynek szkolny	3544	złr.	19	ct.
Ogółem majątek gminy wynosił z końcem r. 1891				

II. Gmina Dzikowiec posiada uporządkowany urząd gminny, kasą zawiadują wybrani z Rady gminnej kasyerzy, skrzynia kasowa zamknięta na klucz podwójny, straż polowa, oglądacze bydła i zwłok, tudzież stróże nocni pełnią swe obowiązki, szkonto kasy odbywa lustrator Wydziału powiatowego przynajmniej raz do roku, nadto delegat powiatowy z sekcji III. któremu gmina do nadzoru jest przydzielona, o czynnościach urzędu gminnego składa Wydziałowi powiatowemu kwartalną relację.

III. W gminie tej zarządzono w ciągu lat 25 jedno dochodzenie dyscyplinarne przeciw Nauczelnikowi gminy i usunięte go z urzędu, a gdy podsądny podjął się następnie funkcji pisarza gminnego, lecz i tę zanieczył, zmuszono gminę do wydalenia go ze służby i obecnie pełni służbę pisarską osobistość uzdolniona i w Wydziale powiatowym egzaminowana.

IV. Sól dla ludności wiejskiej dostarcza po stałych cenach Kółko rolnicze w Dzikowcu założone, któremu Wydział powiatowy wydaje miesięczne certyfikaty.

V. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują w Dzikowcu 1423 dusz. Powierzchnia ziemi wynosi 2711 mórg 1246 sążni.

VI. Kataster dróg przez Wydział powiatowy założony wykazuje, iż gmina posiada dróg publicznych 13-6 kilom.

VII. Policya ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

Górno.

W gminie tej znajdował się w r. 1867 po ukonstytuowaniu się Rady gminnej następujący majątek:

Obligacya długu państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości	450
Areszt gminny	30

Spichlerz z następującym ziarnem według wykazu władzy politycznej:

84	korcy	19	garncy	żyta.
10	"	23	"	jęczmienia,
65	"	19	"	owsa,
25	"	3	"	tatarki.

Przy sprawdzeniu jednakowoż Wydział powiatowy przekonał się, że rzeczywisty stan zboża między ludność wiejską rozpożyczonego wynosi:

41	korcy	27	garncy	żyta,
9	"	4 $\frac{1}{2}$	"	jęczmienia,
48	"	30	"	owsa,
11	"	29	"	tatarki,

Ogólnej wartości według cen ówczesnych . . . . . 400 złr.

Wadliwa administracya i brak należytej kontroli pozbawiły gminę 74 korcy zboża oraz kilkuletnich procentów.

Znaleziono następnie pastwisko gminne i kawał ornego gruntu, których objętość jednak gmina wykazać nie umiała.

Ogółem wynosił majątek gminny . . . . . 880 złr.

I. Przystąpiono zatem do sprawdzenia majątku gminnego i przekonano się, że gmina ma:

w rolach ornych	3	morgi	450	sążni
w pastwisku	6	"	1366	"

Nieruchomy majątek należycie jest odgraniczony i używany bezpłatnie przez wszystkich członków gminy.

Do inwentarza wpisano obligacye, jak wyżej . . . . . 450 złr.

i zniewolono gminę do założenia kasy pożyczkowej z funduszu przez sprzedaż zboża spichlerzowego uzyskać się mającego.

Sprzedaż tego zboża i budynku spichlerzowego uczyniły . . . . . 534 złr. 41 ct.

Ulokowano w kasie pożyczkowej kary pieniężne . . . . . 69 " 32 "

Z procentu przybyło w ciągu lat . . . . . 701 " 73 $\frac{1}{2}$ "

Razem było dochodu . . . . . 1305 złr. 46 $\frac{1}{2}$ ct.

Po koniec r. 1891 wydano z tego dochodu:

Na szkołę . . . . . 12 złr. 33 ct.

Na administracyę kasy . . . . . 171 " 92 $\frac{1}{2}$ "

Zapomogi dla włościan . . . . . 34 " 08 "

Ogółem wydano . . . . . 218 złr. 32 $\frac{1}{2}$ ct.

Stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 . . . . . 1087 złr. 14 ct.

Oprócz tego posiada cała gmina kapitał serwitutowy w kasie Wydziału krajowego ulokowany i procent od niego od r. 1883 . . . . . 800 złr. 60 ct.

Stan majątku gminnego wynosi z końcem r. 1891 . . . . . 2337 złr. 74 ct.

II. Kancelaryę gminną starał się Wydział powiatowy ściśle według wymagań ustawy gminnej uporządkować.

Lustrator powiatowy przekonuje się każdego drugiego roku o gospodarce gminnej, obok tego czynności urzędu gminnego kontroluje delegat powiatowy z sekcji IV i o stanie rzeczy składa Wydziałowi powiatowemu kwartalne relacye.

Oglądacz bydła i zwłok, strażnik polowy i stróż nocny pełnią swe obowiązki.

Skrzynia kasowa (zaopatrzona w dwa zamki) na gotówkę i papiery wartościowe, jest pod opieką wójta i kasyera wybranego z łona Rady gminnej.

III. W ciągu lat 25 zarządzono w r. 1885 jedno dochodzenie dyscyplinarne przeciw Naczelnikowi gminy, którego za malwersacyę funduszków gminnych usunięto.

IV. Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

V. Sól gminną pobierają włościanie ze składu w urzędzie gminnym w Sokolowie.

VI. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone, wykazują w gminie 1164 dusz.

Powierzchnia całej gminy wynosi 2368 morgów 1206 sążni.

Stały przez członków gminy opłacany podatek wynosi rocznie 801 złr. 77 ct.

VII. Straż ogniowa zorganizowana jest na wzór reszty gmin wiejskich.

VIII. Kataster dróg wykazuje, że gmina posiada ogółem 12 kilom. dróg publicznych.

Hadykówka.

Po ukonstytuowaniu się Rady gminnej w r. 1867 znaleziono w gminie:

a) Kapitał serwitutowy całej gminie przyznany i w kasie Wydziału krajowego ulokowany w kwocie . . . . . 509 złr. 96 ct.

b) Spichlerz gminny, który według wykazu Władzy politycznej miał rozpozyczonego zboża:

30 korey 8 garncy żyta
32 " 12 " owsa.

Po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy przekonano się atoli, że rzeczywiście jest zboża:

29 korey 4¹/₂ garncy żyta
34 " 14 " owsa

} ogólnej wartości . . . 272 złr. 15 ct.

c) Obligacya długu Państwa w nominalnej wartości . . . . . 85 " — " }
Ogółem wynosił majątek gminny . . . . . 867 złr. 11 ct.

I. Przystąpiono do sprawdzenia majątku gminnego i przekonano się, że gmina nie posiada żadnego nieruchomego majątku, że jednak zbożem spichlerzowem źle administruje, nakłoniono więc gminę do założenia kasy pożyczkowej gminnej z funduszu uzyskać się mającego ze sprzedaży wypożyczonego zboża.

Sprzedaż tego zboża przyniosła kapitał w kwocie . . . . . 272 złr. 65 ct.

Ze sprzedaży obligacyi uzyskano . . . . . 59 " 16 "

Kar pieniężnych ulokowano w kasie . . . . . 8 " 30 "

Z procentów w ciągu lat uzyskano . . . . . 799 " 91 "

Ogółem dochód z kasy pożyczkowej po koniec r. 1891 . . . . . 1140 złr. 02 ct.

Z tego wydano:

Na administracyę . . . . . 124 złr. 33 ct.

Na ubogich . . . . . 12 " — "

Na wydatki gminne . . . . . 88 " 99 "

Wydano ogółem . . . . . 225 złr. 32 ct.

Zatem stan kasy z końcem r. 1891 . . . . . 914 złr. 70 ct.

Kapitał serwitutowy . . . . . 1222 " 56¹/₂ "

Majątek gminy wynosi obecnie . . . . . 2137 złr. 26¹/₂ ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną i dopilnował założenia potrzebnych ksiąg, dzienników i zapisków.

Lustrator powiatowy przekonuje się każdego drugiego roku, czy majątek gminy należycie jest administrowany, zaś delegat z sekcji XXII, któremu gmina do nadzoru jest przydzielona, każdego kwartału o urzędowaniu gminnem składa Wydziałowi powiatowemu relacyę.

Oglądacz bydła i zwłok, strażnik polowy i stróż nocny pełnią swe obowiązki.

Kasa gminna posiada okutą, w zamki zaopatrzoną skrzynię na gotówkę i papiery wartościowo, klucze znajdują się w rękach wójta i jednego z członków Rady gminnej.

III. Za gorliwe urzędowanie i uporządkowanie administracyi gminnej, otrzymał Naczelnik gminy w r. 1884 urzędujący, urzędową pochwałę, natomiast pisarza gminnego za zaniedbywanie obowiązków musiał Wydział powiatowy w r. 1891 usunąć i obecnie funkcyę tę pełni pisarz uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Sól gminną pobiera ludność wiejska z własnego składu gminnego.

V. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina posiada

567 dusz, powierzchnia gminy wynosi 882 mórg 292 sążni, czysty podatek przez wszystkich członków gminy opłacany wynosi rocznie 326 złr. 32 ct.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór innych gmin wiejskich tutejszego powiatu.

VII. Drog publicznych posiada gmina 25 kilometrów.

W końcu zauważa się, że gmina rozpoczęła w r. 1891 budowę murowanej szkoły.

Hucisko z pod Niwisk.

W r. 1867 był w tej gminie następujący majątek:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowaną wartości	200 złr. — ct.
Zboże w gminnym spichlerzu:	
17 korey 29½ garncy żyta	} wartości . . . . . 121 " 82 "
15 " 18 " owsa	
Razem	321 złr. 82 ct.

I. Po założeniu inwentarza, Wydział powiatowy nakłonił gminę do założenia kasy pożyczkowej gminnej i w tym celu sprzedano zboże ze spichlerza za kwotę . . . . .

. . . . .	137 złr. 74 ct.
W ciągu lat uzyskano w procencie	249 " 57½ "
Ogólny dochód kasy pożyczkowej z końcem r. 1891	387 złr. 31½ ct.
Po koniec r. 1891 wydano z tej kasy na administracyę	57 złr. 81½ ct.
Na biednych włościan zapomogi	15 " 42 "
Wydano razem	73 złr. 23½ ct.
Pozostało w kasie pożyczkowej z końcem r. 1891	314 złr. 08 ct.
Doliczając obligacyę jak wyżej	200 " — "
Wynosi majątek gminny z końcem r. 1891	514 złr. 08 ct.

II Zaprowadzony przez Wydział powiatowy kataster dróg wykazuje w Hucisku 5.1 kilometrów dróg publicznych.

III. Gmina posiada należycie uporządkowany zarząd gminny, kasą zawiaduje wójt z wybranym przez Radę gminną kasyerem.

Na przechowanie gotówek i papierów wartościowych istnieje skrzynia okuta, zaopatrzona w dwa zamki, których klucze są w rękach wójta i kasyera.

Straż polowa, oglądacze bydła i zwłok, stróż nocny, pełnią swe obowiązki.

Gmina przydzielona jest do sekcji V delegatowi powiatowemu, który o wynikach urzędu gminnego kwartalnie składa relacye.

Lustrator Wydziału powiatowego sprawdza każdego drugiego roku administracyę gminną i kasową.

IV. Od r. 1878 aż dotąd nie było powodu wdrażać dochodzenia dyscyplinarnego przeciw członkom Zwierzchności gminnej, pisarz gminny jest w Wydziale powiatowym egzaminowany i posiada bardzo dobrą kwalifikacyę.

V. Gmina pobiera sól po stałej cenie ze składu gminnej soli w Niwiskach.

VI. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują 410 dusz, powierzchnia ziemi wynosi 1365 mórg 586 sążni.

Stały podatek przez ludność całej gminy opłacany, wynosi rocznie 328 złr. 83 ct.

VII. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin tutejszego powiatu.

Huta komorowska.

W r. 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu państwa na gminę winkulowaną wartości	650 złr. — ct.

Zboże w spichlerzu gminnym:

42 korcy 24 ¹ / ₂ garncy żyta	} w ogólnej wartości .	452 złr. 32 ct.
8 " 14 " jęczmienia		
18 " 11 " owsa		
11 " 25 " tataraki		
budynek spichlerzowy	30 " — "	
i pastwisko gminne w niewiadomej objętości	— " — "	
Razem		1132 złr. 32 ct.

Po założeniu inwentarza majątku gminnego przez Wydział powiatowy nakłoniono gminę do założenia kasy pożyczkowej gminnej przez sprzedaż zboża spichlerzowego, z czego uzyskano kapitał . . . . . 452 złr. 32 "

Do kasy tej przyłączono: przyznany gminie kapitał serwitutowy (w r. 1880) w kwocie . . . . . 3709 " 12¹/₂ "
 W ciągu lat uzyskano z procentów . . . . . 3362 " 47¹/₂ "
 Razem było dochodu . . . . . 7523 złr. 92 ct.

Po koniec r. 1891 wydano:

Na budowę szkoły	618 złr. 87 ct.
Na zakupno gruntu	90 " — "
Na administrację kasy	688 " 07 ¹ / ₂ "
Na zakupno mapy gminnej i inne wydatki	209 " 58 ¹ / ₂ "
Razem wydano	1606 złr. 53 ct.

Po strąceniu od przychodu okazuje się stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 . . . . . 5917 złr. 39 ct.

Obligacya jak wyżej	650 " — "
Pastwisko gminne w objętości 45 mórg 336 sążni	— " — "
Budynek szkolny wartości	1500 " — "
Razem wynosi majątek gminny z końcem r. 1891	8067 złr. 39 ct.

I. Spichlerz sprzedano na podstawie zezwolenia Rady powiatowej, a uzyskaną ztąd kwotę użyto przy budowie szkoły.

II. Kataster dróg gminnych przez Wydział powiatowy założony, wykazuje w gminie Hucie Komorowskiej 11·8 kilom. dróg publicznych.

III. Gmina posiada należycie uporządkowany urząd gminny, kasą gminną zarządza wójt wspólnie z jednym członkiem Rady gminnej, wszystka gotówka i papiery wartościowo przechowuje gmina w okutej skrzyni zaopatrzonej w dwa zamki, których klucze są u wójta i członka Rady gminnej.

Straż polowa, oglądaszce bydła i zwłok, tudzież straż nocna pełni swe obowiązki.

Gmina przydzielona jest do sekcji VII delegatowi powiatowemu, który o czynnościach urzędu gminnego kwartalnie składa relacye.

Lustrator Wydziału powiatowego sprawdza każdego drugiego roku administrację gminną i kasową.

IV. Gmina Huta Komorowska nie dała powodu do dochodzenia dyscyplinarnego przeciw członkom Zwierzchności gminnej, zarząd tej gminy był i jest dotąd wzorowy i Wydział powiatowy ozuł się w obowiązku udzielenia Naczelnikowi gminy urzędującemu w r. 1889, urzędowej pisemnej pochwały.

Pisarz gminny jest uzdolniony i przez Wydział powiatowy egzaminowany.

V. Ludność gminy pobiera sól po cenie stałej ze składu gminnego w Majdanie.

VI. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone, wykazują 1070 dusz, powierzchnia gminy wynosi 5511 mórg 651 sążni.

Stały podatek w całej gminie opłacany wynosi rocznie 651 złr. 20 ct.

VII. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

Huta przedborska.

Gmina ta z okręgu politycznego ropezyckiego przydzielona do powiatu kolbuszowskiego na mocy rozporządzenia Ministerstwa spraw wewnętrznych z r. 1878 (Dz. us. kraj. 37), wykazała się jedynie obligacją długu Państwa opiewającą na 100 złr., która była całym jej majątkiem.

I. Przy założeniu inwentarza wpisano obligację tę na gminę winkulowaną w kwocie 100 złr. i drogi publiczne 6·5 kilom. jako dobro gminy.

II. Czynności urzędu gminnego uregulował Wydział powiatowy według wzoru innych gmin powiatu: zakupiono księgi urzędowe i dzienniki, akty urzędowe przechowuje Zwierzchność gminna w osobnej szafie — kasą gminną zamykaną na dwa klucze zawiaduje wójt i kasyer z Rady gminnej wybrany.

Zwierzchność gminna, oglądacz zwłok i bydła, dozorca polowy i stróż nocny pełnią swe obowiązki. Pisarz gminny jest uzdolniony i przez Wydział powiatowy egzaminowany. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

Do nadzoru przydzielona jest gmina delegatowi powiatowemu w sekcji V.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego i kasy raz każdego drugiego roku.

Sól pobiera gmina ze składu gminnego soli w Niwiskach.

Statystyka wykazuje 6·5 kilom. dróg publicznych, a ludność gminna składa się z 280 głów. Powierzchnia gminy wynosi 873 mórg 1025 sążni.

Stały przez całą ludność opłacany podatek wynosi rocznie 224 złr. 41 ct.

Jagodnik.

W r. 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacja długu Państwa na gminę winkulowana nominalnej wartości . . .	100 złr. — ct.
Działki obligacyjne w wartości nominalnej	20 " — "

Zboże spichlerza gminnego, które według wykazu Władzy politycznej

w r. 1867 między włościan rozpożyczone być miało:

31 korcy 3 garncy żyta
29 " 12 " owsa.

Przy sprawdzeniu przez Wydział powiatowy zarządzeniem, przekonano się atoli, że rzeczywiście jest tylko:

23 korcy 21 garncy żyta	} wartości	175 " 72 ¹ / ₂ "
21 " 7 " owsa		

Razem wynosił majątek gminy . . . . . 295 złr. 72¹/₂ ct.

I. Przystąpiono do sporządzenia inwentarza majątku gminnego i nakłoniono gminę do założenia kasy pożyczkowej gminnej z kapitałem uzyskanym ze sprzedaży zboża spichlerzowego, a więc z kwotą . . . . . 175 złr. 72¹/₂ ct.

Ze sprzedaży działek obligacyj uzyskano . . . . . 12 " 44 "

W ciągu lat uzyskano procentów . . . . . 473 " 85 "

Dochód z kasy pożyczkowej wynosił z końcem r. 1891 . . . . . 662 złr. 01¹/₂ ct.

Z tego wydano po koniec r. 1891:

Na administrację kasy . . . . . 127 " 81¹/₂ "

Na wydatki gminne . . . . . 8 " 56 "

Wydano ogółem . . . . . 131 złr. 37¹/₂ ct.

Po odtrąceniu od przychodu wynosił stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 530 złr. 64 ct.

Obligacja długu Państwa jak wyżej . . . . . 100 " — "

Ogółem wynosił majątek gminy z końcem r. 1891 . . . . . 630 złr. 64 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną i dopilnował założenia ksiąg i dzienników.

Lustrator powiatowy przekonuje się każdego drugiego roku, czy majątek gminny należycie jest administrowany, zaś delegat z sekcji VIII, któremu gmina do nadzoru jest przydzielona, każdego kwartału o urzędowaniu gminnem składa Wydziałowi powiatowemu szczegółową relację.

Oglądacz bydła i zwłok, strażnik polowy i stróż nocny pełnią swe obowiązki.

Wszelkie gotówki i papiery wartościowe przechowuje gmina w okutej i dwa zamki zaopatrzonej skrzyni, której klucze są w ręku wójta i wybranego z Rady gminnej kasyera.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania zmuszony był Wydział powiatowy usunąć jednego Naczelnika gminy w r. 1872 z urzędowania, lecz następującemu Naczelnikowi gminy, za gorliwe i skuteczne zajęcie się uporządkowaniem gminy udzielił w r. 1885 pisemną pochwałę.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany, musiał być jednak kilkakrotnie za zaniedbywanie obowiązków upominany.

IV. Sól gminną pobiera ludność po cenach stałych ze składu gminy w Trzęsówce.

V. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina posiada dróg publicznych 37 kilom.

Ludność gminy wynosi 412 dusz — powierzchnia całej gminy 855 mórg 725 sążni, a stały podatek przez wszystkich członków gminy opłacany wynosi rocznie 302 złr. 3 ct.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

Kłapówka.

W r. 1867 był w gminie tej następujący majątek:

a) Zboże w spichlerzu gminnym

14 korey	4 garncy	żyta	}	wartości	163 złr. — ct.
13 "	21 "	owsa			

b) Pastwisko gminne niewiadomej objętości.

I. Po spisaniu inwentarza majątku gminnego, nakłonił gminę Wydział powiatowy do założenia kasy pożyczkowej z kapitałem ze sprzedaży zboża i budynku spichlerzowego uzyskanym . . . . . 315 złr. — ct.

W kasie tej ulokowano karne fundusze . . . . . 17 " 20 "

Z procentu uzyskano w ciągu lat . . . . . 505 " 57 "

Po końcu r. 1891 miała kasa pożyczkowa dochodu . . . . . 837 złr. 77 ct.

Wydano w ciągu lat:

Na administracyę kasy . . . . . 151 złr. 68 ct.

Na wydatki gminne . . . . . 3 " — "

Wydano razem . . . . . 154 złr. 68 ct.

Zatem stan kasy z końcem r. 1891 . . . . . 683 złr. 09 ct.

Gmina posiada pastwisko, o którym wyżej wspomniano w objętości 15 mórg 652 sążni.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną i dopilnował założenia dzienników i zapisków.

Lustrator przekonuje się każdego drugiego roku, czy majątek gminy należycie jest administrowany, zaś delegat sekcji X, któremu gmina do nadzoru jest przydzielona, każdego kwartału o urzędowaniu gminnem Wydziałowi powiatowemu szczegółową składa relacyę.

Oglądacz zwłok i bydła, strażnik polowy i stróż nocny pełnią swe obowiązki.

Gotówka i papiery wartościowe stanowiące własność gminy, przechowane są w okutej skrzyni, zaopatrzonej w dwa zamki, klucze są w rękach wójta i wybranego z łona Rady gminnej kasyera.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania raz jeden był Wydział powiatowy zmuszony wdrożyć przeciw Naczelnikowi gminy dochodzenie dyscyplinarne wskutek zaniedbania obowiązków i wyjechać usunięcie go z urzędu. — Za takie samo przowinięcie usunęła gmina pisarza gminnego.

Obecnie przyjęty pisarz jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Sól gminną pobiera ludność wiejska po cenach stałych ze składu gminy Kolbuszowskiej.

V. Dróg publicznych posiada gmina 5 kilom.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór innych gmin w powiecie.

VII. Gmina liczy 254 dusz, powierzchnia gminy wynosi 451 mórg 1026 sążni.

Czysty podatek przez wszystkich członków gminy opłacany wynosi rocznie 181 złr. 92 ct.

Kolbuszowa miasto.

W gminie tej był w r. 1867 następujący majątek:

Obligacye długu Państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości	900 złr.
Szkoła gminna	1000 "
Pastwisko gminne w nieoznaczonej dokładnie objętości i cegielnia wartości	300 "
ogółem	2200 złr.

I. Przy spisaniu inwentarza majątku gminnego, przekonano się, że jedynie szkoła jest własnością wspólną gminy, pastwisko zaś, obligacya i cegielnia są własnością katolickich Członków gminy. Przystąpiono przeto do rozdziału tego majątku i ten obecnie tak się przedstawia:

I. Wspólna gmina ma:

a) Skrawek łąki wykazany z dochodem 64 ct., a więc 20-krotną wartość	76 złr. 80 ct.
b) Budynek murowany szkolny z ogrodem i drewnianą	8000 " — "
c) Kancelaryę i areszt gminy	1000 " — "
d) Jatki z drzewa zbudowane	350 " — "
e) Szopę na rekwizyta ogniowe	500 " — "
f) Rzeźnię miejską	2000 " — "
g) Dochód z targowego (skapitalizowany)	13060 " — "
h) Dochód z rzeźni i jatek (skapitalizowany)	16200 " — "
i) Dochód ze sprzedaży nawozu (skapitalizowany)	630 " — "
k) Sprzęty, rekwizyta gminne i czynno zaległości po koniec r. 1891	1800 " 80 "
Ogółem miała gmina wspólna z końcem r. 1891	43617 złr. 60 ct.
Gmina natomiast dłużną jest z końcem r. 1891	4785 złr. 95 ct.
Przewyżka w stanie czynnym wspólnej gminy z końcem r. 1891	38831 złr. 65 ct.

II. Własność katolickich Członków gminy.

a) W gruntach i pastwiskach 205 mórg 1333 □ sążni z dochodem rocznym 306 złr. 03 ct. przeto wartość skapitalizowana	6120 złr. 60 ct.
Cegielnia wartości	300 " — "
Dom strycharza	60 " — "
Obligacya jak wyżej	900 " — "
Skapitalizowany dochód z wydzierżawionego polowania	201 " 40 "
Gotówka z końcem roku 1891	1435 " 48 "
W papierach wartościowych	1506 " 93 "
Ogółem posiadają katolicy Członkowie gminy	10524 złr. 41 ct.
Natomiast zalegają podatki dochodowe i ekwiwalenta	225 złr. 96 ct.
Czysty stan majątku Członków gminy katolickiej wynosił z końcem r. 1891	10298 złr. 45 ct.

I. Administratya gminy i urządzenie kancelaryi gminnej, w pierwszych latach urzędowania bardzo wiele pozostawiały do życzenia, policya miejscowa wykonywana była bardzo słabo, a zarząd majątku tak wspólnego jak i katolickiego zmuszał Wydział powiatowy kilkakrotnie do wdrożenia dochodzeń dyscyplinarnych przeciw burmistrzowi i kasyerom.

Od lat ośmiu gmina kolbuszowska znaczne ku lepszeniu zrobiła postępy. Administracyę gminną na właściwe skierowano tory, a sprawy policyjne doznają opieki przynajmniej o tyle, o ile przy słabych siłach organów policyjnych i ubóstwie miasteczka, obszerny dział policyi miejscowej wykonać się da.

W ostatnich latach wzmożyły się dochody gminne. Wystawiono bowiem rzeźnię, jatki, które

obecnie przez wydzierżawienie, znacznymi funduszami budżet miejski zasila. Wystawiono jedną studnię publiczną w rynku, która niemal cały środek miasta obficie w zdrową źródłową wodę zaopatruje. Wystawiono szopę na rokwyżyta ochotniczej straży ogniowej i trzypiętrową wspinalię do ćwiczeń.

Po spaleniu się miasteczka przyjęła Rada gminna plan regulacyjny wypracowany przez Wydział powiatowy, — uporządkowała rynek, pobudowała bruki w około rynku i wyszutrowała dwie ulice. Wreszcie wynajęto dom mieszkalny dla ubogich potrzebujących schronienia, zwłaszcza w porze zimowej. W każdej gałęzi administracji gminnej widocznym jest postęp, a zawdzięczyć to należy w pierwszym rzędzie energii i wszelkiego uznania godnej gorliwości obecnie urzędującego burmistrza i opiece Rady gminnej, niemniej sekretarzowi miejskiemu, którego niezmierną pracą, uczciwością i znajomością rzeczy, Wydział powiatowy niejednokrotnie z przyjemnością uznawał.

Lustracye urzędu miejskiego nie wykazały w ostatnich latach najmniejszych nawet nadużyć lub uchybień względem obowiązujących gminę ustaw, to jedynie nadmienić musimy, że gotówki gminne i papiery wartościowe nie mają tego przechowku, jaki instrukcją kasową byłby wskazany. Spodziewać się jednak należy, iż z końcem b. r. sprawiona będzie skrzynia żelazna, gdyż fundusze na ten cel do budżetu zostały wpisane. Kasa miejska pozostaje w rękach dwóch z prawości znanych Członków Rady gminnej.

Jak w gminie wspólnej tak i w zarządzie majątku katolickiego zapanował obecnie ład i porządek. Pastwisko gminne należycie jest uporządkowane i dostateczny przynosi dochód.

II. Policję ogniową pełni Zwierzchność gminna i straż ochotnicza ogniowa z należytą sprężystością. Z inicjatywy Wydziału powiatowego zawiązano ochotniczą straż ogniową w roku 1874 i zakupiono z dobrowolnych składek 3 sikawki czterokołowe, wóz ratunkowy, 10 osaków, 8 kropaczy, 10 konewek blaszanych, 4 drabin hakowych, 3 drabiny dachowe, 1 drabinę wysuwaną, 4 beczkowozów, 6 łopat żelaznych, 31 toporków, 9 linówek i całe umundurowanie straży.

Podczas pożaru obsługuje straż ochotnicza sikawki i kieruje gaszeniem, zaś ludność miejska dostarcza wodę i pod dozorem Członka Zwierzchności gminnej kieruje ratowaniem mienia.

III. Gmina posiada własnego lekarza, doktora medycyny, oglądacza bydła, rowizora policyi, trzech strażników policyjnych, stróża nocnego i dozorcę polowego.

IV. Statystyka w Wydziale powiatowym prowadzona wykazuje, iż Kolbuszowa liczy 3360 ludności, powierzchnia gminy wynosi 1318 mórg 1018 sążni, dróg gminnych (publicznych) posiada gmina 93 kilon.

Stały przez wszystkich członków gminy opłacany podatek gruntowy wynosi rocznie 417 złr. 94 ct., inne podatki wynoszą ogółem 4108 złr. 19 ct.

V. Sól pobiera ludność po stałej cenie ze składu własnego urzędu gminnego.

Kolbuszowa dolna.

W r. 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana wartości nominalnej . . .	800 złr. — ct.
5 działek oblig. à 10 złr.	50 „ — „
Budynek szkolny wartości	60 „ — „
Spichlerz drewniany	20 „ — „

Zboże w spichlerzu gminnym według wykazu Władzy politycznej:

39 korecy 22 garncy żyta
47 „ 15 „ owsa

Przy sprawdzeniu przez Wydział powiatowy zarządzenem było jednak tylko:

19 korecy 6 garncy żyta	} wartości	394 złr. 33 „
47 „ 15 „ owsa		

Wreszcie pastwisko gminne i łąka niewiadomej podówczas objętości.

Ogółem wynosił majątek gminy w r. 1867 . . . . . 1324 złr. 33 ct.

Przy spisaniu inwentarza nakłoniono gminę do założenia kasy pożyczkowej z funduszu ze sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskać się mającego, to jest z kwotą . . . . . 495 złr. 90 ct.

Przyłączono kapitał serwitutowy w kwocie . . . . . 537 " 38 1/2 "

Ze sprzedaży 5 działek oblig. uzyskano . . . . . 37 " 27 "

Z kar uzyskano . . . . . 1 " 67 "

Z procentu . . . . . 1729 " 51 1/2 "

Razem dochodu do końca grudnia 1891 r. . . . . 2801 złr. 74 ct.

Z tego wydano w ciągu lat:

Na administrację kasy . . . . . 288 złr. 58 ct.

Zapomogi pogorzelncom . . . . . 56 " 81 "

Na administrację gminy . . . . . 136 " 12 "

Razem wydano . . . . . 481 złr. 51 ct.

Porównawszy okazuje się:

a) Stan kasy z końcem grudnia 1891 . . . . . 2320 złr. 23 ct.

b) Obligacya jak wyżej . . . . . 800 " — "

c) Budynek spichlerzowy przeistoczony na areoszt . . . . . 20 " — "

d) Szkoła . . . . . 1000 " — "

Razem wynosił majątek gminy z końcem r. 1891 . . . . . 4140 złr. 23 ct.

Oraz łąka gminna objętości 3 mórg 1323 sążni i pastwisko gminne 92 mórg 1273 sążni.

Łąkę wydzierżawiono a dochód wpływa do kasy gminnej.

Z pastwiska użytkują wszyscy członkowie gminy za opłatą.

II. Kancelarya gminna uporządkowana według wzoru innych gmin tutejszego powiatu. Zwierzchność gminna oraz oglądacze zwłok i bydła, strażnicy polowi i stróż nocny pełnią swe obowiązki i kasa gminna istnieje pod podwójnym kluczem.

Lustracya gminy odbywa się każdego drugiego roku, niezawisłe jednak od tego kontroluje delegat powiatowy sekcji IX czynności urzędu gminnego kilka razy do roku i składa Wydziałowi powiatowemu o wyniku kwartalne relacye.

W ciągu 25-letniego urzędowania zmuszony był Wydział powiatowy raz jeden zarządzić dochodzenie dyscyplinarne przeciw Naczelnikowi gminy, natomiast pisarz gminny uzdolniony i ogzaminowany w Wydziale powiatowym otrzymał w r. 1889 za gorliwe wykonywanie obowiązków służbowych urzędową pochwałę.

- IV. Sól gminną po stałych cenach pobiera ludność gminy ze składu gminnego w Kolbuszowej.
- V. Drog publicznych posiada gmina 3-6 kilom.
- VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór innych gmin w powiecie.
- VII. Gmina liczy 1350 mieszkańców, ma powierzchnię 1445 mórg 1392 sążni, a czysty przez wszystkich członków gminy opłacany podatek wynosi rocznie 925 złr. 92 ct.

Kolbuszowa górna.

W r. 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu Państwa niewinkulowana, na . . . . . 900 złr. — ct.

Spichlerz drewniany wartości . . . . . 30 " — "

Zboże według wykazu Władzy politycznej, a to:

31 korcy 20 garncy żyta

87 " 3 " owsa

Przy sprawdzeniu przez Wydział powiatowy okazało się atoli jedynie:

16 korcy 12 garncy żyta

70 " — " owsa } wartości . . . . . 417 " 07 "

Budynek szkolny drewniany wartości . . . . . 500 " — "

Razem . . . . . 1847 złr. 07 ct.

oraz las gminny oddany w drodze serwitutowej w przestrzeni 11 mórg 632 sążni i pastwisko w nieokreślonych bliżej rozmiarach.

I. Przy założeniu inwentarza gminnego nakłonił Wydział powiatowy gminę do założenia kasy pożyczkowej gminnej z kapitału uzyskanego ze sprzedaży zboża spichlerzowego, a więc z kwotą . . . . . 417 złr. 07 ct.

Ze sprzedaży obligacyi długi Państwa	611	"	21	"
Z kar pieniężnych	27	"	06	"
Z procentów uzyskano w ciągu lat	1307	"	60	"
Razem było dochodu z końcem roku 1891	2362	złr.	94	ct.

Z tego wydano:

Na budowę szkoły	262	złr.	65	ct.
Na administrację kasy	239	"	61	"
Na potrzeby gminne	78	"	08	"
Wydano ogółem	580	złr.	39	ct.
Stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891	1782	złr.	55	ct.
Budynek szkolny murowany	2000	"	—	"
Spichlerz przeznaczony na areszt	30	"	—	"
Kancelarya gminna wartości	200	"	—	"
Majątek gminny wynosił z końcem r. 1891	4012	złr.	55	ct.

Nadto posiada gmina pastwisko 42 mórg 772 sążni i las jak wyżej 11 mórg 632 sążni, administrowany w myśl planu gospodarstwa lasowego przez Wydział powiatowy sporządzonego, a przyjętego przez Radę gminną.

Na pastwisku gminnym wystawili ze zgodą Rady powiatowej 13 budynków biedni zarobnicy, którzy roczne opłacają czynsze do kasy gminnej.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, dopilnował założenia urzędowych ksiąg i zapisków, lustrator powiatowy kontroluje każdego drugiego roku czynności gminne we wszystkich działach, a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XX i o spostrzeżeniach swych zawiadamia Wydział powiatowy w każdym kwartale.

Kasa gminna na papiery wartościowe i gotówkę, zamykana jest na dwa klucze, które są w rękach wójta i wybranego przez Radę gminną kasyera.

Oglądacz zwłok i bydła, polowy i stróż nocny pełnią swe obowiązki.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do wdrożenia dochodzeń dyscyplinarnych przeciw Zwierności gminnej, owszem uchwałą L. 3755/89 udzielił Naczelnikowi gminy za gorliwe pełnienie obowiązków służbowych, urzędową pochwałę.

IV. Sól gminną pobiera ludność wiejska po cenach stałych ze składu gminy Kolbuszowskiej.

V. Dróg publicznych posiada gmina 38 kilom.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

VII. Dany statystyczne wykazują, że gmina liczy 1898 dusz, ma powierzchnię 3268 mórg 160 sążni, czysty podatek opłacany przez całą ludność wynosi rocznie 1424 złr. 12 ct.

Komorów.

Majątek tej gminy w r. 1867 wynosił:

Obligacya długi Państwa niewinkulowana na gminę w nominalnej wartości	650	złr.	—	ct.
Działki obligacyjne w wartości nominalnej	17	"	50	"
Budynek spichlerzowy wartości	20	"	—	"
Zboże w gminnym spichlerzu:				
55 korcy 18 garncy żyta	}	wartości	464	" 19 "
2 " 31 " jęczmienia				
23 " 8 " owsa				
16 " 8 " tataraki				
Kapitał serwitutowy ulokowany w kasie krajowej w kwocie	596	"	82	"
Razem	1748	złr.	51	ct.

Las gminny objętości 35 mórg 819 sążni i pastwisko gminne nieokreślonej bliżej objętości.

I. Po założeniu inwentarza gminnego naklonił Wydział powiatowy gminę do założenia kasy pożyczkowej i na ten cel przeznaczyła gmina gotówkę uzyskaną ze sprzedaży zboża spichlerzowego, a więc kwotę . . . . . 576 złr. 89 ct.

Ze sprzedaży obligacyi i z kapitału serwitutowego . . . . . 1474 „ 26 „

Ze sprzedaży działek obligacyjnych . . . . . 35 „ — „

Z kar pieniężnych ulokowanych w kasie . . . . . 37 „ 69 „

W ciągu lat przyrosły procenta . . . . . 2548 „ 13 1/2 „

Ogółem było dochodu kasy pożyczkowej po koniec r. 1891 . . . . . 4671 złr. 97 1/2 ct.

Z tego w ciągu lat wydano:

Na budowę szkoły . . . . . 835 „ 11 ct.

Na administrację kasy . . . . . 545 „ 9 „

Na wydatki gminne . . . . . 96 „ 49 1/2 „

Wydano ogółem . . . . . 1476 złr. 69 1/2 ct.

Stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891 . . . . . 3195 złr. 28 ct.

Budynek szkolny nowy wartości . . . . . 2000 „ — „

Ogółem wynosił majątek gminy z końcem r. 1891 . . . . . 5195 złr. 28 ct.

Las gminny jak wyżej 40 mórg 90 sążni, gdyż właściciel dóbr ofiarował dla gminy 4 morgi 871 sążni lasu, wreszcie pastwisko objętości 1 mórg 637 sążni.

II. Uporządkowanie spraw gminnych i kancelaryi gminnej nastąpiło na wzór innych gmin powiatu, — gotówka i papiery wartościowe przechowane są w skrzyni kasowej, której klucze są w rękach wójta i jednego z Rady gminnej wybranego kasyora.

Instrator powiatowy kontroluje gminę raz w roku, obok tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekeyi XXIII i o spostrzeżeniach zawiadamia Wydział powiatowy w kwartalnych relacjach.

Las gminny administrowany jest według planu gospodarstwa lasowego sporządzonego w Wydziale powiatowym i przez Radę gminną przyjętego; pastwisko użytkują wszyscy członkowie gminy bezpłatnie.

Służba gminna, a to: oglądacz zwłok i bydła, dozorca polowy i stróż nocny pełnią swe obowiązki.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania widział się Wydział powiatowy raz jeden zmuszony do wdrożenia dochodzenia dyscyplinarnego przeciw wójtowi i pisarzowi i na podstawie tego dochodzenia zostali z urzędu usunięci. Obecnie urzędowanie gminne jest prawidłowe, pisarz gminny uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Sól pobiera ludność wiejska po stałej cenie ze składu gminnego w Hadykówcu.

V. Dróg publicznych posiada gmina 7.4 kilom.

VI. Straż ogoiowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

VII. Dany statystyczne wykazują, że gmina ma 1188 ludności, powierzchnia gminy 2267 mórg 594 sążni, a czysty podatek przez całą ludność wiejską rocznie opłacany wynosi 477 złr. 94 ct.

Kopce.

W r. 1867 był następujący majątek gminy:

Obligacya długu Państwa winkulowana w wartości nominalnej	300 złr. — ct.
Działki obligacyi w nominalnej wartości	10 „ — „
Budynek spichlerzowy wartości	25 „ — „
Zboże w spichlerzu gminnym:	
41 korcy 3 garncy żyta	} wartości . . . . . 479 „ 15 „
6 „ 4 „ jęczmienia	
58 „ 12 „ owsa	

Kapitał serwitutowy przyznany gminie jednak dotąd nie odebrany	919 zlr. 46 ct.
I przyznany gminie w drodze serwitutowej las objętości 8 mórg 454 sążni tudzież pastwisko 68 mórg 1062 sążni.	
Ogółem wynosił ruchomy majątek gminy w r. 1867	1733 zlr. 61 ct.
I. Po założeniu gminnego inwentarza dała się gmina nakłonić do założenia kasy pożyczkowej z kapitałem uzyskanym ze sprzedaży zboża spichlerzowego	511 zlr. 69 ct.
Sprzedano budynek spichlerzowy i odebrano kapitał serwitutowy razem . . .	1132 " 19 "
Ulokowano karne fundusze	15 " 96 "
Z procentów w ciągu lat uzyskano	1285 " 33 "
Ogółem było dochodu do końca r. 1891	2945 zlr. 17 ct.
W ciągu lat wydano:	
Na budowę kancelaryi i aresztu	370 zlr. — ct.
Na administrację kasy	189 " 82 "
Na wydatki gminne	127 " 02 "
Razem wydano do końca r. 1891	686 zlr. 84 ct.
Stan kasy pożyczkowej wynosił z końcem r. 1891	2258 zlr. 33 ct.
W nieruchomym majątku posiada gmina z końcem r. 1891 jak wyżej lasu 8 mórg 454 sążni i pastwisko według katastru 68 mórg 945 sążni.	

Las administrowany jest w myśl planu gospodarstwa lasowego w Wydziale powiatowym wypracowanego i przez Radę gminną przyjętego.

Część pastwiska użytkują włościanie bezpłatnie, zaś część zwana „Sobolów“ jest na rzecz całej gminy wydzierżawiona. Na pastwisku istnieje 5 budynków ubogich włościan, którzy czynsze z placów opłacają gminie.

II. Uporządkowanie gminy i kancelaryi gminnej nastąpiło na wzór reszty gmin w powiecie. Kontrolę czynności urzędu gminnego wykonuje lustrator powiatowy każdego drugiego roku, a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XI i o spostrzeżeniach swych raz w kwartał Wydział powiatowy zawiadamia.

Wszelkie gotówki i papiory wartościowe przechowuje gmina w skrzyni kasowej, której klucze zostają w rękach wójta i wybranego z Rady gminnej kasyera.

III. W ciągu lat 25 nie było żadnych dochodzeń przeciw członkom Zwierzchności gminnej; pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu soli gminnej w Majdanie.

V. Drogi publicznych ma gmina 9,3 kilom.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór innych gmin w powiecie.

VII. Daty statystyczne wykazują w Kopciach 711 ludności — powierzchnia gminy wynosi 1856 mórg 1594 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy opłacany podatek wynosi 507 zlr. 4 ct.

VIII. Regulacja rzeki „Łęg“ niszczącej orne grunta włościan, jest w toku.

Kossowy.

W r. 1867 posiadała gmina następujący majątek:

Obligacją długu Państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości	200 zlr. — ct.
Działki obligacji wartości	7 " 50 "
Spichlerz gminny	30 " — "

Zboże w takowym według wykazu Władzy politycznej;

46 korey 9 garney żyta

45 " 13 " owsa

Rzeczywiście jednak po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy wynosiło:

46 korey 22 garney żyta

32 " 8¹/₂ " owsa

} wartości . . . . . 396 " 18¹/₂ "

Wreszcie las gminny objętości 4 mórg 1200 sążni.

Ogółem wynosił majątek gminy w r. 1867 . . . . . 633 zlr. 68¹/₂ ct.

I. Po założeniu inwentarza postanowiła gmina założyć kasę pożyczkową z funduszu ze sprzedaży zboża gromadzkiego i budynku spichlerzowego uzyskanego, a więc z kwotą 429 złr. 18¹/₂ ct.
 Ze sprzedaży działek obligacyjnych uzyskano . . . . . 5 „ 70 „
 Kary pieniężne ulokowano w kasie w ilości . . . . . 37 „ 50 „
 W procentach uzyskano w ciągu lat . . . . . 980 „ 12 „
 Ogółem wynosił dochód kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 . . . . . 1452 złr. 50¹/₂ ct.

Z tego wydano po koniec roku 1891:

Na administrację gminy . . . . . 166 złr. 28¹/₂ ct.
 Na pogorzalców . . . . . 10 „ — „
 Na wydatki gminne . . . . . 22 „ 20 „
 Razem wydano . . . . . 198 złr. 48¹/₂ ct.

Po odtrąceniu od przychodu stan kasy z końcem r. 1891 . . . . . 1254 złr. 02 ct.

Obligacya jak wyżej . . . . . 200 „ — „

Wreszcie las gminny jak wyżej 4 morgi 1200 sążni.

Stan majątku gminnego z końcem r. 1891 . . . . . 1454 złr. 02 ct.

II. Kancelaryę gminną uporządkował Wydział powiatowy, czynności urzędu gminnego kontroluje Iustrator powiatowy raz w każdym drugim roku, obok tego wykonuje delegat powiatowy sekcji VIII nadzór nad gminą i o spostrzeżeniach każdego kwartału Wydział powiatowy zawiadamia.

Zwierzchność gminna i jej funkcyonaryusze pełnią swe obowiązki służbowe.

Kasa gminna jest pod zamknięciem wójta i jednego z Rady gminnej wybranego kasyera.

III. W r. 1878 zmuszony był Wydział powiatowy wdrożyć dochodzenie dyscyplinarne przeciw Naczelnikowi gminy za opieszałość w urzędowaniu, i wspólnie z władzą polityczną usunąć wójta z urzędu.

Pisarza gminnego zaniedbującego swe obowiązki wydała gmina wskutek polecenia Wydziału powiatowego w r. 1890 i w miejsce jego przyjęto pisarza uzdolnionego i w Wydziale powiatowym egzaminowanego.

IV. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu gminnego w Trzęsówce.

V. Drog publicznych posiada gmina 64 kilom.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór innych gmin w powiecie.

VII. Daty statystyczne wykazują, że ludność gminy ma 706 dusz, powierzchnia gminy ma 1514 mórg 750 sążni, a podatek stały przez wszystkich członków gminy opłacany wynosi rocznie 539 złr. 23 ct.

Krządka.

Gmina ta z okręgu politycznego tarnobrzesckiego, przydzielona do powiatu kolbuszowskiego na mocy rozporządzenia c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z r. 1878 (Dz. ust. kraj. Nr 37), nie wykazała się żadnym inwentarzem, sprawdzono jednak w roku 1878, że gmina posiadała Obligacyę długu Państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości . . . . . 1400 złr. — ct.

Kapitał serwitutowy przyznany gminie lecz nie odebrany . . . . . 3093 „ 29 „

Budynek szkolny wartości . . . . . 1000 „ — „

Spichlerz wartości . . . . . 80 „ — „

Zboże w spichlerzu gminnym:

165 korey	3 garncy	żyta	} wartości	996 „ 62 „
10 „	16 „	jęczmienia		
43 „	— „	tatarki		
3 „	26 „	owsa		

Las i pastwisko oddane gminie w drodze serwitutowej lecz przez gminę nie odebrane i w objętości bliżej nieokreślonej, gdyż gmina dekretami komisji serwitutowej wykazała się nie chciała.

Ogółem wynosił majątek gminy z końcem r. 1878 . . . . . 6520 złr. 91 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy postanowiła gmina założyć kasę pożyczkową z funduszu ze sprzedaży zboża uzyskać się mającego, fundusz ten wynosił . 1259 złr. 82 ct.

Z kar pieniężnych ulokowano w kasie	84	"	54	"
Z procentów uzyskano po koniec r. 1891	862	"	30	"
Ogółem miała kasa pożyczkowa dochodu po koniec r. 1891	2206	złr.	66	ct.

Z tego wydano:

Na budowę kancelaryi i aresztu	96	złr.	—	"
Na zakupno placu pod kancelaryę	48	"	18	"
Na wydatki administracyjne	219	"	85	"
Na wydatki gminne	84	"	02	"
Razem wydano	445	złr.	05	ct.
Pozostało w kasie pożyczkowej z końcem r. 1891	1761	złr.	61	ct.

Zapisano następnie do inwentarza kapitał serwitutowy wyżej wymieniony (wskutek przyrostu % powiększony) . . . . . 5977 " 94 "

Budynek szkolny wartości	1000	"	—	"
Obligacya gminy jak wyżej	1400	"	—	"

Kapitał uzyskany dla gminy i lokowany w rzeszowskiej kasie oszczędności z administracyi lasu gminnego i pastwiska, którego zarządem z powodu oporu gminy Wydział powiatowy zająć się musiał, po koniec r. 1891 . . . . . 1878 " 52 "

Kancelarya gminna i areszt wartości	800	"	—	"
Ogółem majątek gminy wynosił z końcem r. 1891	12818	złr.	07	ct.

Wreszcie wpisano do inwentarza las gminny objętości 37 mórg, 798 sążni i pastwisko 199 mórg 491 sążni.

Budynek spichlerzowy przeistoczony został na kancelaryę gminną.

II. Przy objęciu gminy pod nadzór Wydziału powiatowego w Kolbuszowej, była w kancelaryi gminnej jedynie księga uchwał, wszelkie inne zapiski i książki dopiero zaprowadzone być musiały.

Przeciw Naczelnikowi gminy i pisarzowi, zaniedbującym czynności służbowe, wdrożono dochodzenie dyscyplinarne i usunięto z urzędu, — obacenie funkcyonuje urząd gminny prawidłowo, jedynie czynności nowego pisarza gminnego ustawicznej wymagają kontroli.

Lustrator powiatowy kontroluje kasę gminną raz w każdym drugim roku, obok tego delegat powiatowy z sekcyi XIV o czynnościach urzędu gminnego każdego kwartału wyczerpującą składa relacyę.

Wszelka gotówka i papiery wartościowe są w skrzyni kasowej, której klucze są w rękach wójta i wybranego z Rady gminnej kasyera.

III. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu gminnego w Majdanie.

IV. Dróg publicznych posiada gmina 29 kilom.

V. Straż ogniowa zorganizowana na wzór innych gmin w powiecie.

VI. Daty statystyczne wykazują, że gmina liczy 2564 dusz, ma powierzekni 9407 mórg 985 sążni, zaś stały rocznie przez wszystkich członków gminy i dworu opłacany podatek wynosi 927 złr. 24 ct.

Kupno.

W r. 1867 był następujący majątek gminy:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana wartości nominalnej . . .	1250	złr.	—	"
Kapitał serwitutowy gminie przyznany, jednak z kasy krajowej nie wzięty .	2885	"	64	"
Budynek szkolny	300	"	—	"
Budynek spichlerzowy	100	"	—	"

Zboże w gminnym spichlerzu według wykazu Władzy politycznej:

39	korey	7	garney	żyta
58	"	13	"	owsa.

W rzeczywistości jednak po sprawdzeniu w Wydziale powiatowym znaleziono zboża jedynie:

35 korey 24 garncy żyta	} wartości	419 złr. 50 ct.
51 " 30 " owsa		

Pastwisko gminne objętości 44 mórg 729 sążni.

Razem wynosił majątek gminy w r. 1867 . . . . . 4955 złr. 14 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy, postanowiła gmina założyć kasę pożyczkową i przeznaczyła na ten cel fundusz ze sprzedaży zboża z gromadzkiego spichlerza uzyskany . . . . . 435 złr. 78 ct.

Z kar pieniężnych ulokowano w kasie . . . . . 21 " — "

Z procentów uzyskano w ciągu lat . . . . . 861 " 22¹/₂ "

Razem wynosił dochód kasy pożyczkowej po koniec r. 1891 . . . . . 1318 złr. —¹/₂ ct.

Z tego w ciągu lat wydano:

Na budowę szkoły . . . . . 300 " — "

Na budowę kancelaryi gminnej . . . . . 300 " — "

Na wydatki administracyjne . . . . . 147 " 79¹/₂ "

Na pogorzalców . . . . . 30 " 61 "

Na wydatki gminne . . . . . 7 " 02 "

Razem wydano . . . . . 786 złr. 42¹/₂ ct.

Po odtrąceniu od przychodu stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 . . . . . 532 złr. 58 "

Budynek szkolny jak wyżej, jednak przeistoczony . . . . . 600 " — "

Kapitał serwitutowy ulokowany w kasie krajowej (z procentem) . . . . . 3934 " 27 "

Budynek kancelaryjny (ze starego spichlerza) wartości . . . . . 400 " — "

Obligacya długu Państwa jak wyżej . . . . . 1250 " — "

Pastwisko jak wyżej w objętości 44 mórg 729 sążni.

Na pastwisku pozwoliła Rada gminna ubogim włościanom wystawić 21 budynków mieszkalnych, za co komornicy roczny czynsz do kasy gminnej odpłacają.

Razem wynosił majątek gminy z końcem r. 1891 . . . . . 6716 złr. 85 ct.

Do czego jednak procenta od roku 1881 z kapitału serwitutowego urosło doliczyć należy.

Sprawa odebrania kapitału na rzecz całej gminy celem zakupu lasu, jest w toku.

II. Kancelarya gminna uporządkowana jest na wzór innych gmin. Zwierzchność gminna i jej funkcyonaryusze pełnią swe obowiązki. Kasa gminna jest pod kluczem wójta i jednego członka Rady gminnej.

Kontrolę wykonuje lustrator powiatowy raz każdego drugiego roku, obok tego nadzornie delegat powiatowy sekcji XII czynność urzędu gminnego i o spostrzeżeniach zawiadamia Wydział powiatowy każdego kwartału.

III. W ciągu lat 25 wdrażał Wydział powiatowy dwa razy dochodzenie dyscyplinarne przeciw Naczelnikom gminnym za opieszałość w urzędowaniu i karcił ich grzywnami według §. 102 ust. gminnej.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

VI. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach z własnego składu.

V. Dróg publicznych posiada gmina 1:5 kilom.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór innych gmin w powiecie.

VII. Dany statystyczne wykazują, że gmina ma 1527 ludności, powierzchnia gminy wynosi 2182 mórg 140 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy opłacany podatek wynosi rocznie 871 złr. 42 ct.

Leszcze.

Gmina ta z okręgu politycznego ropczyckiego przydzielona do powiatu kolbuszowskiego na mocy rozporządzenia ministeryalnego spraw wewnętrznych z r. 1878 (Dz. u. kraj. Nr. 37), nie wykazała się w r. 1878 żadnym inwentarzem, sprawdzono jednak, iż posiada:

Obligacyę długu Państwa na gminę winkulowaną nominalnej wartości . . .	100	złr.	—	ct.
Cztery działki obligacyjne po 10 złr.	40	"	—	"
Wartości nominalnej	140	"	—	"

Zresztą nie ma gmina żadnego ruchomego ani nieruchomego majątku.

I. Założono zatem inwentarz gminy, zapisano w nim powyższe dwie pozycje, oraz 6 kilometrów dróg publicznych i uporządkowano kancelaryę gminną na wzór zwykły.

Zwierzchność gminna oraz jej funkcyonaryusze pełnią swe obowiązki służbowo, pisarz gminny jest zdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

Gotówkę przechowuje gmina w skrzyni kasowej, której klucze są w ręku wójta i jednego członka Rady gminnej.

II. Nadzór nad gminą wykonuje delegat powiatowy sekcji V i donosi kwartalnie Wydziałowi powiatowemu o wszelkich w urzędowaniu gminnem spostrzeżonych brakach. Lustrator powiatowy kontroluje co drugi rok czynności urzędu gminnego i kasowość gminną.

III. Ludność wiejska pobiera sól po cenach stałych ze składu gminnego w Niwiskach.

Daty statystyczne wykazują, że gmina liczy 322 dusz, — powierzchnia gminy wynosi 1010 mórg 1451 sążni, a stały przez całą ludność gminy i dworu opłacany podatek wynosi rocznie 180 złr. 57 ct.

V. Straż ogniowa zorganizowana na wzór innych gmin w powiecie.

Lipnica.

W r. 1867 majątek gminy był następujący:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana nominalnej wartości . . .	1600	złr.	—	ct.
Działki obligacyjne w nominalnej wartości	15	"	—	"
Budynek szkolny	800	"	—	"
Budynek spichlerzowy	50	"	—	"
Kaplica murowana przy szkole wartości	800	"	—	"

Zboża złożonego w gromadzkim spichlerzu według wykazu Władzy politycznej miało być:

85	korcy	22	garncy	żyta
44	"	11	"	jęczmienia
140	"	18	"	owsa.

Znaleziono po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy tylko:

75	korcy	10	garncy	żyta	} wartości	1291	" 81	"
28	"	16	"	jęczmienia				
136	"	20	"	owsa				

Las gminny objętości 42 mórg 319 sążni, pastwisko 123 mórg 1033 sążni

i orno pole 32 mórg.

Razem wynosił majątek gminy w r. 1867, oprócz lasu i pastwiska . . . 4656 złr. 81 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy postanowiła Rada gminna założyć kasę pożyczkową z funduszem uzyskanym ze sprzedaży zboża gromadzkiego, a fundusz ten wynosił początkowo . . . . . 1308 złr. 46½ ct.

Sprzedano działki obligacyjne na ten sam cel i uzyskano kwotę . . . . . 10 " 70 "

Z karnych funduszków ulokowano w kasie . . . . . 12 " 50 "

W ciągu lat przyrosły procenta . . . . . 2035 " 92 "

Razem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem r. 1891 . . . . . 3367 złr. 58½ ct.

Z tego wydano po koniec r. 1891:

Na budowę szkoły murowanej . . . . . 1035 złr. 28 ct.

Na administracyę kasy . . . . . 149 " 44½ "

Na wydatki gminne . . . . . 180 " 83 "

Razem wydano . . . . . 1365 złr. 55½ ct.

Po odliczeniu od przychodu, stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891	2002 zlr. 03 ct.
Wpisano do inwentarza obligacyę długu Państwa	1600 "
Budynek szkolny murowany, wartości	4000 "
Kancelarya gminna przeistoczona ze spichlerza	100 "
Kaplica murowana, jak wyżej	800 "
Wreszcie las, pastwisko i orne pole w objętości wyżej wymienionej.	
Ogółem wynosił majątek gminy z końcem r. 1891	8502 zlr. 03 ct.

Lasem administruje gmina ściśle według planu gospodarstwa lasowego, sporządzonego przez Wydział powiatowy, a przez Radę gminną przyjętego.

Pastwisko gminne użytkują wszyscy członkowie gminy bezpłatnie, jednak czynsz pobiera gmina od 123 włościan, którzy pobudowali się na pastwisku gminnym za zgodą Rady gminnej i powiatowej.

Pole orne wydzierżawione jest w drodze publicznej licytacji, a dochód przeznaczony jest na wydatki administracyi gminnej.

II. Kancelaryę gminną uporządkował Wydział powiatowy według wzoru innych gmin powiatu. Zwierzchność gminna i jej funkcyonaryusze pełnią swó urządowe obowiązki. Wszelka gotówka i papiery wartościowe przechowuje gmina w okutej skrzyni kasowej, której klucze są w rękach wójta i dwóch członków z Rady gminnej wybranych.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania usunięto jednego naczelnika gminy z urzędu w drodze dyscyplinarnej. Obecnie funkcyonuje urząd gminny prawidłowo — pisarz gminny ma dostateczne uzdolnienie i jest w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach z własnego składu.

V. Droóg publicznych posiada gmina 12 klm.

VI. Straż ogniowa zorganizowana według wzoru reszty gmin powiatu.

VII. Dany statystyczne wykazują, że gmina liczy 2348 dusz — ma powierzchnię 6585 mórg 1287 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dworu opłacany roczny podatek, wynosi 1556 zlr. 27 ct.

Majdan.

W roku 1867 zastaliśmy następujący majątek gminy:

Obligacyę długu państwa nie winklowaną w nominalnej wartości	900 zlr.
budynek szkolny wartości	150 "
budynek spichlerzowy wartości	30 "

Zboże w spichlerzu gromadzkiem według wykazu władzy politycznej:

51 korey 8 garncy żyta,
4 " 12 " jęczmienia,
51 " 6 " owsa
8 " 15 " tatarki

W rzeczywistości jednak po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy tylko:

24 korey 22 garncy żyta	}	wartości . . . . . 250 zlr. 85 ct.
2 " " jęczmienia		
25 " 2 " owsa		

Kapitał serwitutowy całej gminy . . . . . 1760 zlr. 36 ct.

lasu 11 mórg 493 sążni, własność 66 uprawnionych włościan, wreszcie

lasu 28 " 885 " " 24 " " " " 3090 zlr. 71 ct.

Razem wynosił majątek gminy . . . . .

I. Przy założeniu inwentarza gminnego przez Wydział powiatowy przekonano się, że nie cały majątek jest własnością wspólną gminy, lecz że część tegoż jest własnością katolickich członków gminy — przystąpiono więc do rozdziału i Rada gminna katolicka objęła zarząd spichlerza

i obligacyi, a zarazem, postanowiła sprzedaż tych obiektów na rzecz założyć się mającej kasy pożyczkowej.

Stan tej kasy przedstawia się następująco:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano	250	złr.	35	ct.
Przyłączono kapitał serwitutowy przyznany członkom gminy katol. w kwocie	2033	"	23	"
Sprzedano obligacyę długu państwa i uzyskano fundusz	867	"	42 ¹ / ₂	"
Ulokowano w kasie pożyczkowej karne fundusze	125	"	87	"
Uzyskano w ciągu lat z procentów kasy	3690	"	61	"
Razem wynosił stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891	6967	złr.	48 ¹ / ₂	"
Z dochodów tych w ciągu lat wydano:				
Na straż ochotniczą pożarną	120	złr.		
Na administracyę kasy	916	"	07 ¹ / ₂	"
Pogorzecom zapomogę	10	"		
Wykreślone nie ściągalne długi	280	"	48	ct.
Wydano ogółem	1326	złr.	55 ¹ / ₂	"
Stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891	5640	"	93	"

i kwota ta stanowi obecnie majątek katolickich członków gminy.

Inwentarz majątku gminy wspólnej wykazuje:

Budynek szkolny wartości	2000	złr.
Plac gminne wartości	1000	"
Rzeźnia miejska wartości	2000	"
Dochód z targowego (skapitalizowany)	22000	"
Dochód z nawozu (skapital.)	400	"
Dochód z rzeźni miejskiej (skapital.)	4000	"
Sprzęty kancelaryjne wartości	500	"
Zatem wynosił stan majątku gminnego wspólnego z końcem r. 1891	31900	złr.

i dobro gminne w lasach na wstępie wykazanych.

I. Administracya gminna i urządzenie kancelaryi gminnej w pierwszych latach urzędowania bardzo wiele pozostawiały do życzenia, policya miejscowa prawie wcale nie funkcyonowała, a zarząd majątku gminnego tak niedoleżnie był prowadzony, że nietylko Wydział powiatowy kilkakrotnie, ale i Wydział krajowy widziały się zmuszone do wdrożenia dochodzenia dyscyplinarnego przeciw urzędującej wówczas Zwierzchności gminnej, wskutek czego trzech naczelników gminy z urzędu usunięto. Od lat sześciu gmina majdańska znaczne ku lepszemu zrobiła postępy.

Administracyę gminy na właściwe skierowano tory, sprawy policyjne ustawowej doznają opieki o tyle przynajmniej, o ile przy słabych siłach organów policyjnych i ubóstwie miasteczka obszerny dział policji miejscowej skutecznie nadzorować się da.

Częste przez Zwierzchność gminną i urzędnika Wydziału powiatowego dokonywane lustracye domów co do przestrzegania przepisów policyjno-sanitarnych i ogniowych, rewizye miar i wag, sprawiedliwy rozdział prestacyi drogowych, przekonały Wydział powiatowy w ostatnich latach, iż w gminie zapanował ład i porządek, a skontra kasy przez lustratora wydziału powiatowego dwa razy rocznie dokonywane, żadnych nie wykazały usterek. Niezawisłe od tych lustracyi kontroluje delegat powiatowy z sekcji VII czynności urzędu gminnego i o spostrzeżonych brakach zawiadamia kwartalnie Wydział powiatowy. W ten sposób utrzymany jest ustawiczny kontakt Wydziału powiatowego z gminą i wszelka najdrobniejsza nieprawidłowość natychmiast bywa usuwana.

Kasa gminna jest pod kluczem Naczelnika gminy i wybranego z Rady gminnej kasyera. Sekretarz gminny należyta posiada kwalifikacyę.

II. Policję ogniową wykonuje Zwierzchność gminna przy pomocy ochotniczej straży ogniowej z należyta sprężystością.

Z inicjatywy Wydziału powiatowego zawiązano w roku 1886 ochotniczą straż ogniową i zakupiono, przeważnie z dobrowolnych składek, datków Wydziału powiatowego i gminy, następująco

rekwizyta ogniowa: 2 sikawki dwukolowe, 7 konewek blaszanych, 6 drabin, 3 beczkowsy, oprócz tego wyekwipowano straż ogniową składającą się z 20 członków czynnych.

Znaczna część właścicieli domów zaopatrzona jest w osęki, a ludność pod kierunkiem Zwierzchności gminnej i Naczelnika straży spieszy na ratunek w czasie pożaru z przyborami dla każdego domu wyznaczonymi.

III. Służba policyjna składa się z rewizora policyi, zaopatrzonego w instrukcję służbową, jest też oglądacz zwłok i bydła, 2 policyantów, 1 stróż nocny i polowy dozorca.

IV. Sól gminną pobiera ludność po cenie stałej ze składu własnego urzędu gminnego.

V. Statystyka Wydziału powiatowego wykazuje, iż Majdan liczy 2140 dusz, powierzchnia gruntów wynosi 2591 mórg 895 sążni, dróg publicznych posiada gmina 11 klm. Stały przez wszystkich członków gminy i dworu opłacany podatek wynosi rocznie 1483 złr. 82 ct.

Markowizna.

Majątek gminy w roku 1867:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana w nominalnej wartości	300 złr.
Budynek spichlerzowy	40 „
Zboże w gminnym spichlerzu:	
23 korcy 20 garney żyta	} wartości . . . . . 334 „ 67 ct.
5 „ 29 „ jęczmienia	
10 „ „ owsa	

Kapitał serwitutowy całej gminie przyznany lecz nie odebrany, w kwocie	1449 „ 50 „
Ogółem	2124 złr. 17 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział pow. przystąpiła gmina do założenia kasy pożyczkowej gminnej i wyznaczyła na ten cel wartość zboża spichlerzowego, a więc kwotę 350 złr. 26 ct. wyższą jak wyżej wykazano, z powodu przyrostu procentów.

Ulokowano karne fundusze w kwocie	10 „ 50 „
Uzyskano w ciągu lat z procentów	687 „ 52 „
Razem wynosił dochód	1048 złr. 28 ct.
Z tego wydano w ciągu lat na administracyę kasy pożyczkowej	146 „ 04 „
Wykreślono wątpliwe długi	51 „ 20 „
Wydano ogółem	197 złr. 24 ct.
Zatem z końcem roku 1891 wynosił rzeczywisty stan kasy pożyczkowej	851 „ 04 „
Po wciągnięciu do inwentarza obligacyi długu Państwa jak wyżej	300 „
Budynku spichlerzowego przemienionego na areszt, wartości	40 „
Kapitału serwitutowego dotąd nieodebranego, jak wyżej	2002 „ 52 1/2
Okazuje się stan majątku gminnego z końcem roku 1891	3193 złr. 56 1/2

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, dopilnował założenia urzędowych ksiąg i zapisków — lustrator powiatowy kontroluje co drugi rok czynności gminne we wszystkich działach a niezawisłe od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy sekcji XIV i o spostrzeżonych brakach kwartalnie Wydział powiatowy zawiadamia, który braki te natychmiast usuwa. Kasa gminna na papiery wartościowe i gotówkę, zamykana jest na dwa klucze, które są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej. Pisarz gminny jest uzdolniony i przez Wydział powiatowy egzaminowany.

Oglądacz zwłok i bydła, polowy i stróż nocny pełnią swe obowiązki.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania zarządził Wydział powiatowy raz dochodzenie dyscyplinarne przeciw naczelnikowi gminy, którego usunięto.

IV. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu soli gminnej w Sokołowie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 82 klmtr.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór innych gmin.

VII. Daty statystyczne Wydziału powiatowego wykazują, że gmina liczy 538 dusz, ma po-

wierzchni 824 mórg 1084 sążni — czysty podatek przez wszystkich członków gminy i dworu opła-
cany wynosi rocznie 241 złr. 10 ct.

Mazury.

W roku 1867 znajdował się w gminie tej następujący majątek:

Spichlerz drewniany wartości	30 złr.
Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana, wartości	500 „
Działki obligacyjne nominalnej wartości	17 „ 50 ct.
Zboże w spichlerzu według wykazu władzy politycznej miało wynosić:	
35 korcy 18 garncy żyta	
26 „ 12 „ jęczmienia	
40 „ 21 „ owsa	
1 „ 04 „ tatarcki	

Znaleziono jednak po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy:

14 korcy 22 garnce żyta	} wartości	403 „ 04 „
8 „ 16 „ jęczmienia		
40 „ 21 „ owsa		
1 „ „ tatarcki		

Kapitał serwitutowy całej gminie przyznany, wysokości . . . . . 3511 „ 43¹/₂

i pastwisko gminne objętości 118 mórg 1015 sążni.

Ogółem wznosił majątek gminny w r. 1867 . . . . . 4461 złr. 97¹/₂

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy, przystąpiła gmina do założenia kasy
pożyczkowej gminnej i wyznaczyła na ten cel gotówkę ze sprzedaży zboża uzyskanego, a to:

Ulokowała w kasie pożyczkowej karne fundusze w kwocie	450 złr. 03 ¹ / ₂
Z procentów w ciągu lat uzyskała	27 „ 63 ct.
Z procentów w ciągu lat uzyskała	547 „ 48 ¹ / ₂
Razem miała kasa pożyczkowa dochodu	1028 złr. 15 ct.
Z tego wydała na administracyę kasy pożyczkowej	129 „ 60 „
Wykreśliła wątpliwe długi	19 „ 10 „
Ogółem wydała po koniec roku 1891	148 złr. 70 ct.
Zatem stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891 wynosił	879 „ 45 „
Papiery wartościowe wpisano do inwentarza jak wyżej	517 „ 15 „
Spichlerz przeistoczony na areoszt gminny wartości	30 „

Kapitał serwitutowy gminie wypłacony zużytkowano na zakupno lasu 140
mórg na rzecz gminy i las ten przedstawia wartość . . . . . 12000 „

Wreszcie wpisano pastwisko gminne w objętości jak wyżej 118 mórg 1015
sążni i budynek szkolny wartości . . . . . 2000 „

Zatem majątek gminy wynosił z końcem roku 1891 . . . . . 15426 złr. 60 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, dopilnował założenia urzędowych ksiąg
i zapisków — lustrator powiatowy kontroluje co drugi rok czynności gminne we wszystkich dzia-
łach, a niezawisłe od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XIV i o spostrzeżonych
brakach kwartalnie Wydział powiatowy zawiadamia, poczem braki natychmiast bywają usuwane.

Kasa gminna jest pod podwójnem zamknięciem, klucze są w rękach wójta i wybranego
z łona Rady gminnej kasyera.

Pisarz gminny posiada dostateczną kwalifikacyę i jest w Wydziale powiatowym egzami-
nowany.

Służba gminna, a to: oglądacz zwłok i bydła, nocny stróż, policyant i polowy, pełnią swe
obowiązki.

III. W ciągu 25-cio letniego urzędowania nie było powodu do wdrożenia dochodzenia dyscy-
plinarnego przeciw członkom Zwierzchności gminnej.

IV. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu soli gminnej w Raniżowie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 57 klntr.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór gmin wszystkich tutejszego powiatu.

VII. Daty statystyczne Wydziału powiatowego wykazują, że gmina liczy 1244 dusz, ma powierzchnię 1989 mórg 411 sążni, czysty podatek przez wszystkich członków gminy opłacany, wynosi rocznie 640 złr. 1 ct.

Mechowiec.

W roku 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana wartości	200 złr.
Działki obligacyjne w nominalnej wartości	42 „ 50 „
Budynek spichlerzowy wartości	30 „
Zboża z spichlerza gminnego:	
54 korey 25 garncy żyta	} wartości . . . . . 561 „ 88 „
64 „ 29 „ owsa	

Pastwisko gminne w objętości 1 mórg 1322 sążni.

Wartość ogółem . . . . . 884 złr. 38 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy dała się gmina nakłonić do założenia kasy pożyczkowej gminnej i ta powstała z uzyskanego ze sprzedaży zboża funduszu	564 złr. 18 ct.
Ze sprzedaży działek obligacyjnych	32 „ 30 „
Z ulokowanych kar pieniężnych	10 „
W ciągu lat uzyskano z procentów	1091 „ 39 „
Razem miała kasa pożyczkowej z końcem r. 1891	1697 złr. 87 ct.
Z tego wydano w ciągu lat na przybory kościelne	12 „ 01 „
Wydatki gminne	132 „ 57 „
Na administrację kasy pożyczkowej	254 „ 14 „
Na zapomogę dla pogorzalców	48 „
Razem wydano	446 złr. 72 ct.
Zatem stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891	1251 „ 15 „
Po wpisaniu obligacyi do inwentarza wartości	200 „
i budynku spichlerzowego na areoszt przestoczzonego, wartości	30 „
wreszcie pastwisko 1 mórg 1322 sążni.	

Stan majątku gminnego z końcem r. 1891 . . . . . 1481 złr. 15 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, dopilnował założenia urzędowych ksiąg i zapisków, lustrator powiatowy kontroluje co drugi rok czynności gminne we wszystkich działach, a niezawisłe od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji II. i o spostrzeżeniach zawiadamia Wydział powiatowy każdego kwartału. Kasa gminna na papiery wartościowe i gotówkę zamknięta jest na dwa klucze, które są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Oglądacz zwłok i bydła, polowy i stróż nocny połączony swoimi obowiązkami.

Pisarz gminy jest należycie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dochodzenia dyscyplinarnego przeciw członkom Zwierzchności gminnej.

IV. Sól pobiera ludność wiejska po stałej cenie ze składu soli gminnej w Majdanie.

V. Dróg gminnych publicznych posiada gmina 5 klm.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin wiejskich w powiecie.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 623 dusz, ma powierzchnię 1040 mórg — sążni, a czysty podatek spłacany przez wszystkich członków gminy wynosi rocznie 354 złr. 45 ct.

Nienadówka.

W roku 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya dęgu państwa na gminę winkulowana nominalnej wartości . . .	1750	złr.	—	ct.
Działki obligacyjne wartości nominalnej	25	"	—	"
Pastwisko gminne niewykazanej objętości.				
Spichlerz drewniany gminny wartości	100	"	—	"

Zboże w tym spichlerzu według wykazu władzy politycznej wynosić miało:

146	korcy	8	garn.	żyta
29	"	8	"	jęczmienia
236	"	8	"	owsa

Przy stwierdzeniu przez Wydział powiatowy znaleziono:

179	korcy	—	żyta	} wartości	1471	złr.	13	ct.
26	"	6	garn. jęczmienia					
191	"	17	" owsa					

Kapitał serwitutowy całej gminie przyznany w kwocie	6541	"	65	"
wroszcie drewniany budynek szkolny wartości	200	"	—	"
ogółem majątek wynosił z końcem r. 1867	10087	"	78	"

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy dała się gmina nakłonić do założenia

kasy pożyczkowej gminnej, której stan przedstawia się następująco:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano na rzecz kasy	1471	złr.	13	ct.
ze sprzedaży działek obligacyjnych uzyskano	15	"	48	"
kar pieniężnych ulokowano	22	"	66	"
w ciągu lat uzyskano z procentów	1524	"	46	"
ogółem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem r. 1891	3033	złr.	73	ct.

Z tego wydano:

na administracyę kasy pożyczkowej gminnej	111	złr.	90	ct.
na administracyę gminną	73	"	—	"
wydano razem	184	złr.	90	ct.

Zatem stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosi	2848	"	83	"
Wpisano następnie do inwentarza obligacyę jak wyżej	1750	"	—	"
Szkoła murowana wartości	3000	"	—	"
Spichlerz drewniany na arezt przeistoczony wartości	100	"	—	"
Kapitał serwitutowy administrowany w kasie krajowej, pomnożony wskutek przyrostu procentów w kwocie	14300	"	98	"

Kapitał ten wypłacony gminie, ulokowany został przez gminę w kasie oszczędności w Rzeszowie z przeznaczeniem wybudowania kościoła parafialnego.

Pastwisko gminne przemierzone wynosi 80 mórg 1150 sążni.

Ogółem wynosił majątek gminny w r. 1891 . . . . . 21999 złr. 81 ct.

Na pastwisku gminnem wystawione są dwa budynki za zezwoleniem Rady gminnej i powiatowej, z których właściciele płacą czynsz do kasy gminnej.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, dopilnował założenia urzędowych ksiąg i zapisków, lustrator powiatowy kontroluje co drugi rok czynności urzędu gminnego we wszystkich działach, a niezawisłe od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XVII i o spostrzeżeniach zawiadamia Wydział powiatowy każdego kwartału. Kasa gminna zamknięta jest na dwa klucze, które są w rękach wójta i wybranego z Rady gminnej kasyera.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

Śludzy gminni oraz oglądacze zwłok i bydła pełnią swe obowiązki.

Za staraniem Wydziału powiatowego założono w gminie kółko rolnicze, które od lat kilku należycie funkcjonuje.

III. W ciągu 25 lat urzędowania widział się Wydział powiatowy w roku bieżącym zmuszony wdrożyć dochodzenie dyscyplinarne przeciw naczelnikowi gminy, lecz sprawa ta, o którą obwiniono naczelnika gminy o nieprawidłowe zestawienie budżetu gminnego, jest obecnie jeszcze nieukończona z powodu przejścia na drogę karno-sądową.

IV. Sól pobiera ludność wiejska ze składu w kółku rolniczym, które dostaje od Wydziału powiatowego certyfikaty do poboru soli z żupy w Lacku.

V. Dróg publicznych posiada gmina 134 klm.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin.

VII. Dany statystyczne w Wydziale prowadzone wykazują, że gmina liczy 2680 dusz, ma powierzchnię 4171 mórg 978 sążni, a czysty podatek przez wszystkich członków gminy i dworu opłacony wynosi rocznie 1918 złr. 16 ct.

Niwiska.

W roku 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana w nominalnej wartości	600	złr.
Działki obligacyjne w nominalnej wartości	25	"
Kapitał serwitutowy przyznany całej gminie w kwocie	924	" 47 ct.
Budynek szkolny wartości	150	"
Spichlerz gminny wartości	50	"
Zboże, a to:		
17 korcy 26 garncy żyta	} wartości	190 "
17 " 28 " owsa		

Pastwisko gminne 1 mórg 1026 sążni.

Razem wynosił majątek gminny w roku 1867 . . . . . 1939 złr. 47 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy dała się gmina nakłonić do założenia kasy pożyczkowej, która powstała ze sprzedaży zboża spichlerzowego i działek obligacyjnych . . . . . 172 "

Z ulokowanego w kasie pożyczkowej kapitału serwitutowego (pomnożonego przez doliczenie kilkoletnich procentów) . . . . . 2004 " 16 "

Z ulokowanych kar pieniężnych . . . . . 65 " 26 "

Z uzyskanego w ciągu lat procentu z udzielonych pożyczek . . . . . 908 " 94 1/2 "

Razem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem roku 1891 . . . . . 3150 złr. 36 1/2 "

Z tego wydano w ciągu lat na administrację kasy pożyczkowej . . . . . 181 " 26 1/2 "

Na administrację gminy . . . . . 6 "

Razem wydano . . . . . 187 złr. 26 1/2 "

Zatem czysty stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891 wynosił . . . . . 2963 " 10 ct.

Wpisano następnie do inwentarza obligacyę długu Państwa jak wyżej . . . . . 600 "

Budynek szkolny odrestaurowany, wartości . . . . . 500 "

Spichlerz gminny przeistoczony na areszt, wartości . . . . . 50 "

i pastwisko w wyżej wykazanej objętości 1 mórg 1026 sążni.

Razem wynosił majątek gminny z końcem roku 1891 . . . . . 4113 złr. 10 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, dopilnował założenia urzędowych ksiąg i zapisków, lustrator powiatowy kontroluje co drugi rok czynności urzędu gminnego we wszystkich gałęziach własnego zarządu gminnego, a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji V i o spostrzeżonych brakach zawiadamia Wydział powiatowy każdego kwartału.

Kasa gminna zamykana jest na dwa klucze, które są w ręku wójta i jednego członka Rady gminnej.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

Oglądacz zwłok i bydła, polowy i stróż nocny pełnią swe obowiązki.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania był Wydział powiatowy zmuszony wdrożyć dochodze-

nie dyscyplinarne przeciw dwóm naczelnikom gminnym, których za sprzeniewierzenie majątku gminnego i złą administrację z urzędu usunięto. Obecna Zwierzchność gminna funkcjonuje prawidłowo.

IV. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach z własnego składu gminnego.

V. Dróg publicznych posiada gmina 11·3 klm.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin wiejskich tutejszego powiatu.

VII. Dany statystyczne Wydziału powiatowego wykazują, że gmina liczy 1257 dusz, ma powierzchni 3934 mórg 1025 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 739 złr. 31 ct.

Nowawieś.

W roku 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana wartości nominalnej	500 złr.
Budynek szkolny wartości	300 „
Budynek spichlerzowy wartości	30 „
Zboże w spichlerzu gromadzkim:	
17 korcy 4 gar. żyta	} wartości około . . . . . 190 „
4 „ jęczmienia	

Ogółem majątek gminny wynosił w roku 1867 . . . . . 1020 złr.

I. Po założeniu inwentarza dała się gmina nakłonić do założenia kasy pożyczkowej gminnej i wyznaaczyła na ten cel:

Gotówkę ze sprzedanego zboża gromadzkiego	190 złr.
Przyłączyła uzyskany i całej gminie w roku 1872 przyznany kapitał serwitutowy w kwocie	723 „ 77 ¹ / ₂
Ulokowała karne fundusze	8 „ 92 „
Uzyskała w procentach za udzielone pożyczki w ciągu lat	592 „ 19 ct.
Razem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem roku 1891	1514 złr. 88 ¹ / ₂
Z tego w ciągu lat wydano:	
Na budowę szkoły	112 „ 56 ¹ / ₂
Na administrację kasy pożyczkowej	123 „ 77 ct.
Zapomogi dla pogorzalców	58 „ 52 „
Razem wydano do końca roku 1891	294 złr. 85 ¹ / ₂
Zatem stan kasy pożyczkowej wynosił z końcem roku 1891	1220 „ 03 ct.
Dopisano do inwentarza obligacyę długu Państwa jak wyżej	500 „
Budynek szkolny wartości	300 „
Budynek spichlerzowy na arezt przemieniony	30 „
Razem wynosił majątek gminny z końcem roku 1891	2050 złr. 03 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, dopilnował założenia urzędowych ksiąg i zapisków, lustrator powiatowy kontroluje co drugi rok czynność urzędu gminnego we wszystkich gałęziach własnego zarządu gminnego, a niezawisłe od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XXI i o spostrzeżonych brakach raz każdego kwartału Wydział powiatowy zawiadamia.

Kasa gminna zanymkana jest na dwa klucze, które są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Pisarz gminny jest należycie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania nie miał Wydz. pow. powodu do dochodzeń dyscyplinarnych.

IV. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu gminnej soli w Kolbnszowej.

V. Dróg publicznych posiada gmina 5·5 kilom.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin wiejskich w powiecie.

VII. Dany statystyczne Wydziału powiatowego wykazują, że gmina liczy 650 dusz, ma powierzchni 2020 mórg 1071 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 440 złr. 74 ct.

Ostrowy baranowskie.

W r. 1867 miała gmina następujący majątek:

Spichlerz gromadki drewniany wartości	40	złr.
Zboże do spichlerza zsypane a to: według wykazu władzy politycznej 42 korcy 21 garn. żyta, sprawdzono jednak przez Wydział powiatowy, że rzeczywiście rozpożyczonego zboża było 40 korcy 19 garncy żyta wartości	281	„ 51 ct.
Kapitał serwitutowy całej gminy przyznany w kwocie	1125	„ 98 ¹ / ₂
Pastwisko gminne objętości 33 mórg 1577 sążni.		
Ogółem wynosił majątek gminny w r. 1867	1447	złr. 49 ¹ / ₂
I. Po założeniu inwentarza gminnego przez Wydział powiatowy dała się gmina nakłonić do założenia kasy pożyczkowej gminnej i wyznaczyła na ten cel:		
Gotówkę uzyskaną ze sprzedaży zboża a więc	281	„ 51 ct.
Kapitał serwitutowy pomnożony przez doliczenie procentów	1211	„ 16 „
Ulokowano kary policyjne	34	„ 96 ¹ / ₂
Uzyskano w ciągu lat w procentach	2388	„ 50 ¹ / ₂
Gmina miała zatem ogółem dochodu z końcem r. 1891	3916	złr. 14 ct.
Z tego wydano w ciągu lat:		
Na budowę szkoły	280	„
Na budowę kancelaryi (z budynku spichlerz.)	50	„
Na administrację kasy pożyczkowej	493	„ 40 „
Na zapomogi dla ubogich	28	„
Na administrację gminną	30	„
Ogółem wydano do końca roku 1891	881	złr. 40 ct.
Zatem stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosił	3034	„ 74 „
Następnie wpisał Wydział powiatowy do inwentarza:		
Budynek kancelaryjny wartości	200	„
Budynek szkolny wartości	1500	„
Okazuje się z końcem r. 1891 wartość majątku gminnego w kwocie	4734	złr. 74 ct.

I pastwisko w objętości na wstępie wykazanej.

II. Gmina Ostrowy baranowskie posiada uporządkowany urząd gminny, kasą zawiaduje wójt i jeden z członków Rady gminnej, i istnieje skrzynia kasowa na dwa klucze zamknięta.

Straż polowa, oglądacz bydła i zwłok i stróż nocny pełnią swe obowiązki, pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale egzaminowany.

Lustrator powiatowy kontroluje co drugi rok czynności urzędu gminnego a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji VIII, który o dokonanej w gminie rewizji kwartalnie składa relacje.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania zarządził Wydział powiatowy jedno dochodzenie dyscyplinarne przeciw naczelnikowi gminy i usunął go z urzędu, obecnie urząd gminny funkcjonuje prawidłowo.

IV. Sól pobiera ludność po stałej cenie ze składu gminnego w Trzęsówce.

V. Drogi publicznych posiada gmina 11⁵ klm.

VI. Policja ogniowa zorganizowana jest na wzór reszty gmin wiejskich w powiecie.

VII. Dany statystyczne wykazują, że gmina liczy 845 dusz, ma powierzchni 4055 mórg 695 sążni, zaś stały podatek opłacany przez wszystkich członków gminy i dwory wynosi rocznie 855 złr. 27 cnt.

Ostrowy Tuszowskie kolonia.

Majątek tej gminy w roku 1867 był następujący:

$\frac{1}{6}$ część obligacyi długi Państwa na 650 złr. na gminę Ostrowy Tuszowskie narodowe winkulowanej, a więc	108 złr. 33 ct.
$\frac{1}{6}$ część kapitału serwitutowego gminie Ostrowy Tuszowskie narodowe i kolonii przyznanego, a więc kwotę	372 "
$\frac{1}{6}$ część budynku szkolnego, wartości	60 "
$\frac{1}{6}$ część budynku spichlerzowego, wartości	5 "
$\frac{1}{6}$ część lasu gminnego, którego cała objętość wynosi 55 mórg 46 sążni (wspólnie z Ostrowami Tuszowskimi).	

Grunt orny w objętości 17 mórg 216 sążni, — łąka w objętości 3 mórg 1065 sążni.

Pastwisko gminne w objętości 7 mórg 150 sążni.

Zboże w gminnym spichlerzu:

8 korcy 10 $\frac{1}{2}$ garnca żyta	} wartości	77 " 80 "
8 " 18 " owsa		

Razem wynosił majątek gminy w roku 1867 . . . . . 623 złr. 13 ct.

Po założeniu inwentarza majątku gminnego, dała się gmina nakłonić do założenia kasy pożyczkowej gminnej, i na ten cel wyznaczyła:

Fundusz uzyskany ze sprzedaży zboża spichlerzowego	82 " 80 "
Kapitał serwitutowy w kwocie	369 " 18 "
Kary pieniężne ulokowane	9 " 67 "
Część z obligacyi długi Państwa w kwocie 8 złr. 33 ct. spieniężono i gotówkę doliczono do funduszu kasy pożyczkowej w kwocie	4 " 46 "
W procentach uzyskano w ciągu lat	431 " 35 "
Razem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem roku 1891	897 złr. 46 ct.

Z tego w ciągu lat wydano:

Na szkołę	20 "
Na administrację kasy pożyczkowej	134 " 13 "
Na wydatki administracyjne	43 " 89 "
Razem wydano	198 złr. 02 ct.

Zatem stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891 wynosił . . . . . 699 " 44 "

Obligacyę długi państwa dopisano do inwentarza . . . . . 100 "

Część budynku szkolnego i spichlerzowego . . . . . 65 "

Stan majątku gminnego wynosił z końcem roku 1891 . . . . . 864 złr. 44 ct.

Nadto wpisano do inwentarza grunt orny, pastwisko, łąkę i las w objętości na wstępie wykazanej.

Dochód z wydzierżawionego gruntu ornego przeznaczony jest na wydatki administracyjne.

II. Wydział powiatowy starał się o uporządkowanie urzędu gminnego, dopilnował zakupna potrzebnych ksiąg urzędowych, zapisków i skrzyni kasowej, której klucze są w rękach wójta i jedynego członka Rady gminnej.

Delegat powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji VIII, który o dokonanych rewizjach Wydziałowi powiatowemu kwartalnie składa relacye.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania wdrożono raz jeden dochodzenie dyscyplinarne przeciw naczelnikowi gminy wskutek nienależytego postępowania w urzędzie i ukarano go grzywną.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

Oglądacz zwłok i bydła, policyant, straż polowa i nocny stróż pełnią swe obowiązki należycie.

IV. Policya ogniowa zorganizowana na wzór w powiecie.

V. Sól pobiera gmina po stałej cenie ze składu soli gminnej w Majdanie.

VI. Drogę gminnych posiada gmina 0.9 kilometr.

VII. Dany statystycznie wykazują, że gmina liczy 171 dusz ma powierzchni 276 mórg 189 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy opłacany podatek wynosi rocznie 50 złr. 36 cent.

Ostrowy Tuszowskie narodowe.

W r. 1867 posiadała gmina następujący majątek:

$\frac{1}{6}$ części obligacji długu państwa na gminę winkulowaną po otrączeniu $\frac{1}{6}$ części w kwocie	541 złr. 67 ct.
$\frac{1}{6}$ części kapitału serwitutowego gminie Ostrowy Tuszowskie narodowe i kolonii przyznanego po otrączeniu $\frac{1}{6}$ części w kwocie	1859 " 91 $\frac{1}{2}$
$\frac{1}{6}$ części budynku szkolnego wartości	340 "
$\frac{1}{6}$ części budynku spichlerzowego wartości	25 "
$\frac{1}{6}$ części lasu gminnego którego cała objętość wynosi 55 mórg 46 sążni (wspólnie z gminą Ostrowy Tuszow. kolonia).	

Spichlerzowe zboże a to:

42 korey żyta } wartości	329 " 87 "
36 " owsa }	

Grunt orny w objętości 9 mórg 70 sążni

Pastwisko gminne " 5 " 1079 "

Ogółem miała gmina z końcem r. 1867 . . . . . 3096 złr. 46 $\frac{1}{2}$

I. Po założeniu inwentarza gminnego postanowiła Rada gminna założyć kasę pożyczkową gminną i na ten cel wyznaczyła:

Gotówkę uzyskaną ze sprzedaży zboża spichlerzowego	366 " 37 "
Kapitał serwitutowy	1845 " 85 "
Gotówkę ze sprzedaży działek obligacyjnych	26 " 77 "
Fundusz kar pieniężnych	17 " 18 "
Z procentów w ciągu lat uzyskano	2130 " 30 "
Ogółem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem r. 1891	4386 złr. 47 ct.

Z tego wydano:

Na budowę szkoły	180 "
Na grunt dla szkoły	76 " 40 "
Na administrację kasy	493 " 31 "
Na ubogich	52 " 16 "
Na administrację gminną	89 " 32 "
Razem wydano	891 złr. 19 ct.

Zatem stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 . . . . . 3495 " 28 "

Wpisano następnie do inwentarza:

Obligację jak wyżej	500 "
Budynek szkolny wartości	400 "
Spichlerz na arezt przemieniony	50 "

Wreszcie grunt orny, pastwisko i las w powyżej wykazanej objętości
Razem wynosił majątek gminny z końcem r. 1891 . . . . . 4445 złr. 28 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną według wzoru innych gmin powiatu, dopilnował zakupna ksiąg urzędowych i zapisków i pouczył Zwierzchność gminną o należytem ich prowadzeniu.

Kasa gminna zaopatrzona w dwa klucze, które są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a niezależnie od

tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji VIII i o spostrzeżonych swych brakach zawiadamia Wydział powiatowy każdego kwartału.

Zwierzchność gminna i jej funkcyonaryusze pełnią prawidłowo swe obowiązki służbowe.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania był Wydział powiatowy dwa razy zmuszony wdrażać dochodzenie dyscyplinarne przeciw Naczelnikom gminnym i karać ich grzywnami za zaniedbanie obowiązków służbowych.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

V. Sól pobiera ludność wicjska ze składu soli gminnej w Majdanie.

VI. Drog publicznych posiada gmina 136 kilom.

VII. Dany statystyczne Wydziału powiatowego wykazują, że gmina liczy 1085 dusz, ma powierzchni 4753 mórg 1371 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 698 złr. 15 ct.

Plazówka.

W r. 1867 wykazała się gmina następującym majątkiem:

Budynkiem spichlerzowym wartości . . . . . 20 złr. — ct.

Zbożem zsypanem w gromadzkim spichlerzu.

Według wykazu Władzy politycznej miało być rozpożyczonego zboża:

23	korecy	17	garncy	żyta	
6	"	13	"	jęczmienia	
14	"	1	"	owsa.	

Znaleziono jednak tylko:

23	korecy	28	garncy	żyta	} wartości . . . . . 136 " 25 "
8	"	27	"	jęczmienia	
14	"	12	"	owsa	

Wreszcie pastwiskiem gminnym w nieokreślonej objętości i lasem 7 mórg 498 sążni całej gminie przyznanym.

Ogółem wynosił majątek gminy w r. 1867 . . . . . 156 złr. 25 ct.

I. Po założeniu inwentarza postanowiła Rada gminna założyć kasę pożyczkową gminną i wyznaczyła na ten cel:

Gotówkę uzyskaną ze sprzedaży zboża spichlerzowego . . . . . 138 złr. 85 ct.

Fundusz karny . . . . . 4 " 01 "

Uzyskany procent z pożyczek w ciągu lat . . . . . 301 " 36 "

Razem miała kasa pożyczkowa z końcem r. 1891 . . . . . 444 złr. 22 ct.

Z tego wydano w ciągu lat:

Na budowę szkoły w Dzikowcu . . . . . 100 złr. — ct.

Na przebudowanie spichlerza na areoszt . . . . . 15 " 70 "

Na plac pod szkołę . . . . . 16 " 66 "

Na wydatki administracyjne . . . . . 43 " 73 "

Razem wydała kasa pożyczkowa . . . . . 186 złr. 09 ct.

Stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosił . . . . . 268 złr. 13 ct.

Areszt gminny wartości . . . . . 40 " — "

Pastwisko gminne (odmierzone) objętości 16 mórg 480 sążni — drugie pastwisko 9 mórg 571 sążni, które jest jednak własnością 10 uprawnionych włościan.

Część budynku szkolnego w Dzikowcu wartości . . . . . 300 " — "

Razem wynosił majątek gminy z końcem r. 1891 . . . . . 608 złr. 13 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną na wzór innych gmin tutejszego powiatu, mianowicie dopilnował zakupna ksiąg urzędowych i zapisków i pouczył Zwierzchność gminną o należytem ich prowadzeniu.

Gmina zakupiła skrzynię kasową zamykaną na dwa klucze; które są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji III i o nadużyciach Wydział powiatowy co kwartał zawiadamia.

Zwierzchność gminna i jej funkcjonaryusze pełnią obecnie prawidłowo obowiązki służbowe.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania wdrożył Wydział powiatowy jedno dochodzenie dyscyplinarne przeciw Naczelnikowi gminy o zaniedbanie obowiązków, wskutek czego obwiniony z urzędu usunięty został.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

V. Sól pobiera ludność wiejska ze składu soli gminnej w Dzikowcu.

VI. Dróg publicznych posiada gmina 53 kilom.

VII. Dany statystyczne wykazują, że gmina liczy 348 dusz, ma powierzchni 402 mórg 600 sążni, a czysty rocznie przez wszystkich członków gminy opłacany podatek wynosi 192 złr. 50 ct.

Poręby dymarskie.

W r. 1867 wykazała się gmina następującym majątkiem:

Obligacyą długu Państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości . . . . . 350 złr. — ct.

Spichlerzom drewnianym wartości . . . . . 10 „ — „

Zbożem w spichlerzu zsypanem:

30 korey żyta	} wartości	340 „ 21 „
20 „ owsa		

Pastwiskiem gminnem objętości 12 mórg 1033 sążni, własność kilkunastu

uprawnionych członków gminy.

Ogółem wynosił majątek gminy w r. 1867 . . . . . 700 złr. 21 ct.

I. Przy założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy wpisano przyznany gminie kapitał serwitutowy, który z kwoty 291 złr. 5 ct. przez administrację w Wydziale krajowym pomnożył się do kwoty . . . . . 1218 złr. 38 ct.

Nakłoniono gminę do założenia kasy pożyczkowej, której obecny stan jest następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano . . . . . 280 „ 25 „

Z kar pieniężnych ulokowano w kasie . . . . . 14 „ 15 „

Z procentów w ciągu lat uzyskano . . . . . 736 „ 61¹/₂ „

Razem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem roku 1891 . . . . . 1031 złr. 01¹/₂ ct.

Z tego w ciągu lat wydano:

Na aparata kościelne . . . . . 14 złr. 52 ct.

Na wydatki administracyjne. . . . . 211 „ 43¹/₂ „

Na zapomogi ubogim . . . . . 8 „ 15 „

Wydano ogółem . . . . . 234 złr. 10¹/₂ ct.

Rzeczywisty stan kasy z końcem r. 1891 w inwentarzu uwidocznił w kwocie 796 złr. 91 ct.

Wpisano w końcu do inwentarza obligacyę długu Państwa jak wyżej . . . . . 350 „ — „

I budynek spichlerzowy na arezt przeistoczony wartości . . . . . 30 „ — „

Kapitał serwitutowy . . . . . 1218 „ 38 „

Wreszcie powyżej wymienione pastwisko jako dobro gminy.

Stan majątku gminnego z końcem roku 1891 . . . . . 2395 złr. 29 ct.

Wydział powiatowy dopilnował uporządkowania urzędu gminnego na wzór przyjęty w powiecie, zmusił gminę do zakupna skrzyni kasowej i klucze tej kasy są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje raz każdego drugiego roku czynności urzędu gminnego,

a niezawisłe od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji II i o spostrzeżonych brakach w administracji gminnej każdego kwartału składa Wydziałowi powiatowemu relację.

W ciągu 25-letniego urzędowania był Wydział powiatowy raz jeden zmuszony wdrożyć dochodzenie dyscyplinarne i usunąć Naczelnika gminy.

Obecnie funkcjonuje urząd gminny prawidłowo, ma uzdolnionego i w Wydziale powiatowym egzaminowanego pisarza, wreszcie oglądacze zwłok i bydła, stráže nocni i dozorey polowi pełnią należycie swe obowiązki służbowe.

IV. Dróg publicznych posiada gmina 11·3 kilom.

V. Sól pobiera ludność wiejska po cenach stałych ze składu soli gminnej w Majdanie.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

VII. Dany statystyczne Wydziału wykazują, że gmina liczy 1099 dusz, ma powierzchni 3682 mórg 720 sążni, a czysty przez wszystkich członków gminy i dworu opłacany podatek wynosi rocznie 603 złr. 78 ct.

Poręby huciskie.

Gmina ta przydzielona do powiatu kolbuszowskiego z okręgu politycznego w Ropczycach na mocy rozporządzenia Ministerstwa spraw wewnętrznych z r. 1878 (Dz. u. kraj. Nr. 37), nie wykazała się żadnym inwentarzem, — przy założeniu takowego przez Wydział powiatowy, przekonano się, że gmina oprócz obligacji długu Państwa na 85 złr. opiewającą, żadnego innego majątku nie posiada.

I. Kancelaryę gminną uporządkowano na wzór reszty gmin w powiecie. Na kasę zakupiono skrzynię, której klucze są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej, funkcjonaryusze gminni pełnią prawidłowo swe urzędowe obowiązki i Wydział powiatowy nie miał dotąd powodu wdrażać dochodzenia dyscyplinarnego.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji V, który z czynności swoich urzędowych każdego kwartału składa Wydziałowi powiatowemu relację.

II. Dróg publicznych posiada gmina 6·4 kilom.

III. Straż ogniowa zorganizowana w gminie na wzór reszty straży wiejskich tutejszego powiatu.

IV. Sól pobiera ludność wiejska po cenach stałych ze składu soli gminnej w Niwiskach.

V. Dany statystyczne w Wydziale prowadzone wykazują, że gmina liczy 300 dusz, ma powierzchni 217 mórg 1548 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy opłacany podatek wynosi rocznie 38 złr. 64 ct.

Poręby kupieńskie.

W r. 1867 posiadała gmina następujący majątek:

Obligacyę długu Państwa na gminę winkulowaną nominalnej wartości . . . . . 50 złr. — ct.

Zboże w spichlerzu gminnym zasypane:

14 korcy 23 garncy żyta	} wartości	168 " 12 "
8 " 9 " owsa		

Kapitał sorwiturowy całej gminie przyznany w kwocie . . . . . 256 " 40 "

Ogółem posiadała gmina majątku z końcem r. 1867 . . . . . 474 złr. 52 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy zgodziła się gmina na założenie kasy pożyczkowej, której stan obecny jest następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano . . . . . 159 złr. 70 ct.

Z kar pieniężnych ulokowano . . . . . 10 " 50 "

Z procentów uzyskano . . . . . 284 " 80 "

Razem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem r. 1891 . . . . . 455 złr. — ct.

Z tego wydano:	
Na administrację kasy	75 złr. 10 ct.
Na zapomogi	18 " 16 "
Razem wydano	93 złr. 26 ct.
Rzeczywisty stan kasy pożyczkowej uwidoczniły w inwentarzu wynosił z końcem roku 1891	361 złr. 74 ct.
Wpisano do inwentarza jak wyżej obligacyę długu Państwa	50 " — "
I kapitał serwitutowy dotąd nie odebrany a pomnożony przez oprocentowanie do kwoty	927 " 59 "
Zatem z końcem r. 1891 wynosił majątek gminny ogółem	1339 złr. 33 ct.
II. Wydział powiatowy uporządkował gminę na wzór innych gmin w powiecie, zmusił gminę do sprawienia skrzyni kasowej i klucze tej kasy są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej. Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, niezawisłe zaś od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XII i w razie spostrzeżonych braków zawiadamia o tem Wydział powiatowy co kwartał.	
III. W ciągu 25-letniego urzędowania nie wdrażał Wydział powiatowy dochodzeń dyscyplinarnych, bo urząd gminny i jego funkcyonaryusze pełnią prawidłowo swe obowiązki. Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.	
IV. Drogę posiada gmina 6-6 kilom.	
V. Sól pobiera ludność wiejska po cenach stałych ze składu soli gminnej w Kupnie.	
VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin tutejszych.	
VII. Dany statystyczne w Wydziale prowadzone, wykazują że gmina liczy 357 dusz — ma powierzchni 2631 mórg 718 sążni, stały przez wszystkich członków gminy opłacany podatek wynosi rocznie 650 złr. 96 ct.	

Przedborz.

W r. 1867 posiadała gmina następujący majątek:	
Obligacya długu państwa na gminę winkulowana w nominalnej wartości	450 złr. — ct.
Działki obligacyjne w nominalnej wartości	15 " — "
Zboże do spichlerza gminnego zsypane według wykazu Władzy politycznej wynosić miało:	
40 korey 16 garncy żyta,	
40 " 16 " owsa,	
W rzeczywistości po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy znaleziono:	
28 korey żyta,	} ogólnej wartości . . . . . 410 " 40 ct.
28 " owsa	
Las gminny objętości 14 mórg 115 sążni.	
Ogółem wynosił majątek gminy z końcem r. 1867	875 złr. 40 ct.
I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy i wpisaniu powyższych obligacyj wartości 465 złr. oraz lasu o wyżej wyrażonej objętości, zniewolono gminę do założenia kasy pożyczkowej, której stan przedstawia się następująco:	
Ze sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano	380 złr. — ct.
Z kar pieniężnych ulokowano w kasie	19 " 08 "
Z procentów od pożyczek zyskano	618 " 77 "
Ogółem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem r. 1891	1017 złr. 85 ct.
Z tego wydano:	
Na administrację kasy	116 złr. — ct.
Na wydatki gminne	41 " 60 "
Razem wydano	157 złr. 60 ct.

Zatem rzeczywisty stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosił . . .	860 zlr. 25 ct.
Obligacya długu Państwa z działkami	465 „ — „
Budynek szkolny wartości	1000 „ — „
Razem wynosił majątek gminy z końcem r. 1891	2325 zlr. 25 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował gminę na wzór innych gmin w powiecie, zakupiono z polecenia Wydziału księgi urzędowe i zapiski, sprawiono skrzynię kasową, a klucze tej kasy są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy nadzoruje czynności urzędu gminnego co drugi rok a oprócz tego delegat powiatowy z sekcji I o dokonanej rewizji urzędu gminnego zawiadamia Wydział powiatowy co kwartał.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania wdrożył Wydział powiatowy dochodzenie dyscyplinarne przeciw jednemu Naczelnikowi gminy, którego z urzędu usunięto, obecnie tak urząd gminny jak i jego funkcyonaryusze pełnią prawidłowo swe obowiązki.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Dróg posiada gmina 10,1 kilom.

V. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu soli gminnej w Kolbuszowej.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

VII. Dany statystyczny wykazują, że gmina liczy 861 dusz, ma powierzchni 2521 mórg 1473 sążni, — a stały przez wszystkich członków gminy i dwór splacany podatek wynosi rocznie 617 zlr. 81 ct.

Przytek.

Gmina ta przydzielona do powiatu kolbuszowskiego z okręgu politycznego mieleckiego na mocy rozporządzenia Ministerstwa spraw wewnętrznych z r. 1878, wykazała się następującym majątkiem:

Obligacyą długu państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości . .	250 zlr. — ct.
Działkami obligacyjnymi w nominalnej wartości	27 „ 50 „
Ornem polem objętości 2 mórg.	
Lasem całej gminie przyznany objętości 56 mórg.	
Budynkiem szkolnym wartości	200 „ — „
Zbożem spichlerzowem, a to:	

68 korcy żyta	} wartości	534 „ 22 „
47 „ owsa		

Razem miała gmina w r. 1878 majątku . . . . . 1011 zlr. 72 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy dała się gmina nakłonić do założenia kasy pożyczkowej, której stan przedstawia się następująco:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano	534 zlr. 22 ct.
Z funduszów karnych ulokowano w kasie	7 „ 30 „
Ze sprzedaży działek obligacyjnych uzyskano	20 „ 90 „
Z procentów w ciągu lat uzyskano	416 „ 12 „
Ogółem miała dotąd kasa pożyczkowa dochodu z końcem r. 1891	978 zlr. 54 ct.

Z tego wydano:

Na administracyę kasy pożyczkowej	125 zlr. 91 ct.
Na administracyę gminy	14 „ 64 „
Ogółem wydano do końca r. 1891	140 „ 55 „

Rzeczywisty stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosił . . . . . 837 zlr. 99 ct.

Następnie wpisał Wydział powiat. do inwentarza obligacyę długu Państwa . 250 „ — „

Grunt orny i las w objętości wyżej wymienionej.

I budynek szkolny wartości . . . . . 200 „ — „

Ogólny stan majątku gminnego z końcem r. 1891 . . . . . 1287 zlr. 99 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował zarząd gminny, oprócz ksiąg i zapisków zakupiono skrzynię kasową a kluczo tej skrzyni są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego w każdym drugim roku, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji VIII, który z czynności swych każdego kwartału zdaje sprawę Wydziałowi.

III. Od czasu przydzielenia gminy do powiatu kolbuszowskiego, zmuszony był Wydział powiatowy wdrażać dochodzenia dyscyplinarne przeciw dwóm Naczelnikom gminnym, których z urzędu usunęto. Obecnie urząd gminny i jego funkcjonaryusze urzędują prawidłowo.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Drog publicznych posiada gmina 20 kilom.

V. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu soli gminnej w Kolbuszowej i Majdanie.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór innych gmin tutejszego powiatu.

VII. Dany statystyczne wykazują, że gmina liczy 1408 dusz, ma powierzchnię 5365 mórg 1181 sążni, — a stały przez wszystkich członków gminy i dworu opłacany podatek wynosi rocznie 696 złr. 13 ct.

Ranizów.

W r. 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości	400	złr.	—	ct.
Działki obligacyjne w nominalnej wartości	20	"	—	"
Budynek szkolny murowany	2000	"	—	"
Spichlerz gromadzki wartości	80	"	—	"
Spichlerz z następującym ziarnem według wykazu władzy politycznej:				
44 korecy 10 garncy żyta,	}	Ogólnej wartości	340	" 34 "
8 " 27 " jęczmienia,				
29 " 3 " owsa,				
2 " 22 " tataraki,				
Sikawka cembrzyczkowa	25	"	—	"
Waga decymalna	25	"	—	"

Pastwisko gminne objętości 212 mórg 102 sążni.

Ogółem wynosił majątek gminny w r. 1867 . . . . . 2890 złr. 34 ct.

I. Po założeniu inwentarza gminnego przez Wydział powiatowy sprawdzono, że powyższy majątek nie jest własnością całej gminy, ale część tegoż jest własnością ludności katolickiej, wskutek czego założono oddzielenie inwentarza gminy wspólnej, który obecnie wykazuje następujący majątek:

a) Prawo poboru targowego skapitalizowane	10110	złr.	—	"
b) Rekwizyta ogniowe	420	"	—	"
c) Dochód ze sprzedaży nawozu skapitalizowany	560	"	20	ct.
d) Urządzenie kancelaryjne	131	"	—	"
Razem wynosił majątek wspólny z końcem r. 1891	11221	złr.	20	ct.

Majątek katolicki wynosi:

a) Pastwisko gminne 212 mórg 102 sążni wartości	6363	złr.	—	ct.
b) Szkoła murowana wyłącznie z funduszków członków kat. gminy postawiona	1780	"	—	"
c) Budynek kancelaryjny wartości	300	"	—	"
d) Budynek dla ubogich zakupiony z inicjatywy Wydziału powiatowego	185	"	—	"
e) Cegielnia wartości	400	"	—	"
f) Obligacya długu Państwa wartości	400	"	—	"
g) Kapitał serwitutowy wszystkim członkom gminy katolickiej przyznany	2400	"	—	"

h) Skapitalizowane prawo polowania na gruntach włościan	60 złr. 60 ct.
i) Las gminny objętości 28 mórg 111 sążni wartości	1400 " — "
j) Kasa pożyczkowa, którą członkowie gminy katolickiej założyli z następujących funduszków:	
Ze sprzedaży zboża spichlerzowego	461 złr. 54 ct.
Ze sprzedaży działek obligacyjnych	12 " 44 "
Z funduszków karnych i innych oszczędności gminnych	460 " 53 "
Z uzyskanych w ciągu lat procentów	1033 " 83 "
Ogółem miała kasa pożyczkowa przychodu do końca r. 1891	1968 złr. 34 ct.
Z tego wydano w ciągu lat:	
Na budynek szkolny	50 złr. — ct.
Na cegielnię	128 " — "
Na zakupno lasu gminnego	635 " — "
Na administrację kasy	173 " 14 "
Na administrację gminną i straż ochotniczą ogniową	172 " 29 "
Ogółem wydano	1158 złr. 43 ct.
Zatem czysty stan kasy z końcem r. 1891 wynosił	809 złr. 91 ct.
Ogólny stan majątku Członków katolickich	14098 " 51 "
Wliczając do tego majątek wspólnej gminy w kwocie	11221 " 20 "
Okazuje się majątek gminy wspólnej i katolickiej z końcem r. 1891	25319 złr. 71 ct.

Część pastwiska gminnego wykazanego jako nieużytek, mianowicie 50 mórg, zalesili Członkowie gminy katolickiej w r. 1891, obecnie kupno 70 mórg lasu z obszaru dworskiego w Raniżowie na rzecz Członków gminy katolickiej jest w toku.

II. Wydział powiatowy dopilnował uporządkowania kancelaryi gminnej, która się obecnie mieści we własnym domu gminnym.

Gmina zakupiła skrzynię jako kasę zaopatrzoną w dwa klucze, które są w rękach Naczelnika gminy i dwóch z Rady gminnej i Rady katolickiej wybranych kasyerów.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego raz do roku, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XV, który z czynności swych zdaje Wydziałowi powiatowemu sprawę każdego kwartału.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania nie wdrażał Wydział powiatowy dochodzeń dyscyplinarnych, owszem Naczelnikowi gminy obecnie urzędującemu, udzielił w r. 1887 pisemną pochwałę.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

Policya gminna pełni należycie swoje obowiązki.

IV. Za staraniem Wydziału powiatowego zawiązano straż ochotniczą ogniową, składającą się obecnie z 22 czynnych członków.

Rekwizyta ogniowa: 1 sikawka czterokołowa ssąco-tłoczna, 1 sikawka cębrzyczkowa, 12 osęk, 6 konówek blaszanych, 8 drabin, 2 boczkowozy i umundurowanie straży, zakupiono przeważnie z dobrowolnych datków i datku gminy raniżowskiej. Oprócz tego mają gospodarze tutejsi obowiązek stawić się podczas pożaru, bądź z siekierami i konewkami, bądź ze sikawkami rącznymi według ustanowionego porządku.

Dwa razy do roku lustruje delegat Wydziału powiatowego w obec Zwierzchności gminnej wszystkie kominy i ogniska, a braki natychmiast bywają usuwane.

Kominarz obowiązany jest każdego miesiąca wykazywać gminie tych właścicieli domów, którzy wyczyszczenia kominów zaniedbali.

V. Policya budownicza, sanitarna i drogowa wykonywana jest należycie i o tyle, o ile skromne dochody gminne i słabe siły policyjne na to pozwalają.

VI. Dróg posiada gmina 9,5 kilom.

VII. Sól pobiera ludność po cenach stałych z własnego składu soli gminnej.

VIII. Dany statystyczne wykazują, że gmina liczy 1537 dusz, ma powierzchnię 2786 mórg 415 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 1015 złr. 83 ct.

Raniszau kolonia.

W r. 1867 był w tej gminie następujący majątek:

Budynek szkolny drewniany wartości	800	złr.	—	ct.
Spichlerz gminny wartości	50	"	—	"
Zboże w gminnym spichlerzu zsypano:				
14 korcy 16 garncy żyta	}	wartości	502	55
5 " 11 " jęczmienia				
22 " 7 " owsa				
Grunt orny objętości 2 mórg 1431 sążni.				
Łąka " 2 " 168 "				
Pastwisko " 86 " 87 "				
Ogółem posiadała gmina w r. 1867	1352	złr.	55	ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy przystąpiła gmina do założenia kasy pożyczkowej z następującym funduszem:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano	471	złr.	27	ct.
Kapitał serwitutowy przyznany gminie i ulokowany w kasie pożyczkowej w kwocie	814	"	54 ¹ / ₂	"
Z kar pieniężnych ulokowano	91	"	54	"
W ciągu lat uzyskano w procentie	1381	"	01 ¹ / ₂	"
Ogólny dochód kasy pożyczkowej z końcem r. 1891	2758	złr.	37	ct.
Z tego wydano w ciągu lat:				
Na naprawę szkoły	137	złr.	—	ct.
Na przebudowanie trupiarni	27	"	49	"
Na administrację kasy pożyczkowej	391	"	57	"
Zapłacono zdefraudowany przez pisarza gminnego podatek	594	"	41	"
Wydano ogółem	1150	złr.	47	ct.
Stan kasy pożyczkowej uwidoczniiony w inwentarzu gminnym z końcem roku 1891 wynosił przeto	1607	złr.	90	ct.

Następnie wpisał Wydział powiatowy do inwentarza:

Budynek szkolny wartości	800	"	—	"
Spichlerz na areszt przemieniony, wartości	50	"	—	"
Wreszcie grunt orny, pastwisko i łąka w wyżej wymienionej objętości.				
Razem wynosił stan majątku gminnego z końcem r. 1891	2457	złr.	90	ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną.

Na przechowanie aktów istnieje zamykana szafa, na gotówkę skrzynia kasowa, zaopatrzona w dwa klucze, które są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje każdego roku czynności urzędu gminnego, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XV, który o swych czynnościach zawiadamia Wydział powiatowy każdego kwartału.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania był Wydział powiatowy zmuszony wdrażać dochodzenie dyscyplinarne przeciw dwóm naczelnikom gminnym i dwóm pisarzom, których z urzędu usunięto.

Obecnie funkcjonuje urząd gminny prawidłowo — policya miejscowa pełni swe obowiązki dostatecznie.

Wybór pisarza gminnego jest w toku.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

V. Sól pobiera ludność wiejska po cenach stałych ze składu soli gminnej w Raniszowie.

VI. Drogę posiada gmina ogółem 4:3 kilom.

VII. Daty statystyczne wykazują, że gmina liczy 376 dusz — ma powierzchnię 800 mórg, a czysty przez wszystkich członków gminy opłacany podatek wynosi rocznie 171 złr. 59 ct.

Raniżowska wola.

W r. 1867 i 1868 nie mógł Wydział powiatowy w gminie tej sprawdzić stanu majątkowego z powodu uporu gminy - jedynie z aktów władz politycznych nabył Wydział powiatowy przekonania, że gmina posiada:

Obligacyę długu Państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości	3500	złr.	—	ct.
Budynek szkolny wartości	800	"	—	"
Spichlerz gminny wartości	100	"	—	"
Zboże w spichlerzu gminnym:				
5 korey 26 garncy pszenicy	}	wartości	1500	" — "
158 " 5 " żyta				
50 " 30 " jęczmienia				
125 " 26 " owsa				
58 " 9 " tataraki				

Wreszcie pastwisko i las gminny w niewiadomej objętości.

O ile to Wydział powiatowy z aktów mógł sprawdzić, wynosił majątek gminy z końcem roku 1867 ogółem około . . . . . 5900 złr. — ct.

I. Wydział powiatowy przystąpił do założenia inwentarza i przedewszystkiem nakłonił gminę do założenia kasy pożyczkowej. Obrót tej kasy był następujący:

Zo sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano	1327	złr.	17	ct.
Z kapitału serwitutowego całej gminie przyznanego ulokowano w kasie pożyczkowej	4284	"	70	"
Z kar pieniężnych i innych dochodów ulokowano w kasie pożyczkowej	541	"	58	"
Z procentów w ciągu lat uzyskano	6878	"	95	"
Ogółem miała kasa pożyczkowa w ciągu lat przychodu	12982	złr.	40	ct.

Z tego wydano:

Na potrzeby kościelne	230	złr.	—	ct.
Na budowę szkoły	400	"	—	"
Na administracyę kasy	730	"	63	"
Na pogorzelców i ubogich	1339	"	—	"
Na wydatki gminne	1356	"	72	"
Wydano ogółem	4056	złr.	35	ct.

Zatem rzeczywisty stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosił . . . . . 8926 złr. 05 ct.

Wpisano następnie do inwentarza:

Obligacyę jak wyżej	3500	"	—	"
Budynek szkolny nowy wartości	3000	"	—	"
Budynek spichlerzowy przemieniony na kancelaryę gminną wartości	200	"	—	"

Wreszcie las gminny 92 mórg 1120 sążni i pastwisko 72 mórg 146 sążni.

Razem wynosi majątek gminny z końcem r. 1891 . . . . . 15626 złr. 05 ct.

Na pastwisku gminnem pozwolono 62 włościanom nieposiadającym gruntu wystawić budynki mieszkalne, z których czynsz roczny z placów wynoszący 83 złr. placą do kasy gminnej.

Las administrowany jest przez gminę ściśle według planu gospodarstwa lasowego, sporządzonego przez Wydział powiatowy i przez Radę gminną przyjętego.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną.

Na przechowanie aktów urzędowych istnieje zamknięta szafa, na gotówkę skrzynia kasowa zaopatrzona w dwa zamki, których klucze są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji VIII, który o swych czynnościach zawiadamia Wydział powiatowy co kwartał.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania zmuszony był Wydział powiatowy wdrażać dochodzenia dyscyplinarne przeciw trzem naczelnikom gminy, których z urzędu usunięto.

Obecnie pełni Zwierzchność gminna prawidłowo swe obowiązki służbowe. Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

VI. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

V. Sól pobiera ludność po cenie stałej ze składu we własnej gminie.

VI. Dróg publicznych posiada gmina 17-6 kilom.

VII. Daty statystyczne wykazują, że gmina liczy 3605 dusz, ma powierzchnię 5770 mórg 1144 sążni, — a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 1988 złr. 39 ct.

Rusinów.

W r. 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu Państwa w nom. wartości wspólnie z gminą Wolą rusinowską 50 złr. ct.

Zboże gromadzkie, a to:

8 korey 8 garncy żyta	} wartości	82 n 65 n
5 " 21 " owsa		

Pastwisko gminne objętości 27 mórg.

Razem wynosił majątek gminy . . . . . 132 złr. 65 ct.

I. Przy założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy przystąpiła Rada gminna do założenia kasy pożyczkowej i wyznaczyła na ten cel następujące fundusze:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego . . . . . 82 złr. 65 ct.

Z kapitału serwitutowego całej gminie przyznanego . . . . . 278 n 94 n

Z kar pieniężnych ulokowano . . . . . 95 n 74 n

W ciągu lat uzyskano procentów . . . . . 437 n 48 n

Dochód z kasy pożyczkowej wynosił z końcem r. 1891 . . . . . 894 złr. 81 ct.

Z tego wydano:

Na zakupno lasu . . . . . 621 złr. 73 ct.

Na administracyę kasy . . . . . 36 n 62 n

Wydano ogółem . . . . . 658 złr. 37 ct.

Zatem stan kasy pożyczkowej wynosił z końcem r. 1891 . . . . . 236 złr. 44 ct.

Wpisano następnie do inwentarza pastwisko 27 mórg i zakupiony las gminny 23 mórg 1431 sążni.

Obligacyę sprzedano w r. 1880 dla uzyskania funduszu na zakupno lasu.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną.

Na akty sprawiono zamykaną szafę, na gotówkę skrzynię pod podwójnem zamknięciem, której klucze są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Instrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XI, który z czynności swych zdaje sprawę Wydziałowi powiatowemu raz każdego kwartału.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania nie wdrażał Wydział powiatowy dochodzeń dyscyplinarnych, owszem tak wójtowi jak i pisarzowi gminnemu udzielił za wzorowe prowadzenie urzędu pisemną pochwałę.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 6-9 kilom.

VI. Sól pobiera ludność po stałych cenach ze składu soli gminnej w Majdanie.

VII. Daty statystyczne wykazują, że gmina liczy 324 dusz, ma powierzchnię 897 mórg 37 sążni — a stały przez wszystkich członków gminy i dworu opłacany podatek wynosi rocznie 123 złr. 25 ct.

Rusinowska wola.

W r. 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu Państwa niewinkulowana w nominalnej wartości	50 zfr. — ct.
Działki obligacyjne na	60 " — "
Budynek szkolny wartości	500 " — "
Spichlerz gromadzki wartości	25 " — "
Zboże w gminnym spichlerzu:	
38 korcy 12 garncy żyta	} wartości . . . . . 408 " 06 "
8 " 21 " jęczmienia	
12 " 15 " owsa	

Pastwisko gminne 27 mórg 181 sążni.

Las gminny 21 mórg 1339 sążni.

Ogółem wynosił majątek gminy w r. 1867 . . . . . 1043 zfr. 06 ct.

I. Po założeniu inventarza przez Wydział powiatowy postanowiła Rada gminna założyć kasę pożyczkową, a obrót tej kasy po koniec r. 1891 był następujący:

Za sprzedaży zboża spichlerzowego weszło do kasy pożyczkowej	424 zfr. 25 ct.
Kapitał serwitutowy przyznany całej gminie, ulokowany w kwocie	1138 " 52 "
Za sprzedaży działek obligacyjnych	77 " 84 "
Z kar pieniężnych	41 " 46 "
Z procentu uzyskano w ciągu lat	2305 " 14 "
Ogółem miała kasa pożyczkowa dochodu	3987 zfr. 21 ct.

Z tego wydano:

Na potrzeby kościelne	25 zfr. — ct.
Na budowę szkoły	500 " — "
Na budowę kancelaryi i aresztu	373 " 42 "
Na zakupno gruntu	576 " 92 "
Na administracyę kasy pożyczkowej	175 " 32 "
Ubogim	5 " 40 "
Na wydatki gminne	48 " 72 "
Ogółem wydano	1704 zfr. 78 ct.
Stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosił	2282 zfr. 43 ct.
Wpisano następnie do inventarza budynek szkolny wartości	2000 " — "
Budynek kancelaryjny wartości	500 " — "

Oraz pastwisko i las w wyżej wymienionej przestrzeni.

Ogółem wynosił majątek gminny uwidoczony w inventarzu gminnym z końcem r. 1891 . . . . . 4782 zfr. 43 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny.

Na papiery i księgi sprawiono zamkniętą szafę, na gotówkę skrzynię pod podwójnem zamknięciem, klucze są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XI, który z czynności swych zdaje sprawę Wydziałowi powiatowemu co kwartał.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania wdrożył Wydział powiatowy raz jeden dochodzenie dyscyplinarne przeciw Naczelnikowi gminy, który z urzędu usunięty został. Obecnie urząd gminny i jego funkcyonaryusze pełnią prawidłowo swe obowiązki.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 9.4 kilom.

VI. Sól pobiera gmina po stałych cenach ze składu soli gminnej w Majdanie.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 1029

dusz, ma powierzchni 1815 mórg 1416 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacony podatek wynosi rocznie 644 zlr. 58 ct.

Siedlanka.

W r. 1867 miała gmina następujący majątek:

Obligacya długu państwa na gminę winkulowana na	250 zlr. — ct.
Działki obligacyjne wartości	20 " — "
Budynek szkolny drewniany wartości	50 " — "
Budynek spichlerzowy wartości	15 " — "

Zboże spichlerzowe według wykazu Władzy politycznej:

18 korey 11 garncy żyta,
11 " — " owsa.

Po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy okazało się:

13 korey 16 garncy żyta,
2 " — " owsa,

} wartości . . . . . 146 " 57 "

Las gminny objętości 3 mórg 655 sążni.

Pastwisko objętości 17 mórg 975 sążni.

Ogółem majątek gminy wynosił z końcem r. 1867 . . . . . 481 zlr. 57 ct.

I. Przy zakładaniu inwentarza majątku gminnego postanowiła Rada gminna utworzyć kasę pożyczkową gminną, której obrót był następujący:

Zo sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano	146 zlr. 57 ct.
Ze sprzedaży działek obligacyjnych	14 " 50 "
Z procentów uzyskano w ciągu lat	909 " 81 "
Ogólny dochód kasy pożyczkowej wynosił po koniec r. 1881	1070 zlr. 88 ct.

Z tego wydano:

Na budowę kancelaryi gminnej i aresztu	108 " 35 ct.
Na administrację kasy pożyczkowej	110 " 68 "
Ogółem wydano	219 zlr. 03 ct.
Stan kasy pożyczkowej wynosił z końcem r. 1891	851 zlr. 85 ct.
Wpisano następnie do inwentarza obligacyę długu Państwa	250 " — "
Budynek szkolny wartości	1200 " — "
Areszt ze spichlerza przebudowany	50 " — "

oraz las i pastwisko w objętości wyżej wymienionej.

Czterem właścicielom pozwolono wystawić na pastwisku budynki mieszkalne za opłatą czynszu do kasy gminnej.

Las gminny administrowany według planu gospodarstwa lasowego sporządzonego przez Wydział powiatowy i przez Radę gminną przyjętego.

Majątek gminny z końcem r. 1891 wynosił ogółem . . . . . 2351 zlr. 85 ct.

II. Wydział powiatowy przystąpił do uporządkowania urzędu gminnego, zakupił książki urzędowe i zapiski, na przechowanie takowych sprawiono zamkniętą szafę, na pieniądze skrzynię kasową zamkniętą o dwóch kluczach, które są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat z sekcji VIII, który o rezultacie swej działalności Wydziałowi kwartalnie zdaje relacje.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dochodzeń dyscyplinarnych, bo członkowie Zwierzchności gminnej i funkcyonaryusze urzędu gminnego urzędują prawidłowo.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 4 kilom.

VI. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu soli gminnej w Trzęsówce.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują w gminie 542 dusz, powierzchnię 947 mórg 657 sążni; stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 262 złr. 67 ct.

Sokołów.

W r. 1867 w gminie tej znajdował się następujący majątek:

Obligacya długu Państwa nie winkulowana w nominalnej wartości	2400	złr.	—	ct.
Dochód z pastwisk gminnych, których objętość dokładnie nie była określona, skapitalizowany	240	"	—	"
Dochód z wydzierżawionego nawozu skapitalizowany	560	"	—	"
Zboże w gromadzkim spichlerzu:				
33 korey 2 garney żyta	}	wartości	229	" 59 "
36 " 13 " jęczmienia				
28 " 9 " owsa				
Budynek spichlerzowy wartości	100	"	—	"
Budynek szkolny wartości	500	"	—	"
W ogóle wykazała się gmina z końcem r. 1867 majątkiem	4029	złr.	59	ct.

I. Przy założeniu inwentarza gminnego zauważył Wydział powiatowy, że wyżej wykazany majątek nie jest wyłączną własnością gminy wspólnej, zatem postanowił Wydział powiatowy oddzielne prowadzenie inwentarza dla majątku wspólnej gminy, oddzielenie dla majątku chrześcijańskiej ludności w Sokołowie.

Majątek wspólny przedstawia się z końcem r. 1891 następująco:

Budynek szkolny wartości	17000	"	—	"
Budynek murowany gminny	6000	"	—	"
Rzeźnia gminna	4000	"	—	"
Bazary i jatki	900	"	—	"
Dochód z poboru targowego skapitalizowany	14000	"	—	"
Dochód z dzierżawy nawozu skapitalizowany	800	"	—	"
Urządzenie kancelaryi gminnej i szkoły	1511	"	—	"
Zaległości czynne	287	"	—	"
Ogółem wynosił majątek gminny z końcem r. 1891	44498	złr.	—	ct.

Po odtrąceniu stanu biernego, długów, mianowicie: pożyczek zaciągniętych

w Banku krajowym i galicyjskiej Kasie oszczędności w ogólnej sumie	22432	złr.	—	ct.
Pozostaje przewyżka w stanie czynnym z końcem r. 1891 w kwocie	22066	złr.	—	ct.

Majątek ludności chrześcijańskiej w Sokołowie, wykazany w inwentarzu z końcem r. 1891 jest następujący:

Obligacya długu Państwa obecnie na gminę chrześcijańską winkulowana wartości nominalnej	2400	złr.	—	ct.
Grunt orny zwany „Łazienno“, skapitalizowany dochód	600	"	—	"
Grunt orny zwany „Piaski“, skapitalizowany dochód	50	"	—	"
Pastwisko większe, dochód skapitalizowany	1000	"	—	"
Pastwisko mniejsze, dochód skapitalizowany	500	"	—	"
Pastwisko zwane za „Brauchem“, dochód skapitalizowany	30	"	—	"
Potok obok ogrodów plebańskich	30	"	—	"
Stare stawisko za placem szkolnym	10	"	—	"
Dochód z polowania skapitalizowany	323	"	80	"
Dochód z nawozu z pastwisk	100	"	—	"

Kasa pożyczkowa gminy chrześcijańskiej, której obrót w ciągu lat po koniec roku 1891 był następujący:

Dochodu miała ta kasa:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego	1060	złr.	61 $\frac{1}{2}$	ct.
Z kapitału serwitutowego całej gminie przyznanego	3337	"	59	"
Procent od obligacyi dłuęu Państwa	1386	"	11	"
Ze sprzedaży budynku spichlerzowego	100	"	—	"
Ze sprzedaży gruntów Członków gminy katolickiej	62	"	87	"
Z kar polowych	8	"	50	"
Za nawóz, polowanie, dzierżawę gruntów i t. p.	825	"	74 $\frac{1}{2}$	"
Drobne dochody	87	"	47	"
Do końca r. 1891 urosłe procenta od pożyczek	5585	"	18	"
Razem dochodu z końcem r. 1891	12454	złr.	08	ct.

Z tego wydano:

Zwrócono kapitał serwitutowy z procentem	3426	złr.	53	ct.
Odpisano z rubryki dłuęów	9	"	86	"
Na administracyę	1442	"	08	"
Wydano razem	4878	złr.	47	ct.
Stan kasy pożyczkowej ludności chrześcijańskiej z końcem roku 1891	7575	złr.	61	ct.
Powyższy majątek gminy chrześcijańskiej	5043	"	80	"
Majątek wspólnej gminy jako wyżej	22066	"	—	"
Razem posiada Sokolów majątku z końcem r. 1891.	34685	złr.	41	ct.

II. Wydział powiatowy starał się o uporządkowanie czynności urzędu gminnego i wprowadzenie ładu w administracyi majątku, natrafiał jednak na rozliczne trudności — w ciągu lat doprowadził do prawidłowej gospodarki gminnej i obecnie o wszelkich czynnościach urzędu gminnego i kasowości dokładną ma wiadomość, kontrolę bowiem wykonuje lustrator powiatowy przynajmniej dwa razy do roku, a obok tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcyi XVI, który z czynności swych zdaje sprawę Wydziałowi powiatowemu co kwartał.

W sprawach policyi miejscowej widoczny jest postęp i ludność w każdym wypadku ustawowej doznaje opieki.

Sekretarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

Kasa gminna jest pod nadzorem naczelnika gminy i dwóch z łona Rady gminnej wybranych kasyerów.

III. Policję ogniową wykonuje Zwierzchność gminna przy pomocy ochotn. straży pożarnej w r. 1890 zawiązanej i składającej się z 30 czynnych członków. Rękwizyta tej straży zakupione z funduszów gminnych i z dobrowolnych ofiar, składają się z dwóch dwukołowych sikawek, 10 osęk, 9 konewek i 6 beczkowsów, oprócz tego większa część ludności zaopatrzona jest w osęki i ręczno sikawki.

Cała ludność miasteczka podzielona jest na 4 oddziały ratunkowe i każdemu z gospodarzy wiadomo, z jakim narzędziem przybyć ma do gaszenia ognia i czyich ma słuchać rozkazów.

Policya miejska składa się z rewizora policyi i 3 policyantów; pierwszy posiada instrukcyę służbową w Wydziale powiatowym opracowaną i przez Radę gminną przyjętą.

IV. W ciągu 25-letniego urzędowania był Wydział powiatowy zmuszony wdrażać dochodzenia dyscyplinarne przeciw czterem naczelnikom gminnym, których z urzędu usunięto.

Obecnie od lat kilku nie wykazały lustracye żadnych nadużyć w zarządzie gminnym.

V. Dróg publicznych posiada gmina 148 kilom.

VI. Sól pobiera ludność po cenie stałej z własnego składu w gminie.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 4633 dusz, ma powierzchni 2704 mórg 699 sążni, a stały przez całą ludność gminy i dworu opłacany podatek wynosi rocznie 4976 złr. 35 ct.

Sokołowska wulka.

W r. 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długi Państwa na gminę winkulowana w nominalnej wartości	450 zlr. — ct.
Spichlerz gminny wartości	30 " — "
Zboże spichlerzowe:	
33 korcy 24 garncy żyta	} wartości . . . . . 432 " 16 "
4 " 24 " jęczmienia	
55 " 24 " owsa	

Pastwisko gminne w objętości 15 mórg 1026 sążni.

Majątek gminy w r. 1867 wynosił ogółem . . . . . 912 zlr. 16 ct.

I. Przy założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy, przystąpiła gmina do zawiązania kasy pożyczkowej, a obrót tejże był następujący:

Zo sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano	410 zlr. 40 ct.
Ulokowano kapitał serwitutowy całej gminie przyznany	1230 " 52 "
Zo sprzedaży działek obligacyjnych	19 " 06 "
Kary pieniężne ulokowano	34 " — "
Z procentów w ciągu lat uzyskano	2241 " 23 "
Ogółem miała gmina dochodu do końca r. 1891	3935 zlr. 21 ct.

Z tego wydano:

Na ogrodzenie omentarza	40 zlr. — ct.
Na administracyę kasy	292 " 27 "
Na zapomogi	88 " 26 "
Na potrzeby gminy i wskutek wykreślenia długów	343 " 50 "
Razem wydano	764 zlr. 03 ct.

Stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 . . . . . 3171 zlr. 18 ct.

Obligacya długi Państwa jak wyżej . . . . . 450 " — "

Budynek szkolny wystawiony w r. 1891 . . . . . 2000 " — "

Pastwisko gminne w wyżej wymienionej objętości.

Majątek gminy wynosił z końcem roku 1891 . . . . . 5621 zlr. 18 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, mianowicie zakupiono księgi urzędowe i zapiski, na przechowanie takowych zakupiono zamkniętą szafę, zaś na gotówkę skrzynię zamkniętą na dwa klucze, które są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego w każdym drugim roku, a obok tego delegat powiatowy z sekcji IV nadzoruje czynności Zwierzchności gminnej i o rezultacie swej działalności Wydziałowi powiatowemu co kwartał donosi.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dochodzeń dyscyplinarnych, owszem udzielił w roku 1883 urzędową pochwałę naczelnikowi gminy, który od roku 1867 po dziś dzień bez przerwy z zadowoleniem władz przełożonych i z korzyścią dla gminy urzęduje.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany, — funkcyonaryusze gminni pełnią prawidłowo swe czynności.

IV. Straż ogniowa zorganizowana.

V. Dróg publicznych posiada gmina 109 kilom.

VI. Sól pobiera ludność ze składu soli gminnej w Sokołowie po stałych cenach.

VI. Dany statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy, 1233 dusz, ma powierzchnię 2133 mórg 1494 sążni, a czysty przez wszystkich członków gminy i dwóch opłacany podatek wynosi rocznie 738 zlr. 86 ct.

Staniszewskie.

W r. 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu Państwa nie winkulowana wartości nominalnej	300 zlr. — ct.
Działki obligacyjne w nominalnej wartości	27 „ 50 „
Spichlerz gminny wartości	30 „ — „

Zboże w tym spichlerzu według wykazu Władzy politycznej:

27 korcy 6 garncy żyta	
6 „ — „ jęczmienia	
20 „ 7 „ owsa.	

W rzeczywistości jednak znaleziono przy lustracyi Wydziału powiatowego:

21 korcy 28 garncy żyta	} wartości	218 „ 95 „
7 „ 2 „ jęczmienia		
20 „ 31 „ owsa		

Pastwisko gminne powierzchni 10 mórg 1511 sążni.

Ogółem wynosił majątek gminy w roku 1867 . . . . . 576 zlr. 45 ct.

I. Przy założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy dała się gmina nakłonić do założenia kasy pożyczkowej, której obrót w ciągu lat był następujący:

Zo sprzedaży spichlerzowego zboża i budynku spichlerzowego uzyskano	241 zlr. 45 ct.
Zo sprzedaży działek obligacyjnych uzyskano	20 „ 90 „
Z procentów w ciągu lat uzyskano	601 „ 23 „
Z kar pieniężnych ulokowano w kasie	36 „ 72 „
Razem miała kasa pożyczkowa przychodu z końcem r. 1891	900 zlr. 30 ct.

Z tego wydano:

Na zakupienie lasu gminnego	136 zlr. 52 ct.
Na wydatki administracyi kasy	142 „ 23 „
Na zapomogi pogorzelncom	65 „ — „
Na wydatki gminne	10 „ 84 „
Razem wydano	354 zlr. 59 ct.

Stan kasy pożyczkowej wynosił z końcem r. 1891 . . . . . 545 zlr. 71 ct.

Wpisano do inwentarza obligacyę długu Państwa jak wyżej . . . . . 300 „ — „

Las zakupiony przez gminę w powierzchni 120 mórg.

Pastwisko jak wyżej 10 mórg 1511 sążni.

Ogółem wynosił majątek gminy z końcem r. 1891 . . . . . 845 zlr. 71 ct.

II. Wydział powiatowy przystąpił do uporządkowania urzędu gminnego, zakupił księgi urzędowe i zapiski, na przechowanie takowych sprawiono zamkniętą szafę — na gotówkę i papiery skrzynię kasową zamkniętą na dwa klucze, które są w ręku wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a obok tego nadzoruje gminę delegat powiatowy sekcji XV, który o rezultacie swej działalności każdego kwartału Wydział powiatowy zawiadamia.

III. W ciągu 25-letniego urzędowania był Wydział powiatowy zmuszony nalegać na usunięcie niezdolnego pisarza gminnego, którego obecnie zastępuje dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany pisarz.

Za gorliwe i wzorowe prowadzenie urzędowania gminnego udzielono naczelnikowi gminy w r. 1887 urzędową pochwałę.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin wiejskich.

V. Dróg publicznych posiada gmina 2-3 kilom.

VI. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu soli gminnej w Raniżowie.

VII. Dany statystyczne wykazują, że gmina liczy 793 dusz, — ma powierzchni 1527 mórg 587 sążni, — a czysty przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 420 zlr. 48 ct.

VIII. Kapitał serwitutowy całej gminie przyznany, użyła Rada gminna na zakupno 120 mórg lasu, który administrowany jest wzorowo w myśl planu gospodarstwa lasowego przez Wydział powiatowy sporządzonego i przez Radę gminną przyjętego.

Świrczów.

W r. 1867 był w gminie następujący majątek:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana w nominalnej wartości	150	złr.	—	ct.
Działki obligacyjne w nominalnej wartości	30	"	—	"
Spichlerz drewniany wartości	30	"	—	"

Zboże w tym spichlerzu według wykazu Władzy politycznej:

8 korcy 28 garncy żyta
20 " 8 " owsa.

W rzeczywistości jednak po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy:

6 korcy 28 garncy żyta	} wartości	119	"	70	"
4 " 16 " owsa					

Pastwisko gminne w powierzchni 6 mórg 377 sążni.

Las gminny w powierzchni 1 morgi 1536 sążni.

Budynek szkolny wartości	400	"	—	"
Razem miała gmina w roku 1867	729	złr.	70	ct.

I. Po sporządzeniu inwentarza przez Wydział powiatowy, założono kasę pożyczkową, której obrót był następujący:

Zo sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano	119	złr.	70	ct.
Zo sprzedaży budynku spichlerzowego	24	"	54	"
Zo sprzedaży obligacji i działek	129	"	06	"
Z kar pieniężnych ulokowano	21	"	50	"
Z procentów w ciągu lat uzyskano	438	"	26	"
Ogółem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem r. 1891	733	złr.	06	ct.

Z tego w ciągu lat wydano:

Na budowę szkoły	46	złr.	61	ct.
Na wydatki administracyjne	105	"	20	"
Na wydatki gminne	18	"	39	"
Razem wydano	170	złr.	20	ct.

Zatem stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosił . . . . . 562 złr. 86 ct.

Wpisano następnie do inwentarza:

Budynek szkolny wartości	400	"	—	"

Pastwisko oraz las w powyższej powierzchni.

Zatem ogółem majątek gminy wynosił z końcem r. 1891 . . . . . 962 złr. 86 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, zakupił księgi urzędowe i zapiski, szafę pod zamknięciem i skrzynię kasową, której klucze są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego każdego drugiego roku, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XXI, który z czynności swych zdaje Wydziałowi powiatowemu sprawę raz każdego kwartału.

Zwierzchność gminna i jej funkcyonaryusze pełnią prawidłowo swe obowiązki.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dochodzeń dyscyplinarnych.

IV. Straż ogniowa zorganizowana.

V. Dróg publicznych posiada gmina 5:3 klm.

IV. Sól pobiera ludność wiejska ze składu soli gminnej w Kolbuszowej.

VII. Daty statystyczne wykazują, że gmina liczy 356 dusz, ma powierzchnię 1258 mórg 573 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 337 złr. 37 ct.

Trzeboś.

W roku 1867 okazał się w gminie następujący majątek:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana w nominalnej wartości	1300	złr.
Działki obligacyjne w nominalnej wartości	5	"
Spichlerz drewniany wartości	30	"
Zboże w tym spichlerzu, a to:		
36 korey 8 garncy żyta	}	wartości . . . . . 627 " 33 ct.
18 " 8 " jęczmienia		
67 " " owsa		
4 " 16 " tatarki		
Pastwisko gminne w nieokreślonej bliżej objętości.		
Razem miała gmina w roku 1867	1962	złr. 33 ct.

Przy założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy założyła gmina kasę pożyczkową, której obrót po koniec roku 1891 był następujący:

Ze sprzedaży zboża	627	" 33 "
Ze sprzedaży budynku spichlerzowego	59	" 10 "
Kapitał serwitutowy, przyznany całej gminie, ulokowany w kasie	2088	" 54 "
Ze sprzedaży działek obligacyjnych	3	" 11 "
Z kar pieniężnych ulokowano	63	" 49 "
Z procentów w ciągu lat uzyskano	1760	" 41 "
Ogółem wynosił dochód po koniec roku 1891	4596	złr. 98 ct.

Rozchód:

Na potrzeby kancelaryjne wydano	277	" 86 "
Na budowę szkoły	200	" 35 "
Na administrację kasy	352	" 07 "
Na zapomogi pogorzaleom	150	" — "
Na wydatki gminne	67	" 64 "
Wydano ogółem	1047	złr. 92 ct.
Stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891 wynosił	3549	" 06 "
Do inwentarza wpisano budynek szkolny, wartości	2000	" — "
Obligacya długu Państwa jak wyżej	1300	" — "

Pastwisko w powierzchni sprawdzonej 94 mórg 1155 sążni. Na pastwisku tem pozwolono sześciu właścicielom wystawić domy mieszkalne. Z placów tych pobiera gmina czynsz roczny.

Zatem majątek gminy wynosił z końcem roku 1891 . . . . . 6849 złr. 06 ct.

II. Wydział powiatowy dopilnował uporządkowania gminy.

Do kancelaryi gminnej zakupiono księgi urzędowe i zapiski, a na przechowanie tychże sprawiono zamkniętą szafę. Na pieniądze istnieje obecnie skrzynia kasowa, na dwa klucze zamknięta, które są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje gminę raz co drugi rok, i nadzoruje delegat powiatowy z sekcji XVII, który z czynności swych kwartalnie zdaje sprawę.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania widział się Wydział powiatowy raz tylko zmuszony do wdrożenia dochodzenia dyscyplinarnego przeciw Naczelnikowi gminy, którego usunięto. Obecnie tak zwierzchność gminna, jak i jej funkcyonaryusze prawidłowo pełnią swe obowiązki służbowe.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Straż ogniowa zorganizowana w gminie na wzór innych.

V. Dróg publicznych posiada gmina 21·4 klm.

VI. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach z własnego składu soli gminnej.

VII. Dany statystyczne wykazują, że gmina liczy 2109 dusz, ma powierzchni 2914 mórg 1210 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 1151 złr. 50 ct.

Trzebuska.

W roku 1867 był w gminie następujący majątek:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana, w nominalnej wartości	907 złr. 41 ¹ / ₂ ct.
Działki obligacyjne w nominalnej wartości	15 „ — „
Pastwisko gminne w objętości 10 mórg 1590 sążni.	
Budynek spichlerzowy wartości	30 „ — „
Zboże w tym spichlerzu według wykazu władzy politycznej:	
42 korey 8 garncy żyta,	
42 „ 2 „ owsa.	

Przy sprawdzeniu przez Wydział powiatowy jednak tylko:

21 korey 5 garncy żyta	} wartości	266 „ 04 „
21 „ 5 „ owsa		
Razem wynosił majątek gminny w roku 1867		1218 złr. 45 ¹ / ₂ ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy przystąpiła Rada gminna do założenia kasy pożyczkowej, której obrót po koniec roku 1891 był następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego uzyskano	266 „ 04 „
Kapitał serwitutowy całej gminie przyznany ulokowano w kasie w kwocie	541 „ 11 „
Z kar pieniężnych i sprzedaży działek obligacyjnych, budynku spichlerzo-	
wego i innych dochodów	199 „ 05 „
Z procentów w ciągu lat	1106 „ 26 „
Razem miała kasa dochodu	2112 złr. 46 cnt.

Z tego wydano:

Na administrację kasy.	260 „ 12 „
Na wydatki gminne.	93 „ 20 ¹ / ₂ „
Razem wydano	353 złr. 33 ¹ / ₂ ct.
Stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891 wynosił	1759 „ 14 „
Wpisano następnie do inwentarza:	
Obligacyę długu Państwa.	900 „ — „
Kapitał serwitutowy gminie w roku 1885 przyznany i w kasie krajowej	
ulokowany w kwocie	1030 „ 40 „

Pastwisko gminne w sprawdzonym rozmiarze 25 mórg 930 sążni, na którem wystawiono pięć budynków mieszkalnych za opłatą czynszu.

Ogółem wynosił majątek gminy z końcem roku 1891 . . . . . 3689 złr. 64 cnt.

II. Wydział powiatowy uporządkował czynności urzędu gminnego.

Gmina zaopatrzyła się w księgi urzędowe i zapiski, zakupiła szafę na przechowanie aktów i skrzynię kasową. Skrzynia ta ma dwa zamknięcia, których klucze są w rękach wójta i jednego Członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a nadto nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XVII i o rezultacie nadzoru zawiadamia kwartalnie Wydział powiatowy.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dochodzeń dyscyplinarnych, owszem w roku 1889 udzielił naczelnikowi gminy urzędową pochwałę za gorliwe i korzystne dla gminy urzędowanie.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany; funkcyonaryusze gminni pełnią prawidłowo swe obowiązki.

IV. Straż ogniową zorganizowano na wzór innych.

V. Dróg publicznych posiada gmina 19.4 kilom.

VI. Sól pobiera ludność po stałych cenach ze składu soli gminnej w Kółku rolniczym w Sokołowie.

VII. Daty statystyczne Wydziału powiatowego wykazują w gminie 1439 dusz, powierzchni 3221 mórg 136 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 1126 złr. 36 ent.

Trześń.

W r. 1867 miała gmina następujący majątek:

Obligacyę długu państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości . . . . . 150 złr.

Zboże gromadzkie, a to:

15 korcy 2 garn. żyta	} wartości	124	n	50	ct.
28 " 2 " owsa					

Pastwisko gminne objętości 22 mórg 714 sążni

Razem wynosił majątek gminny w r. 1867 . . . . . 274 złr. 50 ct.

I. Przy założeniu inwentarza gminnego, założyła także Rada gminna kasę pożyczkową, której obrót po koniec r. 1891 był następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego . . . . . 117 n 69 n

Kapitał serwitutowy przyznany całej gminie, ulokowano w kasie pożyczkowej w kwocie . . . . . 425 n 34 n

Z kar pieniężnych wpłynęło . . . . . 37 n — n

Z procentów w ciągu lat . . . . . 386 n 23 n

Razem miała kasa pożyczkowa dochodu . . . . . 966 złr. 26 ct.

Z tego wydano:

Na budowę kościoła . . . . . 240 n — n

Na administracyę kasy pożyczkowej . . . . . 128 n 78 n

Na wydatki gminne . . . . . 38 n 60 n

Razem . . . . . 407 złr. 38 ct.

Zatem czysty stan kasy pożyczkowej wynosił z końcem r. 1891 . . . . . 558 n 88 n

Wpisano obligacyę długu państwa do inwentarza jak wyżej . . . . . 150 n — n

Pastwisko gminne w objętości wyżej wymienionej.

Zatem ogólny stan majątku gminnego wynosił z końcem r. 1891 . . . . . 708 n 88 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną na wzór reszty gmin w powiecie, zakupił szafy na papiery urzędowe i księgi i sprawił skrzynię, której klucze są w rękach wójta i jednego Członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji V, który z czynności swych urzędowych zdaje Wydziałowi powiatowemu sprawę każdego kwartału.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dochodzeń dyscyplinarnych przeciw członkom Zwierzchności gminnej, gdyż urzędowanie odbywa się prawidłowo. Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Straż ogniową zorganizował Wydział powiatowy na wzór reszty gmin wiejskich.

V. Dróg publicznych posiada gmina 6.7 kilom.

VI. Sól pobiera ludność wiejska po stałych cenach ze składu soli gminnej w Niwiskach.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 434 dusz, ma powierzchni 1302 mórg 1349 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 433 złr. 79 ct.

Trzęsówka.

W r. 1867 był następujący majątek gminy:

Obligacya długu państwa na gminę winkulowana w nominalnej wartości	400	złr.
Budynek spichlerzowy wartości	60	"

Zboże w tymże, według wykazu władzy politycznej:

65 korey 20 garncy żyta
29 " 1 " owsa

W rzeczywistości jednak po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy:

47 korey 19 1/2 garnca żyta } wartości . . . . . 383 " 39 ct.
28 " 28 " owsa }

Budynek szkolny wartości . . . . . 250 " — "

Pastwisko gminne według pomiaru gminy, powierzchni 16 mórg 4 sążni.

Razem wynosił majątek gminy z końcem roku 1867 . . . . . 1093 złr. 39 ct.

I. Przy założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy, urządziła Rada gminna kasę pożyczkową, której obrót po koniec roku 1891 był następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego, i spichlerza	383	"	39	"
Z kar pieniężnych ulokowano w kasie	70	"	77	"
Z procentów w ciągu lat	853	"	48	"
Ogółem miała kasa pożyczkowa przychodu z końcem roku 1891	1307	złr.	64	ct.

Z tego wydano:

Na naprawę szkoły	83	"	32	ct.
Na administrację kasy	120	"	40	"
Na wydatki gminne	63	"	60	ct.
Razem wydano	267	złr.	32	ct.
Zatem czysty stan kasy pożyczkowej z końcem roku 1891 wynosił	1040	"	32	"
Wpisano obligacyę długu Państwa do inwentarza jak wyżej	400	"	—	"
Budynek szkolny	800	"	—	"

Las gminny w drodze serwitutowej całej gminie oddany w powierzchni 5 mórg 1541 sążni i pastwisko gminne, którego objętość sprostowano na 18 mórg 1321 sążni. Na pastwisku tem pozwolono ośmiu właścicielom wystawić budynki mieszkalne, a czynsz z placów opłacają do kasy gminnej.

Ogółem wynosił majątek gminy z końcem roku 1891 . . . . . 2240 złr. 32 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, mianowicie: zakupił księgi urzędowe i zapiski, przechowane obecnie w zamkniętej szafie. Na papiery wartościowe i gotówkę kupiła gmina skrzynię, której klucze ma wójt i jeden Członek Rady gminnej.

Instrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekeyi VIII, który z czynności swych urzędowych zdaje sprawę Wydziałowi powiatowemu co kwartał.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dochodzeń.

Pisarz gminny urzędujący do roku 1890 musiał być z powodu zaniedbania obowiązków usunięty, obecnie przyjęto pisarza uzdolnionego i w Wydziale powiatowym egzaminowanego.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty gmin wiejskich w powiecie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 127 klm.

VI. Sól pobiera ludność wiejska po stałej cenie ze składu soli we własnej gminie.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy dusz 1349, ma powierzchnię 2640 mórg 398 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 586 złr. 22 ct.

Turza.

W roku 1867 znaleziono w gminie następujący majątek:

Obligacyę długu Państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości	150 złr.
Budynek spichlerzowy wartości	30 „

Łąka gminna i pastwisko, których objętość gminna dokładnie oznaczyć

nie umiała.

Zboże w spichlerzu gromadzkim, a to według wykazu władzy politycznej:

80 korey żyta	
20 „ 14 garncy jęczmienia	
36 „ 1 „ owsa.	

W rzeczywistości jednak po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy:

66 korey 20 garncy żyta	} wartości	707 „ 37 „
20 „ jęczmienia		
40 „ 20 „ owsa		

Razem wynosił majątek gminy z końcem roku 1867 . . . . . 887 złr. 37 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy, urządziła gmina

kasę pożyczkową, której obrót był po koniec roku 1891 następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego i spichlerza	733 „ 37 „
Ze sprzedaży obligacyi na 50 złr.	38 „ 61 „
Z kar pieniężnych i innych dochodów	55 „ 91 „
Z procentów w ciągu lat	1258 „ 76 „
Razem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem roku 1891	2086 złr. 65 ct.

Z tego wydano:

Na administracyę kasy	261 „ 46 „
Wykreślono wątpliwe pretensye	134 „ 71 „
Wydano ogółem	396 złr. 17 ct.

Zatem czysty stan kasy pożyczkowej po koniec roku 1891 wynosił . . . 1690 „ 48 „

Dopisano do inwentarza obligacyę długu Państwa . . . . . 100 „ — „

Sprawdzono, że gmina nie ma łąki, ale pastwisko w objętości 9 mórg 864 sążni, zaś 28 morgów 973 sążni tegoż pastwiska jest własnością 27 uprawnionych Członków gminy.

Ogółem wynosił majątek gminy z końcem roku 1891 . . . . . 1790 złr. 48 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny, mianowicie:

Zakupił księgi urzędowe i zapiski, przechowane obecnie w zamkniętej szafie.

Na gotówkę i papiery wartościowe zakupiono skrzynię, której klucze są w rękach wójta i jednego członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a oprócz tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XIV, który każdego kwartału z czynności swych urzędowych Wydziałowi powiatowemu zdaje sprawę.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dochodzeń dyscyplinarnych.

Pisarz gminny jest dostatecznie uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty straży wiejskich w powiecie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 11 klm.

VI. Sól pobiera ludność wiejska po stałej cenie ze składu soli gminnej w Sokołowie.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 677 dusz, ma powierzchnię 2364 mórg 184 sążni, a czysty przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 601 złr. 35 ct.

Werynia.

W roku 1867 był następujący majątek gminny:

Obligacya długu Państwa na gminę nie winkulowana, z których $\frac{1}{6}$ część była własnością gminy Kłapówki, wartość nominalna całej obligacyi opiewała na	1200 zlr.
Budynek szkolny wartości	300 "
Spichlerz gminny wartości	30 "

Zboże w tym spichlerzu według wykazu władzy politycznej:

33 korce 5 garncy żyta	} wartości	239 " 14 "
30 " 17 " owsa		

Wreszcie pastwisko gminne, którego objętość gmina oznaczyć nie umiała.

Razem wynosił majątek gminny z końcem roku 1867 . . . . . 1769 zlr. 14 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy założyła gmina kasę pożyczkową, której obrót po koniec roku 1891 był następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego i budynku	239 " 14 "
Ze sprzedaży wyżej wykazanych obligacyi długu Państwa	875 " 95 "
Z kar pieniężnych ulokowano	19 " — "
Z procentów w ciągu lat	1750 " 11 "
Razem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem roku 1891	2884 zlr. 20 ct.

Z tego wydano:

Na potrzeby kościelne	8 " 17 "
Na budowę szkoły	508 " 12 "
Na budowę kancelaryi	60 " — "
Na plac pod szkołę	10 " — "
Na wydatki administracyjne	272 " 30 "
Na zapomogi	22 " — "
Wykreślono wątpliwe pretensye kasy	5 " 37 "

Ogółem wydano po koniec r. 1891 . . . . . 885 zlr. 96 ct.

Zatem czysty stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosił . . . . . 1998 " 24 "

Wpisano do inwentarza budynek szkolny wartości . . . . . 1500 " — "

Wreszcie pastwisko gminne w sprawdzonej powierzchni 23 mórg 53 sążni, na którym pozwolono 10 ubogim włościanom wystawić budynki mieszkalne. Czynsz z placów opłacają właściele domów do kasy gminnej.

Razem wynosił majątek gminny z końcem r. 1891 . . . . . 3498 zlr. 24 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował urząd gminny mianowicie: zakupił księgi urzędowe i zapiski przechowane obecnie w zamkniętej szafie. Na papiery wartościowe i gotówkę kupiła gmina skrzynię, której klucze ma wójt i jeden Członek Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji X, który z czynności swych zdaje Wydziałowi powiatowemu sprawę raz każdego kwartału.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dyscyplinarnych dochodzeń, owszem za gorliwe pełnienie obowiązków udzielił naczelnikowi gminy w r. 1883 urzędową pochwałę.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty straży wiejskich.

V. Dróg publicznych posiada gmina 6-7 kilom.

VI. Sól pobiera ludność wiejska po stałej cenie ze składu soli gminnej w Weryni.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 1679 dusz, ma powierzchnię 3644 mórg 38 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 1606 zlr. 73 ct.

Widelka.

W r. 1867 znaleziono w gminie następujący majątek:

Obligacyę długu państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości	2050 zlr. — ct.
Budynek szkolny wartości	300 „ — „
„ spichlerzowy wartości	100 „ — „
Zboże w tym spichlerzu, według wykazu władzy politycznej:	
130 korey 3 garncy żyta	
114 „ 10 „ owsa	

W rzeczywistości jednak po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy:

84 korey 16 garn. żyta } wartości	524 „ 80 „
62 „ — „ owsa }	
Kapitał serwitutowy całej gminie przyznany w kwocie	2850 „ — „
Pastwisko gminne objętości 64 mórg 15 sążni	
Razem wynosił majątek gminy w r. 1867.	5824 zlr. 80 ct.

I. Po założeniu inwentarza gminnego zaprowadziła gmina kasę pożyczkową, której obrót po koniec roku 1891 był następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego	532 „ 30 „
Ze sprzedaży działek oblig.	30 „ 40 „
Z kar pieniężnych i innych dochodów gminy	32 „ 40 „
Z procentów w ciągu lat	884 „ 61 „
Razem miała kasa pożyczkowa przychodu po koniec r. 1891.	1479 zlr. 71 ct.

Z tego wydano:

Na administracyę kasy pożyczkowej	228 zlr. 43 „
Na pogorzeloów.	50 „ — „
Na ubogich	61 „ — „
Na wydatki gminne	143 „ 04 „
Razem wydano.	482 zlr. 47 ct.
Zatem czysty stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891	997 „ 24 „

Wpisano następnie do inwentarza kapitał serwitutowy, który przez oprocentowanie doszedł do kwoty 5945 zlr. 9½ ct., z której pobrała gmina 500 zlr. na budowę szkoły, resztę zaś ulokowała w rzeszowskiej kasie oszczędności. . . . .

5445 „ 09½	
Dalej wpisano budynek szkolny wartości	1500 „ — ct.
Obligacyę długu państwa jak wyżej. (Obligacyę na 50 zlr. sprzedano)	2000 „ — „
Budynek kancelaryjny ze spichlerza przerobiony	100 „ — „

I pastwisko gminne, którego rozmiar po pomiarze sprostowano na 56 mórg 1042 sążni. Na pastwisku gminnym pozwolono 21 ubogim włościanom wystawić budynki mieszkalne, czynsz z placów opłacają właściciele domów administracyi gminnej.

Ogółem wynosił majątek gminy z końcem roku 1891 . . . . . 10042 zlr. 33½

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną, mianowicie zakupił książki, które przechowane są w zamkniętej szafie. Na gotówkę i papiery wartościowe zakupiła gmina skrzynię, której klucze są w rękach wójta i jednego Członka rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a niezawisłe od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy sekcji XVIII, który z czynności swych każdego kwartału Wydziałowi powiatowemu zdaje sprawę.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania był Wydział powiatowy zmuszony wdrożyć dochodzenie dyscyplinarne przeciw trzem Naczelnikom gminy i jednemu pisarzowi gminnemu, którzy następnie usunięci zostali.

Obecnie Zwierzchność gminna i jej funkcyonaryusze urzędują sumiennie.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty straży wiejskich tutejszego powiatu.

V. Dróg publicznych posiada gmina 10-9 klm.

VI. Sól pobiera ludność po stałej cenie ze składu soli gminnej w Kupnie.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 2272 dusz, ma powierzchni 4739 mórg 818 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 1881 złr. 69 ct.

Wilczowola.

W r. 1867 znaleziono następujący majątek gminy:

Obligacyę długu państwa na gminę winkulowaną w nominalnej wartości	750 złr. — ct.
Spichlerz gminny wartości	30 " — "

Zboże w tym spichlerzu a to według wykazu władzy politycznej:

159 korey 4 garncy żyta	
39 " 11 " jęczmienia	
97 " 20 " owsa	

Jednak w rzeczywistości po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy jedynie:

139 korey 26 garncy żyta	wartości	1200 " — "
28 " 10 " jęczmienia		
51 " 10 " owsa		
20 " 19 " tataraki		

Pastwisko gminne powierzchni około 65 morgów

Ogółem wynosił majątek gminny z końcem r. 1867 . . . . . 1980 złr. — ct.

I. Po założeniu inwentarza gminnego przez Wydział powiatowy założyła gmina kasę pożyczkową, której obrót po koniec r. 1891 był:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego	1204 " 23 ¹ / ₂
Ulokowano w kasie pożyczkowej przyznany całej gminie kapitał serwitutowy w kwocie	2454 " 74 "
Z kar pieniężnych i nadwyżek dochodów gminnych wpłynęło do kasy pożyczkowej	339 " 41 "
Z procentów w ciągu lat	4448 " 32 "
Razem miała kasa pożyczkowa przychodu z końcem r. 1891.	8446 " 70 ¹ / ₂
Z tego wydano po koniec r. 1891:	
Na budowę szkoły	883 " 76 ct.
Na budowę kościoła	388 " 48 "
Na wydatki administracyjne	686 " 20 ¹ / ₂
Zapomogi dla ubogich	90 " — "
Wydatki gminne	614 " 90 "
Ogółem było wydatków	2663 złr. 34 ¹ / ₂
Zatem czysty stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891	5783 " 36 ct.
Następnie dopisano do inwentarza obligacyę długu Państwa jak wyżej	750 " — "
Szkołę nowo wybudowaną wartości	2000 " — "
Budynek kancelaryjny wartości	300 " — "
Las gminny oddany całej gminie w drodze serwitulowej powierzchni 86 mórg 406 sążni i pastwisko, którego powierzchnię sprawdzono i sprostowano na 65 mórg 110 sążni.	
Ogółem wynosił majątek gminy z końcem r. 1891	8833 złr. 36 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną, mianowicie zakupił księgi urzędowe, które przechowane są w zamkniętej szafie. Na gotówkę i papiery wartościowe zakupiła gmina skrzynię, której klucze są w rękach wójta i jednego Członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XIX, który z czynności swych urzędowych zdaje sprawę Wydziałowi powiatowemu każdego kwartału.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dochodzeń dyscyplinarnych, owszem udzielono Naczelnikowi gminy urzędującemu w roku 1883 pisemnie uznanie jego gorliwej i dla gminy korzystnej pracy.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany, funkcyonaryusze gminni pełnią prawidłowo swe obowiązki.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty straży gminnych w powiecie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 18 1/2 klm.

VI. Sól pobiera ludność wiejska po stałej cenie ze składu soli we własnej gminie.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 2532 dusz, ma powierzchnię 8162 mórg 382 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi 1307 złr. 59 cent.

Wildental.

W r. 1867 był następujący majątek gminy:

Budynek spichlerzowy wraz ze zbożem:

37 korcy 4 garncy żyta wartości . . . . . 360 złr.

Grunt orny 1525 sążni, łąk 3 mórg 235 sążni i pastwisko gminne 1 mórg 64 sążni.

Wreszcie szkoła wspólna z gminą Dzikowem i Płazówką, której wartość wykazano przy Dzikowcu.

Ogółem wynosił majątek gminny z końcem roku 1867 . . . . . 360 złr.

I. Po założenia inwentarza przez Wydział powiatowy, założyła Rada gminna kasę pożyczkową gminną, której obrót po koniec r. 1891 był następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego i zaległego procentu z wypożyczonego zboża na rzecz kasy pożyczkowej	656	"	96	ct.
Ze sprzedaży drzewa z lasu w drodze serwitutowej gminie oddanego	537	"	—	"
Z kar pieniężnych	48	"	72	"
Z procentów w ciągu lat	1719	"	22	"
Razem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem roku 1891	2961	złr.	96	ct.
Z tego wydano:				
Na naprawę szkoły	133	"	18	"
Na zakupno łąki	240	"	—	"
Na wydatki administracyjne kasy	139	"	94	"
Wykreślono nieściągalne długi	85	"	88	"
Razem wydano	599	złr.	—	ct.
Zatem czysty stan kasy pożyczkowej wynosił z końcem roku 1891	2362	"	90	"

Wpisano następnie do inwentarza grunt orny, łąkę i pastwisko w wyżej wyrażonej powierzchni, dalej łąkę przez gminę zakupioną w powierzchni 2 mórg i las gminny w drodze serwitutowej gminie oddany, w powierzchni 12 mórg 158 sążni.

Stan majątku gminnego wynosił zatem jak wyżej . . . . . 2362 złr. 90 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną na wzór reszty gmin wiejskich w powiecie, zakupił książki urzędowe i zapiski przechowane w zamkniętej szafie. Na papiery wartościowe i gotówkę zakupiła gmina skrzynię, której klucze są w rękach wójta i jednego Członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje raz każdego drugiego roku czynności urzędu gminnego, a nie-

zawiśle od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy, który z czynności swych zdaje sprawę Wydziałowi powiatowemu każdego kwartału.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do dochodzeń dyscyplinarnych, owszem udzielił dwom Naczelnikom gminnym pisemne pochwały za gorliwe i dla gminy korzystne urzędowanie.

Jeden z pisarzy gminnych w ciągu urzędowania gminy musiał być za niedbalstwo usunięty; obecnie przyjęty pisarz jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Straż ogniowa zorganizowana na wzór reszty straży wiejskich w powiecie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 6.1 klm.

VI. Sól pobiera ludność po stałej cenie ze składu soli gminnej w Kółku rolniczem gminy Wildental.

VII. Daty statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 349 dusz, ma powierzchnię 330 mórg 1000 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy opłacany podatek wynosi rocznie 247 złr. 53 ct.

Zapole.

Gmina ta z okrędu politycznego Ropczyckiego, przydzielona do powiatu Kolbuszowskiego na mocy rozporządzenia c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych w roku 1878 (Dz. ust. kraj. Nr 37) nie wykazała się żadnym inwentarzem, sprawdzono jednak, że gmina posiadała w roku 1878:

Obligacyę długa Państwa na gminę winkulowaną nominalnej wartości	150 złr.
Działki obligacyjne nominalnej wartości	17 " 50 ct.
Zboże spichlerzowe gromadzkie:	
żyta 14 korcy	} wartości . . . . .
owsa 4 " 10 garncy	
Razem miała gmina z końcem roku 1878	93 " 53 "
	261 złr. 03 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy postanowiła Rada gminna założyć kasę pożyczkową, której obrót po koniec roku 1891 był następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego	93 " 53 "
Ze sprzedaży działek obligacyjnych	13 " 30 "
Z procentów w ciągu lat	108 " 16 "
Razem miała kasa pożyczkowa dochodu z końcem roku 1891	214 złr. 99 ct.
Z tego wydano w ciągu lat:	
Na administracyę kasy pożyczkowej gminnej	41 " 04 "
Zatem czysty stan kasy pożyczkowej wynosił z końcem roku 1891	173 złr. 95 ct.
Wpisano do inwentarza obligacyę jak wyżej.	150 " — "
Zatem majątek gminny wynosił z końcem r. 1891	323 " 95 "

II. Wydział powiatowy uporządkował gminę na wzór reszty gmin, mianowicie zakupił księgi urzędowe i zapiski, które przechowuje gmina w zamkniętej szafie. Na papiory wartościowe i gotówkę posiada gmina skrzynię, której klucze są w rękach wójta i jednego Członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego raz każdego drugiego roku, a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji V, który z swych urzędowych czynności zdaje sprawę Wydziałowi powiatowemu każdego kwartału.

III. W ciągu lat urzędowania gminnego nie miał Wydział powiatowy powodu do wdrażania dochodzeń dyscyplinarnych przeciw członkom Zwierzchności gminnej, która wraz z swymi funkcyjuszami pełni prawidłowo swe obowiązki.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Straż ogniową zorganizowano na wzór reszty gmin w powiecie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 3.2 kilom.

VI. Sól pobiera ludność wiejska po stałej cenie ze składu soli gminnej w Niwiskach.

VII. Dany statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 193 dusz, ma powierzchnię 425 mórg 1309 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 80 złr. 3 ct.

Zarębki z Dubasem.

W gminie tej był w r. 1867 następujący majątek:

Obligacya długu państwa na gminę nie winkulowana w nominalnej wartości	250 złr. — ct
Spichlerz gromadzki wartości	30 „ — „

Zboże w tym spichlerzu według wykazu władzy politycznej:

57 korey 7½ garncy żyta

48 „ 16 „ owsa

Jednak w rzeczywistości po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy było tylko:

55 korey 26 garncy żyta	) wartości	535 „ 57 „
48 „ 16 „ owsa		

Pastwisko gminne, którego powierzchnię gmina dokładnie oznaczyć nie umiała.

Razem wynosił majątek gminy w r. 1867. . . . . 815 złr. 57 ct.

I. Po założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy postanowiła Rada gminna założyć kasę pożyczkową, której obrót z końcem r. 1891 był:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego	537 „ 37½
Ze sprzedaży obligacyi długu państwa	238 „ 45 „
Z kar pieniężnych	38 „ 05 „
Z procentów w ciągu lat	1205 „ 92 „
Razem miała kasa pożyczkowa z końcem r. 1891	2019 złr. 79½

Z tego wydano:

Na budowę aresztu ze spichlerza	5 „ — „
Na zakupno placu	15 „ — „
Na administ. kasy	266 „ 94½
Na ubogich	47 „ 22 „
Na wydatki gminne	165 „ 18 „
Razem wydano	499 złr. 34½

Stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosił. . . . . 1520 „ 45 ct.

Wpisano następnie do inwentarza areszt gminny przerobiony ze spichlerza wartości . . . . . 40 „ — „

Pastwisko gminne w przestrzeni sprawdzonej 24 mórg 1150 sążni i kapitał serwitutowy gminie całej przyznany, a po koniec r. 1891 w kasie oszczędności w Rzeszowie ulokowany w kwocie . . . . . 641 „ 15 „

Razem posiadała gmina z końcem r. 1891 . . . . . 2201 złr. 60 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę gminną na wzór reszty gmin; zakupił księgi urzędowe i zapiski przechowane obecnie w szafie. Na gotówkę zakupiła gmina skrzynię, której klucze są w rękach wójta i jednego Członka Rady gminnej.

Lustrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego co drugi rok, a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji II, który z czynności swych urzędowych zdaje sprawę Wydziałowi powiatowemu każdego kwartału.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania nie miał Wydział powiatowy powodu do wdrażania dochodzeń dyscyplinarnych przeciw członkom Zwierzchności gminnej, którzy wraz z funkcyjnarzami gminnymi pełnią prawidłowo swe obowiązki.

Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Straż pożarna zorganizowana na wzór reszty gmin wiejskich w powiecie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 4 klm.

VI. Sól pobiera ludność po cenie stałej ze składu soli gminnej w Kolbuszowej.

VII. Daty statystycznie w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 846 dusz, ma powierzchnię 1222 mórg 1227 sążni, a stały przez wszystkich członków gminy i dwór opłacany podatek wynosi rocznie 428 złr. 98 ct.

Zielonka.

W roku 1867 był w gminie tej następujący majątek:

Obligacya długu Państwa na gminę winkulowana w nomiu. wartości . . .	500 złr.
Działki obligacyjne w nominalnej wartości	7 „ 50 ct.
Spichlerz gromadzki wartości	30 „ — „
Zboże w tym spichlerzu według wykazu władzy politycznej:	
40 korey 4 garncy żyta	
6 „ 15 „ jęczmienia	
13 „ 4 „ owsa	

W rzeczywistości jednak po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy, było:

34 korey 21 garncy żyta	} wartości około	250 „ — „
6 „ 7 „ jęczmienia		
13 „ 3 „ owsa		

Wreszcie pastwisko gminne, którego powierzchnię gmina dokładnie oznaczyć nie umiała.

Razem wynosił majątek gminny w roku 1867 . . . . . 787 złr. 50 ct.

I. Przy założeniu inwentarza przez Wydział powiatowy przystąpiła gmina do założenia kasy pożyczkowej, której obrót po koniec r. 1891 był następujący:

Ze sprzedaży zboża spichlerzowego i spichlerza	287 „ 49 „
Ze sprzedaży działek obligacyjnych	6 „ 70 „
Z kar pieniężnych	24 „ 04 „
Z procentów w ciągu lat	827 „ 77 „
Razem miała kasa pożyczkowa z końcem r. 1891 dochodu	1145 złr. — ct.

Z tego wydano:

Na zakupno lasu	62 „ 60 „
Na administracyę kasy pożyczkowej	128 „ 33 „
Na zapomogę ubogim	35 „ 45 „
Razem wydano	226 złr. 38 ct.

Zatem czysty stan kasy pożyczkowej z końcem r. 1891 wynosił . . . . . 918 „ 62 „

Wpisano następnie do inwentarza obligacyę długu Państwa jak wyżej . . . . . 500 „ — „

Budynek szkolny wartości . . . . . 1500 „ — „

Kapitał serwitutowy całej gminy, przyznany w kwocie 6710 złr. 10¹/₂ ct. użyty został na zakupno lasu w przestrzeni 100 mórg, wreszcie odmierzone pastwisko i wpisano do inwentarza w objętości 8 mórg 1249 sążni.

Razem wynosił majątek gminy z końcem r. 1891 . . . . . 2918 złr. 62 ct.

II. Wydział powiatowy uporządkował kancelaryę urzędu gminnego, mianowicie dopilnował zakupna ksiąg urzędowych i zapisków, które przechowane są w szafie zamkniętej. Na papiery wartościowe i gotówkę zakupiła gmina skrzynię a klucze są w rękach wójta i jednego Członka Rady gminnej.

Instrator powiatowy kontroluje czynności urzędu gminnego raz każdego drugiego roku, a niezależnie od tego nadzoruje gminę delegat powiatowy z sekcji XV, który z czynności swych zdaje Wydziałowi powiatowemu sprawę każdego kwartału.

III. W ciągu 25 letniego urzędowania był Wydział powiatowy zmuszony wdrożyć dochodzenie dyscyplinarne przeciw jednemu Naczelnikowi gminy, którego z urzędu usunięto. Obecnie tak Zwierzchność gminna jak i jej funkcyonaryusze urzędują prawidłowo.

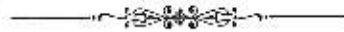
Pisarz gminny jest uzdolniony i w Wydziale powiatowym egzaminowany.

IV. Straż pożarna zorganizowana na wzór reszty gmin w powiecie.

V. Dróg publicznych posiada gmina 7.8 klm.

VI. Sól pobiera ludność ze składu soli gminnej w Raniszowie.

VII. Dany statystyczne w Wydziale powiatowym prowadzone wykazują, że gmina liczy 1107 dusz, ma powierzchni 3949 mórg 295 sążni, a czysty przez wszystkich członków gminy i dwory opłacany podatek wynosi rocznie 1284 złr. 1 ct.

Pogląd na sprawy gminne.

Urządzenie kancelaryi gminnych.

a) Przy rozpoczęciu urzędowania gminnego nie mógł Wydział powiatowy urządzenia biur gminnych pozostawić dobrej woli Zwierzchności gminnych, ale przeknawszy się już w pierwszym roku, że nie wszędzie rozumiano intencje ustawy gminnej, wskutek czego nastąpić musiała różnorodność w sposobie urzędowania i szkodliwa dla rozwoju zarządów gminnych rozmaitość w wykonaniu czynności urzędowych, postanowił sam zająć się urządzeniem kancelaryi gminnych -- sprowadził potrzebne do tego celu druki i zapiski i poinformował naczelników gmin, jak i pisarzy o sposobie prowadzenia zapisków, ksiąg i rejestrów.

Pouczony doświadczeniem, że ustawy administracyjne zaledwie przez pisarza mającego pewne uzdolnienie, a nigdy prawie przez wójta nie bywają czytane, w wielu zaś wypadkach mylnie są rozumiane, sporządził Wydział powiatowy treściwe i dla włościan przystępne zestawienie wszystkich służbowych obowiązków wójta, Zwierzchności i Rady gminnej i doręczył je gminom z obowiązkiem wpisania tej instrukcyi do inwentarza i odczytywania przy każdej sesyi gminy w obec delegata powiatowego (polecenie z dnia 21 lutego 1868 r. l. 44 i z dnia 13 lipca 1885 r. l. 3026).

Objaśnień tych ustawowych obowiązków i interpretacji nowszych ustaw i dodatkowych rozporządzeń, udziela prezes Rady powiatowej każdego roku wójtom i w tym celu dla dokładniejszego pouczenia ich, po kilku partyami wzywa.

Zwyczajowi dawnomu, że załatwianie spraw gminnych odbywać się musiało najczęściej w szynkowniach, raz na zawsze położono tamę i obecnie funkcjonuje Zwierzchność gminna bądź we własnych umyślnie na ten cel urządzonych budynkach kancelaryjnych, bądź w budynku mieszkalnym u wójta.

Na wszelkie papiery urzędowe sprawły gminy zamykane szafy, a część gmin większych zaopatrzyła się z inicjatywy Wydziału powiatowego w kompletny zbiór ustaw administracyjnych.

Raczenie się trunkiem podczas urzędowania należy obecnie do nader rzadkich wypadków -- a usunięto zwyczaj ten karami dyscyplinarnymi na wójtów nałożonemi i zasądzeniem ich na zwrot wydatków za trunki, których koszt do r. 1868 kasa gminna ponosić musiała.

Główną zaporą rozwijania się autonomii gminy byli pisarze gminni, rekrutowani przeważnie z usuniętych djetaryuszów różnych władz i osobistości wykołajonych, którym obszerny zakres działania urzędów gminnych obok wójtów analfabetów, dawał sposobność wyzyskiwania ludności wiejskiej.

Wydział powiatowy starał się temu o ile możności zapobiedz wydaniem rozporządzenia z dnia 12 maja 1870 l. 1000, że przyjęcie pisarza zawisłem będzie od wykazania się nietylko świa-

dectwami nieskazitelnej moralności, ale i dostatecznem uzdolnieniem, w którym to celu zaprowadzono w Wydziale powiatowym Kolbuszowskim egzamina pisarzy gminnych i wydawano im świadectwa uzdolnienia, a dokument taki dawał egzaminowanemu możność ubiegania się w powiecie o posadę pisarza gminnego — wreszcie pouczono gminy, że pisarze, którzyby o obowiązkach służbowych pouczenia żądali, zgłaszać się mają do Wydziału powiatowego, który do takich pouczeń wyznacza jednego ze swoich urzędników.

Wielu pisarzy gminnych przyjętych przed rokiem 1868 usunięto wskutek dochodzeń dyscyplinarnych, — obecnie urzędujący pisarze są już należycie ukwalifikowani i pełnią swe obowiązki służbowe, z bardzo małymi wyjątkami, prawidłowo i z zupełnem zadowoleniem władz.

Wydział powiatowy zażądał od gmin wydania instrukcyi dla pisarzy gminnych, lecz przekonawszy się, że sporządzenie takiej instrukcyi jednolitej natrafia na trudności, sam sporządził projekt takowej, poczem rady gminne w całym powiecie instrukcyę już wypracowaną przyjęły i pisarzom swym do zastosowania się doręczyły.

Instrukcyja ta opiewa:

L. 1053.

Instrukcyja dla pisarzy gminnych i sług.

§. 1. Na czele Rady gminnej stoi Naczelnik gminy i jego zastępca.

Naczelnik gminy w jego nieobecności Zastępca odbiera wszelkie podania wniesione do Zwierzchności gminnej, oraz pisma urzędowe pocztą lub posłańcami nadeszłe i po odczytaniu tychże udziela pisarzowi gminnemu do odpowiedniego załatwienia.

Bez specjalnego zezwolenia Naczelnika gminy, nie wolno pisarzowi gminy odbierać pism urzędowych i takowe bez wiedzy przełożonego gminy załatwiać.

§. 2. Rada gminna mianuje pisarza gminnego i służbę policyjną na podstawie §. 31 ustawy gminnej.

Na razie mianuje Rada urzędników swych prowizorycznie na 3 miesiące, a po przekonaniu się o ich prawości i użyteczności, przyjmuje ich na czas ściśle oznaczyć się mający, lub udziela im posady stałe. Nominacyja służby policyjnej jest zawsze tymczasową, wskutek czego takowa każdej chwili odwołaną być może.

O przyjęciu pisarza zawiadomi go Zwierzchność gminna pisemnie i wymieni w tym dekreście wysokość pobierań się mającej rocznej pensyi, która zresztą tylko za zgodą pisarza w ciągu jego urzędowania zniżoną być może.

Tymczasowo przyjętego pisarza gminnego oddalić może Naczelnik gminy każdej chwili, a nawet bez potrzeby podania powodu: co do stałe przyjętego pisarza stosuje się do §. 8 niniejszej instrukcyi.

Wreszcie co do pisarzy przyjętych na pewien okres czasu, zastrzega się, iż wypowiedzenie nastąpić ma obustronnie w ostatnim roku na 3 miesiące przed upływem czasu w umowie wymienionego.

W razie niedotrzymania tego terminu do wypowiedzenia, uważać się ma umowę jako przedłużoną na dalszy rok jeden.

§. 3. Pisarz gminny prowadzi całą kancelaryę, a mianowicie: wypełnia protokół podawczy, załatwia pisma urzędu w myśl uchwały Rady gminnej, względnie zleceń Naczelnika gminy ewentualnie jego Zastępcy, prowadzi indeks spraw urzędowych, utrzymuje archiwum, załatwia czynności pisarskie, ekspedycyę pism i inne roboty pomocnicze, utrzymuje księgi ewidencyjne we własnym i poruczonem zakresie działania wskazane, prowadzi dzienniki kasowe i księgi uchwał, oraz rejestry karne, słowem, załatwia całą czynność kancelaryjną i nie ma prawa za jakąkolwiek czynność pisarską żądać oprócz pensyi osobnego wynagrodzenia.

Sługa kancelaryjny względnie policyjny przydany jest do pomocy pisarzowi gminnemu i jest za czynności jemu przydzielone Naczelnikowi i pisarzowi odpowiedzialny.

§. 4. Pisarz gminny obowiązany jest w zasadzie do załatwiania czynności urzędowych tylko w urzędzie gminnym, dla tego pisarz dojeżdżający z innej miejscowości wyznaczony mieć będzie przez Naczelnika gminy dzień w każdym tygodniu, w którym do gminy przybyć i czynności urzędowe w obec Zwierzchności gminnej załatwiać będzie.

§. 5. Pisarz gminny winien się ściśle zastosować do przepisów niniejszej instrukcyi, jakoteż do poleceń Zwierzchności gminnej i jest za to odpowiedzialny Radzie i Zw. gminnej i podlega wraz ze służbą policyjną władzy dyscyplinarnej Naczelnika gminy względnie Zastępcy.

Pisarzowi gminnemu, obowiązanyemu wyłącznie do spełniania urzędowych obowiązków służbowych w §. 3 niniejszej instrukcyi wymienionych, surowo wzbronionem zostaje wszelkie uboczne trudnienie się pokątnem pisarstwem, a mianowicie spisywanie wszelkiego rodzaju kontraktów, ugód i testamentów — niemniej też spisywanie dla stron rekursów, pozwów i wszelkich pism spornych chociażby bez żadnego za to wynagrodzenia. Każde wykroczenie przeciw temu postanowieniu pociągnie za sobą śledztwo dyscyplinarne ze strony Wydziału powiatowego

i w razie udowodnionej winy niezwłoczne oddalenie pisarza gminnego z zajmowanej posady. Nadto ulegnie pisarz gminny całej surowości ustawy przeciw pokątnemu pisarstwu.

§. 6. Godziny kancelaryjne dla pisarzy mających stałą służbę w gminie, w której urzędują, są od 8 do 12 rano i od 3 do 6 wieczorem. W niedziele i święta ma być kancelarya gminna otwarta do 11 rano.

§. 7. Urzędnikom gminnym może Naczelnik gminy udzielić urlopu na 8 dni, — urlop dłuższy daje Rada gminna.

Wszelkie samowolne wydalanie się z miejsca siedziby urzędu gminnego w godzinach kancelaryjnych, jakoteż nieregularne uczęszczania do kancelaryi i zaniedbanie godzin kancelaryjnych, pociąga za sobą kary dyscyplinarne.

§. 8. Stale przyjętemu pisarzowi gminnemu zapewnia Rada nadaną mu posadę na tak długo, jak długo instytucya autonomiczna istnieje i dopóki on ścisłem wypełnianiem swych obowiązków na to sobie zasługiwać będzie.

Pensya pisarza gminnego, która przez czas trwania służby od pierwotnie uzyskanej pensyi mniejszą być nie może, wyplacona być ma w zasadzie w miesięcznych ratach z góry, wszakże może Rada gminna skutecznie wyplaty także w dowolnych ratach i pisarz gminny z tego powodu żadnej pretensyi do gminy rościć sobie nie może.

Mniejsze przekroczenia niniejszej instrukcyi ze strony pisarza gminnego sprowadza ustnie napomnienie ze strony Naczelnika gminy, a w nieobecności tegoż jego Zastępcy, większe przekroczenie napomnienie pisemne Naczelnika gminy względnie Zastępcy, karę pieniężną, nie przenoszącą co do pisarza gminnego 5 zlr., co do sługi 2 zlr. odtrącić się mającą od pensyi na rzecz funduszu gminnego, nareszcie oddalenie pisarza ze służby, jednakże po poprzednim przeprowadzeniu śledztwa dyscyplinarnego, uznania winy przez wszystkich członków Zwierzchności gminnej, nawet bez poprzedniego wypowiedzenia z utratą prawa do jakiegokolwiek wynagrodzenia.

Oddalonemu pisarzowi przysługuje prawo odwołania się do Rady pułcej, która prostą większością głosów decyduje.

Zażalenie rekursu nie ma mocy wstrzymującej.

Ukaranie pisarza gminnego grzywnami do wysokości 5 zlr. i jego oddalenie może nastąpić również przez przełożone Władze powiatowe, jeżeli władze te sprawdzą, iż pisarz nieprawidłowem postępowaniem w urzędzie staje się powodem do przekroczenia lub zaniedbania obowiązków przez Zwierzchność gminną, albo że urząd swój sprawuje w ogólności w sposób dla gminy szkodliwy i jeżeli Naczelnik gminy a względnie Rada gminna wzbrania się usunąć go z urzędowania mimo zawezwania Wydziału powiatowego. W ogóle obowiązują w tej mierze przepisy ustawy z dnia 9 marca Dz. ust. krajowych Nr. 76.

Gdyby pisarzowi gminnemu śledztwo za zbrodnię w ogólności, albo za przestępstwo lub przekroczenie pochodzące z chęci zysku, albo też popełnienie przeciw publicznej moralności przez c. k. Sąd wdrożonem zostało, tenże przez czas śledztwa ma być zasuspendowany. Rada gminna orzeknie co do utrzymania jego rodziny podczas śledztwa. Gdyby został uznany za niewinnego, pozostaje napowrót przyjętym i wyplacona mu będzie pełna pensya za czas śledztwa. W razie skazania zostaje oddalony z urzędu.

Gdyby Rada gminna uchwalila usunięcie pisarza gminnego za kontraktem lub stale przyjętego bez jakiegokolwiek powodu, naówczas obowiązana jest Rada gminna wypłacić pisarzowi niesłusznie oddalonemu wynagrodzenie równające się jednorocznej pensyi i pisarz gminny po odebraniu tego wynagrodzenia żadnej innej pretensyi rościć sobie nie może.

Wynagrodzenia powyższe wyplacone będzie bez odnoszenia się do sądu i podług się gmina egzekucyi administracyjnej.

§. 9. W razie choroby nie trwającej jednak dłużej nad 3 miesiące i sprawdzonej przez lekarza powiatowego, winien Naczelnik gminy przyjąć na koszt gminy tymczasowego pisarza, choremu zaś pisarzowi całą pensyę wyplacić należy.

Gdyby choroba dłużej trwała jak 3 miesiące, zarządzi Rada gminna przyjęcie nowego pisarza, bądź przedłuż urlop choremu pisarzowi — jednak naówczas tylko połowę pensyi wyplacać mu będzie.

§. 10. Pisarz gminny winien złożyć przyrzeczenie w miesiąc przysięgi w ręce Naczelnika gminy i w obec Wydziału powiatowego na wierność i posłuszeństwo Jego ces. król. Apost. Mości i na wieczne gorliwe wypełnianie obowiązków służby stosownie do instrukcyi, oraz na posłuszeństwo Zwierzchności gminnej i Radzie gminnej.

Studzy gminni i policyanci przyjmowani będą z zastrzeżeniem 14-dniowego wypowiedzenia.

§. 11. Obowiązkiem jest Naczelnika gminy i jego Zastępcy czuwać nad tem, aby pisarz gminny swoje obowiązki służbowe należycie i pilnie wypełniał, aby we wszystkim panował ład i porządek, aby roboty i ekspedycya nie zalegały, aby książki należycie były prowadzone i wszystko po ostatnią chwilę w porządku było wpisane, tudzież aby strony pisarza gminnego przyzwolicie były traktowane.

Wszelki nieład, wszelkie zaniedbywanie obowiązków lub inne uchybienia jakie Naczelnik gminy lub jego Zastępca spostrzeże, winny być natychmiast karzone i niezwłocznie uchylone.

§. 12. Ponieważ w myśl postanowień Rady powiatowej kolbuszowskiej funkcya pisarza gminnego tylko należyce ukwalifikowana i w dekret kwalifikacyjny Wydziału powiatowego zaopatrzona osoba w powiecie tutejszym wykonywać może, zatem dobrze prowadzącym się pisarzom gminnym przyrzeka Rada gminna i Wydział powiatowy opiekę i poparcie, jakichby w razie starania się ich o inną lepszą posadę zapotrzebować mogli.

Uchwalono na posiedzeniu Rady gminnej w ..... dnia .....

Rachunkowość gminna.

b) Często raporta lustratora powiatowego i delegatów powiatowych, że Naczelnicy gmin nie umieją się wyrachować z dochodów gminnych, a nawet z pokrytych już wydatków gminnych, zmusiły Wydział powiatowy do wydania rozporządzenia z dnia 3 kwietnia 1876 L. 636, iż Rada gminna zakupić ma skrzynię kasową z podwójnym zamkiem, którego klucze mają być w przechowaniu u wójta i jednego członka Rady gminnej jako kasyera. Poleceniu temu uczyniły wszystkie gminy zadość i obecnie wszelkie dochody, na które Naczelnik gminy obowiązany jest dostarczyć kontrakty, wpływają do kasy gminnej, a wydatki pokrywane bywają przez kasyera za asygnatą wójta.

Dziennik kasowy prowadzony jest w kancelarii gminnej, a niezależnie od tego prowadzi kasyer gminny stracę, która kilka razy do roku tak przez Radę gminną, jak i lustratora powiatowego bywa sprawdzana.

Każdego kwartału udziela Wydział powiatowy delegatom swoim wyciągi tych dodatków gminnych, które przez Naczelników gminnych z kasy podatkowej zostały pobrane. Delegat sprawdza czy wszystkie pozycje zapisane są do dziennika i o rezultacie swych badań zawiadamia Wydział powiatowy. Również należy do obowiązków delegata powiatowego być obecnym na posiedzeniach Rady gminnej podczas sprawdzania rocznych rachunków i układania budżetów gminnych (rozp. Wydziału powiat. z dnia 10 lipca 1890 l. 2296). Ważniejsze okólniki w sprawie gminnej rachunkowości wydał Wydział powiatowy dnia:

- 18 stycznia 1871 l. 1316: O prowadzeniu rachunków gminnych.
- 5 marca 1873 l. 96: O prowadzeniu rachunków gminnych.
- 10 kwietnia 1876 l. 570: Z formularzami zamknięć rachunkowych.
- 3 kwietnia 1876 l. 636: O zakupno skrzyni kasowej zaopatrzonej w dwa zamki.
- 16 lutego 1884 l. 896: O składaniu rachunków kas pożyczkowych.
- 26 marca 1886 l. 1190: O prowadzeniu kasowości.
- 7 września 1886 l. 3007: Pouczenie kasyerów.
- 1 lutego 1889 l. 146: O gotówkach kasowych.
- 23 lutego 1880 l. 861: O zamknięciach rachunkowych.
- 5 czerwca 1889 l. 2060: Pouczenie o rachunkowości.
- 23 listopada 1889 l. 3932: O rewizji rachunków.
- 15 lipca 1890 l. 2306: O zabezpieczaniu długów.
- 20 stycznia 1891 l. 260: Instrukcja dla kasyerów.
- 7 stycznia 1891 l. 264: Powoływanie delegatów powiatowych do zamknięć rachunkowych.

Instrukcja dla kasyerów.

I. 260.

Okólnik do Zwierzchności gminnych i pp. delegatów powiatowych.

W celu jednolitego i prawidłowego prowadzenia rachunków gminnych, wydaje Wydział powiatowy następującą instrukcję dla kasyerów gminnych:

1. Mianowani przez Radę gminną kasyerzy gminni zaopatrzeni być mają w skrzynię kasową o podwójnych kluczach — i w druki na duplikaty dziennika kasowego.

2. Przy rozpoczęciu urzędowania przez kasyerów, mają oni odebrać w przechowanie wszelką u wójta znajdującą się gotówkę, której suma zgadzać się musi ze stanem kasy uwidocznionym w dzienniku kasowym przy oddaniu kasy.

3. Na wszelkie przychody gminne wydaje Naczelnik gminy władzom i stronom urzędowe potwierdzenie, lecz zaraz po odebraniu tej gotówki oddaje ją w przechowanie kasyerów z urzędowym pisemnym wyjaśnieniem z kąd, z jakiego tytułu gotówka ta do kasy gminnej wpływa.

Kasyerzy mają zanotować ten wpływ do dziennika przez nich prowadzonego (z oznaczeniem dnia odbioru) i gotówkę w skrzyni kasowej przechować.

4. Nie wolno jest Naczelnikowi gminy odebraną od władzy i stron gotówkę przed oddaniem jej do rąk kasyerów użyć na jakikolwiek wypłaty — lecz gotówkę oddać musi kasyerom całkowicie.

5. Gdyby Naczelnik gminy zapotrzebował gotówki na wypłaty potrzeb preliminarzem objętych — natenczas sporządzić ma pisemną asygnację do kasyerów, którzy asygnację tę przechowują w skrzyni kasowej, wpisują do swego dziennika wydatek i gotówkę Naczelnikowi gminy wypłacają.

Bez pisemnej asygnacji wójta, w której oznaczonem być musi na jaki cel gotówka od kasyerów jest zażądana, nie wolno kasyerom wydawać gotówki z kasy, a już pod żadnym warunkiem nie wolno kasyerom gotówkę znajdującą się w kasie komukolwiek bądź choćby na najkrótszy czas wypożyczać.

6. Główny dziennik kasowy w formie przez Wydział powiatowy wskazanej, prowadzony być ma przez Naczelnika gminy względnie pisarza. W dzienniku tym ma Naczelnik gminy wpisywać wszystkie przychody, jakie rzeczywiście w gotówce pobrał od stron i władz i wymieni wszelkie wydatki jakie wypłacił z gotówki od kasyerów odebranych. Do tego dziennika nie można atoli wpisywać cyfry tej gotówki, jaka kasyerom przez wójta do przechowania w kasie gminnej została udzieloną.

Przy każdej pozycji tak przychodu jak wydatku, musi być dzień odbioru względnie wypłaty wymieniony i jak najdokładniej oznaczone z jakiego tytułu gotówka wpłynęła lub z kasy gminnej wydana została.

7. Po upływie każdego kwartału ma Naczelnik gminy sprawdzić z dziennika przez kasyerów prowadzonego czyli gotówka znajdująca się w kasie zgadza się ze stanem kasy głównego dziennika, przez pisarza prowadzonego, a cyfrę stanu kasy uzyskuje się w ten sposób, iż po upływie każdego kwartału, zanyma pisarz główny dziennik kasowy, zlateryje przychody i rozchody, potrąci ostatnie od pierwszych i wykaże czysty stan kasy.

Po skutoczniejszej rewizji kasy, ma Naczelnik gminy okoliczność tę w dzienniku przez kasyerów prowadzonym uwidocznic i wymienic, czy kasę znalazł w porządku lub nie.

8. W skrzyni kasowej ma oprócz gotówki znajdować się obligacya gminna — jeżeli jaka istnieje — papiery wartościowe, jak skrypty i t. p. i asygnacye wójta, zaś oryginalne kwity i kontrakwity władz i stron, przechowane być mają u Naczelnika gminy i dołączone do głównego dziennika kasowego.

9. Klucze od skrzyni kasowej przechowane być mają przez kasyerów i nie wolno im kluczy tych powierzać osobom trzecim lub oba klucze Naczelnikowi gminy.

10. Za całość gotówki oddanej kasyerom do przechowania, są oni w obec gminy majątkiem swoim odpowiedzialni.

Niniejszą instrukcyę należy udzielić kasyerom w odpisie do wiadomości.

Z Wydziału powiatowego.

Kolbuszowa dnia 20 stycznia 1891 r.

Majątek gmin.

c) W r. 1867 przekonał się Wydział powiatowy, że obligacye dlugu Państwa stanowiące własność gmin, nie były na gminy winkulowane, spichlerze gminne nie miały tych zapasów zboża, jakie przez Władze polityczne były Wydziałowi powiatowemu wykazane, a objętość i granice nieruchomości majątków gminnych żadna z gmin dokładnie oznaczyć nie była w stanie.

Wydział powiatowy widział się spowodowanym do założenia inwentarzy gminnych i czynność tę z powodu rozlicznych dochodzeń i trudności, jakie wskutek zupełnego prawie zaniedbania i braku nadzoru powstać musiały, zaledwie w r. 1874 ukończyć był w stanie.

Jak wielkie trudności pokonać musiał Wydział powiatowy przy zestawieniu inwentarzy, posłuży przykład, że częstokroć obligacye gminne z zastawu wydobywać musiano, zaś nieruchomości majątek gminy żadnego nie przynosił dochodu.

Uporządkowania majątków gminnych dokonał Wydział powiatowy w sposób następujący:

Obligacye.

1. Obligacye gminne zostały w myśl postanowienia z dnia 21 października 1868 r. l. 791 za staraniem Wydziału powiatowego na gminy winkulowane.

Spichlerze i kasy pożyczkowe.

2. Spichlerze wraz ze sprawdzonem przez Wydział powiatowy zbożem, przeznaczyły gminy na wniosek Wydziału powiatowego na założenie kas pożyczkowych gminnych.

Zauważyć wypada, że przy sprawdzeniu zboża gromadzkiego znaleziono różnicę między rzeczywistym stanem, a wykazami Władzy politycznej, o 871 korcy zboża zmarnowanego przez gminy wskutek braku należytej kontroli.

Ponioważ kontrola spichlerzy przez Wydział powiatowy zaprowadzona również do pożądanego nie doprowadzała celu, gdyż ubytek w zbożu i procentach starały się gminy usprawiedliwić bądź to niszczeniem zboża przez myszy i owady, bądź złym stanem bułynku spichlerzowego, a często nieurodzaje dawały gminom sposobność wykreślenia procentów, których odebrać było niepodobna, — postanowił Wydział powiatowy, jak już wspomniano wyżej, nakłonić gminy do sprzedaży zboża i założenia kasy pożyczkowej z uzyskanego funduszu.

Na 62 gmin w powiecie założono 57 kas pożyczkowych, reszta 5 gmin nie miały spichlerzy własnych, ani też innych funduszy, któreby na kasę pożyczkową gminną, ofiarowane być mogły. Obrót funduszy kas pożyczkowych gminnych przedstawiliśmy już przy każdej gminie osobno.

Ze sumarycznego zestawienia okazuje się rezultat następujący:

Fundusz zakładowy powstały ze sprzedaży zboża spichlerzowego wynosił	26087	złr.	50	ct.
Ulokowano w kasie pożyczkowej kapitały serwitutowe gminne przyznane				
w ogólnej kwocie	33562	"	14	"
Kary pieniężne i inne drobne przychody	4710	"	61	"
Ze sprzedaży obligacyi i działek obligacyjnych uzyskano	4252	"	61 ¹ / ₂	"
Z obrotu pieniężnego zyskano w procentach	76750	"	22	"
Ogółem miały kasy pożyczkowe po koniec r. 1891 przychodu	145363	złr.	08 ¹ / ₂	ct.
Z tego w ciągu lat wydano:				
Na potrzeby kościelne	860	złr.	86	"
Na potrzeby szkolne	7693	"	94 ¹ / ₂	"
Na budowę kancelaryi i aresztów	2007	"	34	"
Na zakupno lasów	1455	"	87	"
Na zakupno gruntów	1461	"	16	"
Na administrację kasy (uchwałą Wydziału powiat. z d. 1 maja 1878 przyjęto zasadę, że najwyżej 20% z dochodu kas na administrację kasy użytych być może)	14374	"	85 ¹ / ₂	"
Na zapomogowe cele	2587	"	63	"
Na wydatki gminne	9278	"	82	"
Ogółem wydano po koniec r. 1891	39720	złr.	48	ct.
Po odtrąceniu od przychodu okazuje się czysty stan 57 kas pożyczkowych z końcem roku 1891 w kwocie	105642	złr.	60	ct.

We wszystkich kasach pożyczkowych zaprowadzona jest jednolita administracja oparta na statucie według wzoru przez Wydział krajowy w r. 1874 wydanego.

Ponieważ majątek zakładowy tych kas należał wyłącznie do członków gminy wyznania chrześcijańskiego, zatem kasy te noszą nazwę „Kas pożyczkowych chrześcijańskich“ i w poszczególnych wypadkach nie stanowi rada gminna, ale wyłącznie rada wyznania katolickiego. Komitet z ramienia tej rady wybrany prowadzi całą rachunkowość. Kasa jest pod kluczem przewodniczącego i jednego członka rady.

Skrypty dłużne wzięte są z wzoru przez Wydział krajowy zaleconego.

Pożyczki udzielane bywają za poręką dwóch z zamożności znanych gospodarzy na lat trzy, procenty i raty odpłacają dłużnicy półrocznie z góry.

Z końcem każdego roku przedkładają zarządy kas pożyczkowych rachunki z ubiegłego roku radzie gminy katolickiej, a po uzyskaniu absolutorium, Wydziałowi powiatowemu i dołączają wszystkie skrypty dłużne, oraz wykazy zaległości czynnych i uchwały rady przyznającej pożyczki. Po sprawdzeniu przez Wydział powiatowy i uzupełnieniu rachunków, w razie spostrzeżonych braków zwraca się rachunki zarządowi, który je w skrzyni kasowej przechowuje.

Dla własnej ewidencji utrzymuje Wydział powiatowy księgi kontowe dłużników każdej

gminy z osobna i uzupełnia te księgi z końcem każdego roku po przejrzaniu rachunków przez zarząd kas pożyczkowych przedłożonych.

Ponieważ Rady gminne z prawa dysponowania procentami kasy zbyt obszerny robiły użytek, postanowił Wydział powiatowy, iż każda darowizna i przeznaczenie jakiegokolwiek kwoty na cele administracyjne lub humanitarne, zawisłom będzie od zatwierdzenia Wydziału powiatowego według przyjętej normy i wszystkie gminy do tego rozporządzenia najściślej się zastosowały.

Od pożyczek pobierają kasy od dłużników, 4 a najwyżej 6 procent. Wskutek złej administracji zmuszony był Wydział odebrać dwom gminom zarząd kasy pożyczkowej.

Z końcem każdego roku przedkłada Wydział powiatowy zestawienie zamknięć rachunkowych wszystkich kas pożyczkowych Wydziałowi krajowemu.

Ważniejsze okólniki w sprawie administracji kas pożyczkowych wydano:

Dnia	1 listopada	1874	l.	2156	z instrukcją	co do zakładania kas pożyczkowych.
"	13 stycznia	1876	"	80	o gospodarstwie	kas pożyczkowych.
"	4 sierpnia	1879	"	1415	o prowadzeniu	rachunkowości.
"	31 marca	1880	"	801	o sporządzaniu	fasyi dochodów.
"	11 stycznia	1881	"	194	o ostępowaniu	dzienników kasowych.
"	22 stycznia	1882	"	290	o sporządzaniu	skryptów dłużnych.
"	16 marca	1883	"	877	o kwitowaniu	dłużników z upłaconych rat.
"	16 lutego	1884	"	895	z pouczeniem	o składaniu rocznych rachunków.
"	26 czerwca	1885	"	2230	"	" " " "
"	3 maja	1888	"	1560	"	" " " "
"	26 sierpnia	1888	"	3026	o ściąganiu	rat.
"	1 paździer.	1888	"	3380	o dłużnikach.	
"	6 sierpnia	1889	"	2692	o kluczach	od kas gminnych.
"	15 lipca	1890	"	2306	o zaległościach	w gotówkach.
"	14 paździer.	1890	"	3397	o dokumentach	dłużnych.
"	20 stycznia	1891	"	256	o płaceniu	rat.
"	8 marca	1891	"	900	o ściąganiu	rat i procentów.
"	27 marca	1891	"	1305	o oddaniu	gotówek pod klucz.
"	15 listopada	1891	"	4408	o zmianie	statutu kas pożyczkowych.

Kapitały serwitutowe.

3. Kapitały serwitutowe przyznane gminom, przeszły w kwocie 33562 złr. za zgodą rad gminnych na fundusz kas pożyczkowych gminnych, częścią tych kapitałów a to za kwotę 2917 złr. 3 ct. zakupiły gminy znaczniejsze obszary gruntów i lasów; trzy gminy, a to: Brzostowa góra, Wilełka i Zarębki ulokowały kapitały swe w rzeszowskiej kasie oszczędności i pobierają procenta na cele gminy administracyjne. Gmina Omolas uzyskała pozwolenie Wysokiego Sejmku na użycie kapitału serwitutowego na budowę szkoły, wreszcie gminy: Górno, Kupno, Mechowiec, Turza i Trzebusha kapitałów swych ulokowanych w kasie krajowej dotąd nie podniosły.

Budynki.

4. W r. 1867 posiadały gminy w budynkach załedwie spichlerze drewniane w zupełnie zaniedbanym stanie i kilka źło utrzymywanych budynków szkolnych.

Spichlerze te po dokonanej sprzedaży zboża, przecioczyły gminy częścią na arezty lub kancelaryje gminne, zaś budynki spruchniało sprzedano, a uzyskany ztąd fundusz powiększył zakłady majątek kas pożyczkowych gminnych.

Z wykazu niżej umieszczonego przekonać się można, że obecnie istnieje już w powiecie 33 szkół, 18 kancelaryj gminnych 23 areztów, 4 rzeźni, 2 jatek i 3 magazyny na rekwizyta ogniowe, których wartość przy każdej gminie na wstępie uwidoczniomo.

Wykaz budynków gminnych.

L. p.	G M I N A	W r. 1867 posiadała gmina budynek na					W r. 1891 posiadała gmina							U w a g a.					
		szkolę	kancelaryę gminną	areszt	rzeźnię	jatkę	Razem	Wartości		szkolę	kancelaryę gminną	areszt	rzeźnię		jatkę	Rekwiizyta ogniową	Razem	Wartości	
								zlr.	ct.									zlr.	ct.
1	Brzezówka																		
2	Brzostowa góra								1		1					2	2399		
3	Bukowice																		
4	Omolas	1					1	350	1		1					2	5050		
5	Domatków																		
6	Domatkowska wola										1					1	50		
7	Dzikowice								1	1	1					3	1000		
8	Górno																		
9	Hadykówka																		
10	Hucisko																		
11	Huta Komorowska								1							1	1500		
12	Huta Przedhorska																		
13	Jagodnik																		
14	Klapówka																		
15	Kolbuszowa	1					1	1300	1	1	1	1	1	1	6	12210			
16	Kolbuszowa dolna	1					1	80	1		1				2	1020			
17	Kolbuszowa górna	1					1	530	1	1	1				3	2230			
18	Komorów								1						1	2000			
19	Kopcie									1	1				2	100			
20	Kossowy																		
21	Krządka	1					1	1030	1	1	1				3	1800			
22	Kupno	1					1	400	1	1					2	1000			
23	Leszcze																		
24	Lipnica	1					1	1650	1	1					2	4900			
25	Majdan	1					1	180	1			1			2	4000			
26	Markowizna										1				1	40			
27	Mazury										1				1	2030			
28	Mechowice										1				1	30			
29	Nienadówka	1					1	300	1		1				2	3100			
30	Niwiska	1					1	200	1	1	1				3	550			
31	Nowa Wieś	1					1	330	1		1				2	330			
32	Ostrowy baranowe								1	1					2	1700			
33	Ostrowy tuszow. kol.								1										
34	Ostrowy tuszow. narod.	1					1	365	1		1				2	515			
35	Płazówka								1		1				2	340			
36	Poręby dymars.										1				1	30			
37	Poręby huciskie																		
38	Poręby kupieńskie																		
39	Przedbórz								1						1	1000			
40	Przyłek	1					1	200	1						1	200			
41	Raniżów	1					1	2100	1	1	1	1		1	5	2635			
42	Raniszyn kolon.	1					1	850	1		1				2	850			
43	Raniszowska wola	1					1	900	1	1					2	3200			
44	Rusinów																		
45	Rusinowska wola								1	1	1				3	2500			
46	Siedlanka	1					1	600	1	1	1				3	1250			
47	Sokolów	1					1	600	1	1	1	1	1	1	6	27900			
48	Sokołowska wulka								1						1	2000			
49	Staniszewskie																		
50	Świrzów	1					1	430	1						1	400			
51	Trzeboś								1						1	2000			
52	Trzebuska																		
53	Trzeście																		
54	Trzęsówka	1					1	310	1						1	500			
55	Turza																		
56	Werynia	1					1	330	1						1	1500			
57	Widełka	1					1	400	1	1					2	1600			
58	Wilczowola								1	1					2	2300			
59	Wildenthal																		
60	Zapole																		
61	Zarębki z Dubasem														1	40			
62	Zielonka									1					1	1500			
	Razem	32					23	13435	33	18	23	4	2	3	83	100599			

i kaplica
muruwana

Budynki te utrzymywane są w dobrym stanie i od ognia w Towarzystwie krakowskiem ubezpieczone (rozp. Wydziału pow. z d. 9 kwietnia 1880 l. 948).

Grunta.

5. Grunta orne są w posiadaniu zaledwie kilku gmin i wynoszą ogółem jak dowodzi poniżej umieszczonego wyciąg 121 mórg 251 sążni.

Grunta te są w drodze publicznej licytacji wydzierżawiono i dochód ztąd uzyskany przeznaczony jest na administrację gminy.

Granice tych gruntów oznaczone są kopcami.

Pastwiska.

6. Pastwiska istniejące w 44 gminach nie miały do r. 1867 ustanowionych stałych granic i to było powodem, że znaczna część tych pastwisk przez właścicieli sąsiednich gruntów została zajęta.

Wydział powiatowy przystąpił przedewszystkiem do oznaczenia powierzchni pastwisk i pomiaru tychże przez swego technika, co w znacznej części już wykonane zostało. W celu uniknięcia długiego i dla gminy kosztownego procesu, starał się Wydział pow. o doprowadzenie do zgody, co w wielu razach pomyślny odniosło skutek. Spory sądowo wytoczyły jedynie gminy Kopoie i Wulka sokołowska, w pierwszym wypadku gmina proces wygrała i pastwisko w powierzchni wykazanej w katastrze odebrała, w drugim wypadku proces pomimo że wytoczony został jeszcze w roku 1877, dotąd nie jest rozstrzygnięty.

W pomierzonych pastwiskach, o których granice nie ma sporu, polecił Wydział powiatowy nyskanie granicznych kopców, a całości ich strzeże gminna straż polowa.

Posć tych kopców utrzymuje Wydział w swej ewidencji.

Z polecenia Wydziału powiatowego urządzono na każdym pastwisku osobne pastowniki dla gęsi i wznaczono miejsca na kopanie gliny.

W 14 gminach pozwoliły rady gminne na wystawienie budynków mieszkalnych na pastwisku dla ubogich włościan.

Spis tych budynków jest w ewidencji Wydziału powiatowego.

Z placów zajętych placą włościanie czynsze do kasy gminnej.

W celu zapewnienia gminom prawa do własności placów, wydano okólnikiem z d. 11 września 1885 l. 3503, formularze kontraktów dzierżawnych następującej treści:

Umowa zawarta między Zwierzchnością gminną ..... a .....
z ..... o wydzierżawienie części pastwiska gminnego pod budynek mieszkalny.
1. Zwierzchność gminna wydzierżawia z polecenia Rady gminnej z dnia ..... część pastwiska gminnego w obętości ..... a mianowicie szerokości ..... długości ..... wartości ..... złr, ... ct. w. a. oznaczonego parcelą ..... włościaninowi ..... na lat dziesięć od dnia ..... za roczny czynsz po ..... złr.
2. Czynsz ten odpłacany być ma przez dzierżawcę najpóźniej do 1 stycznia każdego roku pod rygorem unieważnienia niniejszego kontraktu i ściągnięcia zaległego czynszu w drodze sądowej.
3. Dzierżawcy przysłuży prawo użytkowania z wydzierżawionej mu części pastwiska, w sposób dowolny a zatem wolno mu stawiać budynek mieszkalny, lub oddaną mu część obsiad — nie wolno jednak wydobywać z pastwiska tego gliny, ziemi lub piasku, a to pod rygorem doprowadzenia pastwiska do pierwotnego stanu na koszt własny i unieważnienia kontraktu, niemniej nie wolno będzie dzierżawcy sadzić drzewka na oddanej mu przestrzeni lub je na własność swoją wyrąbać, gdyż drzewa te stają się własnością gminy.
4. W razie gdyby dzierżawca postawił dom mieszkalny i takowy odprzedał, natenczas przysłuży gminie prawo zawarcia z nabywcą nowej umowy lub też zawarcie takiej umowy odnowić.
5. Podatki domowe z możliwymi dodatkami z wydzierżawionej części pastwiska odpłacać będzie dzierżawca z własnych funduszy do kasy gminnej, która następnie odpłaca te podatki w c. k. urzędzie podatkowym.
6. Z dniem ..... r. kończy się dzierżawa bez poprzedniego wypowiedzenia.

7. Gdyby po expiracji dzierżawy dotychczasowy dzierżawca miał zamiar kontrakt przedłużyć, natenczas w 6 miesięcy przed końcem dzierżawy winien się zgłosić do Zwierzchności gminnej z prośbą o przedłużenie umowy, poczem Rada gminna ma prawo decyzji, czyli część pastwiska może być nadal wydzierżawiona lub nie.

8. Gdyby Rada gminna odmówiła zawarcia nowej umowy, a dzierżawca w oznaczonym przez Zwierzchność gminną terminie budynki mieszkalne lub jakiegokolwiek inne przedmioty z pastwiska nie usunął, natenczas udziela mu gmina ostateczny termin do uprzątnięcia — a po bezskutecznym upływie tego terminu, służy gminie droga sądowa.

9. Umowę niniejszą odczytano w obec świadków i kontraktujące strony oświadczają, iż zgadzają się na wszystkie punkta tej umowy — w dowód czego własnoręcznie podpisują.

Pomimo wszelkich starań i rozporządzeń Wydziału powiatowego, nie są pastwiska gminne dotąd tak administrowane, iżby możliwie największy przynosiły dochód. W tej gałęzi administracji gminy narafia się na nieprzezwyciężony opór gmin, które w konserwatywnie swym żadnych melioracyj przyjąć nie chcą. Jedyną możliwość uporządkowania pastwisk widzi Wydział powiatowy w wydaniu ustawy, któraby zmierzała do podziału pastwiska wspólnie używanego, tam, gdzie stosunki miejscowe gospodarze za tem przemawiają, lub dążyła do uregulowania wspólnego użytku przez oznaczenie miary użytku uprawionych, czasu, miejsca, sposobu używania i t. d.

Za projektem takiej ustawy oświadczył się Wydział powiat. petycją wniesioną do Wydziału krajowego dnia 7 kwietnia 1892 l. 1380.

W kilkunastu wypadkach doprowadził Wydział powiatowy do częściowego uporządkowania pastwisk w ten sposób, iż części z takowego przeistoczono na orne grunta, części zalesiono lub przemieniono na łąki.

W przedmiocie uporządkowania pastwisk wydano polecenia:

Dnia 12	czerwca 1877	l. 1438	co do pomiaru pastwisk.
"	12	czerwca 1877	" 1439 z zakazem zbierania nawozu na pastwisku.
"	12	czerwca 1877	" 1439 o wyznaczenie osobnego pastwiska dla gęsi.
"	27	czerwca 1881	" 881 o gospodarce.
"	12	sierpnia 1881	" 1561 o pomiarze i uregulowaniu pastwisk.
"	21	lipca 1883	" 2143 o utrzymywaniu kopców granicznych.
"	18	listop. 1884	" 3795 o przeistoczeniu części pastwisk na łąki.
"	11	wrześn. 1885	" 3503 o umowach na placc na pastwisku.
"	18	lipca 1886	" 2318 o dozowaniu pastwisk przez delegatów.
"	16	lipca 1883	" 2323 o ewidencji nad pastwiskami.
"	19	paźdz. 1886	" 3441 o zajętych pastwiskach pod budynki.
"	13	wrześn. 1887	" 2350 o gospodarce pastwisk gminnych.
"	23	lutego 1888	" 130 o budynkach na pastwisku gminnem.
"	20	sierpnia 1888	" 2929 o używaniu pastwisk przez handlarzy koni.
"	9	paźdz. 1890	" 3347 o wydobywaniu gliny na pastwisku gminnem.
"	15	lipca 1890	" 2302 o pasaniu gęsi po pastwiskach.
"	9	grudnia 1890	" 3986 o zmianie kultury (zalesienie).
"	21	stycznia 1891	" 248 wyjaśnienia o majątku gminnym.

Delegaci powiatowi mają obowiązek lustrwania pastwisk i objawienia zdania swego, czyli i co pod względem ulepszenia gospodarki zarządzić by należało.

W tym celu wypełniają kwestyonaryusze, których wzór poniżej umieszczamy, poczem Wydział powiatowy stosownie wydaje zarządzenia.

Kwestyonaryusz dla lustracji pastwisk gminnych.

1. Czy przestrzeń nieruchomości gminnego zgadza się z przestrzenią w arkuszach indywidualnych wykazanych.
2. Czyli i jakie części nieruchomości gminnego zajęte zostały przez pojedynczych gospodarzy i przez których, tudzież w jakim czasie.
3. Czy istnieją na pastwisku gminnem budynki, czyją są własnością i czy istnieją kontrakty dzierżawne, a wreszcie jakie z pastwiska wpływają czynsze.

4. Czy pastwisko jest własnością całej gminy lub też tylko uprawnionych kilku gospodarzy.
5. Czy nie ma sporów sądowych o gminny nieruchomy majątek.
6. Jakiego rodzaju jest odgraniczenie nieruchomości majątku, czy istnieją kopce, ile ich jest i w których punktach.
7. Czyli i ile gliników istnieje na pastwisku gminnym.
8. Czy dla gęsi oddzielony jest osobny pastewnik.
9. Czy nie byłoby wskazane odnowienie kopców, zrównanie, zwłoczenie pastwiska, tudzież rozsypanie kretowin.
10. Czy nie należy zmienić kultury względnie rodzaj uprawy ról, łąk i pastwisk i w jaki sposób.
11. Co w ogóle zarządzić należy, aby nieruchomy majątek gminny odpowiedni przyniósł dochód.

Ląki.

7. Gminy posiadają niewiele łąk, a powstały one bądź z lepszych części pastwisk, bądź zostały przez gminy zakupione.

Ogółem posiadają gminy 24 mórg 363 sążni łąk, które w drodze licytacji są wydzierżawiane a czynsze wpływają do kasy gminnej.

Jedynie w dwóch wypadkach, a to w Wildentalu i Raniszau kolonii oddane są łąki gminne tym gospodarzom, którzy mają obowiązek utrzymywania buhaja gromadzkiego.

Lasy gminne.

Lasy gminne przeszły na własność gmin przeważnie w r. 1872 w drodze serwitutowej.

Lasy te w kompleksach od 2 do 50 mórg nie mogły ponosić ciężaru osobnej służby lasowej i Wydział powiatowy ograniczyć się musiał na tem, iż polecił przyjęcie dozorców, których zaprzysiężono, a każdy wydatek z lasu uczynił Wydział zawisłym od swego potwierdzenia.

Nadto wypracował Wydział powiatowy przy pomocy egzaminowanego leśnika i własnym kosztem plany gospodarstw lasowych dla każdej gminy, — doręczył je radom gminnym po uzyskaniu zatwierdzenia przez c. k. Inspektora lasowego, z poleceniem dalszego gospodarowania lasem ściśle w ramach udzielonego im planu.

Lasy gminne pozostają pod ustawiczną kontrolą delegatów powiatowych, którzy kwestyonaryusze według wzoru niżej umieszczonego wypełnić i Wydziałowi powiatowemu każdego roku przedkładać są obowiązani.

Kwestyonaryusz do lustracji lasów gminnych.

1. Czy jest oznaczona granica lasu gminnego, ile jest kopców granicznych i czy granice nie są naruszone.
2. Czy użytkowanie drzewa odhyla się według projektu lasowego.
3. Czy zalesienia są odpowiednio założone i czy włościanie w tychże pasują bydła, trzody i koni.
4. Czy w młodnikach ściółki nie grabią a w starszych drzewostanach tylko w $\frac{1}{3}$ części lasu, to jest w ten sposób, aby na każdy rok przypadła do grabienia $\frac{1}{3}$ część.
5. Czy w lesie nie ma podsuchów, które należy w jak najkrótszym czasie uprzętać.
6. Czy w letniej porze nie znaleziono gałęzi, wykrotów, kłód, w których mogą się korniki zagnieżdżać.
7. Czy las gminny nie obrócony na inne cele, to jest czy nie korozowany lub na pastwisko używany.
8. Czy dozór lasu powierzony jest leśnemu przysięgłemu i jak się leśny nazywa.
9. Czy jest cecha, u kogo i czy pułki są cechowane.
10. Czy leśny ma nadzór, a w razie kradzieży gdzie o tem donosi.
11. Kto las rewiduje i ile razy do roku i czy drzewo wydaje się za kwitami i czymi.
12. Czy jest dojazd, czy są rogatki, czy drogi i ścieżki zakopane.

W jednym wypadku mianowicie w gminie Krządce zmuszonym był Wydział powiatowy do odebrania we własny zarząd administracji lasu, a to z powodu dewastacji i tłumaczenia się Rady gminnej, że lasu oddanego jej w drodze serwitutowej nie przyjmie. W wypadku tym przyjęć musiał Wydział powiatowy odpowiednią służbę lasową, a dochody z tego lasu lokuje na rzecz gminy w rzeczowskiej kasie oszczędności.

Dochód ten z lasu mającego powierzchni 37 mórg 882 sążni wynosił za czas od roku 1887 do końca r. 1891 kwotę 1878 złr. 52 ct.

W ostatnich latach objawiła się między gminami gorączkowa niemal chęć nabywania lasów. Usiłowania te zmierzające do pomnożenia majątku gminnego popierał Wydział powiatowy o ile możliwości, pośredniczył tak przy kupnie jak i uzyskaniu brakujących gminom funduszów z Banku krajowego, po dokładnem poprzedniem obliczeniu, że raty zaciągniętej pożyczki z dochodów lasu rok rocznie pokryte być mogą.

Lasy takie zakupiły gminy: Mazury, Raniżów, Staniszewskie i Zielonka w objętości ogółem 430 mórg 641 1/2 sążni, a obecnie nabycie lasu przez gminę Siedlankę i Trzęsówkę jest w toku.

Z inicjatywy Wydziału powiatowego przystąpiły gminy Cmolas i Raniżów do zalesienia nieużytków na pastwiskach gminnych i Wydział powiatowy wyjednał w c. k. Namiestnictwie bezpłatne udzielenie potrzebnej ilości sadzonek, a na własny koszt wydelegował leśnika do nadzoru przy sadzeniu i udzieleniu gminom wyjaśnień, jak nadal z kulturą postępować należy.

Objętość wszystkich lasów gminnych w powiecie wynosi 1101 mórg 1161 sążni.

Ważniejsze okólniki wydane były co do gospodarstwa lasów gminnych:

Dnia 10 grudnia	1889 l.	2235	o gospodarstwie w lasach gminnych.
„ 24 sierpnia	1883 „	2339	o planach gospodarstwa lasowego.
„ 19 kwietnia	1884 „	1444	„ „ „ „
„ 18 lipca	1886 „	2318	o dozorowaniu lasów przez delegatów.
„ 18 lipca	1886 „	2352	„ „ „ „
„ 6 listopada	1890 „	3537	o granicach, kopcach lasowych i rogatkach.
„ 17 stycznia	1891 „	443	w sprawie poboru drzewa z lasu gminnego.

Drogi gminne.

d) Dotąd nie posiada powiat szutrowanych dróg gminnych, nie odebrawszy bowiem w roku 1867 ani jednego sążnia drogi murowanej, ograniczyć się musiał na budowie najglówniejszych dróg powiatowych.

Drogi gminne w całym powiecie z terenem piaszczystym, nie mogą być nigdy do tego stopnia zaniedbane, iżby komunikacja mogła być przerwana, — wymagają jednak ustawicznej opieki, gdyż rowy przydrożne już po kilku miesiącach zasypane piaskiem odnawiane być muszą, inaczej po każdej większej ulewie tworzą się kałuże i roztopy.

Dni prestacyjne ustawa drogowa wyznaczone, wystarczają zaledwie do utrzymania dróg w znośnym stanie. O sposobie naprawy dróg gminnych w terenie piaszczystym i iłowatym, wydał Wydział powiatowy pouczenie, okólnikiem z dnia 15 maja 1868 l. 292.

Ponieważ sporządzanie preliminarzy drogowych każdego roku dla gmin za trudnem było zadaniem, zwłaszcza, że przedkładane w początkach przez gminy preliminarze do uzupełnienia zwracane być musiały, wskutek czego beczynnje mijał najkorzystniejszy czas wiosenny, przeto Wydział powiatowy zarządził sporządzanie tych preliminarzy przez swego technika, poczem przesyła takowe radom gminnym do wykonania.

Wszystkie gminy zgodziły się z tem postanowieniem i o wykonaniu prelimitowanych robót dwa razy do roku, a to 15 maja i 15 października składają Wydziałowi powiatowemu relacye, poczem technik powiatowy objeżdża powiat cały i sprawdza, czyli roboty tak na drogach jak i na mostach ściśle według preliminarza zostały wykonane.

W Wydziale powiatowym istnieje kataster dróg i mostów gminnych, z którego wyciągi udzielono wszystkim gminom.

Dosadzania brakujących drzewek przydrożnych pilnuje technik powiatowy z wiosną i w jesieni każdego roku, pomimo tego jednak tylko bardzo nieznaczny procent drzewek utrzymuje się każdego roku, a wszelkie karania szkodników i właścicieli przyległych do drogi gruntów, żadnego nie odnoszą skutku.

Co do budowy mostów przyjęto zasadę, że materiał przygotowany być musi w porze zimowej.

c) Sprawy policyi gminnej.

Policya polowa.

1. Wszystkie gminy powiatu wybrały dozorców polowych, w wielu miejscowościach większych wybrano po dwóch a nawet trzech dozorców, którzy o każdej wyrządzonej szkodzie Zwierzchności miejscowe zawiadamiają. W obec rozdrobienia gruntów (z powodu wolności ich nieograniczonego dzielenia), istnieją w powiecie naszym gospodarstwa wiejskie w objętości przeważnie do 3 lub 4 morgów, a gruntów takich strzeże jak najstaranniej sam gospodarz ze swoją rodziną, ztąd zmniejsza się czynność dozorców polowych i ogranicza się jedynie na otaksowaniu wyrządzonej szkody, jeżeli nie przenosi wartości 5 złr.

W ostatnich latach zauważył Wydział powiatowy, iż skargi i dochodzenia o szkody polowe znacznie się zmniejszyły, do czego nietylko się przyczyniła ustawa o ochronie własności polowej z dnia 17 lipca 1876, ale i rozbudzone już u włościan poszanowanie cudzej własności.

Sprawy jakie jeszcze obecnie sporadycznie występują, pochodzą z naruszenia granic i to wbrew postanowieniom §. 3. lit. e. ustawy polowej w drodze prowizoryalnej przez c. k. sądy bywają rozstrzygane.

Ze dochodzenia na tej drodze ze stosunkowo dla włościan znacznymi kosztami są połączone, nie ulega wątpliwości.

Ważniejsze okólniki w sprawie policyi polowej wydano:

Dnia 18 maja	1875 l.	962.
" 7 maja	1866 "	1200.
" 25 września	1879 "	1730.
" 13 grudnia	1884 "	4020.
" 21 maja	1885 "	1556.
" 22 maja	1885 "	2060.
" 26 lipca	1886 "	2471.
" 30 czerwca	1887 "	2347.
" 13 września	1887 "	3260.

Dozór policyjny nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą.

2. Dozór co do żywności istnieje jedynie w miasteczkach, w których odbywają się targi.

Lekarze miejscy i rewizorzy policyi w Kolbuszowej i Sokolowie, zaś policya miejscowa w Majdanie i Raniżowie pełnią w tym kierunku swoje obowiązki. — Pouczenia udzielił gminom miejskim Wydział powiatowy w dniu 22 maja 1868 l. 302.

Nad miarami i wagami czuwają wszystkie urzędy gminne całego powiatu, a o rezultacie rewizji mają gminy obowiązek dnia 1 października każdego roku składać Wydziałowi powiatowemu szczegółową relację.

Częste konfiskaty niecechowanych miar i wag i oddawanie skonfiskowanych przedmiotów do c. k. Starostwa, są dowodem, że gmina tej gałęzi policyi nie zaniedbuje.

Dwa razy każdego roku odbywa lustrator powiatowy rewizję miar i wag, w obec Zwierzchności gminy miejskiej.

W 4 miasteczkach i 10 większych gminach istnieją okazy miar i wag, sprowadzone przez Wydział powiatowy umyślnie w celu ułatwienia kontroli gminy.

Oдноśnie pouczenia i rozporządzenia wydane były przez Wydział powiatowy:

Dnia 21 maja	1869 l.	377.
" 15 lipca	1870 "	540.
" 21 grudnia	1871 "	1284.
" 25 lutego	1872 "	178.
" 30 lipca	1875 "	1469.

Dnia	5 kwietnia	1876 l.	629.
"	6 kwietnia	1876 "	637.
"	11 kwietnia	1876 "	793.
"	28 lutego	1882 "	422.
"	6 maja	1882 "	815.
"	3 stycznia	1883 "	207.

W miasteczkach posiadających prawo poboru targowego zarządził Wydział powiatowy unieszczenie tablic z taryfą targową po wszystkich rogach miasteczek, osobno zaś udzielił taryfy te wszystkim gminom wiejskim do ogłoszenia.

W tem miejscu wypada nam nadmienić, że z powodu częstych wypadków, iż gminy miejskie nie dopuszczały na targi wyrobów przemysłu domowego rzekomo z tej przyczyny, że właściciele tych wyrobów nie wykazali się kartą przemysłową, udawał się Wydział powiatowy do krajowej Dyrekcji skarbu, Namiestnictwa i Wydziału krajowego o odnowienie reskryptu ministerjalnego z d. 16 września 1883 l. 26701 i wyjednał powiadomienie władz politycznych, że przemysł domowy nie podlega opodatkowaniu i trudniący się tym przemysłem, nie potrzebują wykazywać się kartami przemysłowemi. Odpisy odnośnego rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 16 listopada 1887 r. l. 75018 udzielono wszystkim gminom do wiadomości tutejszym okólnikiem z d. 19 listop. 1889 l. 3673.

Policja zdrowia.

2. Tak w miasteczkach jak i w gminach wiejskich tutejszego powiatu policja sanitarna, którą władza polityczna ustawicznie kontroluje, nie może z taką ścisłością być wykonywaną, jak tego referent sanitarny tutejszego powiatu wymaga. Powodem tego jest zupełny brak środków potrzebnych do utrzymania w gminach tego ładu, jaki w miastach o większej ilości mieszkańców jest pożądanym. Gminy nasze ograniczyć się musiały na utrzymaniu porządku w ulicach i domach miasteczka, pobudowały rzeźnię, jatki, dopilnowały uporządkowania domów gościnnych, — przestrzegają uprzątnięcia nawozów i nadzorują ustawicznie czyste utrzymywanie studzien publicznych i prywatnych. Gminy Kolbuszowa i Raniżów zbudowały znacznym kosztem dwie publiczne studnie, — budowa studzien w innych gminach jest w toku.

Wydział powiatowy uznając najzupełniej potrzebę uregulowania spraw policyjno-sanitarnych w tutejszym powiecie, ani na chwilę nie spuszcza ich z oka — jednak znając jak najdokładniej stosunki majątkowe gmin tutejszych może na zmiany ku lepszemu nalegać tylko w ramach możliwości finansowej poszczególnych gmin i ztąd pochodzi, że postęp w sprawach tych jest wprawdzie widoczny, ale kroczy nader wolno.

Wszystkie gminy wybrały oglądaczy zwłok i bydła, a sprawa urzędzenia osobnych targowic bydłych w 4 miasteczkach jest w toku.

Zanim władza polityczna ogłosiła rozporządzenie c. k. Namiestnictwa co do wyznaczenia budynków szpitalnych na wypadek epidemii, już Wydział powiatowy poleceniem z d. 17 września 1889 l. 3132 zmusił gminy miejskie do zakupu lub wystawienia budynku dla ubogich kalek, i domy takie, które każdej chwili na szpitala podczas epidemii przemienione być mogą, istnieją już w Kolbuszowie, Majdanie i Raniżowie.

Okólniki Wydziału powiatowego w sprawach sanitarnych noszą datę z dnia:

12 grudnia	1868 l.	994.
7 lutego	1874 "	257.
13 czerwca	1874 "	820.
9 kwietnia	1876 "	797.
7 maja	1877 "	1202.
28 maja	1877 "	1368.
4 kwietnia	1879 "	676.
18 kwietnia	1879 "	930.
3 kwietnia	1882 "	797.

5 czerwca	1882	l.	1292.
6 czerwca	1883	"	1550.
21 maja	1884	"	1909.
14 lipca	1884	"	2616.
30 grudnia	1884	"	4177.
11 czerwca	1885	"	2278.
20 lipca	1885	"	2884.
20 lipca	1886	"	1468.
12 kwietnia	1886	"	1219.
2 lipca	1888	"	2402.
19 września	1889	"	3085.
2 lutego	1890	"	615.
20 czerwca	1890	"	2216.
3 kwietnia	1891	"	543.

O rewizjach studzien, mianowicie rok rocznie ich czyszczeniu i należytem oombrowaniu, mają gminy obowiązek składać peryodyczną relacyę dnia 1 lipca każdego roku, w myśl polecenia z dnia 11 czerwca 1885 l. 2278.

Co do utrzymywania czystości po miasteczkach i postępowania podczas epidemii, otrzymały gminy miejskie z Wydziału powiatowego instrukcyę z dnia 9 września 1881 l. 3239 dla policyi rewizorów, której treść jest następująca:

Instrukcyja dla policyi rewizorów głównie w czasie cholery.

Doświadczenie uczy, że nieczystość, przepelnienie mieszkań i niedostatek, mianowicie brak odpowiedniej żywności, wpływają na szerzenie się cholery.

1. Choroba ta najczęściej zaczyna się rozwojnieniem, czyli biegunką. Przypadki cholery bez poprzedniej biegunki są nader rzadkie.

2. Przebieg cholery jest bardzo szybki. Biegunka, tak zwana choleryna, trwa zwykła 2 do 3 dni, niekiedy tylko kilka godzin; nieukojona przechodzi w cholerę jawną, która często w przeciągu jednej doby, czasem nawet kilku godzin, śmiertelnie się kończy.

3. Podczas panującej epidemii każdą niezwykłą, u zdrowego człowieka pojawiającą się biegunkę, uważać należy za początek cholery; — ratunek przeto chorego już i w tym okresie choroby zastosować i z wszelką starannością przeprowadzić należy.

Pomoc lekarska w tym okresie udzielona, bywa najczęściej zbawioną, w późniejszych okresach staje się mniej pewną, a choroba bardzo często zabija.

Cholera pojawiwszy się w jednym domu, nie zwykła się ograniczać do jednej osoby, lecz szerzy się dość szybko z jednego członka rodziny na drugiego, od mieszkania do mieszkania, od domu do domu, tak, iż często cała ulica nawiedzona nią bywa.

Na podstawie tych doświadczeń, policyi rewizorzy otrzymują następującą instrukcyę:

Co do czystości.

§. 1. Każdy rewizor policyjny powinien choć raz na tydzień zwiedzać domy do swego okręgu należące i przekonać się, czy są utrzymane w należytej czystości.

§. 2. Policyi rewizor ma haczyć na to, aby chodniki w swoim czasie były skrapiane i zamiatane, sienie, schody, ganki i podwórza należycie oczyszczone, a drzwi, schody i ganki wymyte, aby bruki i rynsztoki były utrzymane w dobrym stanie, w podworcach aby komórki kloaczne były codziennie oczyszczone i zdezinfekcyonowane, zepsute w nich podłogi i sedesy naprawione i mywane, otwory sedesowe nakryte, a zepsute cewy spustne drewniane zastąpione kamionkowemi lub żelaznemi. Doly kloaczne i szluzy nieuszczelne winny być na cemente zaprawione.

§. 3. Zlewy od góry powinny być zaopatrzone gęstą żelazną kratą, zepsute zaś zlewy drewniane powinny być zastąpione kamionkowemi lub żelaznemi. Wylot zlewu wpuścić należy do kanału, jeżeli istnieje, a jeżeli go nie ma, potrzeba osadzić pod nim kamień wyłożony z pochyłością ku rynsztokowi. Do zlewów nie wolno zlewać oprócz wód gospodarczych innych nieczystości.

§. 4. Śmietniki, o ile teraz jeszcze całkiem usunąć się nie dadzą, powinny być przykryte, a śmieci, do których nie wolno zlewać żadnych nieczystości, jak najczęściej powinny być wywożone. Pistoary w zakładach szynkowych powinny być należycie splukiwane i odwietrzane kosztem właścicieli tychże zakładów. Jeżeli w domu przez rewizora policyi rewizorowanym czuć się dają smrodliwe wyciewy: świadczy to niewątpliwie o zaniedbaniu czystości, szczególnie zaś o niedokładnem lub zupełnie zaniedbanem odwonieniu wychodków i kanałów lub szluz kanałowych.

W takim razie policyi rewizor zbladawszy przyczynę nieporządku, upomni właściciela domu i poleci mu bezzwłocznie tenże usunąć.

§ 5. Ponieważ trzymanie drobiu nie w kojcach, trzody, szmat, kości w obrębie domów mieszkalnych wiele się przyczynia do zanieczyszczania powietrza: przeto policyi rewizor przy rewizjach domów szczególną na tę okoliczność zwróci uwagę i zarządzi wydalenie tych przedmiotów.

§ 6. Gdyby w dostrzeżonych wypadkach nieporządku i nieczystości właściciel domu nie chciał się zastosować do danych mu przez policyi rewizora poleceń, tenże zarządzi oczyszczenie domu, odwonienie miejsc zanieczyszczonych. Równocześnie policyi rewizor zawiadomi o tem Zwierzchność gminną dla ukarania niesforemego właściciela i ściągnięcia z niego kosztów.

Co do pomieszczeń.

§ 7. Wilgotne, ciemne, nie przewietrzane, szczególnie zaś ludźmi przepelnione mieszkania, jak ogółem najszkodliwszy wpływ na zdrowie ludzkie wywierają, tak i podczas panującej cholery pomnażają liczbę chorych i złośliwość choroby.

W takich mieszkaniach cholera sroży się nielitościwie tak, iż niekiedy całe rodziny, a nawet największa część mieszkańców jednego domu wymiera. O takich przepelnionych mieszkaniach policyi rewizor celem ich wypróżnienia zawiadomi Zwierzchność gminną.

§ 8. Wilgotne mieszkania przez staranne przewietrzenie i regularne opalanie poprawić się dadzą, o bardzo wilgotnych policyi rewizor zawiadomi Zwierzchność gminną, która o ile okoliczności na to zezwola, opróżnienie ich zarządzi.

W każdym razie policyi rewizorzy usilnie nalegać powinni, żeby wilgotne mieszkania codziennie przewietrzane bywały, do czego w razie potrzeby użyć także mogą przydanego sobie posługacza.

§ 9. Uwagę także zwrócić należy na przystawki, budki i piwnice, które często przez ubogich ludzi zamieszkiwane bywają. O takich niewłaściwych i zakazanych mieszkaniach policyi rewizor zawiadomi Zwierzchność gminną, która je bezzwłocznie wypróżnić każe.

Co do studzien i wody do picia.

§ 10. Studnia blisko kanału lub wychodków umieszczona może zawierać w swej wodzie części szkodliwe, która szczególnie podczas cholery, zgubnie wpływają na zdrowie.

Nadzorcy policyjni zwrócą na takie studnie szczególniejszą uwagę.

Jeżeli jest woda mętna, każą wodę wypompować, muł z takiej studni wydobyć i zastąpić go czystym żwirzem, zaś cembrzynę złą naprawić.

§ 11. Każda studnia powinna być obrukowana, osfaltowana lub ocementowana; obrukowanie powinno być nieco spadziste, żeby wylewająca się woda łatwo ściekać mogła i jak najzupełniej utrzymywane, przebiegające zaś koło studni ścieki powinny być tak urządzone, aby z nich nawet przy największej ulewie woda nie dostawała się do studni.

Cembrzyna ma być w dobrym stanie, pompy nie przegniłe, należycie oczyszczone.

Wszelkie pod względem studzien i wody spostrzeżone wady, policyi rewizor albo sam usunąć poleci, albo gdyby jego polecenia były bezskuteczne, Zwierzchności gminnej do usunięcia wskaże.

Co do opieki nad ubogimi.

§ 12. Ułogich pogrążonych w ciężkim niedostatku, tak iż nawet na ciepłą strawę i opał zarobić nie mogą, wspierać trzeba w miarę ich rzeczywistych niezbędnych potrzeb. W tym celu każdy policyi rewizor poda o nich szczegółową wiadomość burmistrzowi miasta, a względnie naczelnikowi gminy.

§ 13. Obowiązkiem będzie policyi rewizora upominać ubogich szczególnie do pracy i trzeźwości, nastroczać chcącym pracować sposobność do zarobku, próżniaków zaś, włóczęgów i nalogowych pijaków wskazać Zwierzchności gminnej do odpowiedniego postępowania.

Co do opieki nad chorymi.

§ 14. Policyi rewizor stykający się przy rewizjach domów z mieszkańcami swego okręgu pouczać ich powinien, iż tylko rychła pomoc lekarska udzielona w pierwszych początkach choroby, to jest w okresie biegunkowym, ochronić i uratować ich może od niebezpieczeństwa utraty życia. Przytem ostrzegać ich trzeba, żeby nie używali żadnych środków tak zwanych domowych, jakoto: wódki, araku, rumu, kropli cynamonowych, unodynowych, rumianku i t. p., lecz przy pierwszym pojawieniu się choroby szukali pomocy lekarskiej.

§ 15. Przy rewizjach domów policyi rewizorzy wywiadywać się także winni, czy między mieszkańcami nie znajdują się tacy, którzy na pozór jeszcze zdrowi, cierpią na biegunkę. Tych ostrzedz i jeżeli są ubodzy o bezzwłoczną pomoc lekarską dla nich postarać się trzeba.

§ 16. Zasada być musi, żeby wszystkich chorych na cholere, czy to w pierwszym czy w dalszym okresie, nie mających dostatecznej obsługi domowej, odesłać jak najspieszniej do cholerycznego szpitala.

§. 17. Ażoby policyi rewizorom ułatwić ich czynności, mają sobie przydzielonego posługacza za dziennem wynagrodzeniem.

Posługacz ten winien mieszkać w gminie, wypełniać dane mu przez policyi rewizora polecenia, tak co do utrzymania czystości po zaułkach, po domach, jak i co do odwaniania wychodków i kanałów kosztem właściciela, gdyby ten nie stosował się do obowiązujących pod tym względem przepisów.

Instrukcja dla dozoru sanitarnego przy oględzinach domów z powodu chorób zaraźliwych.

Jak tylko dojdzie wiadomość o chorobie zaraźliwej, mają lekarze miejsca odbyć oględziny domu chorobą zaraźliwą nawiedzonego i zwrócić szczególniejszą uwagę na następujące okoliczności:

1. Czy także mieszkają osoby uczęszczające do szkół, albo pozostają z nimi w stosunkach, czy to są szkoły publiczne lub prywatne, ochronki, freblówki i t. p.
2. Czy zatrudnienie rodziców i członków rodziny jest tego rodzaju, że mogą rozwiekać zarazę. Tu należą przedewszystkiem handlarze wiktuałów, domokrażcy, listonosze, rzemieślnicy, osobliwie krawcy szewcy, praczki i t. p.
3. Czy w pomieszkaniu przebywają osoby na noclegu, albo jako współmieszkańcy i jakie ich zatrudnienie (jak pod 2); czy to są czeladnicy, posługacze, i t. p.
4. Czy w stancyi chorego jest także pracownia (głównie ważne dla krawców, szwaczek i t. p.) i czy w niej są narzędzia rzemieślnicze przeznaczone do roboty.
5. Ile ma ubikacyj pomieszkanie; czy w niem da się odosobnić należycie chorego.
6. Czy matka pielęgnująca chore dziecko, sypia z niem razem i czy w ogóle sypia kto z tem dzieckiem, aby mieć wzgląd na odosobnienie.
7. Czy wiele dzieci jest w tym domu i na tem samym piętrze, aby zapobiedz schodzeniu się dzieci zdrowych z pomieszkania chorego razem z innemi dziećmi do zabawy wspólnej na gankach i podwórzu.
8. Należy także wszystkie inne niedostatki sanitarne tak w pomieszkaniu jak i w domu zauważyć (brak światła, powietrza, wilgoć, wychodki i kanały, śmietniki i t. p.).
9. Dozór sanitarny ma zarządzić, gdy chorego zaraźliwego w domu się ma leczyć, aby był odosobniony, aby brudy podczas trwania choroby były odwietrzane, aby ponoczyć w tym celu dokładnie osoby pielęgnujące chorego i współmieszkańców, co mają robić, aby nie rozwiekać zarazy. Również mają lekarze miejsca zarządzić, aby ubogim rodzicom dawano środki odwietrzające na koszt gminy. Mają w sposób właściwy przekonać się, czy się polecenia ich wykonuje; w razie przeciwnym mają o tem donieść za pomocą protokołu zlecen lekarzowi miejskiemu.
10. Co do odwietrzania mają się lekarze miejsca trzymać ściśle następujących przepisów.

Wskazówki dla odwietrzania (desinfekcyi).

1. Przez odwietrzanie rozumiemy unormowane według pewnych zasad postępowanie przeciwko zarażkom, które się mogą rozwiekać w pewnych chorobach z ciała chorego na zdrowe, albo mnożyć się i gromadzić w pewnych miejscach w jaki inny sposób.

Celem odwietrzania jest zapobiegać dostawaniu się tych zarażków na ludzi zdrowych a zdolnych do przyjęcia tychże przez niszczenie albo przeniesienie ich w taki sposób, żeby przestały być szkodliwymi i sprowadzić je w miejsca, gdzieby więcej zarażać nie mogły.

Odwietrzanie bardzo gruntowne jest potrzebne: A. 1) w ospie; 2) w błonicy i dławcu; 3) w cholery; 4) w tyfusie.

Odwietrzanie łagodniejsze zazwyczaj wystarcza: B. 5) w błonicy; 6) w czerwonce; 7) w odrze. Może być potrzebne: C. 8) w krztuścu, gruźlicy, zapaleniu płuc zaraźliwym; zapaleniu ócz egipskiem; 9) w karbunkule, nosaciźnie i tyfzaku u człowieka; 10) w pologu; 11) w wścieklicznie.

I. ROZDZIAŁ.

Przyrządzanie środków odwietrzających.

1. Ług z mydła potasowego. Przyrządza się go w ten sposób, że 15 gm. mydła potasowego (czarnego) rozpuszcza się w 10 litrach letniej wody¹⁾.

3. Roztwór kwasu karbolowego. Do przyrządzenia skutecznego roztworu karbolowego służy 100 procentowy kwas karbolowy (ac. carbol. depur.), rozpuszczony w 20-krotnej ilości wody letniej, w której się przez $\frac{1}{2}$ godziny miesza.

4. Roztwór sublimatu. Używa się go w najzaraźliwszych chorobach i przyrządza się go w ten sposób, że roztworu mocniejszego (1:1000) przechowywanego ostrożnie jako truciznę 1 część, miesza się z 5 częściami zimnej wody i zabarwia niebieską farbą anilową.

¹⁾ Według doświadczeń urzędu zdrowia państwa niemieckiego, roztwór mydła 1:1000 niszczy żywotność prątków karbunkulowych.

5. Mgła karbolowa. Wytwarza się ją za pomocą przyrządu balonikowego z roztworem opisanego pod 3.
6. Pary chloru. Wywiejąją się przez polanie równej wagi chlorku wapna kwasem solnym w naczyniu płaskim glinianem. Dla stancyi średniej wielkości o 60 sz. m. przestrzeni potrzeba 1 kgr. chlorku wapna.
7. Przewietrzanie. Najłatwiej się udaje przez otwarcie drzwi, okien i pieców.
8. Gorąco suche i para wodna. Odwietrzenie za pomocą suchego gorąca i pary wodnej odbywa się w zakładach na ten cel urządzonych; dopóki takich nie ma, należy przedmioty nie dające się prać wystawić na działanie chlorku wapna opisanego pod 6) i 23), wełniane derki wywałkować na gorąco, pościel należy oczyścić w zakładzie służącym do oczyszczania pierza, a następnie wszystkie te przedmioty dłuższy czas wietrzyć na wolnym powietrzu.
9. Spalenie. Spalenie rzeczy bez wartości, później wymienionych pod 12) i t. d. odbywa się wtedy, jeżeli są drobne, w zwykłych piecach; w razie zaś przeciwnym na wolnym powietrzu za miastem.

II. ROZDZIAŁ.

Sposób odwietrzania stancyj zajętych, mających się opróżnić i opróżnionych.

I. Odwietrzanie stancyj zajętych.

10. W początkach choroby uważać na to potrzeba, aby w każdym razie prócz ubrania mającego pozostać w stancyi i jakie chorey nosił, pozostawiono tylko najpotrzebniejszą rzeczy. Bielizny używanej przez chorego i sprzętów nie powinni inni używać.
11. Bieliznę i pościel, jakiej chorey używał bez wytrzeptywania poprzedniego należy włożyć do naczyń napełnionych ługiem mydlanym opisanym pod 2) w stancyi chorego i w tych je wynieść ze stancyi i oddać do prania.
12. Opatrunkowe przedmioty chorego należy spalić, a narzędzia przy nim używane, należy odwietrzyć roztworem kwasu karbolowego.
13. Wszystkie odchody chorego, o ile dla pewnych chorób nie zachodzi potrzeba właściwego postępowania, należy zbierać w naczyniach napełnionych zawsze roztworem ługu mydlanego i zaraz je do odchodków wylewać. Sedesów przytem nie powinno się zanieczyszczać, ewentualnie zaraz je wymyć roztworem mydlanym.
14. Przeciwno złej woni w stancyach chorego nie należy kaździć, tylko dobrze je przewietrzać; przedewszystkiem należy, o ile można, wszystkie przedmioty wynieść ze stancyi, które szerzą złą woń.
15. Potraw nie należy trzymać w stancyi chorego. Osoby stykające się z chorym nie powinny pić i jeść w stancyi chorego, powinny się obmywać po wyjściu od chorego a włosy i zarost, jakoteż ubranie zewnętrznie, powinny oczyścić szczytką zwilżoną roztworem kwasu karbolowego.

II. Postępowanie przy opróżnieniu pomieszkania chorego.

1. Co do chorego.

16. Chorego z ospą, choleką albo durzem osutkowym należy przewozić tylko wozem miejskim. Publicznych pojazdów nie należy do tego używać. Po użyciu należy wóz odwietrzyć. Przed przewożeniem należy chorego i jego odzież odwietrzyć za pomocą gęstej mgły karbolowej.
17. Chorego po wyzdrowieniu należy wykupać, a gdy to jest niemożliwe, obmyć całe ciało wodą mydłą, zmyć następnie łutnią wodą i ubrać go w świeżą bieliznę; suknie podczas choroby trzymane w stancyi przy chorym należy przed ubraniem odwietrzyć (jak pod 8).
18. Zwłoki zmarłych skutkiem choroby zaraźliwej należy jak najrychlej wydać z pomieszkania.
  - A) Po ospie, błonicy, durze osutkowym i cholercie należy zwłoki owinać w prześcieradła umoczone w roztworem sublimatu (pod 4) i sublimatowym roztworem prześcieradło zwilżać.
  - B) W innych chorobach owinać w prześcieradła zmoczone w roztworem mydła potasowego.
 Jeżeli zwłoki muszą zostać dłużej niż 24 godzin, można zapobiedz złej woni w ten sposób, że się brzuch okłada szmatami umoczanymi w mieszaninie z 1 części chlorku wapna z 4 częściami woty.

2. Otoczenie chorego.

19. Bieliznę z pościeli chorego, rzeczy i inne części ubrania dające się wyprać, należy przed praniem bez wytrząsania i wytrzeptywania ostrożnie:
  - A) W ospie, błonicy, cholercie, durze osutkowym, karbunkule, nosaciznie, tyfzaku i wścieklicznie owinać w prześcieradła napełnione rozcieńczonym roztworem sublimatu (pod 1) i w roztworem ługu mydlanego przez pół godziny gotować.
  - B) W innych chorobach należy ostrożnie zawinąć w prześcieradła umoczone w roztworem mydlanym i jak najrychlej w wrzącej wodzie i ostrożnie wyprać.
20. Pościel, poduszki, materace, kołdry, jedwabne materye, dywany, futra i rzeczy nie dające się prać, należy:
  - A) W ospie, błonicy, cholercie, durze osutkowym, karbunkule, nosaciznie, wścieklicznie, owinać w prześcieradła zmoczone w roztworem sublimatowym i (według 8) odwietrzyć.
 Z pościeli, poduszek, materaców i kołdur, należy pierze, watę, sierć wydobyć i osobno ewentualnie w jakim zakładzie oczyścić, względnie trześć bez wartości, jak: rajską trawę, siczkę, spalić.

B) W innych chorobach zaraźliwych rzucone przedmioty zawiąza się w prześcieradło zwilżone w roztworze mydlanym i odwieńtra za pomocą suchego ciepła (8).

Skórzane przedmioty należy oczyścić roztworem mydła i obmyć roztworem kwasu karbolowego.

21. Resztę rzeczy opatrunkowych i odpadki jakoteż słomę należy spalić.

III. Postępowanie ze stancyami opróżnionymi.

22. Posadzkę, ściany (nawet tapety), sufit, okna, drzwi, meble i sprzęty należy:

A) W ospie zawsze, w płonicy i błonicy, jeżeli się policyjnie zaleci, najpierw szmatami, gąbką albo szczotką umączaną w roztworze sublimatu wyszurować. Nawet ściany tapetowane należy w sposób opisany obetrzeć miotłą albo gąbką.

Bezpośrednio potem należy powierzchnię i przedmioty dające się wyszurować obmyć wodą mydlaną. Części mebli bez politerowania i t. p. jakoteż materace należy traktować jak pod 20 A) opisano.

W innych chorobach wystarczy rzucone powierzchnie i przedmioty obetrzeć ługiem mydlanym, ściany tapetowane obetrzeć gąbką zwilżoną.

23. Jak się każdy przedmiot i każdą powierzchnię w stancyi chorego w sposób podany traktowało, wywięzuje się pary chloru według 8) i naczynia do tego potrzebne stawia się w kilku miejscach wysoko, ponieważ chlor jest gatunkowo cięższy od powietrza, a drzwi i okna się zamyka.

Przedmioty metalowe nie dające się przedtem wynieść, ochrania się przed działaniem chloru za pomocą pomazania olejem albo wazeliną.

24. Po 12 godzinach otwiera się drzwi i okna, aby chlor przez silny przeciąg wydalić, albo w razie potrzeby rozwiesza się prześcieradła napojone w amoniakalnej wodzie.

III. ROZDZIAŁ.

Na co głównie trzeba uważać przy odwieńtraniu w poszczególnych chorobach.

25. W ospie przenosi się zaraza przez szczątki łuszczącej się skóry chorego, a mianowicie za pomocą zanieczyszczonej niemi bielizny i pościeli, jakoteż przez wdychanie powietrza ze strony osób zdrowych. Dlatego trzeba brudy przedewszystkiem ostrożnie i spiesznie wkładać w naczynia wypełnione namięnionemi pod 11) płynami. Powietrze w stancyi chorego należy bardzo często wymieniać i kilka razy dziennie nasycić mgłą karbolową. Zwłoki trzeba traktować jak i otoczenie chorego według wskazówek podanych pod 18, 19, 20 i 22.

26. Błonica i dławiec. Zarazki, o ile z chorego pochodzą, przenoszą się zwyczajnie za pomocą wykrztuszonego albo wyplwanego śluzu na bieliznę i części pościeli (chuski), jakoteż bezpośrednio na osoby znajdujące się w bardzo bliskiej styczności z wydychanem przez chorego powietrzem. Usuwanie i czyszczenie brudów i bielizny, jakoteż traktowanie zwłok i ich bliższego otoczenia chorego, odbywa się według przepisu pod A. 18, 19 i 20.

Odwieńtra się resztę rzeczy w stancyi chorego jak pod B. 22. Zaleca się zbierać mocz chorego na błonicę w naczynia z roztworem kwasu karbolowego.

27. Cholera udziela się przez odchody i wymiociny chorych. Stancye takich chorych należy wietrzyć dobrze. Nie powinno się w niej jeść lub pić ani potrawy w niej stawiać. Bieliznę powalaną, zwłoki i ich otoczenie należy traktować jak podano pod A. 18, 19, 20 i 22. Wymiociny i odchody należy zbierać w naczyniach wypełnionych roztworem nierzucieńczonym sublimatu w połowie, choleryczni nie powinni chodzić z potrzebą do wychodka, jeżeli to się stało, należy wychodek przed użyciem przez zdrowych dłuższy czas splukiwać, a sedesy obetrzeć szmatą zamaczaną w roztworze sublimatu.

28. Choroby durzycowe. Wszystkie odmiany tyfusu, brzuszny, powrotny, osobliwie zaś osutkowy, udzielają się z chorych, zdrowym. W tyfusie płamistym głównie należy wietrzyć i kilka razy dziennie rozpylać mgłą karbolową. Z bielizną, zwłokami i otoczeniem ich należy postępować jak pod A. 18, 19, 20 i 22. W tyfusie brzuszny odwieńtra się zwłoki i ich otoczenie według B. 18, 19, 20 i 22. Zaś odchody należy oddawać w naczynia wypełnione do połowy roztworem kwasu karbolowego. Do wychodków nie powinni chodzić chorzy z tyfusem; po ich użyciu należy je dłużej splukiwać i sedesy obetrzeć szmatą umączaną w roztworze kwasu karbolowego.

29. Płonica przenosi się rzadko na osoby dorosłe i na dzieci, które ją przebyły; zaś dla położnic jest ona nader zaraźliwą przez stykanie się z chorymi na płonicę. Zaleca się mocz płonicowych oddawać w naczynia wypełnione w połowie roztworem kwasu karbolowego, ze zwłokami i ich otoczeniem postępuje się jak pod B. 18, 19, 20 i 22.

30. Odra przenosi się łatwo i szybko na dzieci, trudno na osoby dorosłe. Wietrzyć potrzeba bardzo ostrożnie i jeżeli przewietrzania musi się zaniechać, aby chorych ochraniać od przeciągu, potrzeba rozpylać często mgłą karbolową. Odwieńtra się zwłoki i ich otoczenie jak pod B. 18—22.

31. Czerwonka. Bieliznę używaną albo powalaną przez chorych czerwonkowych, należy bardzo prędko i ostrożnie włożyć w naczynie wypełnione płynem jak pod 11); słomę w pościeli należy często odmieniać. Stółce powinno się oddawać w naczynie do połowy kwasem karbolowym wypełnione. Do wychodków chorzy na czerwonkę nie powinni wychodzić; jeżeli go używali, należy wychodek dłuższy czas splukiwać przed użyciem go przez zdrowego, a sedesy oczyścić szmatą umączaną w roztworzonym kwasie karbolowym. Zresztą zaleca się odwieńtranie według przepisu pod 18 i 22 ad B).

32. Karbunkul i nosaczna. Zarazek ludzkiego karbunkulu nie da się porównać co do niebezpieczeństwa

z zarazkiem karbunkulowym wprost ze zwierzęcia pochodzącym. Jednakowoż potrzeba zwracać szczególniejszą uwagę na opatrunki i narzędzia (12 i 21). Ze zwłokami należy postępować jak podano pod 18, z otoczeniem chorego jak pod B. 19, 20 i 22. To samo dotyczy nosaczyny. Bielizną i pościel po zmarłym ze wścieklizny należy traktować według przepisu pod A) 19 i 20. Oczyszczeniu jego otoczenia ma się odbywać według 22 B.

33. Jeżeli się ma przeprowadzić odwietrzanie po krztuścu, zaraźliwym zapaleniu płuc i suchotach, to należy postępować według 19 B. z wszystkimi przedmiotami, na których i w których mogą być płwociny. Wietrzyć należy luz przykrości dla chorego i rozpylać kwas karbolowy.

W zapaleniu *bez* zaraźliwym należy baczyć szczególnie: na opatrunki, tacki, gąbki, chustki, szmatki zanieczyszczone wydzieliną z *bez* i należy z nimi postępować jak pod 12 i 21.

34. Gorączka płożowa. Celem zapobieżenia jej powinna każda akuszerka jak w ogóle każda osoba mająca badać ciężarną lub rodzącą, obmyć ręce w 2% roztworze kwasu karbolowego, części płciowe obmywać należy u rodzących po poprzedniej kąpieli takim samym roztworem kwasu karbolowego i pochwę przestrzykiwać nim co 3 godziny podczas porodu i raz po ukończeniu porodu, a po porodach nieprawidłowych z operacjami należy przestrzykiwania odbywać i w okresie płożowym. Pościel, bieliznę i materace należy podobnie jak i przedmioty otaczające chore z gorączką płożową traktować w sposób podany pod 19 i 20 B.

35. W chorobach przy rannych (róża, zgorzeł) należy odosobnić chorych. Zwalany opatrunek małej wartości należy spalić. Wszystkie przedmioty używane do opatrywania chorego należy do 3% roztworu kwasu karbolowego włożyć i potem wysuszyć. Wszyscy posługacze powinni po opatrzeniu chorego obmyć ręce wodą mydlną i 2% roztworem kwasu karbolowego.

Każdy posługacz chorych powinien umieć odwietrzać według podanych wskazówek.

Policja nad czeladzią.

4. Wszystkie gminy tutejszego powiatu przestrzegają ściśle przepisów o czeladzi służebnej i wszelkie spory rozstrzygane bywają przez miejscowe Zwierzchności, według postanowienia Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 5 lutego 1872 l. 649) (okólniki Wydziału powiatowego z dnia 21 stycznia 1876 l. 30 i z dnia 9 sierpnia 1880 l. 1516). Z polecenia Wydziału powiatowego są wszystkie gminy w egzemplarze książek służbowych zaopatrzone i prowadzą dokładną ewidencję sług znajdujących się w obrębie każdej gminy.

Policja ogniowa.

5. Tej gałęzi spraw policji gminnej poświęcić musiał Wydział powiatowy całą swoją uwagę, już z tego powodu, że nalegania Wydziału powiatowego o zabezpieczenie budynków włościańskich od ognia, mimo uzyskanych przez Wydział powiatowy ulg w Towarzystwie ogniowem dla gmin wiejskich, nie odniosły pożądaných skutków, a często powtarzające się pożary, przekonały Wydział powiatowy, że we wszystkich niemal wypadkach ognia, powodem były jedynie wadliwości w konstrukcyi kominów i ognisk, brak dozoru przy czyszczeniu kominów i nieostrożność przy suszeniu lnów i konopi — wreszcie utrzymywanie po strychach łatwo zapalnych przedmiotów.

Zakładanie straży ogniowych w miastach, a pogotowia we wsiach, zaopatrzenie straży w dostateczne przybory ratunkowe i należyty podział pracy w razie ognia, stało się celem starań Wydziału powiatowego już w pierwszych latach urzędowania.

Z inicjatywy Wydziału powiatowego założono ochotnicze straże pożarne: w Kolbuszowey w r. 1875, w Majdanie i Raniżowie w r. 1886, w Sokolowie w r. 1888.

W jakie przybory ratunkowe straże te są zaopatrzone, wymieniono już wyżej przy każdej gminie z osobna, dodać jedynie musimy, że Wydział powiatowy na utrzymanie i uzupełnienie przyborów ratunkowych każdego roku z własnych funduszków znaczne udzielał datki.

Gminy wiejskie zorganizowały akcyę ratunkową na wypadek pożaru na podstawie następującego polecenia Wydziału powiatowego z dnia 12 sierpnia 1868 l. 135.

L. 135.

Instrukcyja ogniowa.

Każda gmina urządzi u siebie straż ogniową i podzieli ludność, która do tejże straży jest zdolną na 4 klasy, a to:

- 1-sza klasa ma być użytą do ratowania palących się budynków;
- 2-ga klasa do ratowania zagrożonych od ognia;

3-cia klasa do noszenia wody, do wynoszenia sprzętów i czuwania nad temiż; a

4-ta klasa ma tworzyć rezerwę dzieląc się w ten sposób, że jedna połowa patrolować winna po całej gminie dla zapobieżenia zwykłym kradzieżom, druga połowa zaś ma czuwać, jeżeliby w dalszych punktach od palących się budynków wiatr ogień przerzucił i takowy w ten moment przytłumić.

Wszystkie cztery klasy z tej straży ogniowej powinny być zaopatrzone w narzędzia stosowne do gaszenia ognia, a każda z powyższych czterech klas ma mieć stałego odpowiedzialnego za swój wydział przewodcę. Najstosowniej by było, aby Rada gminna z swego grona ludzi na tych przewodców wybierała.

Wskazaniem byłoby, gdyby w każdej gminie wyznaczono premia dla tych, którzy się przy ratunku ognia odznaczają, — fundusz na te premia dally się utworzyć z kar za niewypełnienie służby ogniowej nałożonych.

Z Wydziału Rady powiatowej.

Kolbuszowa dnia 12 sierpnia 1868.

Każda z gmin obowiązana była nadto sporządzić spisy gospodarzy i wykazać, jaki obowiązek ma każdy z nich podczas pożaru — ewentualnie z jakimi narzędziami ratunkowymi do pożaru przybyć jest obowiązany.

Spisy te przechowane są w jednym egzemplarzu w gminach, drugi egzemplarz jest w aktach Wydziału powiatowego. (Okólnik z dnia 31 lipca 1870 l. 1857).

Rewizyi przyrzędów ogniowych, kominów i ognisk obowiązana jest każda gmina wiejska dokonać przynajmniej raz każdego roku i o rezultacie Wydział powiatowy w dniu 1 sierpnia zawiadomić.

Gminy miejskie odbywać mają tę czynność każdego kwartału w obecności urzędnika Wydziału, który o brakach zawiadamia Wydział, poczem następuje zaraz usunięcie tych braków w drodze właściwej.

W gminach miejskich postanowiono nadto utrzymywanie letnią porą pogotowia zaprzęgów do przewiezienia ratunkowych przyborów i ustanowiono podwójną straż nocną. Rozporządzeniem z dnia 30 czerwca 1887 l. 2349 zakazano palenia papierosów między budynkami przez niedrośłą młodzież i polecenie to, ogłoszone przez gminy plakatami, ściśle bywa wykonywane.

Okólnikiem Wydziału powiatowego z dnia 22 kwietnia 1890 l. 1484 postanowiono, iż kominiarze składają mają Zwierzchnościom gmin miejskich następujące raporta miesięczne:

W Y K A Z

właścicieli domów, u których kominy w miesiącu ..... 18 nie rewidowano.

Liczba porządkowa.	Imię i nazwisko właściciela domu.	Dzień, w którym kominiarz zgłosił się do czyszczenia.	Powody nieczyszczenia komina.	U kogo brakują drabiny — gdzie kominy pęknięte i kapsle do czyszczenia sady brakują.	Czy i jaką należytość winien kominiarzowi właściciel domu.	Sposób załatwienia.

Raporta te załatwia Zwierzchność miejscowa natychmiast, przekonuje się o usunięciu wykazanych przez komisję braków, poczem przedkłada każdego kwartału trzymiesięczne raporta Wydziałowi powiatowemu, który przez urzędnika swego przy rewizjach kwartalnych przekonuje się, o ile relacje gminne polegają na prawdzie. Kominiarza z Sokołowa nie wykonującego tego postanowienia usunięto od obowiązku.

Gminom miejskim udzielono formularz umowy z kominiarzem następującej treści:

Wzór.

Stempel

UMOWA.

Za warta na dniu poniżej wymienionym pomiędzy Zwierzchnością gminną w imieniu gminy ..... zastąpiona przez p. N. N. burmistrza z jednej, a N. N. kominiarzem w ..... zamieszkałym z drugiej strony, w następujący sposób:

1. Gmina ..... miasta przyjmuje niniejszem N. N. kominarza i ten ostatni zarazem obowiązuje się przez przeciąg jednego roku t. j. od dnia dzisiejszego, aż do końca ..... 18 kominy w obrębie gminy tu-tejszej sam i przez się wynajmując się mających uzdolnionych czeladników, czyścić przez czas powyższy i za wszelkie ewentualne wyniki z nieczyszczenia lub nieodpowiedniego złego czyszczenia kominów wypadki, sam osobiście odpowiedzialnym będzie.

2. Przyjęty obecnie przez kominarza czeladnik kominarski N. N. obowiązuje się przez cały przeciąg niniej-szej umowy obowiązek czeladnika kominarskiego pilnie wykonywać i kominy w gminie tu-tejszej co miesiąc regu-larnie czyścić i tenże czeladnik obowiązek przyjmuje, że za wszelkie ewentualne wypadki osobiście odpowiedzial-nym będzie.

3. Nie wolno będzie dalej kominarzom pod żadnym warunkiem przez złość mieszkańcom, a względnie członkom gminy tu-tejszej szkód wyrządzać, a mianowicie kominów tak z wierzchu jakoteż wewnątrz psuć i za wszelkie takie wyrządzone szkody osobiście odpowiadać będą.

4. Ceny za czyszczenie kominów ustanawia się, a mianowicie: za czyszczenie komina kwotę 4 centy, zaś wyczyszczenie szłagów ustanawia się kwotę 3 centy, co się zaś odnosi do czyszczenia luftów, pozostawia się komin-arzom wolność umowy z mieszkańcami, jednakowoż na każde żądanie członka gminy taki luft wyczyścić obo-wiązani będą.

5. Należności stemplowe do niniejszej umowy odplacić obowiązuje się z własnych funduszków kominarza N. N. bez regresu do gminy tu-tejszej. Przeciętna wartość umowy niniejszej ustanawia się na kwotę zlr. ct.

Dodatkowo do ustępu 4 dodaje się, że ustanowione ceny za czyszczenie kominów i szłagów kominarze sami od mieszkańców ściągają obowiązani będą.

Która ta umowa po przeczytaniu przez obydwie strony podpisaną zostaje.
Kolbuszowa dnia

(Podpisy).

Na polecenie Wydziału powiatowego z dnia 20 sierpnia 1888 l. 2936 zaprowadzono w ka-żdej gminie sygnały pożarowe. Sygnały te wymieniamy poniżej.

Ważniejsze okólniki w sprawie policyi ogniowej wydał Wydział powiatowy pod dniem:

12 sierpnia	1868 l.	531.
7 listopada	1869 "	785.
14 listopada	1874 "	1947.
24 marca	1876 "	935.
29 marca	1879 "	784.
5 sierpnia	1879 "	1455.
2 sierpnia	1880 "	1444.
30 czerwca	1887 "	2349.
24 sierpnia	1888 "	3023.
7 lipca	1889 "	2344.
28 lipca	1889 "	2455.
31 lipca	1890 "	1857.
10 lipca	1890 "	2301.
6 października	1890 "	3215.
14 października	1890 "	3384.
2 grudnia	1891 "	453.

Wykaz gmin powiatu Kolbuszowskiego
w których zaprowadzono sygnały pożarowe.

L. p.	G M I N A	Rodzaj sygnału alarmowego	Opis obrony przez podzielenia mieszkańców do pomocy	Opis obrony przez istnienie Straży ogniowej ochotniczej
1	Brzezówka	przez trąbkę wartnika nocnego	na 4 oddz. ratunk.	
2	Brzostowa góra	dto	dto	
3	Bukowiec	dto	dto	
4	Cmolas	przez trąbkę i dzwony kościelne	dto	
5	Domatków	przez trąbkę wartnika	dto	
6	Domatkowska wola	dto	dto	
7	Dzikowiec	przez trąbkę stróża nocn. i dzwony k.	dto	
8	Górno	dto	dto	
9	Hadykówka	przez trąbę wartnika	dto	
10	Hucisko	dto	dto	
11	Huta Komorowska	dto	dto	
12	Huta przedborska	dto	dto	
13	Jagodnik	dto	dto	
14	Kłapówka	dto	dto	
15	Kolbuszowa	dzwony kośc. i trąbkę sygn. straży og.	dto	Straż og. ochot. z 40 czl.
16	Kolbuszowa górna	przez trąbkę stróża nocnego	dto	
17	Kolbuszowa dolna	dto	dto	
18	Komorów	dto	dto	
19	Kopcie	dto	dto	
20	Kossowy	dto	dto	
21	Krządka	dto	dto	
22	Kupno	dto	dto	
23	Leszcze	dto	dto	
24	Lipnica	dto	dto	
25	Majdan	trąbkę sygn. straży og. i dzwon. kośc.	dto	Straż og. ochot. z 22 czl.
26	Markowizna	trąbkę wartnika nocnego	dto	
27	Mazury	dto	dto	
28	Mechowice	dto	dto	
29	Nienadówka	trąbkę wart. nocn. i dzwon. kośc.	dto	
30	Niwiska	dto	dto	
31	Nowa wieś	trąbkę wartnika nocnego	dto	
32	Ostrowy baranow.	dto	dto	
33	Ostrowy tuszow. kolonia	dto	dto	
34	Ostrowy tuszow. narodowe	trąbkę wart. nocn. i dzwon. kościeln.	dto	
35	Płazówka	trąbkę wartnika nocnego	dto	
36	Poręby dymarskie	dto	dto	
37	Poręby huciskie	dto	dto	
38	Poręby kupieckie	dto	dto	
39	Przedbórz	dto	dto	
40	Przyłęk	dto	dto	
41	Raniżów	dzwony kośc. i sygn. straży ogniow.	dto	Straż og. ochot. z 20 czl.
42	Ranisza kolonia	dzwony kośc. i trąbka wart. nocn.	dto	
43	Raniżowska wola	trąbka wartnika nocnego	dto	
44	Rusinów	dto	dto	
45	Rusinowska wola	dto	dto	
46	Siedlanka	dto	dto	
47	Sokolów	dzwony kośc. i trąbka wart. nocn.	dto	Posiada pogot. z 54 ludźi
48	Sokolowska Wólka	trąbka wartnika nocnego	dto	
49	Staniszewskie	dto	dto	
50	Swieżów	dto	dto	
51	Trzeboś	dzwony kośc. i trąbka wartn. nocn.	dto	
52	Trzebuska	trąbka wartnika nocnego	dto	
53	Trześń	dto	dto	
54	Trzęsówka	dzwony kośc. i trąbka wart. nocn.	dto	
55	Turza	trąbka wartnika nocnego	dto	
56	Werynia	dto	dto	
57	Widelka	dto	dto	
58	Wilczowola	dzwony kośc. i trąbka wart. nocn.	dto	
59	Wildental	trąbka wartnika nocnego	dto	
60	Zapole	dto	dto	
61	Zarębki	dto	dto	
62	Zielonka	dto	dto	

W końcu umieszczamy spis rekwizytów ogniowych, będących własnością gmin:

Wykaz znajdujących się w gminach powiatu kolbuszowskiego rekwizytów ogniowych.

L. p.	NAZWA GMINY	Bezko- wozy	Drabiny	Konewki	Kropacze	Oseki	Sikawki ręczne	Sikawki dwukol.	Sikawki czterokol.	U W A G A.
		sztuk	sztuk	sztuk	sztuk	sztuk	sztuk	sztuk	sztuk	
1	Brzezówka					4	10			
2	Brzostowa góra					12	15			
3	Bukowiec					11	30			
4	Comlas		29			53	137			
5	Domatków					7	39			
6	Domatkowska wola					7	13			
7	Dzikowiec					29	149			
8	Górno					18	32			
9	Hadykówka		6			10	41			
10	Hucisko		18	50		8	18			
11	Huta komorowska					40	100			
12	Huta przedborska					12	36			
13	Jagodnik					10	30			
14	Kłapówka					7	20			
15	Kolbuszowa	6	8	10	6	8				3
16	Kolbuszowa dolna					31	161			
17	Kolbuszowa górna					17	136			
18	Komorów					12	30			
19	Kopcia			60		12	60			
20	Kossowy		4	44		11	61			
21	Krządka					50	100			
22	Kupno					16	100			
23	Leszcze					10	32			
24	Lipnica					44	190			
25	Majdan	3	6	7		3			2	
26	Markowizna					12	40			
27	Mazury					36	30			
28	Mechowiec					18	35			
29	Nienadówka					93	300			
30	Niwiska					37	100			
31	Nowa wieś					12	32			
32	Ostrowy baranowskie					15	50			
33	Ostrowy kolonia					2	16			
34	Ostrowy tusz. narod.					3	160			
35	Płazówka					9	36			
36	Poręby dymarskie					20	25			
37	Poręby huciskie					3	12			
38	Poręby kupieńskie					10	40			
39	Przedbórz					15	48			
40	Przyłęk		37	61		42	103			
41	Raniszów	2	8	6		12		1	1	
42	Raniszan kolonia					4	20			
43	Raniszowska wola					40	200			
44	Rusinów					6	28			
45	Rusinowska wola					18	100			
46	Sokolów			9		10		2		
47	Sokolowska Wólka	6				25	60			
48	Siedlanka					8	35			
49	Stanisławskie					19	41			
50	Swirczów					9	32			
51	Trześń					7	37			
52	Trzęsówka		15			39	79			
53	Trzeboś					57	100			
54	Trzebuska					19	38			
55	Turza					13	20			
56	Werynia					20	40			
57	Widelka		150	800		40	300			
58	Wilczowola					95	153			
59	Wildental					6	40			
60	Zapole					5	14			
61	Zarębki					12	52			
62	Zielonka					30	30			
	Razem	17	281	1047	6	1253	3956	5	4	

Policja budownictwa.

6. Dwie gminy tutejszego powiatu, a to Kolbuszowę i Sokółów, obowiązuje ustawa budownictwa z d. 4 kwietnia 1889 r. Dz. ust. kraj. l. 31 i w obu tych gminach dostatecznie bywa wykonywana.

Po pożarze w Kolbuszowej sporządził Wydział powiatowy plan regulacji miasta i zakomunikował go Radzie gminnej, która go całkowicie zatwierdziła i Zwierzchności gminnej do przestrzeżenia budowy na przyszłość przekazała.

W reszcie gmin powiatu wykonują się przepisy o policji budownictwa w myśl dekretu kancel. nadwornej z d. 9 marca 1787, a Wydział powiatowy w ciągu 25-letniego urzędowania wydawał liczne pouczenia o postępowaniu przy wydawaniu konsensów, kontroli przy budowach i wydawaniu pozwolenia na zamieszkanie.

Ważniejsze okólniki w tej mierze wydał Wydział powiatowy w dniu:

16 października	1877 l.	2674.
9 stycznia	1884 „	418.
8 września	1886 „	3006.
13 października	1887 „	2336.

Obyczajność publiczna.

7. Policyjny dozór nad obyczajnością publiczną ogranicza się w gminach wiejskich jedynie na kontroli szynkowni, aby w oznaczonej godzinie nocnej były zamykane i aby zabawy taneczne odbywały się spokojnie pod kontrolą miejscowej Zwierzchności.

Pouczenia co do wydawania konsensów na muzyki, udzielił Wydział pow. okólnikami z dnia:

10 kwietnia	1868 l.	738.
14 grudnia	1868 „	1412.
6 marca	1876 „	475.

Zabawy taneczne w karczmach odbywają się w powiecie tutejszym nader rzadko i to tylko przy familijnych uroczystościach, weselach, chrzcinach i t. d.

Wykonywanie władzy karnej przez Zwierzchności gminne.

8. Sposobu sądzenia spraw policyjnych według dawnego zwyczaju przez wójta samego w karczmie lub gdziekolwiek bądź, a na domiar za opłatą obu stron i składania zastawu w karczmach, przez kilka jeszcze lat urzędowania Wydziału powiatowego, mimo licznych pouczeń usunąć nie było można i nie w tem dziwnego, bo zwalczać było potrzeba zwyczaje, które każdoczesnemu naczelnikowi gminy nie małe przynosiły zyski.

Kilkakrotne wdrażanie dochodzeń dyscyplinarnych przeciw Zwierzchnościom gminnym, usunięcie winnych z urzędu i ustawiczne pouczenia podczas sesji miesięcznych i na corocznych zjazdach wójtów wyrobiły u nowo wybieranej reprezentacji gminnej poczucie sprawiedliwości; rozpoczęły się wnoszenia skarg przez włościan na nieprawidłowe postępowanie wójtów, a ci przekonawszy się, że w drodze rekursu przez pokrzywdzone strony wnoszonego, orzeczenia ich bywają unieważniane, a częstokroć i grzywny w doraźny sposób zabrane oddać byli zmuszeni, — zastanawiali się ściślej nad postanowieniem §. 60 u. g. i orzeczenia odtąd wydawane bywają po myśli rozp. minist. spraw. wew. z dnia 5 marca 1858 (Dz. u. p. l. 34).

Aby nie narażać stron na często wskutek opieszałości urzędów gminnych powtarzające się zadawanie spraw policyjnych, postanowił Wydział powiatowy okólnikiem z dnia 25 października 1876 l. 2460, iż w każdej gminie wyznaczony być ma jeden dzień w tygodniu do dochodzenia i sądzenia spraw karnych, a dla kontroli gmin polecił okólnikiem z dnia 15 maja 1872 l. 519 przedkładanie kwartalnych wykazów grzywien, wreszcie nakazał okólnikiem z d. 10 październ. 1890 l. 3357 donoszenie Wydziałowi powiatowemu z końcem każdego roku, czyli orzeczenia karne zostały wygzekwowane, lub w razie przeciwnym jakie zachodziły przeszkody.

Wszelkie te zarządzenia Wydziału powiatowego wykonują gminy dotąd jak najregularniej.

Zdarzają się wprawdzie wypadki, że po ustąpieniu naczelnika gminy, zgłaszają się strony z zażaleniami, iż grzywny przez nich opłacano do wykazu kar nie zostały wpisane, są to jednak

wypadki nader rzadkie i Wydział powiatowy ma to przekonanie, że skargi takie bądźto wskutek szczegółowego dochodzenia i karania ustępujących wójtów, bądź wskutek coraz więcej rozbudzającej się u włościan uczciwości i sumienności, w niedalekiej przyszłości zupełnie ustaną.

Grzywny przeznaczone są na cele §. 62 ust. gm. wskazane i podlegają kontroli delegatów powiatowych.

Grzywny nadsyłano przez władze polityczne i sądowe na rzecz ubogich gminnych, lokuje Wydział powiatowy dla każdej gminy osobno w rzeszowskiej kasie oszczędności, a w razie potrzeby zapomożenia ubogich, wnosi gmina prośbę do Wydziału powiatowego, — wymienia komu i jaka kwota na podstawie uchwały Rady gminnej ma być wypłacona, poczem Wydział powiatowy pobiera odpowiednią kwotę z kasy oszczędności i doręcza takową ubogim w obec Zwierzchności gminnej i delegata powiatowego z dotyczącej sekeyi.

Nadzór urzędów gminnych.

Wszelkie zarządzenia Wydziału powiatowego wydane gminom tak w celu prawidłowej gospodarki gminnej, jak i jednolitego i legalnego urzędowania wójtów, natrafiały w początkach na upór, złą wolę lub opieszałość, musiano więc zaprowadzić kontrolę jak najobszerniejszą i w tym celu założono instytucję delegatów powiatowych, którym przydzielono po kilka gmin do nadzoru, udzielono im szczegółowych instrukcyj co do zakresu ich działalności i zobowiązano do składania peryodycznych relacyj o spostrzeżeniach przy sposobności dokonanych przez nich rewizyj.

Formularze tych instrukcyj i relacje umieszczamy poniżej.

Obok tego ustanowiono lustratora gmin, którego obowiązkiem jest czynność urzędu gminnego przynajmniej raz w półtora roku szczegółowo na miejscu zbadać, rachunki gminne skontrolować, przekonać się o toku spraw policyjnych i donieść Wydziałowi powiatowemu, który spostrzeżone braki bądź usuwa, bądź w razach większego przewinienia wdraża brzościw winnym dochodzenie dyscyplinarno.

Kontrola jak najściślejsza okazała się niezbędną, zauważono bowiem w pierwszych latach urzędowania gmin, iż niektórzy naczelnicy gmin tailed pobierane na rzecz gminy dodatki i inne dochody, a przy rozprawach policyjnych otrzymane od podsądnych grzywny na własne używali cele.

Obecnie od lat wielu wypadki takie już się nie wydarzają i urzędy gminne w naszym powiecie, z bardzo małymi wyjątkami, pod każdym względem funkcyjują prawidłowo.

Jakkolwiek przy wyborach Reprezentacji gminnej, wyborcy doszli do przekonania, że na zwierzchników gminnych wybierać mają ludzi rozsądnych i z ustawami obznajmionych, to jednak zdarzają się wypadki, że wybrany naczelnik gminy bądź mylnie pojmuje swoje stanowisko, bądź jako analfabet powierza całe urzędowanie pisarzowi gminnemu, od którego inteligencji i dobrej woli zawisło racjonalne i uczciwe prowadzenie spraw gminnych.

Aby więc doprowadzić do jednolitego i pod każdym względem legalnego urzędowania, wydawał Wydział powiatowy w poszczególnych sprawach rozliczne okólniki i instrukcje.

Obok tego zaprowadził Wydział powiatowy miesięczne sesye wójtów, na których przez względnego jego zastępcę, wyjaśnia im ustawy administracyjne, poucza wójtów o zakresie ich działania i sposobie urzędowania, przypomina wykonanie wydanych gminom poleceń.

Każdego roku lustruje przez Rady powiatowej kilka gmin, zwołuje naówczas Rady gminne, poucza je o obowiązkach służbowych i przyjmuje ich życzenia co do zmian w zarządzie gminnym.

Tym sposobem Wydział powiatowy zostając w ustawicznym kontakcie z gminami, doprowadził do tego, iż naczelnicy gmin w wątpliwych wypadkach odnoszą się chętnie do Wydziału powiatowego, a postępek jest tu wprawdzie powolny, ale widoczny.

Corliwość w urzędowaniu wójtów i pisarzy nagradza Wydział powiatowy wydawaniem piśmiennych pochwał, których wzór niżej umieszczamy.

Ktokolwiek poznał zbliska ludność naszą wiejską i dla niej pracować pragnie, temu wiadomo, że postępowanie z nią w celach często dla niej najżyyczliwszych nie jest bynajmniej łatwym ani skutkiem szybkim, a mamy tu głównie na myśli niedostateczną ufność, jaka się wytworzyła skutkiem pożałowania godnych dawnych stosunków.

Dla chętnych kierowników ludu jednak i ten pomyślny objaw nie jest tajnym, że lud nas niezwykle ceni za przestawanie z nim i częste i poufne rozmowy — że za taki mały dar okazuje się wdzięcznym i nabiera ufności. Nie następuje to rychło ani łatwo, ale gdy nastąpi ufność, staje się stałą i na niej oprzeć się można.

Ci co pracować chcą, nie zapomnieli też z pewnością bardzo dawnego a wielką prawdą technącego hasła: że „Z pod ręki ludu płynie najobfitsze źródło bogactw krajowych“, że „ludność stanowi najdzielniejszą krajną siłę“, że zatem w tym duchu pracować jest zasługą.

Idąc za tem przekonaniem, a więc w celu utrzymania ciągłego kontaktu z ludnością, prezes Rady niezależnie od sesji urzędowych sprasza wójtów i znakomitszych gospodarzy wiejskich na poufną naradę celem omówienia spraw do zakresu gmin należących i tu właśnie odbywają się dyskusye nad projektami zmian w ustawach i rozporządzeniach w sposób swobodny, a nie wahamy się powiedzieć, że i sprawy prywatne włościan nie bywają tu pomijane, a nawet wyznaczono dwa dni w tygodniu dla ludności, w których udziela się jej żądanej rady w biurze Wydziału powiatowego, co niemało wpływa na wzmocnienie owej pożądanej wzajemnej ufności.

Z takich to narad wychodzą następnie wnioski na pełnej Radzie uchwalić się mające i petycje do Sejmu i Rady państwa.

Co do pisarzy gminnych ustanowił Wydział powiatowy raz na zawsze dwa razy do roku zebranie w biurze Wydziału powiatowego, gdzie im z ostatniego półrocza spostrzeżone niedokładności w ich czynnościach przedstawia.

Prezes lub sekretarz Wydziału udziela im następnie wyjaśnień i nakłania ich do jasnego i dokładnego wypracowania żądanych od gmin relacyj we wszystkich gałęziach administracyi i dokładnego oraz jednolitego prowadzenia zapisków.

Czynność Wydziału powiatowego w tym kierunku jest tem ułatwiona, że Reprezentacya powiatu zaprowadziła egzamina dla pisarzy gminnych, którym kompetujący o posadę pisarza bezwarunkowo poddać się musi.

Obecnie więc z bardzo małymi wyjątkami, posiada powiat należycie uzdolnionych i ukwalifikowanych pisarzy gminnych.

Wzór świadectw wydawanych pisarzom gminnym i wzór tabeli kwalifikacyjnej prowadzonej w Wydziale powiatowym umieszczamy poniżej.

Ze względu, że za staraniem Wydziału powiatowego w kilku miejscowościach tutejszego powiatu sprawdzono przydatną dla garncarstwa glinę, — postanowił Wydział powiatowy starać się o założenie szkoły garncarskiej w Niwiskach i sprawa ta, jak również sprawa założenia szkoły koszykarskiej w Kolbuszowej i założenie niższej szkoły rolniczej w powiecie kolbuszowskim jest w toku.

Co do podniesienia rolnictwa, stara się Prezes Wydziału powiatowego o zawiązanie Kółek rolniczych, takowe też w kilku miejscowościach już skutecznie się rozwijają, a przypuszczać należy, że działalność ich rozszerzy się na większą część tutejszego powiatu.

W ogóle dołączyć tutaj możemy tę pocieszającą uwagę, że w ludności naszej od ostatnich dziesiątek lat dostrzegać się daje postęp znaczny ku lepszemu.

Lud stał się moralniejszy, pijaństwo dawniej moralnie i materialnie ludność podkopujące, można powiedzieć, iż zupełnie ustało, ludność jest pracowitszą, oszczędniejszą, nie rzadkie są przykłady pewnej zamożności skutkiem oszczędności i pracy.

Jakkolwiek objawów tych wyłącznie sobie przypisywać nie mamy zamiaru, gdyż i inne także podziałały tu wpływy, to wszakże zaprzeczyć się nie da, że częste przestawanie z ludem, podniesione w nim poczucie obowiązków względem siebie i kraju, nastraja go poważniej, wywołuje ambicyę i poczucie własnej godności, a tem samem podnosi poziom moralnej ludności, co też i na byt nie pozostaje bez wpływu.

L.

Wzór dekretu dla delegata powiatowego.

Na podstawie §. 37 ustawy o Reprezentacyi powiatowej i §. 20, 22 i 26 uchwalonej przez Radę powiatową instrukcyi dla Wydziału obrany zostaleś
jedenogłośnie delegatem Wydziału powiatowego na sekcye składającą się z gmin

Przeświadczeni o gotowości do usług obywatelskich, od których bezsprzecznie podniesienie moralnego i materialnego bytu gmin i ludu naszego zależy, przesyłamy Mu nominację niniejszą i załączamy zarazem instrukcję dla Wydziału i instrukcję dla P. P. delegatów, z których poweźmiesz wiadomość o zaszczytnym i budującym zakresie swojego działania i o bliższych zamiarach Wydziału, które jednakże tylko za pomocą wspólnej a wytrwałej pracy osiągnąć potrafimy.

Zasyłając więc staropolskie „Szczęść Boże“, zawiadamiamy zarazem za udział powiatu na sekcje i nominacje P. P. delegatów w powiecie należycie ogłoszoną.

Kolbuszowa dnia

Prezes

Sekretarz

ad N. 110.

ex 1871.

Instrukcja dla delegatów sekcyjnych w powiecie kolbuszowskim

uchwalona przez Wydział pow. w myśl §. 37 ust. o Repr. pow. i §§. 20, 21 i 26 Instruk. dla Wydziału powiatowego.

§. 1. Dla ułatwienia czynności do zakresu Wydziału i Rady powiatowej należących, oraz przestrzegania aby należycie zostały wykonywane obowiązujące ustawy, normujące atrybucję Reprezentacji gmin i przełożonych obszarów dworskich, i uchwały przez Reprezentację powiatową powzięte, podzielonym zostaje powiat kolbuszowski na 22 sekcji, a na każdą sekcję zamianuje Wydział powiatowy jednego lub więcej delegatów, częścią z grona radnych powiatowych, a częścią z innych osób zaufanie w powiecie posiadających.

Podział ten powiatu, przydzielenie gmin do sekcji i imiona delegatów Wydziału ogłoszono w powiecie.

§. 2. Głównem zadaniem delegatów tak w stosunku do Wydziału powiatowego, jak do gmin do sekcji należących jest:

a) wykonywanie wszelkich specjalnych poleceń Wydziału, i

b) utrzymywanie Wydziału w ciągłej świadomości stanu powiatu i wszystkich spraw dotyczących zakresu działania ajego.

W sprawach poszczególnych tymże poruszonych zdawać będą Wydziałowi w myśl otrzymanych poleceń sprawę, w stosunku zaś do ogólnie przekazanego zakresu działania w sekcjach, przedkładać będą kwartalnie, a to w dniu: 1 stycznia, 1 kwietnia, 1 lipca i 1 października każdego roku relacje Wydziałowi o spostrzeżeniach i potrzebach w powiecie.

Relacje te ułożone być mają krótko i treściwie, jednak na wszystkie pytania w formularzach relacji postawione odpowiadać należy. Wydział jednak szczególnie kładzie nacisk na to, aby relacje te nigdy pominiętymi nie były, ani się też nie spóźniały.

W razach jednakże nadzwyczajnych, lub w razach zachodzącej jakiej wątpliwości co do zakresu działania lub kompetencji, albo też co do sposobu załatwiania spraw poszczególnych, winni się bezwzględnie odnieść się do Wydziału.

§. 3. Do przekazanego delegatom zakresu działania będzie należeć:

Czuwanie nad zakładami w sekcji, należącemu pod nadzór władz autonomicznych, podawanie do wiadomości Wydziału powiatowego wszelkich czynności tychże władz, jakoro: rad i zwierzchności gminnych w ich własnym zakresie działania, w których upatrują niestósowne, niedokładne, nieprawne, lub nawet szkodliwe działanie, lub zaniedbanie czynności; a w szczególności mają obowiązek czuwania nad tem:

a) aby Rady i Zwierzchności gminne nie przekraczały swojej atrybucji, — by prowadziły porządknie księgi uchwał rady gminnej (§. 48 ust. gm.), wykaz kar nałożonych (§. 60 ust. gm.), oraz potrzebne do manipulacji kancelaryjnej księgi — a przede wszystkim dokładny protokół podawczy;

b) aby rady gminne odbywały regularnie ćwierćroczne posiedzenia zwyczajne (§. 41 ust. gm.) i by czynności urzędowe nie odbywały się w karczmach (§. 47 ust. gm.);

c) aby zwierzchności gminne sporządziły dokładny inwentarz majątku gminnego, i takowy w ciągłym uwiadczeniu utrzymywały (§. 65 ust. gm.), składały rachunki roczne, układały budżety i takowych przestrzegwały (§. 70 ust. gm.), oraz zaprowadziły i utrzymywały księgi kasowe, — i aby wszystkie dochody gminne wpływały do kasy gminnej i obracane były na potrzeby gminne; wreszcie aby kasy pożyczkowe gminne ściśle według statutów były prowadzone, procenta i kapitały w przeznaczonym terminie ściągane i skrypta dłużne jak najdokładniej były wystawiane, to jest zaopatrzone nie tylko w podpis dłużnika, ale i dwóch poręczycieli, oraz w potrzebną markę stempłową;

d) aby drogi i mosty utrzymywane były w dobrym stanie, aby drogi obsadzono drzewkami i takowe pielęgnowano, i by prace do dróg należycie odbywano. Będzie przeto obowiązkiem delegatów do każdej naprawy drogi gminnej z wytknięciem miejsca i sposobu naprawy Zwierzchności gminne wezwać, a w razie niewypełnienia poleceń, Wydziałowi powiatowemu donieść;

e) aby majątek i dobro gmin, jak: pastwiska, lasy i grunta gminne nie były uszczuplane, ale korzystnie i odpowiednio użytkowane i by wszelkie zakłady gminne w sekcji się znajdujące, których nadzór należy do władz autonomicznych, rozwijały się odpowiednio swemu przeznaczeniu, n. p. kasy pożyczkowe gminne i t. p.;

f) aby zwierzchności gminne i przełożeni obszarów dworskich wykonywali polięcę miejscową (§. 27 u. gm.) z zachowaniem istniejących przepisów i instrukcyj przez Wydział już wydanych, lub wydać się mających i kierowali się przede wszystkim w tych czynnościach względami na dobro ludności, a mianowicie: by starały się o powstrzymanie włóczęgostwa i żebractwa, by zaprowadzały straż polową, dozorowały straż nocną, by przestrzegały porządek

w gminach, by miały baczne oko, by się muzyki z tańcami bez pozwolenia nie odbywały, by istniały w gminach straży ogniowe i rekwizyta do gaszenia ognia, by czyszczenie kominów i ostrożność z ogniem były przestrzegane, by policję budowniczą w myśl istniejących i obowiązujących przepisów wykonywały, by nadzorowały miary i wagi, przestrzegały ściśle przepisy i nadzór policyjny nad służącymi, — a ostatecznie: w razie epidemii lub zarazy bydlą przepisy sanitarne ściśle wykonywały i Wydział o takich wypadkach bezzwłocznie zawiadamiały;

g) aby gminy przyjmowały sobie porządných, rzecz rozumiejących pisarzy, a w razie niemożności, by kilka gmin sąsiednich utrzymywały jednego wspólnego pisarza.

§. 4. W celu przeprowadzenia tych czynności mogą delegaci uczęszczać na posiedzenia Rad gminnych, przeglądać wszelkie w gminie prowadzone i do jej zakresu działania odnoszące się księgi, dawać wskazówki co do ich przeprowadzenia, nie mogą jednakże zwoływać rad lub też bez poprzedniego upoważnienia Wydziału w imieniu jego żadnych czynności wykonawczych przedsięwziąć. Prócz tego bezustannem staraniem każdego z delegatów być winno, wszystkich mieszkańców sekey o zadaniu Rad powiatowych pouczać, oświecać i do zaufania względem organów przez własne wybory powstałych pobudzać, — do zakładania nowych szkółek, i regularnego posyłania dzieci do szkółek już istniejących nakłaniać, — i działaniem swoim zdążać do tego: aby powoli gminy się oświecały, dobrze się rządziły i do wprowadzenia pożytecznych instytucyj przygotowały się.

§. 5. Działanie delegatów Wydziału nie da się zresztą objąć całkowicie statutami i naprzód oznaczonymi przepisami, dla czego też skuteczność ich zawisa głównie od roztropności, taktu, miłości kraju i gorliwości w wypełnianiu usług obywatelskich. — Jak na teraz stanowi przeto Wydział, że delegaci winni stosować się w wykonaniu swych czynności do postanowień niniejszej instrukcyi, — i instrukcyi wydanej przez Radę powiatową dla Wydziału, którego są delegatami — dalej instrukcyi specjalnych, jak drogowej, ogniowej, w sprawie miar i wag — w sprawie przyzwoleń na muzykę z tańcami i t. d., już wydanych, a ostatecznie do specjalnych poleceń i wskazówek, jakie im do szczególnych czynności Wydział pow. udzieli.

§. 6. Co do sposobu manipulacyjnej strony ich działalności, mają prowadzić protokół, do którego każdą czynność poszczególną zapisać są obowiązani. — W razie zaś ustąpienia z tego urzędu, winni lędką wszystkie papiery urzędowe należycie skonsygnowane oddać następcy, lub też zwrócić Wydziałowi powiatowemu.

§. 7. Delegaci pełnią swoje czynności bezpłatnie z obowiązku obywatelskiego.

§. 8. Każdy delegat przyjmujący raz ten urząd, poddaje się tem samem postanowieniom niniejszej instrukcyi, jakoteż instrukcyi dla Wydziału jako jego mandanta, która mu doręczoną zostanie.

Uchwalono na posiedzeniu Wydziału Rady powiatowej.

Kolbuszowa, dnia 1 marca 1871 r.

Delegat

Relacya peryodyczna za kwartał 18

Dzień Instrukcyi	W gminie	Czy posiedzenia Rady odbywają się co kwartał	Czy i gdzie jest kancelarya urzędu gminnego	Czy posiedzenia, narady lub inne czynności urzędowe odbywają się w kancelaryach	Czy protokół posiedzeń Rad gminnych jest należycie prowadzony i kto go podpisuje	Czy nacelnik gminy i asesorowie pełnią swoje obowiązki	Czy prowadzą się książki urzędowe i jakiego rodzaju (wymienić jakie są książki)	Czy zachowała Zwierzchność gmin do ksiąg fiskalnych i dziesiętnikarskich wszystkie przychody i rozchody gminne, stałe i niestałe, kto użył wypłaty i czy jest kasa i pod czym kierownictwem	Czy jest należycie sporządzony inwentarz majątku gminnego (§ 65 ust. gmin.)

Gmina	Czy rachunki za rok ubiegły złożono i zweryfikowano	Czy gminy budżet ułożony i czy takowy jest potwierdzony	Czem pokrywają gminy niezbędne wydatki (§. 78 ust. gmin.)	Czy jest kasa pożyczkowa gminna i jaki znajduje jej stan	Czy jest spicjlerz gminy i co się w nim znajduje	Czy jest odpowiedni celowi areszt	U kogo skład soli gminnej i po czemu topkę sprzedają	Czy pełnią miejscowi (§. 27 ustawy gminnej) należyte wykonywana bywa? Czy i-biorze nadzór nad przedsięb. mającymi podległość i waga, nad służącymi, nad obywatelami, nad zwanictwem i włościanami — czy istnieje policya powiatowa i kto ją pełni — kto ma nadzór nad policyą w gminach. — W jakim stanie są porządkta ogniowe	W jakim stanie są drogi i mosty, czy drzewina wszędzie obsadzone

Spis delegatów powiatowych.

Sekeya	Delegat	Gminy do nadzoru przydzielone	Uwaga
I	Białek Kazimierz . . .	Przeźówka, Bukowiec, Domatków, Domatkowska wola, Przedbórz.	
II	Radoszewski Robert . .	Mechowice, Poręby dymarskie, Zarębki z Dubasem.	
III	Kotyrla Jan	Dzikowiec, Plazówka, Wildental.	
IV	Zagaja Jakób	Górno, Sokolowska Wulka.	
V	Ks. Sikora Franciszek . .	Hucisko, Huta Przedborska, Leszcze, Niwiska, Poręby Huciskie, Trześć, Zapole.	

Sekeya	Delegat	Gminy do nadzoru przydzielone	Uwaga
VI	Kwaśnik Józef	Brzostowa Góra.	
VII	Kohylarz Jędrzej	Huta Komorowska, Majdan.	
VIII	Lubera Benedykt	Jagodnik, Kossowy, Ostrowy Baranowskie, Ostrowy Tuszowskie kolonia, Ostrowy Tuszowskie narod, Przylęk, Siedlanka, Trzysówka.	
IX	Jabłoński Jan	Kolbuszowa, Kolbuszowa dolna.	
X	Niezgoda Piotr	Werynia.	
XI	Kobylarz Jędrzej	Kopcie, Rusinów, Rusinowska Wola.	
XII	Marek Wojciech	Poręby Kupieńskie.	
XIII	Straub Adam	Lipnica, Wola Raniszowska.	
XIV	Swoboda Franciszek	Krządka.	
XV	Szott Bartłomiej	Markowizna, Mazury, Turza.	
XVI	Cabula Tomasz	Raniszów, Raniszau kolonia, Staniszewskie, Zielonka.	
XVII	Chodziński Bolesław	Sokołów.	
XVIII	Lepionka Szezezan	Nienadówka, Trzeboś, Trzebuska.	
XIX	Ks. Broda	Wieleka.	
XX	Ks. Żywicki	Wilczowola, Spie.	
XXI	Borodzie Michał	Kolbuszowa górna.	
XXII	Tokarz Tomasz	Nowa Wieś, Swierczów.	
XXIII	Miłoś Jan	Cmolas.	
XXIV	Skowroński Paweł	Hadykówka, Komorów.	
XXV	Swirad Piotr	Klapówka, Kupno.	

Tabela kwalifikacyjna pisarzy gminnych.

Str. 1

Imię i nazwisko pisarza gminnego	Wiek, religia i czy posiadał rodzinę	Kiedy przyjęty do obowiązków i w których gminach tudzież miejsca zamieszkania	Jakie miał przedtem zajęcie, czy posiada i jakie świadectwa i krótki przebieg życia	Jakie posiadał wykształcenie

Str. 2

Czyli i jakie posiada uzdolnienie do prowadzenia urzędu gminnego	Moralność	Czy na posadzie pisarza gminnego był i za co karany	Czy nie zajmuje się pokątnem pisarstwem	Jakie wywiera wpływy na ludność wiejską	U w a g i	
					Sekretarza Wydziału	Wydziału powiatowego

L.

Do

Pana . . . . .

w . . . . .

W dniu . . . . . 18 . . . . . poddałeś się Pan egzaminowi dla pisarzy gminnych, w powiecie tutejszym zaprowadzonemu, i w myśl wniosku komisji egzaminacyjnej uznany Pan zostałeś uchwałą Wydziału powiatowego z dnia . . . . . 18 za . . . . . uzdolnionego do prowadzenia kancelaryi gmin . . . . . w tutejszym powiecie.

Wydział powiatowy.

Kolbuszowa, dnia 18

Sekretarz i członek komisji egzaminacyjnej.

Prezes.

Członek Wydziału i komisji egzaminacyjnej.

Wykaz pobieranych

Liczba porządk.	G M I N A	Gmina pobierała dodatki w procentach na cele administracji i na szkołę											
		1868	1869	1870	1871	1872	1873	1874	1875	1876	1877		
		dodatek konsumcyjny	dodatek od stat. podatku	dodatek konsumcyjny	dodatek od stat. podatku	dodatek konsumcyjny	dodatek od stat. podatku	dodatek konsumcyjny	dodatek od stat. podatku	dodatek konsumcyjny	dodatek od stat. podatku	dodatek konsumcyjny	dodatek od stat. podatku
1	Brzezówka	10	10	9	9	11	12	14	16	18	20	20	
2	Brzostowa góra	15	16	14	10	12	18	20	19	21	21	22	
3	Bukowiec	10	10	11	10	10	10	10	19	21	21	21	
4	Cmolas	11	13	12	14	14	15	16	13	10	15	15	
5	Domatków	15	18	12	14	10	7	9	13	14	16	16	
6	Domatkowska Wola	10	12	11	13	15	17	19	20	14	5	5	
7	Dzikowiec	6	8	11	9	7	12	16	15	20	22	22	
8	Górno		25	20	25	18	20	25	15	17	23	23	
9	Hadykówka	5	8	9	10	7	6	10	11	13	14	14	
10	Hucisko	8	6	9	7	10	15	5	13	14	10	10	
11	Huta Komorowska	10	10	10	10	10	10	10	10	15	15	15	
12	Huta Przedborska	10	12	14	16	9	11	13	18	15	14	14	
13	Jagodnik	20	10	16	14	18	21	22	25	28	37	37	
14	Kłapówka	10	15	18	20	20	20	20	20	30	30	30	
15	Kolbuszowa	10	10	10	10	10		50	50	50	10	10	
16	Kolbuszowa dolna	11	13	15	12	10	15	15	10	20	20	20	
17	Kolbuszowa górna	10	10	10	15	16	20	18	15	17	19	19	
18	Komorów	9	7	10	13	12	16	20	18	18	17	17	
19	Kopcie		10	10	12	12	14	14	16	15	18	18	
20	Kosowy	15	18	19	16	14	22	24	23	26	30	30	
21	Krządka	6	8	7	9	11	13	15	10	12	12	12	
22	Kupno	10	13	12	12	13	13	15	15	19	19	19	
23	Lipnica	12	11	9	13	16	18	20	21	24	26	26	
24	Leszczce			11	10	13	18	16	19	21	23	23	
25	Majdan	8	10	15	15	15	10	10	10	10	10	10	
26	Markowizna	10	11	13	25	25	25	25	25	25	25	25	
27	Mazury	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	
28	Mechowien	5	8	9	11	6	13	12	15	10	14	14	
29	Niewadówka	10	10	10	10	10	10	10	5	5	7	7	
30	Niwiska	9	8	11	7	6	12	13	10	11	10	10	
31	Nowa Wieś	5	6	8	7	4	9	10	12	14	10	10	
32	Ostrowy baranowskie	10	11	9	10	11	12	14	16	8	7	7	
33	Ostrowy tuszowskie kolonia	6	5	7	12	14	11	15	20	18	14	14	
34	Ostrowy tuszowskie narodowo	10	15	18	20	25	17	16	13	12	11	11	
35	Płazówka	5	7	9	6	8	5	10	11	13	8	8	
36	Poręby dymarskie	6	6	8	8	10	15	12	12	12	18	18	
37	Poręby huciskie			6	8	7	9	14	16	20	18	18	
38	Poręby kupińskie		10	10	12	12	12	14	14	19	19	19	
39	Przedbórz		8	9	11	13	10	6	8	9	12	12	
40	Przytek	12	15	18	8	17	20	22	23	18	15	15	
41	Raniszów	5	6	8	9	11	13	15	18	19	20	20	
42	Raniaszu kolonia	3	7	9	10	12	11	13	15	12	16	16	
43	Raniszowska Wola					3		6	9	10	10	10	
44	Rusinów	10	10	10	10	11	10	16	16	17	20	20	
45	Rusinowska Wola			5	6	8	7	4	10	12	15	15	
46	Sokolów	10		10	10	10		10	10	10	10	10	
47	Sokolowska Wólka	13		13	13	13	13	12	11	10	13	13	
48	Siedlanka	5	7	9	10	12	11	8	13	11	11	11	
49	Staniszewskie	9	9	9	9	9	9	9	9	9	10	10	
50	Swierczów								15	12	18	18	
51	Trześń			5	9	8	7	6	10	12	16	16	
52	Trzesówka	10	10	12	15	18	17	13	10	12	14	14	
53	Trzeboś						4		5				
54	Trzebuska	8	9	12	14	16	18	17	19	20	21	21	
55	Turza	10	9	11	12	10	9	15	18	20	25	25	
56	Werynia	5	6	6	7	9	6	5	8	26	12	12	
57	Widelka	3	4	6	5	7	9	10	8	6	7	7	
58	Wilezowola	4	4	5	5	8	10	12	9	6	5	5	
59	Wildental	10	12	15	18	16	13	14	19	20	21	21	
60	Zapole	11	13	14	17	15	12	16	18	19	22	22	
61	Zarębki	10	9	8	6	11	13	14	15	17	19	19	
62	Zielonka	10	10	10	10	11	10	11	11	10	11	11	

dotatków gminnych.

Gmina pobierała dodatki w procentach na cele administracji i na szkołę														Suma stałych podatków rocznych wynosi	
1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	zlr.	ct.
dotatek konsumcyjny	dotatek od stal. podatku	dotatek konsumcyjny	dotatek od stal. podatku	dotatek konsumcyjny	dotatek od stal. podatku	dotatek konsumcyjny	dotatek od stal. podatku	dotatek konsumcyjny	dotatek od stal. podatku	dotatek konsumcyjny	dotatek od stal. podatku	dotatek konsumcyjny	dotatek od stal. podatku		
20	20	22	24	23	25	25	21	20	28	24	20	38	35	80	60
10	13	17	16	18	20	20	21	10	10	20	29	30	30	239	50
21	20	20	20	20	22	22	21	23	20	30	24	20	22	253	
20	22	19	18	15	14	34	20	13	12	50	24	65	65	1456	93
19	20	22	24	20	15	20	15	19	20	27	7			291	62
18	19	13	15	17	13	18	15	20	14	5	12	21	20	213	79
21	23	25	19	18	16	13	19	6	25	32	37	29	30	1058	36
22	25	25	25	25	20	20	20	16	24	25	23	70	20	726	
20	22	16	18	24	20	20	16	25	22	15	26	24	66	329	67
16	20	12	11	17	20	10	5	10	10	20	14	13	7	320	28
15	15	20	20	20	20	20	20	18	42	50	50	50	50	650	62
18	20	21	19	16	14	16	14	16	10	22	40	31	45	237	46
37	45	19	45	18	18	28	35	40	40	36	38	23	30	316	99
30	27	27	45	30	33	33	38	30	30	30	30	27	41	205	45
50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	100	100	4322	54
17	20	19	19	21	20	20	40	40	30	25	22	25	25	812	30
21	24	23	17	19	25	24	31	22	50	50	50	35	25	1522	83
17	19	19	26	21	25	21	18	18	18	18	18	41	31	652	67
20	21	23	22	27	24	22	38	35	41	43	37	38	50	638	27
28	25	29	25	30	33	40	40	50	15	40	30	30	27	393	67
16	18	20	31	10	7	7	15	33	47	50	50	50	46	1087	12
17	17	10	22	7	14	16	32	36	37	34	35	28	36	1285	36
28	18	10	17	30	36	30	27	16		39	35	40	41	1975	17
13	15	16	20	20	13	25	23	23	30	26	22	28	25	200	46
10	10	10	18	10	10	10	10	10	10	15	10	20	20	1387	92
25	25	25	24	25	30	30	30	30	20	20	50	25	25	328	95
15	15	15	15	30	30	18	10	10	24	31	31	49	45	800	
14	14	14	16	16	16	12	12	12	13	13	13	13	15	463	35
10	7	5	5	6	8	10	10	7	17	10	50	18	50	2300	
8	6	10	9	13	30	20	20	14	44	43	44	36	11	732	86
10	11	12	12	13	15	16	5	8	12	5	10	6	16	412	15
9	10	11	10	14	5	15	8	19	20	50	73	66	37	509	3
12	13	16	19	20	30	47	37	50	50	41	63	72	69	100	23
9	19	21	23	28	37	30	47	69	37	40		48	46	780	99
6	15	16	12	11	18	18	15	15	17	33	26	27	40	281	37
19	15	15	15	15	20	17	18	17	23	24	22	20	22	537	33
17	15	16	19	20	23	30	25	27	27	45	31	30	30	118	61
19	22	21	21	21	22	19	21	30	18	36	36	35	23	219	98
15	6	10	8	7	11	10	6	6	15	6	40	25	25	657	60
16	21	25	20	24	30	26	26	24	30	30	30	30	34	693	88
18	11	12	6	20	50	20	50	12	50	16	50	20	50	826	
19	20	21	23	20	10	22	10	100	10	13	10	10	25	246	
3		6	6							11	12	12		2867	89
20	20	20	30	31	33	35	38	40	45	46	85	48	50	186	44
18	21	23	20	25	25	38	43	41	38	43	43	47	50	794	80
10	10	68	25	25	50	50	50	50	50	50	50	50	50	4841	74
13	13	12	13	13	8	16	23	25	24	19	26	31	33	828	
15	16	18	14	12	6	20	21	25	27	26	16	16	20	351	91
10	11	10	11	11	14	14	15	20	27	38	37	32	15	609	97
30	23	25	25	25	20	28	27	50	50	50	30	36	40	252	28
13	10	10	11	12	16	20	17	18	18	14	21	21	15	342	39
18	19	20	21	25	50	30		26	28	33	68	58	46	779	16
		25	6	8	27	30	8	4	14	28	46	21	24	1578	81
23	20	25	25	25	10	15	25	25	16	20	34	20	20	995	
28	30	30	30	30	35	35	35	35	24	32	31	31	40	382	32
16	12	20	22	22	24	26	24	12	24	25	25	44	56	1321	97
10	12	14		15	21	13	9	8	8	10	18	5	28	2374	83
15	18	12	14	13	18	13	22	25	46	40	40	42	57	1008	12
25	30	31	33	25	36	34	36	34	48	31	48	33	44	338	
24	23	24	26	25	23	23	20	21	20	27	25	25	21	108	96
21	25	23	20	21	23	22	22	25	20	27	25	27	22	505	51
11	11	11	11	11	10	10	15	11	11	29		55	68	716	48

Wykaz ruchomych i nieruchomych majątków

L. p.	G M I N A	Stan majątku gminnego w roku 1867											
		w gotówce i papierach wartościowych		w zbożu				w budynkach wartości		Ogółem wartości		w lasach rolach pastwiskach łąkach	
				ilości		wartości							
		zlr.	st.	korey	garn.	zlr.	st.	zlr.	st.	zlr.	st.	mórg	szneci
1	Brzezówka	50	.	.	.	.	.	.	.	50	.	.	.
2	Brzostowa góra	550	.	55	5	308	76	30	.	888	76	44	1,376
3	Bukowice	150	.	39	17	179	57	.	.	329	57	.	.
4	Cmolas	1,225	.	108	30	473	74	350	.	2,048	74	212	461
5	Domatków	550	.	15	.	75	.	.	.	625	.	.	.
6	Domatkowska wola	67	50	11	.	40	.	50	.	157	50	.	.
7	Dzikowiec	950	.	149	15	880	38	1,000	.	2,830	38	88	1,358
8	Górno	450	.	111	26	400	.	30	.	880	.	10	216
9	Hadykówka	504	96	63	18	272	15	.	.	867	11	.	.
10	Hucisko	200	.	33	15	121	82	.	.	321	82	.	.
11	Huta komorowska	650	.	81	10	452	32	30	.	1,132	32	.	.
12	Huta Przedborska	100	.	.	.	.	.	.	.	100	.	.	.
13	Jagodnik	120	.	44	28	175	72	.	.	295	72	.	.
14	Kłapówka	.	.	27	25	163	.	.	.	163	.	15	652
15	Kolbuszowa	900	.	.	.	.	.	1,300	.	2,200	.	205	1,333
16	Kolbuszowa dolna	850	.	66	21	394	33	80	.	1,324	33	95	996
17	Kolbuszowa górna	900	.	86	12	417	07	530	.	1,847	07	53	1,404
18	Komorów	1,264	52	97	1	464	19	20	.	1,748	71	35	819
19	Kopcie	1,229	46	106	19	479	15	25	.	1,733	61	76	1,399
20	Kossowy	207	50	78	30	396	18	30	.	633	68	4	1,200
21	Krządka	4,493	29	222	12	996	62	1,030	.	6,519	91	.	.
22	Kupno	4,135	64	87	22	419	50	400	.	4,955	14	44	729
23	Łaszcze	140	.	.	.	.	.	.	.	140	.	.	.
24	Lipnica	1,615	.	240	14	1,291	81	1,650	.	4,556	81	197	1,352
25	Majdan	2,660	36	51	24	250	35	180	.	3,090	71	.	.
26	Markowizna	1,749	50	39	17	334	67	60	.	2,124	17	.	.
27	Mazury	4,028	93	64	27	403	04	30	.	4,461	97	118	1,015
28	Mechowice	242	50	119	22	561	88	30	.	834	38	1	1,322
29	Nienadówka	8,316	65	306	23	1,471	13	300	.	10,087	78	80	1,150
30	Niwiska	1,549	47	35	22	190	.	200	.	1,939	47	1	1,026
31	Nowawieś	500	.	21	4	190	.	330	.	1,020	.	.	.
32	Ostrowy baranowskie	1,125	98	40	19	281	51	40	.	1,447	49	33	1,577
33	— tusz. kolonia	480	33	16	28	77	80	65	.	623	13	27	1,431
34	— narodowe	2,401	59	78	.	329	87	365	.	3,096	46	69	1,195
35	Plazówka	.	.	41	03	136	25	20	.	156	25	23	978
36	Poręby dymar.	350	.	50	.	340	21	10	.	700	21	12	1,033
37	— chuciskie	85	.	.	.	.	.	.	.	85	.	.	.
38	— kupieńskie	306	40	23	.	168	12	.	.	474	52	.	.
39	Przedborz	465	.	56	.	410	40	.	.	875	40	14	115
40	Przytek	277	50	.	.	534	22	200	.	1,011	72	58	.
41	Raniżów	420	.	83	62	340	34	2,100	.	2,860	34	212	102
42	Raniszan kolonia	.	.	42	02	502	55	850	.	1,352	55	91	86
43	Raniżowska wola	3,500	.	399	.	1,500	.	900	.	5,900	.	164	1,266
44	Rusinów	50	.	13	29	82	65	.	.	132	65	27	.
45	Rusinowska wola	110	.	59	16	408	06	525	.	1,043	06	48	1,520
46	Siedlanka	270	.	15	16	146	57	65	.	481	57	21	30
47	Sokolów	2,400	.	92	24	229	59	600	.	3,229	59	24	592
48	Sokolowska wulka	450	.	93	18	432	16	30	.	912	16	15	1,026
49	Staniszewskie	327	50	49	29	218	95	30	.	576	45	10	1,511
50	Świrczów	180	.	11	07	119	70	430	.	729	70	8	313
51	Trzeboś	1,305	.	126	.	627	33	30	.	1,962	33	94	1,155
52	Trzebuska	922	41	42	10	266	04	30	.	1,218	45	25	930
53	Trześń	150	.	43	04	124	50	.	.	274	15	22	714
54	Trzęsówka	400	.	76	15	383	39	310	.	1,093	39	16	4
55	Turza	150	.	127	08	707	37	30	.	887	37	9	804
56	Werynia	1,200	.	63	22	239	14	330	.	1,769	14	23	53
57	Widelka	4,900	.	146	16	524	80	400	.	5,824	40	64	15
58	Wilczowola	750	.	241	11	1,200	.	30	.	1,980	.	65	110
59	Wildental	.	.	37	04	300	.	.	.	360	.	5	224
60	Zapole	167	50	.	.	93	53	.	.	261	03	.	.
61	Zarębki z Dubasem	250	.	104	10	535	57	30	.	815	57	24	1,150
62	Zielonka	507	50	54	.	250	.	30	.	787	50	8	1,249
	Razem	64,342	.	4,677	395	23,373	01	15,115	.	102,830	01	2,512	251

gminnych powiatu Kolbuszowskiego.

Stan majątku z końcem roku 1891						Długi gminne z końcem r. 1891		Różnica na korzyść gminy z końcem r. 1891			U w a g a				
w papierach wartościowych i gotówce		w kasach pożyczkowych		w budynkach wartości		Ogółem wartości		w gruntach lasach pastwiskach i łąkach		Gmina posiadła dróg według katastru		w gotówce		w nieruchomościach majątku przez zakupno	
złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	mörg	sążni	kilom.		złr.	ct.	mörg	sążni
50	.	.	.	.	.	50	.	.	.	18	.	.	.	.	
.	.	899	54	2.399	.	3.298	54	44	1.376	12-7	442	.	1.967	78	
.	.	746	99	.	.	746	99	.	.	0-9	.	.	417	42	
1.200	.	1.117	03	5.050	.	7.367	03	212	461	11-3	.	.	5.318	29	
550	.	1.720	.	.	.	2.270	.	10	.	3	.	.	1.095	10	
50	.	102	33	50	.	202	33	.	.	0-6	.	.	44	83	
950	.	1.594	19	1.000	.	3.544	19	88	1.338	13-6	.	.	713	81	
1250	60	1.087	14	.	.	2.337	74	10	216	12	.	.	1.357	74	
1222	56	914	70	.	.	2.137	26	.	.	2-5	.	.	1.270	15	
200	.	314	08	.	.	514	08	.	.	5-1	.	.	192	26	
650	.	5.917	39	1.500	.	8.067	39	45	336	11-8	.	.	6.935	07	
100	.	.	.	.	.	100	.	.	.	6-5	.	.	.	.	
100	.	530	64	.	.	630	64	.	.	3-7	.	.	334	91	
.	.	683	09	.	.	683	09	15	652	5	.	.	520	09	
3.842	41	.	.	1.212	.	16.052	41	205	1.333	9-8	3.393	03	10.459	38	
800	.	2.320	23	1.020	.	4.140	23	95	996	3-6	.	.	2.815	90	
.	.	1.782	55	2.230	.	4.012	55	53	1.404	3-8	.	.	2.165	48	
.	.	3.195	28	2.000	.	5.195	28	30	90	7-3	.	.	3.446	76	
.	.	2.258	33	.	.	2.258	33	76	1.399	9-3	.	.	524	72	
200	.	1.254	02	.	.	1.454	02	4	1.200	6-4	.	.	820	63	
9.256	46	1.761	61	1.800	.	12.818	07	236	1.289	29-	.	.	6.297	16	
5.184	27	532	58	1.000	.	6.716	85	44	729	1-5	.	.	1.761	71	
140	.	.	.	.	.	140	.	.	.	6	.	.	.	.	
1.600	.	2.002	03	4.900	.	8.502	03	197	1.352	12-	.	.	3.945	22	
.	.	5.640	93	4.000	.	9.640	93	.	.	11-	.	.	6.550	22	
2.302	52	851	04	40	.	3.193	56	.	.	8-2	.	.	1.069	39	
4.028	93	879	45	2.030	.	6.938	38	258	1.015	5-7	2.017	.	2.476	41	
200	.	1.251	15	30	.	1.481	15	1	1.392	5	.	.	640	77	
16.050	77	2.848	83	3.100	.	21.999	60	80	1.150	13-4	.	.	11.912	08	
600	.	2.963	10	550	.	4.113	10	1	1.026	11-3	.	.	2.173	63	
500	.	1.220	03	330	.	2.050	03	.	.	5-5	.	.	1.030	03	
.	.	3.034	74	1.700	.	4.734	74	33	1.577	11-5	.	.	3.287	24	
100	.	699	44	65	.	864	44	27	1.431	0-9	.	.	244	31	
500	.	3.495	28	450	.	4.445	28	69	1.195	13-6	.	.	1.348	81	
.	.	268	13	340	.	608	13	23	978	5-3	.	.	451	88	
1.568	38	796	91	30	.	2.395	29	12	1.033	11-3	.	.	1.695	08	
85	.	.	.	.	.	85	.	.	.	6-4	.	.	.	.	
977	59	361	74	.	.	1.339	33	.	.	6-6	.	.	864	81	
465	70	860	25	1.000	.	2.325	25	14	115	10-1	.	.	1.449	85	
250	.	837	99	200	.	1.287	99	58	20	20-	.	.	276	28	
2.800	.	809	91	2.635	.	6.244	91	230	113	9-5	.	.	3.354	57	
.	.	1.607	90	850	.	2.457	90	91	86	4-3	.	.	1.105	35	
3.500	.	8.926	05	3.200	.	15.626	05	164	1.266	17-6	.	.	9.726	65	
.	.	236	44	.	.	236	44	50	1.431	6-9	.	.	101	79	
.	.	2.282	43	2.500	.	4.782	43	48	1.520	9-4	.	.	3.739	37	
250	.	851	85	1.250	.	2.351	85	21	30	4-	.	.	1.870	28	
2.400	.	7.574	61	27.900	.	37.874	61	24	592	14-8	22.432	.	34.645	02	
450	.	3.171	18	2.000	.	5.621	18	15	1.026	10-9	.	.	4.709	02	
300	.	545	71	.	.	845	71	130	1.511	2-3	.	.	269	26	
.	.	562	86	400	.	962	86	8	313	5-3	.	.	233	16	
1.300	.	3.544	06	2.000	.	6.849	06	94	1.155	21-4	.	.	4.986	73	
1.930	40	1.759	14	.	.	3.689	54	25	930	19-4	.	.	2.471	08	
150	.	538	88	.	.	708	88	22	714	6-7	.	.	434	38	
400	.	1.040	32	800	.	2.240	32	24	1.962	12-7	.	.	1.146	93	
100	.	1.690	48	.	.	1.790	48	9	864	11-	.	.	903	11	
.	.	1.978	24	1.500	.	3.478	24	23	53	6-7	.	.	1.709	10	
7.443	77	997	24	1.600	.	10.040	31	56	1.042	19-9	.	.	4.215	51	
750	.	5.783	36	2.300	.	8.833	36	151	516	18-1	.	.	6.853	36	
150	.	2.362	90	.	.	2.362	90	19	882	6-1	.	.	2.002	90	
641	15	173	95	.	.	323	95	.	.	3-2	.	.	62	95	
500	.	15.20	45	40	.	2.201	60	24	1.150	4-	.	.	1.386	03	
.	.	918	62	1.500	.	2.918	62	108	1.249	7-8	.	.	2.131	12	
78089	82	105.644	34	99.499	.	283.188	17	3.312	638		28.284	03	176.037	14	
													772	624	

fondo pobór targowego, (boch. z rzeźni i jalek itd.)

dór obszaru dworskiego

f w drodze serwitutowej (oddane

zakupiony las wartości (10.000 złr.)

kupiony las (prawa poboru targ.

kupiony las

pobór targowego

zakupiony las

las oddany w drodze (serwitutowej

Podkreślenie po: twiska spracowania po podobie

las oddany w drodze serwitut.

kupiony las i las w drodze serwitutowej oddany

zakupiony las

Wykaz peryodyczny dla gmin, obszarów dworskich i delegatów powiatowych.

Przedmiot	Rozporządzenie Wydziału powiatowego	Przedkładać należy w miesiącu												Wydziałowi powiatowemu	Uwaga	
		Stycznio	Lutym	Marcu	Kwietniu	Maju	Czerweu	Lipcu	Sierpniu	Wrześniu	P październ.	Listopadzie	Grudniu			
Budżety i inwentarze gmin	Budżety Inwent. 15,6 1886 l. 1996	1													1	20,1 1887 l. 4120,86 25,9 1888 l. 3337
Drogi gminne, stan tychże	1,8 1887 l. 2768 5,7 1887 l. 2437 o mostach				15			15							1	
Kary policyjne, wykaz	7,3 1878 l. 408	1													1	z relacją o postępie budowy kominów
Kasy pożyczkowe gminne	26,6 1885 l. 2230 5,6 1889 l. 2060		1												1	
Kominy i rekwiżyta gmin wiejskich	27,5 1887 Instruk.								1						1	
Kominy i rekwiżyta gmin miejskich	24,8 1888 l. 3023	1		1			1		1						1	
Kominy i rekwiżyta gminy Sokółów	21,7 1887 l. 2673	1		1			1		1						1	
Miary i wagi (rewizya)	23,7 1884 l. 2406									1					1	
Palenie papierosów (zakaz)	22,5 1888 l. 1888 10,7 1890 l. 2301		1												1	
Pospolite ruszenie (wykazy)	25,1 1888 l. 452	1													1	
Rachunki karte z gmin miejskich	11,9 1890 l. 3071	1						1							1	
Studzien rewizya	2,7 1888 l. 402							1							1	
Stan funduszów policyj. z miast	2,8 1889 l. 2545	1						1							1	
Szupasowe rachunki	2,12 1878 l. 2229	1		1				1							1	
Pasanie gęsi po pastwiskach gm.	15,7 1890 l. 2302									1					1	
Wyraub drzewa z lasu gminnego	17,1 1891 l. 443										1				1	
Zamknięcie rachunków gmin.	Instruk. Wyd. kra. l. 14358			1											1	
Obszary dworskie o wykupie materiału	1,1 1889 l. 88	1		1				1							1	
Delegatów powiatow., relacje peryod.	1,3 1871 l. 110	1		1				1							1	

Spis wójtów, którym Wydział powiatowy udzielił urzędowe pochwały.

Lp.	Gmina	Imię i nazwisko wójta	Data udzielenia pochwały	Uwaga
1.	Bukowiec	Jan Kret	2,6 1884 L. 2136.	
2.	Górno	Jędrzej Kus	2,6 1884 L. 2136.	
3.	Hadykówka	Paweł Skowroński	2,6 1884 L. 2136.	
4.	Huta komorowska	Szczepan Rozmus	21,2 1889 L. 3755.	
5.	Jagodnik	Benedykt Lubera	28,5 1883 L. 1422.	
6.	Kolbuszowa	Józef Winiarski	1,9 1887 L. 2426.	
7.	Kolbuszowa dolna	Jan Laib	1,9 1887 L. 2426.	
8.	Kolbuszowa górna	Maciej Gorzelany	21,2 1889 L. 3755.	
9.	Ostrowy baran	Jakób Pogoda	28,5 1883 L. 1422.	
10.	Ostrowy tuszow	Jan Kozak	2,6 1884 L. 2136.	
11.	Plazówka	Konstanty Rylo	28,5 1883 L. 1422.	
12.	Przedbórz	Józef Heliński	28,5 1883 L. 1422.	
13.	Przyłęk	Józef Batóg	2,6 1884 L. 2136.	
14.	Przyłęk	Józef Turkosz	1,9 1887 L. 2426.	
15.	Raniżów	Ludwik Dul	1,9 1887 L. 2426.	
16.	Raniżowska Wola	Błażej Fila	1,9 1887 L. 2426.	
17.	Sokołowska Wulka	Jakób Zagaja	28,5 1883 L. 1422.	
18.	Staniszowski	Józef Pomykała	1,9 1887 L. 2426.	
19.	Trzebuska	Tomasz Surowiec	21,2 1889 L. 3755.	
20.	Werynia	Jędrzej Gorzelany	28,5 1883 L. 1422.	
21.	Wilczowola	Józef Konefal	28,5 1883 L. 1422.	
22.	Wildental	Adam Lotz	2,6 1884 L. 2136.	
23.	Wola raniżowska	Jędrzej Krzak	28,5 1883 L. 1422.	

Formularz pochwał dla Naczelników gmin.

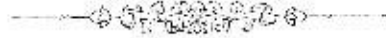
Wydział powiatowy kolbuszowski udziela . . . . . Panu . . . . .
za Jego gorliwe i kilkoletnie pełnienie obowiązków dla dobra gminy, jak też za Jego przykładne postępowanie
niniejszem publiczną pochwałą. — Przytem łączymy życzenia, by w dalszym zawodzie swoim mając dobro ogółu na
oku był zawsze dla drugich wzorem, a tem samem przekazując te zalety polomności swojej był dla niej zaszczy-
tem i przykładem.

Kolbuszowa dnia

Członek Wydziału.

Prezes.

Sekretarz.

Czynności Wydziału powiatowego.

Wykazaliśmy szczegółowo powyżej jaką działalność rozwinał Wydział powiatowy przy kontroli czynności urzędów gminnych we wszystkich gałęziach własnego zakresu działania, obecnie co do urzędzeń we własnym biurze udzielamy następujących wyjaśnień:

I. Oprócz zwykłych zapisków i ksiąg urzędowych prowadzi Wydział powiatowy dla kontroli gmin:

Księgę wykazującą majątek wszystkich gmin, wykazy wszystkich budżetów gminnych każdego roku, wykazy wszystkich zamknięć rachunkowych gminnych każdego roku, księgę ewidencyjną lustracyi urzędów gminnych, księgi kontowe kas pożyczkowych gminnych, kataster dróg i mostów całego powiatu, statystykę wszystkich gmin tutejszego powiatu.

Formularze tych zapisków umieszczamy poniżej.

II. Przy rozpoczęciu urzędowania postanowiła Rada powiatowa sporządzić program swych czynności na każdą kadencję wychodząc z założenia, że sprawy powiatu i gmin jako czynniki pomysłnej administracyi i przyszłego rozwoju całego kraju wypadła należycie rozważyć, ich załatwienie o ile możności obmyśleć, że jednym słowem nie należy przypuścić, aby sprawy nasuwające się w przyszłości, a oparte na znajomości stosunków i braków zaskoczyły nas nieprzygotowanych, że więc należy postępować z pewnym programem, bez którego z konieczności nastąpiłoby musiała pobieżność lub nieradność, bez wątpienia w naszych stosunkach szkodliwa.

Z tych programów tu umieszczonych przekonać się można, czyli i o ile Rada powiatowa pod koniec r. 1891 obowiązkom swym zadosyć uczyniła.

P R O G R A M Y

czynności Rady powiatowej kolbuszowskiej w okresie 25-letnim to jest
od roku 1868 do r. 1892 włącznie.

I. Okres od r. 1867 do 14 lutego 1871.

1. Uporządkowanie kancelaryi gminnych	Wykonano w r. 1868 l. 53.
2. Zinwentowanie majątków gminnych	" " 1868 l. 378.
3. Ustanowienie 12 delegatów powiatowych	" " 1868 l. 16.
4. Budowa drogi Głogów-Kolbuszowa-Majdan	" " 1889 l. 47/1868.
5. Organizacya gminnej policyi	" stopniowo l. 135/1868.
6. Zakładanie gminnych kas pożyczkowych i zreluowanie zboża ze spichlerzy gminnych	Ostatnią kasę założono w r. 1887 l. 304/1868.
7. Wydanie instrukcyi dla gmin pod względem uporządkowania dróg gminnych	Wydawano w r. 1868 l. 291. i ponawiano kilkakrotnie.

8. Wydanie gminom instrukcyi ogniowej	Wydano l. 531/868.
9. Wyjednanie prawa poboru soli przez Wydział powiatowy dla ludności w powiecie i ustalenie cen	Wyjedn. w r. 1869 l. 1100/1868. Uchwalono przez Radę powiatową w r. 1871.
10. Sporządzenie regulaminu dla Rady i Wydziału powiatowego oraz instrukcyi dla urzędników	Uzupełniono w r. 1891.

Wniesienie następujących petycyi.

a) O rychłe zaprowadzenie tabuli włościńskiej	Wniesiono l. 495/1868.
b) O przymusowe zabezpieczenie budynków wójtów	" l. 516/1868.
c) O zniesienie ewentualnie niżenie taks spadkowych i uwolnienie od stempła poddań włościan w sprawach tabularnych	" l. 528/1868.
d) O pomnożenie Żandarmeryi w powiecie	" l. 529/1868.
e) O pomnożenie urzędów pocztowych	" l. 319/1871.
f) O zmianę ustawy z dnia 3 lutego 1869. w sprawie składek na fundusz parafialny i kościelny	" l. 297/1868.
g) O autonomię w sprawach szkolnych	" l. 617/1868.
h) O pomnożenie funduszów na wspieranie nauczycieli odznaczających się gorliwością	" l. 616/1868.
i) O udział delegatów Wydziałów powiatowych przy komisjach asenterunkowych	" l. 247/1869.
k) O zarządzenie, aby przy komisjach do wymiaru podatku dochodowego, zarobkowego i domowo czynszowego powołanych, zasiadali delegaci Rady powiatowej	" l. 780/1869.
l) O zarządzenie, aby osoby za przekroczenia lub przestępstwa zasądzone, nie osiadywały kury ze zbrodniarzami	" l. 816/1869.
m) O mianowanie lekarza powiatowego z siedzibą w Kolbuszowy	" l. 382/1870.

II. Okres od roku 1871 do 24 maja 1874.

1. Ustanowienie kontroli orzeczeń policyjnych przez zobowiązanie gmin do składania kwartalnych peryodycznych relacyi o ściągniętych grzywnach	Zaprowadzono kontrolę : l. 519/1872.
2. Odbywanie sesyi delegatów powiatowych celem poinformowania ich co do czynności przy lustracyach urzędów gminnych	Poinformowano : 1/5 1871 l. 190.
3. Sporządzenie planów lasowego gospodarstwa gminnego	l. 1469/1873.

Wniesienie następujących petycyi.

a) O zmianę §. 31. n. gm. w tym kierunku iżby pisarze gminni poddawali się egzaminowi kwalifikacyjnemu	Wniesiono l. 239/1871.
b) O zaprowadzenie certyfikatów na konie w kraju	" l. 476/1872.
c) O ustawę przeciw szerczeniu się pijaństwa	" l. 291/1872.
d) O pomnożenie sądów kolegialnych w Galicyi i ustanowienie trybunału I instancyi w Kolbuszowy	" l. 1783/1873.
e) O podwyższenie cen podwodowych	" l. 1317/1874.
f) O likwidację szkód w polach wskutek mrozów majowych	" l. 1306/1874.
g) O założenie domu poprawy we Lwowie	" l. 2189/1877.

III. Okres od roku 1874 do 20 sierpnia 1877.

1. Wydać gminom szczegółową obszerną instrukcyę co do obowiązków Zwierzchności i Rady gminnej we własnym zakresie działania	Wydano l. 2240/1877.
2. Założyć ochotniczą straż ogniową w Kolbuszowy i Sokolowie	Założono w Kolbuszowy w r. 1877, w Sokolowie w r. 1890.
3. Przedkładać Wydziałowi krajowemu sprawozdania z czynności Rady powiatowej po upływie każdej kadencyi	Jest regularnie wykonane.

Wnieść następujące petycye.

a) O wydawanie młotnikom mundurów wojskowych na podróż do miejsca rodzinnego	Wniesiono l. 723/1875.
b) O sporządzanie spisów pośmiertnych przez Zwierzchności gminne	" l. 460/1876.
c) O przyjęcie urzędników Wydziału powiatowego na etat Wydziału krajowego	" l. 2680/1876.
d) O subwencyę na budowę drogi powiatowej	" l. 735/1875.

IV. Okres od roku 1877 do 1880.

1. Wydać gminom dokładnych poruceń co do zaprowadzenia sądów rozjemczych	Wydano instrukcyę l. 1127/1877.
2. Starać się o uporządkowanie pastwisk gminnych i dokładne oznaczenie granic nieruchomych majątków gminnych	Stopniowo się porządkuje.

3. Wydać szczegółową instrukcję o prowadzeniu rachunkowości w gminach i sporządzenie zanknięć rachunkowych	Wydano instrukcję
4. Wydać okólnik do gmin o rewizjach studzien w gminach istniejących i zabezpieczenia dla ludności zdrowej wody	Wydano l. 1292/1882.
5. Zarządzić przymusową asekurację gminnych budynków	Polecono i dopiln. l. 948/1880.
6. Dopilnować rewizji kominów każdego roku i zniwolić gminy do przedkładania periodycznych rulaży o stanie kominów i ognisk	Polecono i dopiln. l. 1344/1878.

Wnieść następujące petycje.

a) O wyjednanie egzekucyi politycznej do ściągania zaległych pretensyi kas pożyczkowych gminnych	Wniesiono l. 2735/1876.
b) O niższenie stopy procentowej i zapobieżeniu lichwie	" l. 540/1880.
c) O ograniczenie dzielenia gruntów włościańskich	" l. 1187/1880.
d) O subwencję na budowę dróg powiatowych	" l. 1227/1880.
e) O myto na drodze do Majdanu i Rzeszowa	" l. 3378/1885.

V. Okres od roku 1881 do 1884.

1. Prowadzić w Wydziale powiatowym dokładną ewidencję ruchomych i nieruchomych majątków każdej gminy, sprostować gdzie zajdzie potrzeba inwentarze w gminach prowadzone, na podstawie arkuszy i ksiąg gruntowych	Wykonano l. 2889/1883.
2. Uchwalić sposób lustracyi urzędów i kas gminnych i wyznaczyć terminu do szkona kas miejskich	Wprow. w życie l. 1631/1884.
3. Wezwać gminy posiadające pastwiska własne do przedłożenia spisu tych chałupników, którzy pobudowali się na pastwisku — żądać uchwał zezwalających na tego rodzaju przemianę majątków gminnych — wreszcie zarządzić kontraktów dzierżawy pastwiska pod budynki	Polecono i dopiln. l. 3503/1885. Lustracye odbywają się każdego roku.
4. Uporządkować w drodze przymusowej gospodarkę lasów gminnych	Obie drogi są już wybudow. Wniesiono petycję l. 2340.
5. Dokończyć budowę drogi powiatowej z Kolbuszowy do Rzeszowa i rozpocząć budowę drogi z Kolbuszowy do Majdanu	Sporządzono statuty które już są zatwierdzone l. 1578/1886. Rozpoczęto rokowania i sprawa ta w loku.
6. Starać się o subwencję krajową na budowę dróg powiatowych	Določono wszelkich starań, jednak bez skutku l. 2272/1882.
7. Założyć powiatową kasę oszczędności (na wzór Wadowie)	Uwolniono do 300 złr. dochodu. Szkoła już istnieje. Wydano l. 441/1881.
8. Wyjednać założenie szkoły garncarskiej w Niwiskach	Wykonuje się każdego kwartalu. Czynność została podzielona ściśle według instrukcyi służb.
9. Starać się o załeszenie wydm piaskowych w powiecie	
10. Starać się o uwolnienie kas pożyczkowych od podatku dochodowego	
11. Odnieść się do Rady szkolnej o utworzenie szkoły ludowej w Wilczowoli	
12. Udzielić członkom Rady powiatowej regulaminu Rady i Wydziału powiatowego	
13. Polecić kancelaryi Wydziału przedkładanie kwartalnych wykazów niezadowolonych przedmiotów	
14. Uregulować czynności urzędników Wydziału powiatowego	

Wnieść następujące petycje.

a) O zmianę ustawy drogowej	—
b) Uregulowanie obowiązku dostarczania podwód i podwyższenie cenn za podwoły	Wniesiono l. 3708/1887.
c) Obmyślenie sposobu ściągania podatków bez pomocy sekwestratorów i wojska	" l. 3337/1886.
d) O zmianę ustawy o swojszczyźnie	—
e) O subwencję na budowę dróg powiatowych	" l. 2762/1883.

VI. Okres od roku 1884 do włącznie 1890.

1. Powierzyć sekretarzowi Wydziału powiatowego lustrację gmin w powiecie i zobowiązać go do zlustrowania każdej gminy wiejskiej przynajmniej raz w dwa lata, zaś gmin miejskich przynajmniej raz każdego roku	Polecenie do l. 1583/1886.
2. Wzywać pisarzy gminnych dwa razy do roku na naukę do kancelaryi Wydziału powiatowego i prowadzić w Wydziale ich tabele kwalifikacyjne	" " l. 1627/1884.
3. Przekonać się po każdym nowym wyborze Rady gminnej, czyli nowo obrani Naczelnicy gmin posiadają wszystkie w sprawach administracyi gminnej wydane instrukcyje	Wykonuje lustrator powiat.
4. Założyć w miasteczkach stowarzyszenia rzemieślników	Odezwa do Starost. l. 2083/1886.
5. Rozpocząć budowę drogi do Sokolowa	Zarządzono do l. 3636/1887.

6. Zająć się regulacją rzeki Łęg w gminach Kopecie i Wilczawola . . . . . Postanowienie l. 3342/1890.
 7. Zwoływać każdego roku wice włościan najrozumniejszych, celem zastanowienia się czyli i o co dla ulepszenia bytu włościan ich wykształcenie i umoralnienie postanowić by należało . . . . . Postanowienie l. 283/1887.
 8. Zająć się konwersją długów włościańskich w Banku rus ykałym zaciągniętych . . . . . „ l. 3552/1885.

Wnieść następujące petycje.

- a) O nowelę do §. 99 u. gm. w tym duchu, iżby wyłączenie sporów cywilnych przez gminy zawisłym było od decyzji Rady powiatowej . . . . . Wnieściono l. 3146/1884.
 b) O zarządzenie, aby Żandarmerya raporty swe co do spostrzeżonych uchylień w własnym zakresie działania gmin, odsyłała wprost do Wydziału powiatowego . . . . . „ l. 3149/1884.
 c) O wyjednanie soli bydłcej . . . . . „ l. 780/1885.

VII. Okres za czas od roku 1891.

1. Dokończyć pomiary pastwisk gminnych i starać się o uporządkowanie takowych . . . . . Polecenie l. 1472/1891.
 2. Zalecić wydmy zapisane na rzecz gmin . . . . . „ l. 1485/1891, 3986/1890.
 3. Zwoływać wójtów i delegatów tych gmin w których istnieją pastwiska i lasy — w celu pouczenia ich o administracji . . . . . „ l. 2020/1891.
 4. Zająć się regulacją rzeki w Kopeciach i Wilczawoli . . . . . Zarządzenie l. 3342/1890.
 5. Uporządkować sprawy drogowe, uzupełnić instrukcyę Inżyniera i dróżników, tudzież instrukcyę urzędników Wydziału i kasowych . . . . . Wykonano do l. 337/1891.
 6. Założyć statystykę dla wszystkich gmin powiatu . . . . . Założono w r. 1891.
 7. Składać co sześć lat sprawozdania Wydziału powiatowego z czynności jego do Wydziału krajowego . . . . . Zarządzono do l. 3327/1890.
 8. Zastanowić się nad budżetem powiatowym, ażeby stosunki nie zmieniły się o tyle iżby dodatek na administracyę podwyższony być mógł . . . . . Uchwalono podwyż. 21/12 1891.
 9. Wypracować w Wydziale statut emerytalny dla urzędników i sług . . . . . W toku.
 10. Założyć szkołę garnurską, koszykarską i niższą szkołę rolniczą . . . . . Sprawa do l. 257/1890 w toku.
 11. Sporządzić sieć dróg powiatowych wybudowanych i budować się mających . . . . . Przez Inżyn. pow. już sporządz.
 12. Starać się, aby nowo wybrać się mający Naczelnicy gmin byli o ile możności pisemni i obznajomieni byli z ustawami, do czego posłużyć mają miesięczne sesye wójtów i zgromadzenia wszystkich wójtów w Wydziale przynajmniej raz każdego roku . . . . . Wnieściono w r. 1891.

Wnieść następujące petycje.

- a) O zmianę ustawy drogowej . . . . . Wnieściono w r. 1891.
 b) O zmianę ustawy o przynależności . . . . . W toku.
 c) O zmianę ustawy ogniowej dla gmin wiejskich . . . . . Wnieściono w r. 1891.
 d) O uregulowanie spraw o dostarczenie podwód . . . . . W toku.
 e) Sprawy podatku zarobkowego (ulożenie niższej klasy) . . . . . Wnieściono w r. 1891.
 f) Procedura cywilna i karna . . . . . „ l. 2547/1887 i r. 1891 odn.
 g) Wyjednanie subwencyi na budowę drogi powiatowej . . . . . Wnieściono l. 1493/1891.

III. W myśl instrukcyi Rady i Wydziału powiatowego odbywają się sesye Rady powiatowej cztery razy do roku, niezależnie od tego zbiera się Wydział i Rada powiatowa na każde zawezwanie Prezesa, skoro zachodzi potrzeba szybkiego załatwienia spraw niecierpiących zwłoki.

W r. 1868 uchwaliła Rada powiatowa regulamin dla Rady i Wydziału, oraz instrukcyę służbową dla urzędników i doręczyła takowy swym Członkom oraz urzędnikom.

Regulamin ten uległ częściowej zmianie w r. 1891.

Treść regulaminu opiewa:

Regulamin dla ukonstytuowanej Rady powiatowej w Kolbuszowy.

I. Zwołanie rady powiatowej, prawa i obowiązki Prezesa i jego zastępcy

§. 1. Rada powiatowa zbiera się na wezwanie prezesa co kwartał na zwyczajne zgromadzenie, (§. 38. ustaw. o rep. pow.), lub też na nadzwyczajne zgromadzenie, które prezes zwołać winien w ważnych i nagłych przypadkach, albo na żądanie politycznej władzy krajowej lub Wydziału krajowego.

Zgromadzenie, które nie jest zwołane przez prezesa lub w razie przeszkody jego zastępcę, jest nieprawne, a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Rada powiatowa w ten sposób zwołana i zebrana, obraduje i załatwia czynności do zakresu działania swego należąc.

§ 2. Certyfikat, przez c. k. Starostwo członkowi Rady nowo wybranemu doręczony — upoważnia go do wstępu do Rady powiatowej, do zasiadania i głosowania w Radzie, dopóki orzeczenie nieważności wyboru przez Radę nie nastąpi (§ 28. ord. wyb. pow.)

§ 3. Potwierdzony przez Monarchę prezes zwołuje Radę powiatową, postanawia porządek dzienny, zagaja i zamyka posiedzenie, kieruje obradami, udziela głosu, podaje wnioski pod głosowanie, oznajmia tegoż rezultat, przestrzega porządku, ma prawo wezwać nowoc do rzeczy lub do porządku, ewentualnie odebrać mu głos, wezwać publiczność do spokojnego i przyzwoitego zachowania się, a w razie bezskutecznego napomnienia zarządzić wydalenie pojedynczych osób, lub całej publiczności i zawiesić lub zamknąć posiedzenie. (§§ 38 41. ust. repr. pow.)

§ 4. Prezes reprezentuje Radę powiatową wobec różnych władz i wogóle ludności, ma prawo otwierać i przydzielać wszelkie do Rady powiatowej lub jej Wydziału wniesione podania, i obowiązany jest członków Rady powiatowej, niewypełniających przyjętych obowiązków bez usprawiedliwienia, po bezskutecznym upomnieniu, Radzie przy najbliższym zebraniu wymienić i co do dalszego postępowania jej postanowienia zasięgnąć.

§ 5. W razie zachodzącej przeszkody, prawa i obowiązki prezesa obejmuje jego zastępca.

II. Ukonstytuowanie Wydziału powiatowego.

§ 6. Rada powiatowa jest we wszystkich sprawach, do zakresu jej działania jej należących, organem obradującym i uchwalającym. Wydział powiatowy zaś, organem zarządzającym i wykonawczym. (§§ 20. 29. o repr. pow.)

Rada powiatowa wyda szczegółowe instrukcje co do spraw należących do Wydziału powiatowego, co do sposobu ich załatwiania, oznaczy sprawy, które prezes będzie moco załatwiał potocznie, uchwali liczbę, placę i zapotrzebowanie urzędników i służb dla Wydziału potrzebnych, postanowi również w jaki sposób i pod jakimi warunkami mianować urzędników i jakie ma być dyscyplinarne postępowanie z nimi, niemniej, uchwali instrukcję służbową dla nich (§§ 26. 35. 46. ust. o repr. pow.)

§ 7. Wydział powiatowy składa się z prezesa i sześciu członków, włącznie z zastępcą prezesa.

Gdy Rada powiatowa zapytana będzie w jakiej sprawie o zdanie albo gdy zechce przedstawić wnioski Rządowi, Sejmowi lub Wydziałowi krajowemu, natenczas referat odnośny wypracowany być ma przez Wydział powiatowy.

Raz do roku wybiera Rada powiatowa komisją osobną w celu skontrolowania kasy i sprawdzenia wszelkich rachunków. Komisji tej winien Wydział dać wszelkie żądane wyjaśnienia, przedłożyć jej wszelkie dokumenty, akta i księgi.

Na wniosek wyżej wymienionej komisji, będzie Radzie przystąpić wyszczególnić tych członków Wydziału, którzy w pełnieniu swych obowiązków odznaczają się gorliwością. Odznaczenia te mają być umotywowane przesłane Wydziałowi krajowemu.

§ 8. Wydział ma prawo poruczania szczegółowych czynności specjalnym komisjom, lub pojedynczym osobom (choćby do składu Rady nie należących), których sprawozdania Wydziałowi powiatowemu przedstawiane być mają. (§ 37. o repr. pow.)

III. Posiedzenie Rady. Protokoły.

§ 9. Posiedzenia Rady powiatowej są jawne. Wyjątkowo jednak może Rada uchwalić posiedzenie tajne, gdy tego żąda prezydujący, albo przynajmniej pięciu członków Rady. Posiedzenia, na których przedmiotem obrad są budżety lub rachunki powiatowe muszą być jawne. (§ 40. ust. o r. p.)

Członek Rady powiatowej musi nieobecność swą na posiedzeniu pisownie usprawiedliwić.

§ 10. Prezes zagaja posiedzenie, skoro więcej niż połowa członków Rady jest obecna, zdaje sprawę sam lub przez pojedynczych referentów Wydziału powiatowego, potem podaje do wiadomości złożone wnioski i sprawozdania: względem pierwszych w razie potrzeby czyni pytanie o poparcie wniosku, następnie zawiadania Radę o komunikatach rządowych, Wydziału powiatowego lub komisji, a ostatecznie o innych podaniach, donosząc również czy i co pod tym względem może już zarządzenem być.

Po załatwieniu tych czynności przystępuje prezes do właściwego porządku dziennego.

§ 11. Z każdego posiedzenia powinien być spisany protokół.

Protokół obrad, przez sekretarza Rady prowadzić się mający zawiera potwierdzenie obecności członków Rady do powzięcia uchwały dostatecznej; treść zawiadomień Radzie powiatowej udzielonych; wnioski wzięte pod obradowanie, z wymienieniem wnioskodawców; sformułowane pytania poddane pod głosowanie, niemniej zapadłe uchwały.

Każdy protokół ma być na następnem posiedzeniu odczytany, a po zatwierdzeniu przez Radę, przez prezesa i sekretarza podpisany. (§ 45. o repr. pow.) Przejrzaniu protokołów każdemu jest dozwolone.

IV. Przedłożenie. Wnioski. Rozprawy.

§ 12. Przedmiotem obrad mają być:

- a) przedłożenia rządowe;
- b) przedłożenia Wydziału powiatowego;
- c) sprawozdania komisji specjalnych, przez Radę powołanych;
- d) wnioski członków Rady.

§. 13. Wnioski, spostrzeżenia i poprawki członków Rady gmin lub obszarów dworskich, do powiatu należących, odnoszące się do jakiegoś przedłożenia rządowego, wydziałowego, lub komisyjnego, mogą być Wydziałowi albo wprost referentowi komisji zakomunikowane.

Samoistne zaś wnioski członków Rady, gmin lub obszarów dworskich, nie odnoszące się do wyżej wzmiankowanych przedłożeń mają być na piśmie, lub osobiście przez członka Rady, reprezentacyję gmin lub obszarów dworskich, ustnie Wydziałowi powiatowemu w celu przygotowawczego rozpoznania przedkładane.

§. 14. Wnioski, tego rodzaju (§. 13.) niemniej przedłożenia rządowe, nie wymagają poparcia i nie mogą być bez poprzedniego rozpoznania odrzucone.

Samoistne wnioski, przez członków Rady na posiedzeniu Rady pełnej wniesione, wymagają poparcia najmniej pięciu członków i będą wzięte tylko wtenczas zaraz pod obradę, jeżeli Rada nagłość tychże uzna. Wnioski samoistne gmin lub obszarów dworskich do powiatu należących, będą wtedy tylko na pełnej Radzie przyjęte, jeżeli przez członka Rady wniesione zostaną.

§. 15. Przed uchwałą, zarządzającą przygotowawcze rozpoznanie wniosku, wolno wnioskodawcy cofnąć swój wniosek.

Jeżeli cofnięcie później następuje, rozprawa nad wnioskiem mimo to, ma być prowadzoną, gdyby cofnięty wniosek podjęty został z przyzwoleniem Rady przez innego członka Rady.

§. 16. Przedłożenia wydziałowe pojedynczych referentów lub komisyjnie i wnioski samoistne, przez Radę odrzucone, tylko wtenczas ponownie pod rozbiór wzięte być mogą, jeżeli się za tem większa połowa obecnych na posiedzeniu członków Rady oświadczy.

§. 17. Rozprawa rozpoczyna się od sprawozdania lub uzasadnienia wniosku przez wnioskodawcę.

Nad każdym przedmiotem nastąpi najpierw rozprawa ogólna, a następnie rozprawa specjalna.

Po ukończonej ogólnej rozprawie, nastąpić może głosowanie tylko nad wnioskiem przejścia do porządku dziennego lub odroczenia.

Jeżeli wykaże się podczas rozpraw, iż sprawozdanie nie jest wyczerpujące, może takowe być odesłane Wydziałowi lub osobnej komisji do uzupełnienia.

Po głosowaniu nad pojedynczymi częściami przedłożenia, następuje czytanie i głosowanie nad całością, jeżeli Rada pod tym względem czego innego nie uchwali.

§. 18. Odroczenie rozprawy, każdego czasu wniesione i uchwalone być może.

Wniosek o zamknięcie rozprawy podaje przez natychmiast pod głosowanie, a w razie przyjęcia, mogą mówcy zapisani za wnioskiem i przeciw wnioskowi, wybrać mowców jeneralnych. Jeżeli porozumienie nie nastąpi, rozstrzyga los, poczem tylko ci wybrani lub wylosowani mowcy, następnie sprawozdawca, a w razie gdyby przygotowawcze rozpoznanie niejsza nie miało, wnioskodawca, mogą głos zabierać.

V. Porządek dzienny.

§. 19. Porządek dzienny oznacza prezes i udziela takowy wraz z zaproszeniem na zgromadzenie każdemu członkowi Rady, kilka dni przed zebraniem.

VI. Porządek mówienia.

§. 20. Członkowie Rady, którzy o przedmiocie, na porządku dziennym będącym, przemawiać chcą, mogą naprzód zapisać się do głosu. Ci mowcy, mają prawo, mówienia przed innymi.

Rozprawa rozpoczyna się od głosu sprawozdawcy; następnie Prezes udziela mowcom głosu w tym porządku, w jakim się zapisali, a ostatecznie tym, którzy jeszcze głosu żądają.

§. 21. Mowca, na którego przyszła kolej mówienia, może głos swój odstąpić innemu członkowi Rady, wszakże nie takiemu, który już trzy razy w tym przedmiocie przemawiał; może również z innym mowcą głos swój zamienić.

Prezes chcąc jako mowca głos zabierać, oddaje natenczas prezydencję swemu zastępcy.

§. 22. Mowca głos zabierający, winien być ku prezesowi zwrócony.

Żadna mowa czytana być nie powinna, wyjąwszy przedłożenia rządowe, Wydziału powiatowego, lub komisji. Akta i dokumenta, na których mowca wywód swój opiera, odczytane być mogą, jeżeli Rada bez dyskusji inaczej nie uchwali.

W jednym i tym samym przedmiocie obrad jednemu członkowi Rady więcej jak trzy razy mówić nie wolno, chyba, że Rada bez dyskusji orzecze, by żądającemu jeszcze głosu udzielono.

Przełożony politycznej władzy powiatowej lub jego zastępca ma prawo być na posiedzeniach Rady powiat. i każdego czasu, wszelako bez przerwania mowcy o głos prosić, który mu udzielony być ma. (§. 30. ust. o repr. pow.)

Również w sprawach przedłożonych Radzie przez Wydział powiatowy, może sprawozdawca tegoż Wydziału w toku całej rozprawy zabierać głos i dawać objaśnienia. Na żądanie prezesa także sekretarz Wydziału do udzielania objaśnień powołany być może tak na posiedzeniach Rady, jakoteż i Wydziału.

§. 23. Mowcę zbaczającego od przedmiotu, prezes napomni przywołaniem do rzeczy, po powrotnem bezskuteczem napomnieniu, może prezes mowcy odebrać głos, Rada wszakże na żądanie przynajmniej pięciu członków uchwalić może, lecz bez dyskusji, aby mowca dalej był słuchany.

Wycieczki osobiste i przeszkadzanie obradom pociągają za sobą przywołanie do porządku. Mowca przywołany do porządku powinien natychmiast zaprzestać mówić, może wszakże w celu wytłumaczenia się żądać głosu, który mu odmówionym nie będzie.

Każdy z członków Rady, może żądać od Prezesa, aby mowcę zawezwał do rzeczy albo do porządku. O żądaniu takim rozstrzyga prezes, bez odwołania się do Rady. Jeżeli prezes porządku przywrócić nie może, winien posiedzenie na pewien czas przerwać lub całkiem zamknąć.

VII. Głosowanie. Uchwały.

§ 24. Do powzięcia uchwały potrzebną jest obecność więcej niż połowy członków Rady, a do ważności uchwały, bezwzględna większość głosów obecnych. Przewodniczący głosuje przy wyborach, prócz tego głosuje on tylko w razie równości głosów i jego głos jest wtenczas rozstrzygający. (§. 42. ust. o repr. pow.)

Głosowanie odbywa się jawnie: przez powstanie z miejsca, podniesienie rąk, lub też ustnie „tak” lub „nie”. §. 25. Przy wyborach i obsadzeniu posad, odbywa się głosowanie kartkami, (§. 44. ust. o repr. pow.) Obliczenie głosów (skrutinium) przedsiębierze przewodniczący w przytomności Rady.

Jeżeli pierwszy wybór nie wykazuje większości bezwzględnej następuje wybór powtórny, a gdyby i w tym razie większości takiej nie było, następuje wybór ściślejszy.

Przy ściślejszym wyborze głosować można tylko na osoby, które przy powtórnej głosowaniu najwięcej głosów otrzymały a których liczba ma być dwa razy większa od liczby osób obrać się mających.

Jeżeli przy powtórny wyborze kilka osób otrzymało równą ilość głosów, rozstrzyga los, które z nich do ściślejszego wyboru mają być przypuszczone.

W razie równości głosów przy ściślejszym wyborze rozstrzyga również los.

Kto w razie imiennego głosowania (podług alfabetu ustnie lub kartkami) przy wywołaniu swego nazwiska nie jest obecnym, nie może później oddać swego głosu.

§ 26. Przed głównym wnioskiem, powinny być pod głosowanie poddane najpierw wnioski odraczające, następnie poprawki (zmiany i dodatki, a między temi najpierw te, które od głównego wniosku najwięcej odstępują.

VIII. Wykonanie uchwał Rady powiatowej.

§ 27. Wydział powiatowy wykonuje uchwały Rady (§. 31. ust. o repr. pow.)

Jeżeliby Rada powiatowa jaką uchwałą przekroczyła granice działalności lub ustawy, może i powinien prezes uchwałę tę zawiesić (§. 44. o repr. pow.)

Jeżeli prezes tego nie uczynił, to władza polityczna powiatowa ma prawo zawiesić taką uchwałę. Władza polityczna musi jednakże bezzwłocznie przedłożyć władzy politycznej krajowej pytanie, czy ta uchwała może być wykonana lub nie. Pytanie to rozstrzyga władza krajowa za porozumieniem się z Wydziałem krajowym.

Przeciw orzeczeniu władzy krajowej, służy Radzie rekurs do właściwego ministerstwa. (§. 51. ust. o repr. pow.)

IX. Interpelacye. Przedstawienia. Protesta.

§ 28. Interpelacye prezesa względem czynności Wydziału, referentów lub komisji, mogą być ustnie na każdym posiedzeniu Rady, wszakże bez przerywania toku rozpraw rozpoczętych czynione, na które interpelowany zaraz lub na późniejszym posiedzeniu odpowiedzieć winien.

§ 29. Przewodniczący może tylko takie sprawy dawać pod obrady, które do zakresu działania Rady powiatowej należą. Zażalenia przeciw wykluczeniu z pod obrady rozstrzyga polityczna władza krajowa, za poprzednim porozumieniem się z Wydziałem krajowym. (§. 41. ust. o repr. pow.)

§ 30. Protesta takie tylko dopuszczone być mogą, które od członków Rady wychodzą, i dotyczą postępowania, z przyjętym regulaminem niezgodnego.

Oświadczenia przeciw protestom mogą też być wniesione.

Tak protesta jak oświadczenia przeciw nim mogą być do protokołu wciągnięte, jeżeli Rada przeciw temu się nie oświadczy.

X. Język.

§ 31. Prezes i Wydział powiatowy urzęduje w języku polskim.

Tenże język winien być używany przy stawianiu wniosków, interpelacji i przy rozprawach.

Rada uchwała w języku polskim, w jakim też i protokół posiedzeń prowadzony być ma.

XI. Obwieszczenia.

§ 32. Wydziałowi powiatowemu, wolno wydawać obwieszczenia w sprawach administracyjnych, do jego zakresu działania należących. (§. 47. ust. o repr. pow.)

XII. Zamknięcie i rozwiązanie Rady powiatowej.

§ 33. Prezes zamyka posiedzenie Rady powiatowej po ukończeniu czynności, porządkiem dziennym objętych.

§ 34. Namiesinik może rozwiązać Radę powiatową, lecz najdalej w sześciu tygodniach po rozwiązaniu tejże musi być rozpisany nowy wybór.

Radzie służy rekurs do właściwego ministerstwa, który jednakże nie ma mocy wstrzymującej. (§. 51. ust. o repr. pow.)

Uchwalono na posiedzeniu Rady Powiatowej w Kolbuszowoy, dnia 29 grudnia 1890.

Instrukcja dla Wydziału Rady powiatowej w Kolbuszowy.

§. 1. Prawa i obowiązki Wydziału powiatowego opierają się na ustawach i rozporządzeniach, których wykonanie wyraźnie poruczonemu zostało samorządnym gminom i organom reprezentacji powiatowych.

§. 2. Wydział powiatowy jest w sprawach powiatu organem zarządzającym i wykonawczym (§. 29, ust. o repr. pow.), załatwia on sprawy zarządu majątkiem powiatowym, kieruje i zawiaduje zakładami powiatowymi, i nadzoruje zakłady powiatowe, mające własny zarząd (§. 30, ust. pow.)

§. 3. Wydział powiatowy przygotowuje przedmioty do obrad Rady i wprowadza w wykonanie uchwały Rady. (§. 31.) Na 14 dni przed walnem zwyczajnem zgromadzeniem, oznajmia członkom porządek dzienny. O pomocy w tej pracy Wydziałowi udzielonej orzekają odrębne paragrafy następnych rozdziałów tej instrukcji.

§. 4. Wydział powiatowy reprezentuje Radę powiatową na zewnątrz i we wszystkich sprawach prawnych i pośredniczy w jej korespondencyach. — Dokumenta wydawane w imieniu Reprezentacji powiatowej mają być podpisane przez prezesa, lub jego zastępcę i dwóch członków Wydziału. — Wszelkie pisma urzędowe podpisywać będzie prezes względnie jego zastępcę i sekretarz.

§. 5. Wydziałowi powiatowemu podlegają urzędnicy i studzy jemu przydzieloni. Wydział wykonywa nad nimi władzę dyscyplinarną, w miarę przyznanego sobie upoważnienia (§. 33).

§. 6. Wydział powiatowy jest odpowiedzialny Radzie powiatowej za swoje urzędowe czynności i winien zdawać jej z nich sprawę (§. 34.)

§. 7. Członek Wydziału, tegoż zastępcę, radny lub też delegat przyjmujący ten urząd, poddaje się tym samem postanowieniom niniejszej instrukcji, z której treścią jak najdokładniej obznajomić i do niej jak naściślej zastosować się winien.

Jeżeli członek Wydziału zaniedbuje sasye i wypracowania przydzielonych referatów bez usprawiedliwienia się, natenczas ma go wezwać prezes, by się usprawiedliwił. Jeżeli takie wezwanie zostanie bezskutecznem, prezes ma o tem zawiadomić Radę a ta może uznać mandat tego Członka Wydziału za wygasły. Toż samo stosuje się do zastępców wydziałowych i delegatów.

§. 8. Członek Wydziału jest obowiązany przydzielony mu referat w ciągu dni 14, wypracować, a w razach nagłych, najdalej w przeciągu dni ośmiu. W razie obszernych wypracowań może prezes przedłużyć ten termin.

§. 9. Prezes wydalający się na dłużej, jak na trzy dni ze zwykłego miejsca swego pobytu, winien o tem zawiadomić swego zastępcę, a członek Wydziału prezesa, oznaczając oraz, jak długo nieobecność jego prawdopodobnie potrwa. Niezałatwione lub nie, wykonane a spieszneż załatwienia wymagające referaty, winien referent w razie przeszkody odesłać prezesowi. W razie dłuższej choroby lub innej przeszkody członka Wydziału powołuje prezes zastępcę, który obejmie odpowiedni referat. Zastępców należy powoływać w sposób §. 16, ust. o repr. pow. wskazany.

§. 10. W sprawach drogowych zastosuje się Wydział do obowiązującej ustawy drogowej.

§. 11. Własność nieruchomości na rzecz drogi powiatowej potrzebnej, winien Wydział w razie, niemożności ugody dobrowolnej, uzyskać w drodze wywłaszczenia według istniejących ustaw.

§. 12. Wydział powiatowy pełni jeszcze następujące czynności:

- a) rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminnej w sprawach gminie od państwa nie poruczonych, a wniesionych w nieprzekraczalnym terminie dni 14;
- b) rozstrzyga rekursy przeciw rozporządzeniom komitetu konkurencyi szkolnej, z zastrzeżeniem odwołania się do Wydziału krajowego;
- c) nakłada kary do 20 złr. w. a. na członka zwierzchności gminnej, przekraczającego lub zaniedbującego swe obowiązki w sprawach własnego zakresu działania gminy;
- d) jeżeli w sprawie prywatnej i spornej między gminą a pewną klasą członków gminy lub pojedynczymi jej członkami, Rada gminna ze względu na prywatny interes radnych nie byłaby bezstronna, Wydział powiatowy wdroży dobrowolną ugody, gdyby zaś ta do skutku nie przyszła, przeznaczy dla gminy zastępcę do załatwienia sprawy drogą prawa;
- e) jeżeli sprawa, do której według ustaw potrzeba przyzwolenia Rady powiatowej, tak jest nagłą, że jej załatwienie bez szkody stran interesowanych nie może być odroczone aż do zebrania się Rady powiatowej, natenczas wchodzi Wydział powiatowy w atrybucyę Rady powiatowej, a z dotyczących rozporządzeń i czynności swych zdaje Wydział Radzie powiatowej sprawę na najbliższem jej zebraniu i usprawiedliwia nagłość sprawy.

§. 13. Prezes Rady przewodniczy Wydziałowi powiatowemu i kieruje jego czynnościami. W razie przeszkody prezesa wchodzi w jego prawa i obowiązki jego zastępcę.

Wydział powiatowy załatwia sprawy zazwyczaj kolegialnie.

Do powzięcia uchwały potrzebną jest obecność prezesa lub w razie przeszkody jego zastępcę i przynajmniej 3 członków Wydziału.

Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych członków.

Uchwały Wydziału powiatowego wpisywane będą w protokół. Protokół z każdego posiedzenia podpisuje przewodniczący i sekretarz.

W sprawach nagłych, winien prezes zarządzić środki zaradcze pod własną odpowiedzialnością, z których przed Wydziałem na najbliższem posiedzeniu ma zdać sprawę.

Każdy członek Wydziału winien być obecnym na każdym posiedzeniu Wydziału, a w razie przeszkody zawiadomi bezpośrednio swego zastępcę, który w jego miejsce na posiedzenie przybyć winien, w razie takiej przeszkody w dniu posiedzenia, doniesie o tem tego samego dnia przesowi.

Jeżeli przewodniczący sądzi, że uchwała Wydziału powiatowego przekracza zakres jego działania lub sprzeciwia się ustawom, obowiązany jest wstrzymać wykonanie uchwały i o rozstrzygnięciu, czy uchwała może być wykonaną lub nie, udać się przez polityczną władzę powiatową do politycznej władzy krajowej, która przed rozstrzygnięciem porozumiewa się z Wydziałem krajowym. Tylko takie uchwały Wydziału powiatowego są ważne, które zapadły na posiedzeniu zwołanem przez prezesa lub jego zastępcę.

Wydział powiatowy ma być dwa razy każdego miesiąca zwołany na zwyczajne posiedzenie, a w razie nagłej potrzeby uznanej przez prezesa lub jego zastępcę, może się zgromadzić także i częściej.

Pobieżnie załatwiać może prezes wszelkie sprawy poroczne, a w szczególności upoważnia Rada prezesa do załatwienia następujących tego rodzaju czynności (§ 46. ust. o repr. powiat.):

- a) załatwienie zwykłych spraw korespondencyjnych, jakoteż urzędowe zasięganie informacji, a mianowicie:
  1. w c. k. Starostwie i u innych władz krajowych;
  2. w urzędach gminnych i żądanie od nich wyjaśnień;
  3. od prezesów innych rad powiatowych;
- b) udzielanie żądanych informacji tak c. k. Starostwu jak innym władzom rządowym;
- c) udzielanie takichże informacji i wyjaśnień innym Wydziałom powiatowym, Wydziałowi krajowemu i Sejmowi — z wykluczeniem wypadków w §. 28. ust. o repr. powiat. przewidzianych;
- d) wezwanie c. k. Starostwa lub też innych władz do współdziałania w każdym specjalnym wypadku, w którymby wykonanie uchwały Wydziału powiatowego lub Rady powiatowej tego wykazało potrzebę;
- e) udzielanie informacji urzędowych, ustnych i pisemnych wszelkim zgłaszającym się stronom, a to zarówno w poszczególnionych sprawach do zakresu działania Wydziału lub rady należących, jakoteż i w ogóle w kwestjach dotyczących kompetencji Wydziału i Rady, dalej do zapadłych już postanowień.
- f) udzielanie pouczeń zgłaszającym się naczelnikom gmin i przewodniczącym komitetów konkurencyjnych.
- g) uzupełnianie instrukcyj wydanych przez Wydział delegatom, komisjom i do pojedynczych czynności delegowanym osobom i dawanie tymże wszelkich potrzebnych informacji i wyjaśnień;
- h) wydawanie instrukcyj pojedynczym członkom Wydziału i tymże zastępcom, jakoteż przewodniczącym komisji i delegatom — w sprawach im poruczonych.

Również przysługuje przesowi lub jego zastępcy prawo:

1. powołać zastępcę członka Wydziału w ramach instrukcyj przewidzianych;
2. zaprosić rzeczoznawców z głosem doradczym na posiedzenia Wydziału;
3. zarządzić dochodzenie na podstawie skarg lub doniesień przeciw położonym lub urzędom gminnym;
4. zarządzać skontrolowania kasy powiat. jakoteż i kas gminnych;
5. oznaczać termin, w ciągu którego referat przydzielony członkowi Wydziału lub też delegatowi ma być wypracowany — przedłużyć mu termin lub skrócić w myśl §. 8. instr.
6. odebrać referat przydzielony opieszalemu Członkowi i przydzielić go innemu;
7. asygnować wypłaty budżetem przewidziane.

Prezes z tych czynności zdawać będzie sprawę przed Wydziałem.

Oprócz tego ma prezes nie tylko prawo, ale i obowiązek przedstawiać członków Rady, Wydziału, komisji lub też delegatów nie wypełniających lub też zaniedbujących swe obowiązki Radzie powiat. do dalszego postępowania (§. 7. instr.)

§. 14. Protokoły posiedzeń Wydziału mają być przedkładane Radzie na walnem zgromadzeniu i mają zawierać:

- a) dzień posiedzenia;
- b) nazwisko obecnych;
- c) wzmiankę o sprawozdaniach lub innych do wiadomości Wydziału podanych sprawach;
- d) każdą zapadłą uchwałę z wyraźnym wymienieniem wnioskodawcy;
- e) na żądanie wniosek mniejszości, a nawet zdanie z uchwałą niezgadującego się członka lub jego zastępcy prawa.

§. 15. Wydział powiatowy winien prowadzić następujące księgi:

- a) dziennik podawczy do oznaczenia liczby bieżącej, dnia wejścia każdego pisma, przedmiotu, jego, liczby archiwalnej i liczby dziennika czynności;
- b) indeks;
- c) dziennik pocztowy;
- d) księgi doręczeń;

Prócz tego zostawia się Wydziałowi wolność zaprowadzenia innych ksiąg w miarę potrzeby.

§. 16. Posiedzenia Wydziału powiatowego nie są publiczne. Jednak do grona Wydziału nie należące osoby wezwane być mogą na posiedzenie przez Wydział powiatowy dla udzielenia potrzebnych wiadomości i wyjaśnień. W razie potrzeby może wydział powiatowy przyzywać w tym celu zastępców lub radnych albo inne osoby, n. p. naczelników gmin lub obszarów dworskich i t. p. z głosem doradczym, lub zaprosić reprezentanta c. k. Starostwa

§. 27 Wydział oznaczy i ogłosi plakatem na drzwiach kancelaryi godziny urzędowe, w których kancelaryja będzie otwarta.

§. 18. Wydział może pod własną odpowiedzialnością poruczać poszczególne sprawy specjalnym komisjom lub pojedynczym osobom (§. 37.) Przy wyborze tych komisji lub osób z poza grona Wydziału należy przedewszystkiem zwracać uwagę na specjalne uzdolnienie wybranych osób i zaufanie w nich przez ludność powiatu pokładane.

§. 19. Ponieważ w myśl §. 29. ust. gn. Rada powiatowa ma obowiązek czuwać nad utrzymaniem majątku gminy, Wydział przeto ma prawo zażądać od zwierzchności gminy przedłożenia budżetu i rocznych rachunków do wiadomości Wydziału, a w razie potrzeby także inwentarza, księgi uchwał i t. p.

§. 20. Dla łatwiejszego nadzoru podzielonym być może powiat na sekcye, a na każdą sekcję zamianuje Wydział jednego lub więcej delegatów, którzy w miarę otrzymanej instrukcyi lub też specjalnych poleceń znosić się będą ciągle, czy to pisemnie lub też ustnie z Wydziałem i referentami tegoż (§. 37. ust. o repr. powiat.)

Oprócz tego upoważnia Rada swój Wydział do zgromadzenia delegatów swoich, przełożonych gmin i obszarów dworskich, jakoteż pisarzy gminnych do kancelaryi Wydziału, lub też w innu miejsce na peryodyczne konferencye, a to tak często, jak się tego potrzeba okaże.

§. 21. Odnosnie do §. 8. regulaminu dla Rady powiatowej wybiera raz do roku Rada powiatowa komisję osobną w celu skontrowania kasy i sprawdzenia wszelkich rachunków. Komisji tej winien Wydział dać wszelkie dokumenta, akta i księgi. Na wniosek tej komisji wyda Rada powiatowa Wydziałowi swemu absolutoryum.

§. 22. O wynagrodzeniu Członków Wydziału powiatowego za wydatki w gotowych pieniądzach z ich urzędowaniem połączone — orzeka Rada powiatowa.

§. 23. Jeżeli Wydział powiatowy będzie musiał użyć pomocy techników, lekarzy lub innych osób, winien z nimi zawsze co do kosztów i wynagrodzenia naprzód zawrzeć układ, by uniknąć możliwych nieporozumień.

Instrukcja dla urzędników i sług Reprezentacyi powiatowej Kolbuszowskiej.

§. 1. Na czele Rady i Wydziału powiatowego stoi prezes i jego zastępca.

Prezes a w jego nieobecności wiceprezes odbiera wszelkie podania i wnioszenia do Wydziału, zapisuje dzień wniesienia i nazwisko referenta, któremu referat odpowiednio do departamentu ma być przydzielony, a biuro prezydalne oddaje akt referentowi.

§. 2. Wydział powiatowy mianuje urzędników powiatowych, a mianowicie: dyrektora kancelaryi czyli sekretarza inżyniera i kancelistę; tudzież sługi Wydziału. Na razie mianuje Wydział urzędników tymczasowo na 6 miesięcy, a po przekonaniu się o tychże prawości i użyteczności udziela im posady stałe. Prowizoryum to może być też przedłużonem. Nominacya sługi kancelaryjnego jest zawsze tymczasową przez co takowy w każdej chwili oddalony być może. Tymczasowo przyjętych urzędników mocen jest Wydział oddalić w każdej chwili a nawet bez potrzeby podania powodu, jeżeli się 2/3 części członków Wydziału na to zgodzi. Co do stałych urzędników zaś zastosuje się do §. 9. niniejszej instrukcyi.

§. 3. Sekretarz Wydziału prowadzi całą kancelaryę a mianowicie przygotowuje i wypracowuje materiały z polecenia Prezydum dla członków Wydziału do spraw przez tychże na posiedzeniu wnieść się mających, wygotowuje pisma i ekspedycyę na podstawie uchwał.

Kancelista Wydziału ma powierzone prowadzenie dziennika podawczego, indeksu, utrzymanie archiwum, załatwianie czynności pisarskich, ekspedycyę pism, i inne roboty pomocnicze — w których to czynnościach obowiązany jest polecenia dyrektora kancelaryi czyli sekretarza Wydziału wypełniać — dalej pełni wszelkie czynności likwidatury, sprawdza konta, wykazy i wszelkie rachunki, prowadzi księgi rachunkowe, układa preliminarz roczny powiatu i preliminarz specjalnych zakładów powiatowych, prowadzi dzienniki kasowe sporządza rachunek roczny i odbiera wszelkie wpłaty pod codzienną kontrolą członka Wydziału powiatowego do kasowości przez Wydział wydelegowanego.

Sługa kancelaryjny przydany jest do pomocy Dyrektorowi i jest za czynności jemu przydzielone odpowiedzialny.

§. 4. Tak dyrektor czyli sekretarz jak i kancelista winni są zresztą wypełniać wszelkie czynności, jakie mu Wydział przydzielać uzna za stosowne.

§. 5. Za czynności komisyjne po za obrębem siedziby Wydziału Rady powiatowej, pobierać będą dygota i koszta podróży, których wysokość Wydział unormuje.

Z upływem każdego miesiąca winien urzędnik przedłożyć Przewodniczącemu Wydziału partykularz podróży z ubiegłego miesiąca w którym ma być wyszczególniona data i liczba uchwały Wydziału tudzież poszczególne należności.

Partykularz ten stwierdzi przewodniczący Wydziału i wyda nakaz wypłaty.

Urzędnicy winni się ściśle stosować do przepisów niniejszej instrukcyi, jako też do poleceń Wydziału mają wykonywać ściśle wszelkie czynności przekazane im uchwałami Rady i Wydziału i są za to odpowiedzialni Radzie i Wydziałowi i podlegają władzy dyscyplinarnej tegoż, stądzy Wydziału zaś władzy dyscyplinarnej prezesa.

§. 6. Godziny urzędowe dla Wydziału powiatowego są co dzień od 1 kwietnia do końca października od 10 godziny rano do 4 popołudniu, — od 1 listopada zaś aż do końca marca od 9 rano do 3 popołudniu.

W niedziele i święta kancelaryja Wydziału powiatowego ma być otwarta od 9 do 11 rano. Przy nagłych sprawach można powyższe godziny kancelaryjne przekroczyć dla przedszego załatwienia spraw.

§. 7. Urzędnikom może udzielić prezes urlop na dni 8, Wydział udziela urlop do dwóch tygodni — urlop dłuższy daje Rada powiatowa. Podania o urlop winno być pisemnie podane. Wszelkie samowolne wydalenie się z miejsca siedziby Wydziału powiatowego w godzinach kancelaryjnych jako też nieregularne uczęszczanie do kancelaryi i zaniebdanie godzin kancelaryjnych pociągają za sobą kary dyscyplinarne.

§. 8. Stałe przyjętym urzędnikom zapewnia Rada nadanie im posady na tak długo, jak długa instytucya ta autonomiczna istnieje i dopóki ci ściśle wypełnieniem swych obowiązków na to sobie zasięgująć będą. Co do dalszych zaopatrzeń (§. 26. ust. o repr. pow.) to pozostawia się ożeczenie w tym względzie przyszłości.

Mniejsze przekroczenie niniejszej instrukcyi ze strony urzędników sprowadza ustne napomnienie ze strony prezesa a w nieobecności tegoż wiceprezesa, większe przekroczenie, napomnienie pisemne imieniem Wydziału, karę pieniężną nie przechodzącą co do sługi 2 zlr. co do kancelisty 5 zlr. co do sekretarza 10 zlr. odtrącić się mającą z miesięcznej pensyi na rzecz funduszu zakładów powiatowych — narazicie oddalenie urzędnika ze służby, jednakże po poprzednim przeprowadzeniu śledztwa dyscyplinarnego, uznania winy przez $\frac{2}{3}$ części Wydziałowych, a nawet bez poprzedniego wypowiedzenia z utratą prawa do jakiegolwiek wynagrodzenia.

Oddalonym urzędnikom przysługuje prawo odwołania się do Rady pełnej, która prostą większością głosów decyduje. Założenie rekursu nie ma mocy wstrzymującej.

Gdy urzędnik Wydziału został wzięty pod śledztwo za zbrodnię w ogólności, albo za przestępstwo, lub przekroczenie pochodzące z chęci zysku, albo też popełnione przeciw publicznej moralności, przez czas śledztwa ma być suspendowany. Wydział orzecze co do utrzymania jego i rodziny podczas śledztwa. — Gdyby został uznany za niewinnego, pozostaje na powrót przyjętym i wypłaconą mu będzie pełna pensya za czas śledztwa.

W razie skazania zostaje oddalony z urzędu.

§. 9. Akta potrzebne do posiedzeń Wydziału lub Rady, przygotowuje dyrektor kancelaryi za zleceniem prezesa lub wiceprezesa. — Ma on także prowadzić i podpisywać protokoły posiedzeń Rady i Wydziału.

§. 10. W razie choroby lub urlopowania dyrektora kancelaryi, prezes rozporządzi, by członkowie Wydziału kolejno prowadzili czynności kancelaryjne, jednakowoż żaden członek Wydziału nie jest obowiązany pełnić czynności dyrektora kancelaryi dłużej jak przez dwa dni po sobie następujące. — W razie choroby lub urlopowania kancelisty winien dyrektor kancelaryi sam wszystkie poruczone mu czynności wypełniać.

§. 11. Sekretarz, nżynier i kancelista winni złożyć przysięgę w ręce Wydziału na wierność i posłuszeństwo Jego c. k. Apostolskiej Mości i na wierność i gorliwe wypełnienie obowiązków służby stosownie do instrukcyi i poleceń Rady i Wydziału, oraz na posłuszeństwo prezesowi i jego zastępcy.

§. 12. Słudzy Wydziału przyjmowani będą z zastrzeżeniem 14-dniowego wypowiedzenia. Woźny winien złożyć przysięgę w ręce prezesa na wierność, gorliwość i posłuszeństwo Wydziałowi i urzędnikom i służy do pomocy podrzędnej w kancelaryi i do uskutecznienia doręczeń.

§. 13. Prezesa i jego zastępcy szczególnym jest obowiązkiem czuwać nad tem, aby urzędnicy obowiązki swoje służbowe należycie i pilnie wypełniali, aby we wszystkiem panował ład i porządek, aby robota i ekspedycya nie zalegały, aby książki były należycie prowadzone i wszystko po ostatnią chwilę w porządku było wpisane, tudzież aby strony przez urzędników przyzwolicie były traktowane. Wszelki nielad, wszelkie zaniebdywanie obowiązków lub inne uchybienie, winien prezes lub jego zastępca usunąć, a w razie potrzeby podać pod rozpoznanie i uchwałę Wydziału.

§. 14. Pod względem kasowości stanowią się:

- a) że kasa główna zostawać będzie pod podwójnym kluczem jednego członka Wydziału i urzędnika Wydziału powiat.
- b) iż w kacie podrzędnej zostającej pod kluczem urzędnika Wydziału więcej pieniędzy nad 25 zlr. przechowyanych być nie powinno a z wydatków dotyczących winien jest urzędnik z końcem miesiąca wykazać się członkowi Wydziału do kasowości delegowanemu kwitami przez przewodniczącego Wydziału koramizowanemi.
- c) Prowadzone być mają: ogólna księga dochodów do której wszelkie wpłaty wpisane być mają, ogólny dziennik kasowy wydatków, księga główna dochodów i wydatków z osobnemi kosztami dla pojedynczych rubryk budżetu i osobne księgi główne dla pojedynczych zakładów.
- d) Wszelki odbiór pieniędzy i wszelka wypłata z wyjątkiem wypłat pod b) wyszczególnionych pokryte być muszą nakazem podpisanym przez przewodniczącego Wydziału i jednego członka Wydziału, tudzież kwitami przez przewodniczącego koramizowanemi.
- e) Recepisy pocztowe mają być podpisane przez członka Wydziału do kasowości delegowanego, o czem c. k. urząd pocztowy ma być umiadamiony.
Do odbioru zaś funduszy powiatowych pobieranych z c. k. urzędu podatkowego upoważniony zostanie urzędnik uchwałą Wydziału powiatowego, o czem należy zawiadomić c. k. urząd podatkowy.
- f) Płace urzędników uskutecznione być mają za arkuszami płatniczemi w których wpisane być mają charakter urzędnika, płaca roczna z możliwemi dodatkami osobistemi tudzież wszelkie opłaty. — Bez dołączenia arkusza płatniczego wypłata nie nastąpi.
- g) Szkontro kasy przynajmniej raz w miesiącu odbywać się winno przez przewodniczącego Wydziału.
- h) Pierwszego każdego miesiąca przedkładać będzie kasa Wydziałowi pow. stan kasy z wszystkich funduszy przez Wydział pow. administrowanych.

Uchwalono na posiedzeniu Rady powiatowej w Kolbuszowy, dnia 29 grudnia 1890.

Prezes *Tyszkiewicz*.

Sekretarz *M. Galiński*.

IV. Pod względem ulepszenia komunikacji w powiecie wykazano powyżej działalność Wydziału powiatowego co do dróg gminnych.

Od r. 1867 do r. 1801 miał Wydział powiatowy oprócz tego na oku drogi powiatowe.

Dróg tych zbudowano w kierunku od Rzeszowa przez Kolbuszową do Majdanu i z Kolbuszowej do Raniżowa własnym kosztem 78.091 złr. i subwencyami Wydziału krajowego na przestrzeni 46 kilometrów, udzielano też gminom subwencyę na poprawę ilowatych części dróg gminnych. Budowa drogi powiatowej z Raniżowa do Sokolowa jest w toku.

Na zasadzie projektu przez Radę powiatową przyjętego budowane będą w dalszym ciągu drogi powiatowe z Kolbuszowej do Sędziszowa i z Kolbuszowej do Mielca.

Budowa dróg postępuje nader wolno z tej przyczyny, że dodatek drogowy przez Radę powiatową uchwalony wynosi rocznie przeciętnie około 5000 złr. a nałożenie wyższych dodatków drogowych jest ze względu na ubóstwo włościan tutejszego powiatu niemożliwe.

V. Powiat kolbuszowski zapobiegając nadużyciom handlarzy sprzedaży soli kuchennej wyjednał w r. 1869 w Ministerstwie skarbu (reskrypt z dnia 29 stycznia 1869 l. 66) dla swego powiatu prawo poboru soli w żupach w Lacku i Stobniku za certyfikatami Wydziału powiatowego.

Wydział powiatowy unormował w r. 1869 pobór soli w ten sposób, iż każdego miesiąca zawiadania żupy jaka ilość soli i w których dniach następnego miesiąca przez gminy pobrana będzie.

Powiat cały podzielono na 17 okręgów solnych, a okręgowe gminy obowiązane są na miesiąc przed poborem soli dla swojej sekcji zawiadomić Wydział powiatowy o ilości pobrać się mającej soli i wymienić, który wekturant po sól z certyfikatem Wydziału pojedzie.

Wekturant taki złożyć musi kaucyę w wysokości 9% wartości soli na zabezpieczenie, iż wszystka wyasygnowana przez Wydział sól rzeczywiście w gminie będzie oddana. Kontrolę przy dostawie wykonuje nie tylko gmina ale i delegaci powiatowi, których Wydział powiatowy o terminie dostawy zawiadania. Dalszy pobór soli asygnuje się tylko na ówczas, jeżeli delegaci i urząd gminny stwierdzą, iż ostatnia gminie wyasygnowana sól w całości gminie została oddana.

Obecnie od lat 22 opłaca ludność za klocek po 12 ct. a po wsiach letnią porą po 11 ct. i cena ta się nie zmienia, pomimo, że waga terażniejszego klocka jest większą.

Na 8.000 rodzin w powiecie zpotrzebuje każda z nich tygodniowo co najmniej 2 klocki soli, czyni to 108 klocków rocznie, gdyby więc na każdym wskutekniżenia ceny zyskano tylko po jednym cencie, naówczas 8.000 rodzin zyskują przy 864.000 klockach rocznie 8640 złr., które nie przechodzą w ręce handlarzy. Administracya powiatu kosztuje rocznie 3.600 złr., licząc po 5% od sumy podatkowej 72.000 złr., jeżeli więc porównamy dochody ze soli przez Wydział powiatowy gminom przysporzone, dojdzie się do przekonania, że Reprezentacya powiatu w rzeczywistości mniej kosztuje, aniżeli gminy, wskutek starannej opieki Wydziału powiatowego zyskują.

Wypada jeszcze nadmienić, że w r. 1885 starał się Wydział powiatowy usilnie o nakłonienie włościan do zalesienia pustek, lecz mimo wszelkich starań tylko bardzo mała część wydmy piaskowych została zalesiona, natomiast obsiano wydmy łąbinami i obecnie wszystkie prawie nieużytki są uprawione.

Pustek, któreby były własnością gmin w powiecie tutejszym nie mamy.

Od lat kilku nakłania Wydział powiatowy dłużników Banku włościańskiego do spłacenia długu, — pośredniczy w upłacie zaległych rat niżonych częstokroć za staraniem Wydziału powiatowego i projektował w r. 1891 Radzie powiatowej konwersyę długów włościańskich funduszem powiatu, jednak z powodów stanowczej deklaracyi Rad gminnych, iż za dłużników ręczyć nie będą, a częścią i z powodu oświadczenia Banku włościańskiego, iż nie zgodzi się na opuszczenie wygórowanych procentów zwłoki — wszelka akcyja ratunkowa w tym kierunku ustać musiała.

Trościwo to zestawienie czynności Rady powiatowej kolbuszowskiej przedkładamy w tym celu, aby wykazać, w których kierunkach akcja Reprezentacji powiatowej miała swój pomyslny skutek, aby uzyskać pogląd, gdzie się okazała mniej dostateczną i jak uzupełnioną być powinna, aby mogła się ochronić od zarzutu wadliwej administracji w czemkolwiek bądź, albowiem tak prezes jak wiceprezes, jak i wydział cały ożywieni są szczerą chęcią użytecznej pracy, władza polityczna znowszko jak najchętniej udziela nam swego poparcia, a z przekonania powiedzieć możemy, że i reszta reprezentacji powiatowej, chociaż do niej wchodzi żywiły o mniejszej inteligencji, skutkiem ciągłej z nią łączności wyrobiła w sobie podobne przekonania i chęci, nabrała ufności i skutecznie nas popiera, zależy więc tylko na tem, aby jasno i świadomo iść dalej na rozporządzonej drodze i osiągnąć to przekonanie, że trud nie był daremny, a owoc pracy stał się widoczniejszym dla kraju i przyszłości rzeczywiście nżytecznym pomimo trudności, jakie bezprzecznie zawsze jeszcze czynność nawet najgorliwszą tamuje, a które usunąć na razie nie w naszej jest mocy.

Kolbuszowa we wrześniu 1892.

Prezes
Zdzisław Tyszkiewicz.

Sekretarz
M. Galiński.

WZORY DRUKÓW.

Powiat Kolbuszowski.

Kwestyonaariusz do lustracyi kas pożyczkowych gminnych.

Na zasadzie polecenia Wydziału powiatowego dno . . . go . . . 188 . . . i . . . . . przeprowadził delegat powiatowy lustracyę kasy pożyczkowej gminnej w . . . . . i przedkłada następujący rezultat:

Str. 1.

1.

Czyli i jakie fundusze w gotówce i papierach znaleziono przy zamknięciu dziennika kasowego w dniu lustracyi?

2.

Czy skrypta dłużne należycie są wypełnione, w podpisy ręczycieli zaopatrzone, tudzież jaka ilość skryptów brakuje, na jaką sumę i z jakich przyczyn w kasie nie są zdeponowane?

Str. 3.

4.

Czy na wydatki administracyjne i w ogóle wszelkie inne wydatki istnieje uchwała Rady gminnej, tudzież zatwierdzenie Wydziału powiatowego?

5.

Czy dłużnicy odpłacają kapital całkowicie, czy w ratach, w razie przeciwnym jakie są powody nie ściągania kapitalów?

6.

W czyich rękach jest zarząd kasy pożyczkowej gminnej, kto jest kasyerem i kontrolorem kasy i gdzie przechowują się skrypta tudzież niewypożyczona gotówka?

Str. 2.

3.

Czy wszystkie zaległe procenta są ściągnięte, gotówka z procentu powstała czy została zkapitałizowaną i wypożyczoną, komu darowano procent, lub odpisano dług, z jakich przyczyn i czy istnieje pozwolenie Wydziału?

Str. 4.

7.

Czy dziennik kasowy i księga kontowa prowadzona jest przez pisarza gminnego lub też przez urzędnika wydziału?

8.

Czy zamknięciu rachunkowe z ostatniego roku jest już wydziałowi powiatowemu przedłożone i sprawdzone?

9.

Czy przedłożono tasyę z dochodów?

Wnioski delegata powiatowego:

Zamknięcie rachunków Kas po-

Kasa pożyczkowa gminna	I.			II.							
	Z dniem 31 grudnia 18. . zostało			W roku 18. . stan przychodu							
	na długach	gotówką w kasie	Razem	spłacono na		weszło na fund. policyjny §. 98 ust. gm.	uzyskano przez sprzedaż oblig.dłu- gu państ. lub serwitul.	z I. rubry- ki gotówka w kasie pozostała	Razem		
				dług	procent						
złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	

Sumaryczne zestawienie

Rok	Nazwa gminy	P R Z Y C H Ó D								UWAGA
		Pozostałość kaso- wa z końcem roku	z polowania gmin- nego	z procentów od obligacji	z czynszu od bu- dynków na pastwi- sku gminnym sto- jących	czynsz z gruntów i pastwisk oraz do- chody z lasów	dodatki do podatków	Rozmaite inne	Ogółem	
		złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	

Należytość.

Księga kontowa fun-

Liczba porządkowa	Pozycyja preliminarza	Imię i nazwisko strony	Tytuł należności	Datum i liczba asygnaty względnie uchwały	K w o ł a			
					z 3 ^o dodatku na fundusz drog gminnych	pozostałość kaso- wa z wykupu nie- użytych przestacy (§. 14)	5 ^o dodatku na materjał w drze- wie	Za mezwykle zu- życie dróg
					złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.	złr. ct.

Kwestyonaryusz przy

Nazwa zgustrowanej gminy i dzień ustracyi	Czy znaleziono wszystkie księgi przebiego t. j. dziennik podawczy i karcie restryktar. księgi obywat. porokół szarwarkowy i t. d. i czy także indyżycie są prowadzone.	Czy inwentarz ruchomego i nieru- chomego majątku gminnego jest prowadzony i czy wyliczone w in- wentarza ruchomości, tudzież nie- ruchomości, rzeczywiste istnieją.	Czy grunta, łąki, pastwiska i lasy gminne są odznaczone, zapozroz- no w kopie granicznej, tak odmi- nirowano-aby jak najwiękzy przy- wasiły dochód.	Czy nieruchomości należące gminy od czasu ostatniej burmistrz. nie zostały uszczupione i przez kogo.	Czy istnieją na pastwiskach oso- bne grunki, czy dla gmin, odziele- no pastwiska, czy w ogóle pastwi- ska i łąki uprzemysłowane, jak po- becano. Czy i jakie melioracye na pastwiskach byłoby wskazać?	Czy sycawy policyi miejskiej na- leżycie są wykonywane, czy gminas czekać miał bezprzezwolenie, osób i imiona, i, czy mieszkałych w gmi- nie fabryki łatwo zapalnych matre- ryali, czy indyżycie nie strzeża mający domostw, czy studnie i pu- wice są zabezpieczone, czy na władze trzymane, czy nie odlaywa się dawny zwyczaj dawomieria pod- czas granatów i t. d.	Jak była wykonywana ustawa dro- gowa i przebieg policyjno-drogowy.	Czy zwierzchności gminna wyko- nują policyjnie i, kto jest srm- nikiem policyi.	Czy jest dozór nad przedmiotami żywionymi miarami i wagami.

życzkowych gminnych za rok 18 . . .

II. W roku 18 . . stan rozchodu					III. Z dniem 31 grudnia 18. . zostało			IV. nie ściągnię tych wynosi	V. Kapitały wymie nione wyjo życzone na	VI. W porównaniu z rokiem ubiegłym kasa poż. gmin. powię kszyła się o zmniej szyła się o		Dzień lustra cyi rachun ków
wypo życzono za rewer sami	odpisa no z ru bryki długów	wydano na admini strację	użyto na cele szkoly lub zupo możono pogo rzelców	Razem	na długach	gotówką w kasie	Razem	4 5 6 procent	zhr. ct.	zhr. ct.		
zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.				

rachunków gminnych.

R O Z C H Ó D											
Placa członków Zwierzchności gminnej	Pensya pisarza	Zasluga policyanta i stró żów	Pensya ogładaczy bydła	Podatki od ru chomego majątku gminnego	Koszta podróży członków Zwierzchn. gminnej	Koszta leczenia ubogich	Koszta odczupa sowania	Potrzeby kancela ryjne	Rozmaite inne	Orgótem	Pozostalosc kaso wa na rok
zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.

kosztów utrzymania dróg gminnych.

Uiszczenie.

Liczba porządkowa	Splacono dnia	Przedmiot	K w o t a				UWAGA
			z 30% dodatku na fundusz dróg gminnych	pozostalosc kaso wa z mierzonych prestacyi (§. 14).	5% dodatku na materiał w drze wie	Za niezwykłe za życie dróg	
			zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.	zhr. ct.

lustracyi gmin.

Czy wykonywana była policya zdro wia, czy przestrzegane są przepisy co do utrzymywania czystosci po domach i ulicach, czy gmina do nosi wszelkie o wypadkach zara zliwych chorób a ludzi i bydla. Kto jest ogładaczem zwolok i bydla.	Czy jest nadzór nad czoladziami i czy przepisy w tej mierze są wykony wane.	Czy jest nadzór nad obywatelnošci publiczną, to jest kiedy i w jaki sposob wydatke Zwierzchnosc gmi na konsensu na muzyki z tancami, kiedy szynki bywaja zamykane, czy rolodziej nie grywa w karty, czy nie ma opilstwa, czy polowa stara się powstrzymac nierząd.	Czy ubodzy mają zabezpieczone utrzymanie, czy nie ma wbozgow i żebraków.	Jak bylo wykonywana policya o gnowa i budownictwa, czy jest w gminie dostateczna ilosc rokwi zytow ogólnych (porównad z re lacyi gminną) jak stawiały domy, czy takowe w bezpieczne komuny zapodrywane, czy są komitarty i kiedy przybywają do rewizyi i czyśczenia komarów i t. d.	Czy kary w rejestrze wymiönione są wyegzekwowane i czy nie zasły wypadki zaspiżenia bez wpisania orzeczeń do rejestru karnego; czy są wyznaczone dni do rozpraw karnych.	U kogo kancelarya gminna, u wój ta, czy u pisarza, czy pisarz mo szes na wsi, w przeczonym razie jak się komunikuje z wójtem i kto odbiera urzędowe papiery.	Kto jest kasjerem gminnym, czy delegat powiatowy czesto lustruje gminę, czy wiadome mu są jego obowiazki i czy sctula porody czne rolnycy.	U W A G A

Str. 2.

Majątek gminy składa się	
W nieruchomościach	
Nierzytkach	
Wydmach	
Drogach	
Budynkach	
Obligacje, tytuły ziemskie i ino- minalna wartość i czy są na gmi- nie wzniesione	
Czy istnieją nieruchomości ka- piłny serwituty i w jakiej wy- sokości	
W papierach	St a n kasy pożyte- kowej
Gotówce	
Ile w "10 przybyło od dnia założenia	
Ile do kapitału doracho- wano	
Ile wyszło na administracyę	
I inne cele	
Czy pretenzye kasy są za- bezpieczone	
Czy nie zasła potrzeba odebrać kasy pożyczkowej we własny zarząd	
Prawa i przywileje i kiedy nadane i na jak długo	
Prawo polowania, jak nie- sie czynsz roczny i dokąd jest wydzierżawione i kto je dzierżawi	
Czy są rękwiżta ogniove i jakie	
Czy wszystkie księgi urzędowe są zsprowadzone	
Czy jest skrzynia kasowa	
Czy jest arszet gminny	
Wysokość dodatków do po- datków na cele administracyi	
Ile ten dodatk uczyni na Trok Jelen	

Ile gmina i od czego opłaca rocznego podatku	
Ile płaci za ekwiwalent	
Czy las uporządkowany, kto nad- zoruje i kto bierze, licznik czy jarmię plan gospodarstwa laso- wego, czy są granice odznaczane i czy nie ma sporu sądowego	
Czy pastwisko lub grunta orno- i luki okopowane należyły przy- noszą dochód i czy dobrze są ad- ministrowane i czy nie ma sporu	
Czy istnieją domy na pastwisko gminne i jak czynsz roczny i ile opłaca, czy według formu- larza umowy sporządzone	
Czyli i jakie umiortowcy były wskazane	
Czy osobne pastwisko ma gmina i czy są gliniaki	
Czy gminy sporządzają budżety, inwentarze, zamknięcia rachunkowe w swoim czasie	
Czy i jakie relacye przyodczytu mają gminy składowe Wydziałowi powiatowemu i w jakim czasie	
Czy instrukcyje dla Zarządczości gminnej są i czy czytano	
Czy były dochodzenia dyscy- plinarne przeciw członkom Zarzą- czności gminnej i pisarzowi	
Czy pisarz gminny egzaminowany	
Czy nie zaszedł wypadek rozwią- zania Rady gminnej i z jakich pryczyn	
Ile gmina miała	
w r. 18	
Dochodów	
Wydatków	
W zakresie wła- sny	
pożyczonym	
UWAGA	

Wypis agend Wydziału powiatowego

za czas od roku 1867 po koniec r. 1891.

z roku 1867	36
" 1868	1122
" 1869	883
" 1870	1029
" 1871	1329
" 1872	1754
" 1873	2030
" 1874	2540
" 1875	2607
" 1876	2920
" 1877	3174
" 1878	2380
" 1879	2377
" 1880	2661
" 1881	2311
" 1882	2912
" 1883	3161
" 1884	4312
" 1885	4473
" 1886	4142
" 1887	4196
" 1888	4275
" 1889	3940
" 1890	4147
" 1891	4940

Razem . . . 69951

Spis członków Rady powiatowej i Wydziału od r. 1867 do r. 1892.

Liczba porz.	Nazwisko i Imię	Charakter	Pełnił funkcję Członka Rady powiatowej		U W A G A
			od roku	do roku	
1	Bicielec Kazimierz	właściciel realności	1867	1874	
2	Bielec Franciszek	gospodarz gruntowy	1867	1871	
3	Bialek Kazimierz	"	1871	1879	
4	Botnicki Teodor	właściciel dóbr	1871	1889	†
5	Botnicki Jan	"	1889	dotąd	† Zastępca członka Wydziału powiat.
6	Brudz Jakób	naczelnik gminy	1885	1890	
7	Choczempa Sebastyan	gospodarz gruntowy	1867	1871	
8	Chmiel Jakób	"	1871	1879	
9	Czubek Józef	naczelnik gminy	1875	1878	+
10	Chmielowiec Jan	gospodarz gruntowy	1882	1884	
11	Chodźziński Bolesław	kierownik szkoły	1889	dotąd	
12	Długosz Józef	c. k. inspektor szkolny	1891	dotąd	
13	Danćzak Andrzej	aptekarz	1867	1871	
14	Dec Michał	gospodarz gruntowy	1867	1875	
15	Dziubek Józef	"	1867	1871	
16	Dittmajer Filip	"	1879	1881	† Zastępca członka Wydziału powiat.
17	Dul Ludwik	"	1885	1892	
18	Eckstein Jakób	naczelnik gminy	1891	dotąd	† Zastępca członka Wydziału powiat.
19	Fila Błażej	dzierżawca dóbr	1882	dotąd	
20	Furman Walenty	naczelnik gminy	1890	dotąd	
21	Gut Szczepan	właściciel gruntu	1875	1876	+
22	Geldzähler Dawid	"	1867	1871	
23	Garnarczyk Wincenty	trafikan	1875	1878	
24	Gul Michał	naczelnik gminy	1875	1878	+
25	Grosiak Michał	właściciel gruntu	1879	1881	
26	Hupka Kazimierz	naczelnik gminy	1885	1890	†
27	Hupka Jan dr. praw	właściciel dóbr	1871	1875	
28	Hippman Karol	"	1879	1889	† Członek Wydziału
29	Hausser Adulf	"	1890	dotąd	
30	Homolacz Józef	"	1872	1873	
31	Janko Karol	"	1885	dotąd	
32	Jaskot Kazimierz	c. k. adjunkt	1881	1884	
33	Kabala Andrzej	c. k. sędzia powiatowy	1889	1891	
34	Kozłowiecki Czesław	przełożony dworu	1867	1869	
35	Kaufman Leib	gospodarz gruntowy	1871	1881	†
36	Koziarz Jan	"	1867	1870	
37	Ks. Kielbusiewicz Tomasz	właściciel dóbr	1867	1871	†
38	Kulik Kazimierz	przemysłowiec	1869	dotąd	
39	Kobylarz Jędrzej	właściciel realności	1871	1874	†
40	Kurdziel Jakób	właściciel realności	1871	1879	†
41	Kobylarz Wojciech	proboszcz	1871	1875	†
42	Konefal Józef	gospodarz gruntowy	1871	1875	
43	Kwaśnik Józef	naczelnik gminy	1879	1881	
44	Kostka Edward	"	1882	1884	
45	Kopce Kazimierz	gospodarz gruntowy	1882	1884	
46	Lubera Walenty	c. k. sędzia powiatowy	1885	1888	
47	Lis Kazimierz	gospodarz gruntowy	1869	1871	
48	Lityński Józef	"	1867	1871	
49	Lesniowski Jan	"	1871	1875	
50	Lewicki Karol	c. k. notaryusz	1875	dotąd	† Członek Wydz. pow.
51	Lubera Benedykt	burmistrz	1875	1881	
52	Lepionka Szczepan	gospodarz gruntowy	1875	1878	
53	Matula Michał	"	1881	1884	
54	Matula Wojciech	"	1885	1891	
55	Magda Paweł	"	1867	1871	
56	Monheit Leib	"	1875	1881	
57	Mazur Paweł	naczelnik gminy	1877	1878	
58	Magda Stanisław	przemysłowiec	1881	1884	
59	Niesiołowski Władysław	naczelnik gminy	1891	dotąd	
60	Nidenthal Karol	gospodarz gruntu	1891	dotąd	
		dr. medycyny	1867	1881	
		gospodarz gruntowy	1871	1879	